

TERRORISMIN VASTAISEN SODAN POLIITTISUUS

Tony Blairin puheet syyskuun yhdenneistöistä Afganistanin sotaan romanttisenä narratiivina

Urho Lintinen

Pro gradu -tutkielma

Valtio-oppi

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2008

TIIVISTELMÄ

TERRORISMIN VASTAISEN SODAN POLIITTISUUS

Tony Blairin puheet syyskuun yhdenneistöistä Afganistanin sotaan romanttisenä narratiivina

Urho Lintinen
Pro gradu –tutkielma
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Ohjaajat: Pekka Korhonen ja Tapani Turkkala
Kevät 2008
Sivumäärä: 150

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää terrorismin vastaisen sodan poliittinen merkitys, jota etsitään Tony Blairin pitämistä puheista syyskuun yhdenneistöistä terroristi-iskujen ja Afganistanin sodan välisenä aikana. Poliittisena perspektiivinä on hyödynnetty saksalaisen poliittisen teoreetikon Carl Schmittin (1888–1985) määritelmää poliittisesta ystävällis/vihollinen –erotteluna, johon sisältyy sodan mahdollisuus. Tämän lisäksi tutkimuksessa on sovellettu Schmittin käsitystä konkreettisesta järjestyksestä, joka koostuu relatiivisen homogeenisyyden jakavista poliittisista entiteeteistä, ja partisaanista, joka tarjoaa implisiittisen määritelmän terroristista.

Tutkimuksen aineisto koostuu Tony Blairin pitämistä puheista, lausunnoista, haastattelu- ja lehdistötilaisuuksista, ja se kattaa aikavälin 11.9.–30.12.2001. Metodi perustuu kirjallisuusteoreetikko Northrop Fryen (1912-1991) teoriaan kirjallisuuden neljästä arkkityypistä, joista romanssi on toiminut tutkimuksen analysoinnin työväliseinä. Aineisto on jaettu kolmeen vaiheeseen romanssin sisältämien etsintäretken mukaisesti: konfliktiin, kuolemankamppailuun ja sankarin statuksen vahvistamiseen/uuden maailman nousuun.

Tony Blairin puheiden analysoinnin perusteella terrorismin vastainen sota itsessään ei ole poliittista, vaan se sijoittautuu absoluuttista vihollista vastaan käytävän hävitys-sodan ja oikeuden täytäntöönpanon välille. Sodan poliittiset vaikutukset ilmenevät sivistyneessä maailmassa, koska poliittinen on olemassa vain tämän maailman järjestyksen sisällä. Sivistynyt maailma merkitsee valtioista koostuvaa kansainvälistä järjestystä, joka perustuu sivistyneistä arvoista nousevaan relatiiviseen homogeenisyyteen. Kuitenkaan sivistyneiden arvojen omaksuminen ei ole ratkaiseva kriteeri poliittisen entiteetin jäsenyyttä ratkaistaessa, vaan ehdottomana ja substantiaalisena kriteerinä toimii terrorismi. Poliittisen entiteetin kohdalla terrorismikriteeri vaatii joko-tai –päätöstä, joka merkitsee valintaa terrorismin tukemisen ja terrorismin vastustamisen välillä. Tämä valinta ratkaisee poliittisen entiteetin kohtalon, sillä valinta terrorismin puolesta merkitsee epäpoliittisen terroristin statuksen omaksumista. Toinen keskeinen tutkimuksen löydös paljastaa, että sota World Trade Center –terroristeja ja talibaneja vastaan on vain yksi episodi terrorismin vastaisessa sodassa. Blairin puheissa terrorismin vastainen sota omaksui Afganistanin sotaa abstraktimmat piirteet, jonka seurauksena se kykenee aktualisoitumaan erilaisissa konkreettisissa tilanteissa riippumatta spesifistä ajasta ja paikasta. Tästä johtuen terrorismin vastaiselle sodalle ei ole hahmotettavissa ratkaisevaa taistelua, joka toisi sodan päätökseensä.

Avainsanat: narratiivi, poliittinen, romanssi, sota, syyskuun 11, terrorismi

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Syyskuun yhdestoista	5
1.2 Tutkimuskysymys, aineisto ja tutkimuksen rakenne	6
1.3 Metodi: romanssi puhetta määrittävänä periaatteena	8
2 POLIITTINEN	18
2.1 Poliittisen määritelmä: ystävä ja vihollinen	18
2.2 Suvereniteetti	26
2.2.1 Demokratia suvereniteetin modernina perustana.....	32
2.3 Poliittinen subjekti ja järjestys	37
2.3.1 Valtio.....	37
2.3.2 Nomos	48
2.4 Poliittisen haastajat ja muutokset sodan asemassa	52
2.4.1 Universalismi, neutraalisuus ja ihmisyyt.....	52
2.4.2 Sodan asema nomoksessa: jus publicum Europaeumista toisen maailman- sodan jälkeiseen maailmaan	58
2.4.3 Poliittinen partisaani epäpoliittisen terroristin edeltäjänä.....	64
3 TONY BLAIRIN ROMANTTINEN SOTA TERRORISMIA VASTAAN	70
3.1 Agon: syyskuun yhdestoista ja vastakkainasettelu	70
3.1.1 Syyskuun yhdennentoista merkitys.....	70
3.1.2 Vastakkainasettelun muodostuminen.....	77
3.1.2.1 Vihollinen.....	77
3.1.2.2 Ystävä	87
3.2 Pathos: sodan aktualisoituminen	94
3.2.1 Episodi: WTC-terroristit ja Afganistanin sota	94
3.2.2 Suurnarratiivi: terrorismin vastainen sota	105
3.2.2.1 Saddam Hussein ja Irakin kysymys	112
3.3 Anagnorisis: sankarin status ja visiot uudesta maailmasta	114
3.3.1 Uuden maailman järjestys.....	114
3.3.2 Afganistanin jälleenrakentaminen.....	123

3.3.3 Lähi-idän rauhanprosessi	129
4 PÄÄTÄNTÖ	136
LÄHTEET	142

1 JOHDANTO

1.1 Syyskuun yhdestoista

21. vuosisata alkoi toivomuksilla koko maailman kattavasta rauhasta ja veljeydestä, mutta uusi vuosituhat alkoikin ennennäkemättömällä terroristi-iskulla ja sodalla. Syyskuun yhdenentoista vuonna 2001 yhdeksäntoista ääri-islamilaiseen ryhmittymään kuulunutta arabiterroristia Mohammed Attan johdolla kaappasivat neljä matkustajalentokonetta ja suorittivat terroristi-iskun, jonka uhrimäärä ylitti Pearl Harbourin iskuissa menehtyneiden määrän. Ensimmäinen kaapatuista lentokoneista iskeytyi World Trade Centerin pohjoistorniin kello 8.46; toinen lentokoneista iskeytyi etelätorniin kello 9.03; kolmannen lentokoneen kohteena oli Yhdysvaltain armeijan päämaja Pentagon, johon lentokone syöksyi kello 9.37; viimeisen lentokoneen päämääränä oli joko Yhdysvaltain kongressin rakennus Capitol-kukkulalla tai Valkoinen talo, mutta lentokoneen matka keskeytyi matkustajien toimesta ja se syöksyi pellolle Pennsylvaniassa kello 10.03. WTC-tornien romahduksessa kuoli yli 2600 ihmistä, 125 ihmistä menehtyi Pentagonissa ja 256 lentokonematkustajaa menetti henkensä terroristien käsissä. (The 9/11 Commission 2004)

WTC-iskua tutkineen yhdysvaltalaisen komission mukaan terroristi-iskut muuttivat maailmaa, ja vaikka ne koettiin shokiksi, ne eivät tulleet yllätyksenä. Islamilaiset ääri-ryhmittymät olivat aikaisemmin uhkailleet Yhdysvaltoja ja toteuttaneet uhkauksiaan esimerkiksi Nairobissa, Keniassa ja Jordaniassa. Syylliseksi WTC-iskuihin varmistui Osama bin Ladenin johtama Al-Qaida, joka toimi tiiviissä yhteistyössä talibanien kanssa. Al-Qaidaa kuvattiin erittäin organisoiduksi järjestöksi, jolla oli kyvykkäät johtajat, värväyshenkilökunta, tehokas tiedustelutoiminta sekä taidot liikuttaa jäseniään ja kerätä varoja iskuja varten. Komissio listasi myös 14 syytä terroristi-iskujen onnistumiselle, joista huomionarvoisimmat olivat terrorismin ja Al-Qaidan edustaman uhan aliarvioiminen sekä vanhentuneet menetelmät ja riittämätön kapasiteetti terrorismin haasteeseen vastaamiseen. (ibid.)

Komission mukaan vihollisena oli islamilainen terrorismi, ja terrorismin vastainen taistelu ylsi kaikkialle, missä terrorismia esiintyi. Toiminnalle erityisen haasteen asetti Al-Qaida, joka oli muuttunut ideologiseksi liikkeeksi ja desentralisoiduksi voimaksi, ja tavoitteiksi määriteltiin Al-Qaida verkoston purkaminen ja islamilaista terrorismia ruokkivan ideologian kukistaminen. Toiminnan strategiaan sisältyi kolme ulottuvuutta: 1) hyökkäys

terroristeja ja heidän organisaatioita vastaan 2) islamilaisen terrorismin jatkuvan kasvun estäminen 3) terroristi-iskuja vastaan suojautuminen sekä potentiaalsiin iskuihin valmistautuminen. Lopuksi komissio totesi terrorismin kukistuvan ainoastaan yhtenäisyyden pohjalta, kuten seuraava sitaatti raportin lopusta paljastaa: ”Unity of purpose and unity of effort are the way we will defeat this enemy and make America safer for our children and grandchildren”. (ibid.) Lähestulkoon neljä vuotta tämän raportin julkaisemisen jälkeen sotaa käydään yhä Afganistanissa ja Irakissa. Nykyisiä olosuhteita ymmärtääksemme on palattava takaisin vuoteen 2001, jolloin terrorismin vastainen sota ilmestyi julkiseen tietoisuuteen.

1.2 Tutkimuskysymys, aineisto ja tutkimuksen rakenne

Välittömästi syyskuun yhdennentoista tapahtumien jälkeen terrorismin vastainen sota saattoi näyttäytyä yksinkertaisena terroristien päihittämisenä ja saattamisena oikeuden eteen. Näin olisi voinut käydäkin, ellei terrorismin vastainen sota olisi irtaantunut rajatusta WTC-iskujen kontekstista omaksi itsenäiseksi kokonaisuudekseen, jonka vaikutus kykeni rikkomaan spesifit spatiaaliset ja temporaaliset rajat. Tämän hypoteesin pohjalta terrorismin vastainen sota kuuluu itse asiassa samaan ilmiöiden joukkoon globalisaation kanssa, jotka muuttavat perseptiota maailman rakenteesta, haasteista ja erilaisten poliittisten toimijoiden positioista uudessa globaalissa järjestyksessä. Tämän tutkimuksen tavoitteena on vastata kysymyksiin, mikä on terrorismin vastaisen sodan luonne ja missä sijaitsee sen poliittinen merkitys. Poliittinen perspektiivini perustuu Carl Schmittin (1888–1985) määritelmään poliittisesta julkisena ystävä/vihollinen -erotteluna, joka perustuu päätökseen ja johon sisältyy sodan mahdollisuus, ja tätä kautta demonstroin, että terrorismin vastaisen sodan sisältö syntyy terroristille määritellystä identiteetistä. Terrorismin vastaisen sodan globaaleja vaikutuksia lähestyn Schmittin nomosta/konkreettista järjestystä koskevien ajatusten pohjalta, joissa kansainvälinen järjestys perustuu poliittisten subjektien relatiiviselle homogeenisyydelle. Terroristin määritelmän teoreettisena taustana toimii Schmittin teoria partisaanista eikä ole hyödyntänyt muuta terrorismia käsittelevää kirjallisuutta. Aiheesta kiinnostuneelle voin suositella tutustumista Jukka Paastelan toimittamaan teokseen ”Terrorismi – Ilmiön tausta ja aikalaisanalyysijä” (2005), joka antaa terrorismia koskevan yleisesityksen ohella esimerkkejä terrorismin erilaisista manifestaatioista. Toinen tutustumisen arvoinen teos on Juha-Antero Puistolalan ja Janne Herralan kirjoittama ”Terrorismi Euroopassa” (2006), joka

sisältää analyysin terrorismista, terroristiorganisaatioista, terroristien hyödyntämistä metodeista ja terrorismin vastaisesta toiminnasta.

Terrorismin vastaisen sodan luonnetta ja poliittista merkitystä etsin Britannian entisen pääministerin Tony Blairin julkisista puheenvuoroista, jotka hän piti 11.9.–30.12.2001. Nimenomaan Tony Blairin näkemyksiin perehtyminen auttaa ymmärtämään terrorismin vastaisen sodan globaalia luonnetta, koska hän Yhdysvaltain tärkeimpänä liittolaisena edisti terrorismia koskevan agendan leviämistä yksittäisten valtioiden käsistä koko kansainvälistä yhteisöä koskettavaksi huolenaiheeksi, ja hypoteesinani onkin, että Blairin puheet ovat poliittiselta sisällöltään rikkaampia kuin pelkkää liittolaisten houkuttelemista terrorismin vastaiseen sotaan. Aikavälini on riittävä terrorismin vastaisen sodan analysointiin, koska terrorismin vastainen sota syntyi syyskuun yhdennestätoista. Se kattaa myös Afganistanin sodan alkuvaiheen olennaisimmat vaiheet, sillä seuraavan vuoden aikana Irakin kysymys otti etusijan Blairin julkisissa lausunnoissa. Aineiston olen kerännyt pääministerin virallisilta internetsivuilta vuosien 2004–2005 välisenä aikana, ja se koostuu lausunnoista, haastatteluista, puheista sekä yhdestä Blairin kirjoittamasta artikkelista. Tutkimuksessani olen hyödyntänyt sitaatteja, ja ne koostuvat kokonaisista lauseista, koska yksittäiset sanavalinnat eivät ole riittävän informatiivisia. Olen muuttanut sitaatteja ainoastaan pudottamalla välistä turhina pitämiäni lauseita, jota symboloi (--) –merkintä, ja kaikki muut mahdolliset puheita koskevat editiot on suorittanut brittiläinen virkakoneisto omien toimintaohjeidensa mukaisesti. Olen muodostanut aineistosta kokonaisuuden hyödyntämällä Northrop Fryen (1912-1991) teoriaa romanssin narratiivista, jonka yhteys teoriaan ilmenee vastakkainasettelun keskeisyydessä. Romanssia on sovellettu aiemmin ulkopoliittisten puheiden analysoinnissa, josta omaa tutkimustani lähimmin sivuavan esimerkin tarjoaa Riikka Kuusiston Persianlahden sotaa ja Bosnian sotaa käsittelevä tutkimus ”Oikeutettu sota ja julma teurastus?” (1998). Koska tavoitteenani on muodostaa kuva terrorismin vastaisen sodan poliittisesta merkityksestä täysin Blairin julkisten puheiden avulla, niin en käsittele Blairia käsittelevää kirjallisuutta tai Yhdysvaltojen roolia Britannian kansainvälisessä politiikassa. Kuitenkin lisätietoa kaipaaville tutustumisen arvoisista kirjoista hyödyllisin on John Kampfnerin ”Blair’s Wars” (2004), joka tarjoaa kattavan kuvan Blairin harjoittamasta ulkopoliitikasta ja hänen toiminnastaan sotilaallisissa konflikteissa. James Naughtien ”The Accidental American” (2005) ja Con Coughlinin ”American Ally” (2006) keskittyvät esittelemään yhteyttä, joka vallitsi Blairin ja George W. Bushin välillä. Iso-Britannian positioon kansainvälisen politiikan areenalla hyvän johdatuksen antaa John W. Youngin ”Britain and the World in the Twentieth Century” (1997), joka tarjoaa historiallisen kertomuksen

Britannian ulkopoliitiikan muuttumisesta imperiumin sanelemasta positiosta 1800-luvun loppupuolelta 1990-luvulla vallinneeseen Eurooppa-keskeiseen kontekstiin.

Tutkimukseni rakenne on konventionaalinen ja jaoteltu useaan erityisosioon, joiden välillä vallitseva yhteys paljastuu lukemisen aikana. Tämän kappaleen perässä tuon esille aineistoni analyysissa hyödyntämäni metodin, joka on romanssin narratiivi. Toisessa osiossa käsittelen tutkimukseni teoriaa, joka jakautuu karkeasti kolmeen vaiheeseen: 1) poliittisen yleinen määritelmä 2) poliittiset subjektit ja niiden muodostama järjestys 3) poliittiseen kohdistuvat haasteet, sodan käsitteen muutokset ja partisaani terroristin edelläkävijänä. Aineistoni olen jakanut metodini mukaisesti kolmeen vaiheeseen, jotka ovat konfliktin muodostuminen, taistelu ja uuden maailman visio. Jokainen näistä sisältää omat kolme erityisosiotaan, joille annan selitykset aineistossa, ja tutkimus päättyy päätäntöön. Tutkimukseni pääosiot olen kirjoittanut siten, että metodi ja teoria muodostavat suhteellisen itsenäiset kokonaisuudet, jotka yhdistyvät toisiinsa aineisto-osiossa. Tästä johtuen teoria tai ainakin tietyt osiot voivat tuntua irtonaiselta suhteessa terrorismin vastaisen sodan teemaan, mutta kokonaisymmärryksen kannalta jokainen osa on välttämätön ja viimeistään partisaanin käsittelyvaiheessa teorian yhteys aineistoon tulee käymään selväksi.

1.3 Metodi: romanssi puhetta määrittävänä periaatteena

Valitsemani metodi perustuu Northrop Fryen esittämään kirjallisuusteoriaan ja erityisesti hänen näkemykseensä kirjallisuuden arkkityypeistä, joihin romanssi kuuluu. Romanssi tarjoaa geneerisen muodon, jonka avulla organisoin Blairin puheista koostuvan aineistoni yhtenäisyydeksi. Alla olevassa tekstissä tulee paljastumaan romanssin yleinen funktio, jota hyödyntämällä tuon esille Blairin puheiden spesifin merkityksen ja sen poliittiset implikaatiot. Muut metodin soveltamista koskevat valintani tuon esille aineiston käsittelyn yhteydessä. Aloitan metodin kehittämisen Fryen kirjallisuutta sellaisenaan käsittävästä näkemyksestä ja sen yhteydestä ihmiskieleen, koska tämä paljastaa arkkityyppituntemuksen soveltamisen mahdollisuudet kirjallisuuden ulkopuolisessa verbaalisessa maailmassa.

Fryelle (1963c: 38) kirjallisuus on uudelleenkonstruoitu mytologia, jonka struktuuralliset periaatteet juontuvat myyteistä. Narratiivin termein myytti on sellaisten toimintojen imitaatiota, jotka sijaitsevat halun kuviteltavissa olevilla rajoilla. Myytin maailma on puhtaasti abstrakti, jonka sisältönä on analogian ja identiteetin välityksellä hahmotettu inhimillisen muodon omaava luonto. Analogia ilmenee esimerkiksi luonnon syklisyydessä, josta

myytti saa ylöspäin suuntautuvan (kevät, aamunkoitto, syntyminen, uudelleensyntyminen) ja alaspäin suuntautuvan liikkeen rakenteen (talvi, kuolema, uhraus). Myytin maailma esiintyy täysin selitettynä/identifioituna, ja tämä ilmenee esimerkiksi taivaan ja helvetin metaforina, jotka korostavat apokalyptisen ja demonisen kontrastia. Ero realismin ja myytin välillä onkin seuraavanlainen: myytti sisältää kirjallisuuden strukturaaliset periaatteet eristettyinä välittämättä uskottavuudestaan, mutta realismi asettaa samat periaatteet uskottavuuden kontekstiin korostamalla tarinan sisältöä ja representatiivisuutta. Myytin ja realismin väliin sijoittuu romanssi, joka yrittää löytää myyttisiä kuvioita ihmiskokemuksesta: romanssi siirtää myyttiä ihmisten suuntaan uskottavuuden vuoksi, mutta se antaa myös tarinan sisällölle konventionaalisen suunnan. Nämä kolme arkkityyppisten symbolien tasoa eivät ole täysin erillään toisistaan, sillä esimerkiksi ironia alkaa realismista ja siirtyy hiljalleen kohti myyttistä. (Frye 1963c: 30-34; Frye 1983: 37; Frye 2000: 136-137, 139-140)

Realismin ja myytin rinnakkaiselo ilmenee kirjallisuuden erottamisessa fiktiiviseen (sisäiseen) ja temaattiseen (ulkoiseen) moodiin. Fiktiivinen kirjallisuus keskittyy tarinan juoneen, jolloin korostuvat tarinankerronta ja tarinan sisäiset hahmot. Fiktiivinen moodi koskee sankarin ja yhteiskunnan välistä suhdetta, johon sisältyy kaksi osaa: traagisessa sankari eristetään yhteiskunnasta ja koomisessa hänet integroidaan. Temaattinen moodi korostaa tarinan narratiivisuutta juonen sijasta, ja tällainen kirjallisuus huomioi ainoastaan tarinan kertojan ja lukijan, jolloin korostuu tarinan kertojan suhde yhteiskuntaan. Tällöin tarinan kertoja voi joko korostaa yksilöllisyyttään ja omalaatuisuuttaan tai hän voi toimia yhteiskunnan puhehenkilönä. Kuitenkaan puhtaasti fiktiivistä tai temaattista kirjallisuutta ei ole olemassa, vaan molemmat ovat potentiaalisesti läsnä teoksissa. (Frye 1963c: 21; Frye 2000: 35, 52-54)

Kirjallisuuteen sisältyvän kahtiajaon Frye ulottaa koskemaan ihmiskieltä diskursiiviseksi verbaaliseksi rakenteeksi käsitettynä. Diskursiiviset verbaaliset rakenteet koostuvat deskriptiivisyydestä (sisältö) ja konstruktiivisuudesta (muoto). Deskriptiivisyydellä Frye tarkoittaa ulkoisen ilmiön verbaalista jäljentämistä, jolloin verbaalinen symboliikka on asetelma representatiivisia merkkejä, ja konstruktiivisuudella jonkinlaisen metaforan tai hypoteettisen identifioinnin läsnäoloa verbaalisessa rakenteessa. Läsnä olevat metaforat voidaan tulkita joko myyttiin kuuluviksi yksiköiksi tai osiksi argumentin konstruoivaa periaatetta. Metaforia lukemalla saavutetaan tietoisuus metaforisten identifiointien järjestyksestä, joka paljastaa käsitteellistyneen myytin eli organisoivan strukturaalisen kuvion. (Frye 2000: 352-353) Koska deskriptiivisyyttä ja konstruktiivisuutta ei esiinny puhtaassa muodossa ihmiskielessä, niin ne esiintyvät yhdessä myytin välityksellä. Tällä tavoin myyt-

tiin pohjautuva romanssi on validi perspektiivi kirjallisuuden ulkopuolisten verbaalisten käytäntöjen tutkimiseen. Fryen teoria muuttuu selkeämmäksi hänen näkemyksessään ihmismielestä, joka on jaettavissa aistiin ja luovaan: aisti näkee maailman sellaisenaan pragmaattisesti ja luova hahmottaa maailman muotojen potentiaalisuuksia. Tämä jako ilmenee ihmisen simultaanisessa kuuluvuudessa luontoon ja yhteiskuntaan: luonto kuvaa olemassa olevaa ympäristöä, mutta yhteiskunta on ihmisen rakentama. Luova mielikuvitus onkin sivilisaation ja kulttuurin perusta, koska se antaa fyysiselle luonnolle inhimillisen muodon ja merkityksen. Kuitenkin luova mielikuvitus koostuu kahdesta toisiaan vastustavasta ja täydentävästä voimasta: aisti paljastaa mielikuvituksen aktualisoimisen todellisuuden perustan erottamalla toisistaan mahdollisen ja mahdottoman, kun visio edustaa rajoittamatonta halua laajentaa ihmisvoimaa huomioimatta aktualisoimisen mahdollisuuksia. Muutosta tuottava voima on halu, joka tarkoittaa potentiaalisen muodon aktualisoimista, ja se toimii dialektisesti erottamalla toisistaan toivottavan ja ei-toivottavan. Aisti on kykyä erottaa todellinen ei-todellisesta, mutta tämä koskee ainoastaan aistin alapuolella sijaitsevaa maailmaa. Koska ihmisen maailma on mielikuvituksen luoma, niin aisti tunnustaa yläpuolelleen sijoittuvan standardin veto-oikeuden suhteessa itseensä. Esimerkiksi romanssissa korostuu visio, joka ilmenee idealisointina ja yksinkertaistuksina, ja maailma näyttyy toisaalta luovana prosessina, jossa ihminen on järjestyksen arkkitehti. Tämä lähestymistapa asettaa ihmisen positioon, josta hän voi arvioida ja mitata luomaansa maailmaa omien ideaaliensa mukaisesti. Mielikuvituksen kaksi aspektia esiintyvät myös romanssin näkemyksessä yksilöstä ja yhteiskunnasta, jolloin yksilö edustaa vapautumisen visiota ja yhteiskunta halua pysytellä sokeana pimeydessä. Tällöin yksilö näyttyy antisosiaaliselta tai hullulta yhteiskunnan silmissä luovuutensa perusteella, koska hän ei alistu aistin paljastamiin vallitseviin olosuhteisiin. Luovan yksilön perspektiivistä yhteiskunta on hullu, koska se vetäytyy visiosta hyväksymällä status quon. Tällaiseen asetelmaan sisältyy polarisoiva ja dialektinen piirre, joka erottaa regressiiviset ja alistavat voimat progressiivisista ja vapauttavista. (Frye 1963a: 151-153, 162-164; Frye 1976: 139)

Arkkityyppi merkitsee Fryelle toistuvaa kuvaa ja kommunikoitavissa olevaa symbolia, joka liittyy yksittäiset teokset yhtenäiseen kokonaisuuteen. Arkkityyppejä tutkimalla voidaan yksittäisestä teoksesta erottaa siinä latentisti sijaitseva suuremman kokonaisuuden muodostava sanojen järjestys. (Frye 2000: 95-99) Vaikka arkkityypit voivat muuttua kokonaisuuden sisällä, niin ne toimivat assosiativisina klustereina, jolloin niiden kommunikoitavuus perustuu annettuun kulttuuriin kuuluvan kansan arkkityyppituntemukseen. Välttämättömiä arkkityyppejä ei ole olemassa: ne voivat esiintyä hyvin ilmeisessä muodossa,

jolloin assosiaatio on vaivatonta, tai ne voivat omaksua uuden ja tuntemattoman muodon, joka vaikeuttaa assosiaatiota. (ibid. 102-103) Arkkityyppikritiikissä kirjallisuuden narratiivisuus perustuu rituaalille ja unelle, jolloin edellisen aspektina on mythos (narratiivi) ja jälkimmäisen dianoia (merkitys). Rituaalin ja unen kommunikoitavuus toteutuu myytin kautta: myytti on rituaalin ja unen identifiointi, joka saa rituaalin näyttäytymään liikkeessä olevana unena. Arkkityyppikritiikille kirjallisuuden narratiivisuus ilmenee toistuvassa symbolisen kommunikaation teossa, jolloin narratiivi esiintyy ihmistoiminnan rituaalina tai imitaationa. Kritiikin keskeinen sisältö nousee unessa toteutuvan halun ja todellisuuden välisestä konfliktista. Halua ja todellisuutta organisoivat syklin ja dialektiikan strukturaaliset periaatteet, jotka yhdistyvät rituaalissa. Syklisyys merkitsee toistuvaa liikettä, joka ilmenee esimerkiksi luonnossa vuodenaikojen tai syntymisen, kuoleman ja uudelleensyntymisen vaihteluina. Dialektiikka voidaan nähdä polaarisuuden periaatteeksi, jossa ideaalinen maailma esitetään kontrastissa vastenmielisen kanssa. Esimerkiksi sivilisaatio on halun liikkeelle panema prosessi totaalisen ihmismuodon tekemiseksi luonnosta. Nimenomaan taide ilmaisee vision ihmistyön päämääristä, ja tämä luo taipumuksen valittujen sivilisaation aspektien idealisoimiseen tai halveksimiseen. Tämä paljastaa taiteeseen sisältyvän moraalisena dialektiikan, sillä taide ilmaisee halun aktualisoimisen ohella aktualisoimisen esteet. (Frye 2000: 104-107, 112-113, 365-366; Frye 2006: 155)

Arkkityyppikritiikin pohjalta Frye määrittää neljä narratiivista peruskategoriaa, jotka ovat tragedia, komedia, romanssi ja ironia/satiiri. Näistä kategorioista Frye käyttää käsitettä mythos, joka tarkoittaa geneeristä juonta tai kirjallisuusmuotoa organisoivaa periaatetta. Mythos edustaa totaalista liikettä, joka esiintyy eräänlaisena jatkuvuutena, ja se koostuu tarinassa esiintyvistä sanoista, kuvista ja äänistä. Tapahtumien lineaarisen kehityksen sijasta mythos korostaa tarinan teemaa, jolloin tapahtumat teeman manifestaatioina edustavat yhtenäisyyttä ja muuttuvat epäjatkuviksi. Mythoit muodostavat kaksi vastakkain asettuvaa paria ideaaliseen ja aktuaaliseen perustuvan jaon pohjalta: tragedia vs. komedia ja romanssi vs. ironia. Tämä mahdollistaa seuraavanlaiset yhdistelmät: komedia-satiiri, komedia-romanssi, romanssi-tragedia, tragedia-ironia. (Frye 1963c: 22-24; Frye 2000: 162, 341) Mythoiden keskeisimmät sisällöt käyvät ilmi neljään vaiheeseen jakautuvassa etsintäretkimyytissä, joka yhdistää geneeriset juonet toisiinsa. Etsintäretkimyytin ensimmäisenä vaiheena on konflikti/agon, joka on romanssin arkkityyppinen teema (vaiheittain etenevä ihmeellinen seikkailu). Toisena vaiheena on kuolema/pathos, joka merkitsee sankarin, hirtin tai molempien kuolemaa, ja tämä on tragedian arkkityyppinen teema (häviötä tai voittoa seuraava katastrofi). Kolmas vaihe on sankarin katoaminen/sparagmos, joka on ironi-

an/satiirin arkkityyppinen teema (sankarillisuuden ja tehokkaan toiminnan puuttuminen, epäjärjestys tai häviöön tuomitseminen, sekä sekaannuksen ja anarkian maailma). Neljäntenä vaiheena on sankarin uudelleenilmestyminen/anagnorisis, joka koskee sankarillisuuden tunnustamista, ja tämä on komedian arkkityyppinen teema (mysteerisen sankarin ja hänen puolisonsa ympärille keskittyneen ja uudelleensyntyneen yhteiskunnan riemuvoittoinen nousu). (Frye 1963d: 16-18; Frye 2000: 192; ks. Frye 2000: 163-239) Erot mythoiden välillä voidaan hahmottaa myös liikettä tarkastelemalla. Narratiivissa liike voi tapahtua kahden periaatteen mukaisesti: joko syklisenä liikkeenä luonnonjärjestyksen sisällä tai dialektisenä liikkeenä luonnonjärjestyksestä apokalyptiseen maailmaan. Dialektinen liike kohti demonista maailmaa on harvinainen, sillä luonnonjärjestyksen sisäinen kierto käsitetään usein demoniseksi. Ylöspäin suuntautunutta liikettä voidaan nimittää koomiseksi, joka ilmenee liikkeenä absurdiudesta, ongelmista tai kaaoksesta kohti onnellista loppua, järjestystä tai viattomuuden tilaa. Alaspäin suuntautunut traaginen liike esiintyy putoamisena viattomuudesta hamartiaan ja hamartiasta katastrofiin. Vastaavanlaisesti luonnonjärjestyksen sisäinen liike voidaan jakaa ylä- ja alaosaan, jolloin edellistä edustaa romanssi viattomuuden analogiana ja jälkimmäistä realismi (satiiri/ironia) kokemuksen analogiana. (Frye 2000: 161-162; Frye 1983: 73; Frye 2006: 169)

Liikkeen ymmärtämiseksi on syytä tutustua lyhyesti kirjallisuuden mytologisen universumin neljään eksistenssin tasoon, jotka koostuvat ideoista ja kuvista. Ensimmäisenä ja korkeimpana tasona on apokalyptinen maailma, joka on armon, pelastuksen ja ikuisen elämän määräämä ylimaallinen järjestys. Tällä tasolla todellisuuden kategoriat esiintyvät ihmishalun muodoissa, jolloin esimerkiksi ylimaallisen ja ihmisen maailma sosiaalisine ja individualistisine aspekteineen ovat identtisiä eläin- ja kasvimaailman kanssa. (Frye 1963b: 122; Frye 1976: 97; Frye 2000: 141-146) Apokalyptisen vastinparina esiintyy alhaisimmalle tasolle sijoittuva demoninen maailma, joka on ihmishalun hylkäämä painajaisten, kivun ja sekaannuksen maailma. Tämä maailma on epäluonnollinen epäjärjestys, jossa synti, kuolema ja korruptio ovat valloillaan. Demonisessa maailmassa ihmiset ovat uhkaavien ja arvaamattomien luonnonvoimien armoilla, ja heidän toimintansa on salaperäisen kohtalon tai ulkoisen pakon sanelemaa. Esimerkiksi ihmismaailma on armottoman tyrannin johtama, joka tuhoaa yksilöllisyyden, ja täällä yksilöt ovat uhrattavissa muiden vahvistamista varten. (Frye 1963b: 122; Frye 1976: 98; Frye 2000: 147-150) Apokalyptisen ja demonisen välille sijoittuvat ylempi ihmisluonnon järjestys ja alempi fyysinen luonto. Apokalyptisesta vaikutteita omaksuvalle romanssin maailmalle Frye antaa nimen viattomuuden analogia, sillä se kuvaa idealisoitua maailmaa ideaalisine hahmoineen välttämällä samalla ambivalentteja tai

kompleksisia asioita. Romanssiin sisältyy usein laskeutumisen teema, jolloin esimerkiksi maanpäällinen paratiisi osoittautuu petolliseksi illuusioksi tai demoninen maailma esiintyy laskeutumisen arvoisena paikkana aarteidensa vuoksi. Viattomuuden maailmassa luonto näyttäytyy harmonisena ja ylimaallisesti järjestettynä, ja tämä kultaisen aikakauden maailma on ihmisten saavutettavissa, jos he suostuvat koulutukseen, lainkuuliaisuuteen ja hyveelliseen elämään. (Frye 1963b: 122; Frye 1976: 98; Frye 2000: 151-153). Demonisesta vaikutteita ottava maailma on kokemuksen analogia, jossa todellisuus näyttäytyy maallisen paratiisin alapuolelle sijoittuvan, moraalisesti neutraalin, fyysisen luonnon tai teologisesti ”pudonneena” maailmana. Ylimaallisilla tai hengellisillä voimilla ei ole merkittävää funktiota, koska ihmiselämään ei sisälly ainutlaatuisuutta. Ihmiselämä kuvataankin tyypillisyyttä tai tavallisuutta edustavaksi, ja tämä mahdollistaa romanssiin kuuluvan ideaalin elämän parodioimisen. (Frye 1963b: 122; Frye 1976: 98; Frye 2000: 153-155) Apokalyptinen ja demoninen maailma puhtaan metaforisen identiteetin struktuureina jakavat seuraavan piirteen suhteessa liikkeeseen: ne kuvaavat ikuisesti muuttumatonta, jossa elämän prosessin sijasta on vain jatkuvuutta. Viattomuuden ja kokemuksen analogiat puolestaan soveltuvat myytin luontoon, joka ilmenee rakentamisen ja istuttamisen prosesseina. Prosessit ovat syklisiä, joissa rytmi koostuu esimerkiksi menestyksen ja epäonnistumisen tai yrityksen ja luovuttamisen vuorottelusta. Ihmisaailmassa syklisyys ilmenee yleensä joko nukkuvan ja heräävän elämän tai elämän ja kuoleman geneerisenä vuorotteluna. Romanssissa nukkuva maailma on riittävän voimakas muokkaamaan heräävää maailmaa omaan muotoonsa, ja tämä voi tapahtua joko yhteensovittamisen tai hävittämisen kautta. Tätä Frye nimittää koomiseksi visioksi maailmasta luonnonsyklisyydestä irrottautumisen vuoksi. Traagisessa visiossa puolestaan sekä ihmiset että eläimet nähdään luonnonjärjestykseen kuuluviksi: elämä voi joko kehittyä normaalisti tai keskeytyä traagisesti, jolloin yksittäinen elämä kohtaa väkivaltaisen lopun keskeyttämättä geneerisen elämän kulkua. (Frye 1963d: 19; Frye 2000: 158-160; Frye 2006: 168)

Fryelle romanssi on toteutuvan toiveen uni, jota sosiaaliset luokat hyödyntävät ideaaliensa ja niiden esteiden kuvaamiseen. Tästä näkökulmasta romanssi on kommunikatiivväline, joka reflektoi totuuksia ja välittää ne kansalle hyväksytyimmässä tarinamuodossa. Romanssi tarjoaa menneisyyden elementeistä vaikutteita saaneen kuvan sosiaalisesta järjestyksestä, joka on hierarkkinen ja rationalisoitu, ja tämä ilmenee nostalgisena kultaisen aikakauden kaipuuna. Romanssissa korostuukin fiktiivisyys, joka selittää kuvitteellisen universumin piirteiden esiintymisen romanttisissa tarinoissa. Normaalisti romanssi on koominen, ja tämä ilmenee sankarin laskeutumisessa alempaan maailmaan ja nousussa

ylempään: laskeutumisessa sankarin identiteetti hämärtyy, hänen toimintansa kohtaa rajoitteita ja hänet eristetään, kunnes nousuvaiheessa sankari muuttuu vapaammaksi, löytää todellisen identiteettinsä ja rikkoo lumouksen. Romanssi voidaan nähdä sankarin jaksoittain kehittyväksi etsintäretkeksi, jota sovellan tutkimukseni aineisto-osuudessa. Etsintäretki jakaa prosessin kolmeen vaiheeseen: 1) konflikti (agon) tai vaarallisen matkan vaihe, jossa kohdataan pienempiä seikkailuja 2) ratkaiseva kuolemankamppailu (pathos), joka voi päättyä sankarin, vihollisen tai molempien tuhoon 3) paljastaminen tai korottaminen (anagnorisis), jossa sankarin status saa tunnustuksen. (Frye 1976: 15, 21, 92, 129, 177; Frye 2000: 186-187) Myytissä sankari esiintyy yhteiskunnan vapahtajana, mutta romansseissa sankarin motiivit ja palkinnot saavat selkeämmän ja maallisemman muodon. Morsiamen ohella palkintona voi olla aarre, jonka idealisoituja muotoja ovat valta ja viisaus. Kuitenkin poikkeuksellisen aarteen saaminen voi edellyttää maksua, joka tuo esille rituaalisen kuoleman ja sparagmosiksen teemat. Väkivallan ohella romanssiin kuuluu seksuaalisuuden teema, ja tämä ilmenee sensaatiomaisuudessa, jolloin keskeisessä asemassa ovat väkivaltaisesta stimulaatiosta nauttiminen ja stimulaation lähteiden paljastuminen. Unen termin kyseessä on libidon tai haluavan minän täyttymyksen etsiminen, joka vapauttaa todellisuuden aiheuttamasta ahdistuksesta todellisuuden sisällä. Ritualistisin termin romanssi kuvaa hedelmällisyyden voittoa aavikosta. (Frye 1976: 24, 26; Frye 2000: 192-193)

Etsintäretki ei kuitenkaan ole koko romanssin sisältö, vaan se voi olla vain yksi osa sankarin elämänkaaressa. Romanssissa sankarin elämä onkin jaettavissa kuuteen eristettävissä olevaan sykliseen vaiheeseen, joista kolme ensimmäistä ovat yhdensuuntaisia tragedian sankarin kolmen ensimmäisen elämänvaiheen kanssa ja kolme jälkimmäistä komedian sankarin kolmen viimeisen elämänvaiheen kanssa. Ensimmäinen vaihe koskee myyttiä sankarin syntymisestä, jossa korostuvat hedelmällisyys vaurauden perustana, epäselvyys todellisista vanhemmista tai lapsen etsintä. Toisena vaiheena on sankarin viaton nuoruus: sankari on yhä vanhempiansa kaitsema, ja hän elää taianomaisessa tai toivotun lain ohjaamassa maailmassa nuorten kumppaneiden ympäröimänä. Kolmas vaihe koskee etsintäretkeä, ja neljännessä vaiheessa onnellisempi yhteiskunta muuttuu asteittain näkyvämmäksi toiminnan kautta, jolloin korostuu viattoman maailman yhtenäisyyden ylläpito kokemuksen maailman hyökkäyksiä vastaan. Hyvyyden sisällään pitävä hillitty mieli kuuluu viattomaan maailmaan ja ulkopuolisesta kohteesta hyvyyttä etsivä hillitsemätön mieli kokemuksen maailmaan. Vaikka molemmat ovat luonnollisia, niin hillitty mieli kuuluu ideaaliin luonnonjärjestykseen ja hillitsemätön pudonneen maailman luontoon. Viidennes vaiheessa sankari on sisäistänyt hankkimansa kokemuksen, jonka idyllisyydestä käsin

hän tarkastelee maailmaa. Toiminnasta vetäytymisestä syntyvä tunnelma on usein kontemplatiivinen, ja tähän vaiheeseen sisältyy taipumus moraaliseen stratifikaatioon, jossa esimerkiksi rakkaus, himot ja niiden väliset vaiheet muodostavat hierarkian. Kuudennessa vaiheessa liike saavuttaa loppunsa, joka merkitsee siirtymää aktiivisesta seikkailusta kontemplatiiviseen. Tässä kohtaa tarinan vaiheet nähdään viihdyttäviksi, sillä ne eivät asetu suoraan konfrontaatioon lukijan kanssa, ja tällöin uusi tarina voi alkaa. (Frye 2000: 198-203)

Romanssin muoto on ennen kaikkea dialektinen, joka nostaa sankarin ja vihollisen välisen konfliktin ratkaisevaan asemaan. Dialektisuus ilmenee sankarin ja vihollisen piirteissä, joilla pyritään samaistamaan lukija sankariin. Myyttisyyden asteen noustessa sankarin ominaisuudet muuttuvat apokalyptisimmiksi ja vihollisen demonisimmiksi, mutta romanssissa molemmat päähahmot pysyvät ihmisinä. Vastaavanlaisesti luonnonsyklin vastakkaiset vaiheet jakautuvat hahmojen välillä siten, että sankari edustaa positiivisuutta (kevät, hedelmällisyys, nuoruus) ja vihollinen negatiivisuutta (talvi, sterilitteetti, vanhuus). Toisin ilmaistuna sankari edustaa tavallisen kokemuksen maailman yläpuolelle sijoittuvaa idyllistä maailmaa ja vihollinen tavallisen kokemuksen maailman alapuolelle sijoittuvaa yömaailmaa, mutta konflikti toteutuu syklisen luonnonjärjestyksen hallitsemassa maailmassa. Johtuen puolijumalallisten hahmojen yksilöllisestä kohtelusta ne saavat idealisoidut muodot, joka tekee niistä psykologisten arkityyppien kaltaisia. Sankari voi kohdata useita seikkailuja, joista hän selviää menestyksellisesti ulkoisen energian (ihmisiä houkutteleva onni) ja sisäisen energian (ansaittu energia, kuten rohkeus, ja annettu energia, kuten poikkeuksellinen voima tai ennustettu kohtalo) avulla. Esimerkiksi ihmisvihollisen sankari voi kohdata sodassa, jolloin sankarin status johtajana edellyttää voittoa täydellistyäkseen. Sankarin toimintaan liittyy usein vapautumisen etsiminen fyysisen voiman kautta, mutta vihollismaassa käytävässä sodassa harvemmin tunnustetaan tai jopa kielletään viattomien ihmisten potentiaalinen menehtyminen vapautumisen tavoittelun seurauksena. Konfliktin ohella ihmisenergia voi ilmetä myös sivilisaatiota tavoittelevana työnä todellisessa maailmassa, ja tämä perustuu visioon toivottavasta maailmasta kontrastissa ei-toivottavan kanssa. (Frye 1976: 53, 58, 67; Frye 1983: 187, 195; Frye 2000: 187-188, 304-306) Vaikka sankarit esiintyvät usein voittamattomina, niin he ovat monesti traagisia, jolloin heidän voittamattomuudessaan piilee kuoleman aiheuttava särö. Tällöin väkivallan asemaa tasapainottaa juonikkuus, joka on olennainen osa fyysisesti heikon hahmon menestystä. Sankaruus voi kin ilmetä kärsimyksen, sinnikkyuden, kärsivällisyyden tai sankarittaren elvyttävän roolin kautta. Väkiältä ja juonikkuus ovat peitellymmiin läsnä sentimentaalisisessa romanssissa,

kuten rohkeuden ja varovaisuuden hyveinä idyllisessä maailmassa. Tällöin yömaailma, jota symboloi ihmisuhri, esiintyy moraalisen inhon kohteena. (Frye 1976: 87-88, 91)

Romanssissa hahmot omaksuvat idealisoidun muodon etsintäretkeen asennoitumisensa mukaan, ja näin syntyy mustavalkoinen asetelma, jossa jokaisella hahmolla on moraalinen vastinparinsa. Romansseissa esiintyviä sivuhahmoja ovat: lunastusta kaipaavat heikot hahmot; uskollinen kumppani ja petturi; sankaritar ja sireeni; avuliaat eläimet ja uhkaavat pedot. Sankarittaren hahmosta on syytä huomata, että hänen toimintansa toteutuu matalan profiilin tasolla ja neitseellisyys on hänelle sama kuin kunnia sankarille. Neitseellisyyden säilyttäminen on erityisen tärkeää, mutta se saa täyttymyksensä avioliitossa sankarin kanssa kontrastissa raiskaukselle tai uhrilahjana olemiselle. Neitseellisyyden teema voi ilmetä myös henkisenä sitoutumisena epäpersoonalliseen uskonnolliseen tai poliittiseen aatteeseen. Romanssissa voi esiintyä moraalisen antiteesin pakenevia hahmoja, jotka esiintyvät usein luonnon ja mysteerien maailmojen välissä asuvina henkinä. Näiden hahmojen funktiona on fokusoida romanttista tunnelmaa eivätkä ne häiritse romanssia myyttisyydellään. Lopuksi romanssissa voi esiintyä elämän realistisia puolia representoivia hahmoja, joiden funktiona on tarinan realismin ylläpitäminen häiritsemättä romanssin konventioita. (Frye 1976: 73, 78-80, 84; Frye 2000: 195-197)

Metodia käsittelevän kappaleen lopuksi haluan korostaa romanssin tarjoamaa perspektiiviä toiminnan funktion, sillä Blairin puheiden poliittiset implikaatiot perustuvat toimijoiden ja toiminnan erottamattomaan yhteyteen. Romanssin perspektiivi on vertikaalinen, sillä toiminta tapahtuu kahdella kokemuksen tasolla. Ensinnäkin romanssissa liikutaan epäyhtenäisestä episodista toiseen, ja tämä luo kausaalisuuden illusion kuvaamalla hahmoille ulkoisesti tapahtuvia asioita. Toiseksi toiminnan tavoitteena ei kuitenkaan ole tarinan lopun saavuttaminen horisontaalisesti, vaan päästä sen yläpuolelle. Tämä näkyy selkeimmin syklisessä liikkeessä, jossa aluksi laskeudutaan idyllisestä maailmasta tai identiteetin tilasta yömaailmaan ja lopuksi palataan takaisin idylliseen maailmaan tai identiteettiin. Jaksoa laskeutumisen ja paluun välissä voidaan kutsua seikkailuiksi, jotka ovat törmäyksiä ulkoisten olosuhteiden kanssa. Romanssin episodimaisuudesta johtuen siirtymät maailmasta toiseen näyttäytyvät tyypillisesti joko sisäisesti tai ulkoisesti aktualisoituvina katkoksina. Sisäinen katkos ilmenee muistissa ja ulkoinen katkos onnen kääntymisenä tai sosiaalisen kontekstin muuttumisena. Vertikaalisuus selittää romanssin introvertin ominaisuuden ja persoonallisuuden, jotka ilmenevät subjektiivisina tai polaarisisina henkilöhahmoina, kompleksisien asioiden välttämisenä ja moraalisten tosiasioiden yksinkertaistamisena. Tästä johtuen romanssissa toiminnalla ei tavoitella ulkoista päämäärää, vaan jotain

universaalimpaa ja rituaalista. (Frye 1976: 47-50, 54-56, 102; Frye 2000: 308) Vertikaalisuuden idea käy selemmäksi romanssiin potentiaalisen vallankumouksellisuuden elementin kautta, joka ilmenee kärsimättömyytenä passiivista mielialaa kohtaan. Doktriinien kohdalla vallankumouksella on kolme tunnusmerkkiä: 1) usko spesifiin historialliseen ilmenytseen aloituskohtana 2) spesifien tekstien omaksuminen kaanoniksi, joka sisältää taipumuksen nähdä yksityiskohdissa poikkeavat doktriinin kieltäjiä vaarallisemmiksi 3) dialektinen mielenlaatu jakaa maailma tukijoihin ja vastustajiin. (Frye 1983: 114, 118) Romanssin vallankumouksellisuus pohjautuu sankarin positioon suhteessa toiminnan voimaan: sankari asettuu asteessa muiden ihmisten ja ympäristönsä yläpuolelle. Toisin sanoen sankari on yhä ihminen, vaikka hänen tekonsa näyttävät ihmeellisinä ja luonnonlait ylittävinä. (Frye 2000: 33) Romanssissa vallankumouksellinen liike jakautuu kolmeen vaiheeseen etsintäretken mukaisesti. Ensimmäinen vaihe koskee laskeutumista, joka ilmenee katkoksenä tietoisuudessa tai muistissa. Toisessa vaiheessa katkosta seuraa nousu, jossa demoniset elementit tunnistetaan ja erotetaan edistyksellisistä. Kolmas vaihe koskee katkoksen korjaamista tai muistin palauttamista, jolloin palataan takaisin tarinan uudistuneeseen alkuun. Vaikka viimeinen vaihe esiintyy usein paluuna alkuperäiseen identiteettiin tai idylliseen yhteiskuntaan, niin kyseessä ei ole vain menneisyyden uudelleenluominen nykyhetkessä, sillä uudistunut alku sisältää tulevaisuudesta lähtöisin olevaa potentiaalia. (Frye 1976: 144-145, 149-150, 174, 179) Romanssi auttaa järjestämään Blairin irralliset puheet toimivaksi kokonaisuudeksi, joka erottelee toisistaan toimijat, toiminnan ja tavoitteet. Kuitenkin romanssin vallankumouksellinen elementti auttaa ymmärtämään, ettei terrorismin vastaisessa sodassa ole kyse vain vastustajan päihittämisestä, vaan myös poliittisen maailman uudelleenluomisesta.

2 POLIITTINEN

2.1 Poliittisen määritelmä: ystävä ja vihollinen

Carl Schmittille poliittinen muodostaa itsenäisen sfäärin, jota määrittää ystävän ja vihollisen välillä vallitseva antiteesi, ja muita sfäärejä ovat esimerkiksi moraalinen (hyvä-paha), esteettinen (kaunis-ruma) ja taloudellinen (tuottava-tuottamaton). Poliittisen sfäärin itsenäisyys perustuu ystävä/vihollinen –kriteerille, jota muiden sfäärien tai niiden yhdistelmistä syntyvät antiteesit eivät voi korvata. Kuitenkin muiden sfäärien antiteesit voivat joko nostaa tai vähentää poliittiseen sisältyvää intensiivisyyttä, mutta muut sfäärit eivät ole sidottuja poliittiseen tai poliittinen niihin. (Schmitt 1996b: 26-27) Tämä ilmenee esimerkiksi yrityksissä legitimoida poliittisia tavoitteita ja toimintaa muiden sfäärien käsitteisiin vetoamalla. Kuitenkin muiden sfäärien antiteesit politisoituvat tilanteissa, joissa riittävä intensiivisyys mahdollistaa ystävä/vihollinen –kriteerin aktualisoimisen. Toisin sanoen käsitteet ovat aseita poliittisessa kamppailussa, jonka seurauksena poliittisen sfäärin itsenäisyys tulee vahvistetuksi ja sen perustuminen ystävä/vihollinen –erottelulle todennetuksi. (ibid. 36, 66-67) Kuitenkin poliittiset käsitteet ovat tilannesidonnaisia ja merkitykseltään poleemisia, joka määrittää niiden soveltamisen. Käsitteet saavat merkityksensä konkreettisesta tilanteesta, muodostavat ystävä/vihollinen –suhteita ja muuttuvat tyhjiksi abstraktioiksi välittömästi tilanteen mennessä ohitse. (ibid. 30-32) Käsitteiden tilannesidonnaisuuden ohella on syytä huomata, ettei mahdollisuus äärimmäiseen antagonismiin katoa spesifien käsitteiden ja spesifien antagonismien vaihtuessa (Stirk 2006: 59).

Ystävän ja vihollisen välillä vallitsevan antiteesin tarkoitus on korostaa assosiaation ja dis-assosiaation suorittamiseen sisältyvää intensiivisyyttä. Poliittisesti olennaista on vihollisen näkeminen eksistentiaalisesti erilaiseksi riittävän intensiivisellä tavalla, jotta konflikti muuttuisi potentiaaliseksi, ja näin antagonismin intensiivisyyden taso osoittaa poliittisuuden asteen. (Schmitt 1996b 26-27, 29) Juuri intensiivisyys tekee poliittisesta erityisen, koska siitä voi tulla elämän ja kuoleman kysymys (Harle 2000: 136). Kennedy korostaa, ettei poliittisesta ole johdettavissa politiikan määritelmää tai sisältöä, vaan se toimii ainoastaan objektiivisena kriteerinä assosiaation ja dis-assosiaation intensiivisyyden mittaamiseksi. Poliittinen itsessään on substanssiton, ja politiikan spesifi substanssi voi olla mitä tahansa, kunhan se nostaa assosiaation ja dis-assosiaation intensiivisyyden sodan mahdollisuuden aktualisoivalle tasolle. (Kennedy 1998: 100-101) Tätä logiikkaa soveltaen myös

muut sfäärit sellaisinaan ovat substansseista vapaita, jolloin niiden spesifit substanssit ovat tilannesidonnaisia. Derridan mukaan muista sfääreistä puhdistautunut poliittinen on mahdollisuus, sillä ystävän ja vihollisen käytännöllinen identifiointi edellyttää tietoa tunnistamisen perusteista. Poliittisen ja poleemisen yhteys on erottamaton, ja tämä voidaan ainoastaan kieltää, jolloin kieltämisen teko konstruoi poliittista diskurssia tai diskurssia poliittisesta. (Derrida 2005: 114-118) Toisin sanoen poliittinen saa sisältönsä muista sfääreistä, joita ilman poliittista ei olisi. Kuitenkin poliittinen alistaa muut sfäärit aktualisoituessaan, sillä se perustuu kaikkein intensiivisimmälle ja äärimmäiselle antiteesille. (Ojakangas 2004: 64)

Ystävä ja vihollinen ovat konkreettisia ja eksistentiaalisia käsitteitä, joiden muodostama antiteesi ei ole normatiivinen tai puhtaasti henkinen. Poliittinen vihollinen on ennen kaikkea julkinen eli hostis erotuksena käsitteestä inimicus, joka viittaa yksityiseen vihamieheen. Julkisuuden kriteeri rajaa yksityiset vihollisuhteet poliittisen ulkopuolelle, sillä ainoastaan ihmisryhmittymien välinen vihollisuhte julkisella areenalla on poliittista. (Schmitt 1996a: 34; Schmitt 1996b: 27-29) Dyzenhausin (2003: 48) mukaan julkisuuden kriteeri kohottaa politiikan yksilöllisten ryhmien yksityisten asioiden maailmasta kollektiivisen yleisön maailmaan. Julkisuuden kriteeriä on analysoitu myös romantismin näkökulmasta, jossa romantisismi merkitsee vastuun välttelyä ja päätöksen sivuuttamista ikuisen keskusteluun vetäytymisen avulla. Romantikko ei kykene päättävään toimintaan, koska hän on satunnaisuuden ja subjektivismen hallitsema olento, joka vetäytyy itseensä ja päätyy lopulta passiivisuuden tilaan. Tätä vasten asettuu päätöksentekoa korostava poliittinen, joka merkitsee vastuun- ja riskinottoa sekä keskustelun lopettamista. (Cristi 1998: 20, 58, 60-62) Meierin (2006: 70-71) mukaan poliittisen funktiona on ihmisten vapauttaminen yksityisistä aikeistaan tekemällä heistä osallisia suurissa, historiallisissa tapahtumissa, ja elämä muodostuu vakavaksi ennen kaikkea vihollisen välityksellä, koska hänen olemassaolonsa vaatii päätöstä. Kuitenkin ryhmittymän transformaatio poliittiseksi julkista vihollista koskevalla päätöksellä edellyttää muiden poliittisten ryhmittymien olemassaoloa (Kelly 2003: 218, 222). Derridan mukaan yksityinen/julkinen –kriteerin ylläpidosta muodostuu edellytys poliittiselle. Julkisen vihollisen käsitteen puhtaus ei anna tilaa affekteille, jolloin häntä vastaan voidaan sotia ilman vihaa. Tämä mahdollistaa tilanteen, jossa ystävän kanssa voidaan olla simultaanisesti julkisessa vihollisuussuhteessa ja yksityisessä rakkaussuhteessa. (Derrida 2005: 87-88; ks. ibid. 124-125) Julkisuuden kriteerillä on myös kaksi merkittävää seuraamusta, petos ja karkotus: poliittiseen ryhmittymään kuuluva osa syyllistyisi petokseen pidättäytymällä julkisen vihollisen tunnustamisesta, sillä tämä siirtäisi heidät vi-

hollisen puolelle, ja yksilö puolestaan karkotettaisiin poliittisesta ryhmittymästä poliittisen vihollisen tunnustamisesta kieltäytymisen johdosta (Stirk 2005: 14-15). Tällä tavoin syntyy joko-tai –asetelma, joka eliminoi neutraalin position omaksumisen mahdollisuuden (Dyzenhaus 2003: 41). Gottfriedin (1990: 63-64) mukaan poliittisen funktiona on juuri ihmis-suhteiden ja niistä nousevien ryhmittymien pysyvän neutralisoinnin mahdollisuus.

Vihollinen voidaan nähdä negatiiviseksi toiseksi, jolloin negaation toteuttavat poliittisen tilanteen molemmat osapuolet, ja mutuaalinen negaatio on sodan vaaran lähde (Schmitt 1996b: 63). Ystävän ja vihollisen vastakkainasettelu tekee poliittisesta symmetrisen käsitteen, sillä puhtaaseen vihollisuuteen perustuva poliittinen olisi dis-symmetristä. Vastakkainasettelu sellaisenaan ei kuitenkaan paljasta, mitä subjekti (yksilö tai kollektiivi) on ja mitä ystävyys/vihollisuus on. Joka tapauksessa Schmittin poliittinen näyttäisi edellyttävän identifiointia ollakseen aktuaalista. (Derrida 2005: 106, 246, 249) Mouffelle jokainen identiteetti on relationaalinen, jolloin identiteetin eksistenssi on sidottu konstituivaan ulkopuoleen. Toisin sanoen identiteetti merkitsee inklusiota eksklusion kautta suoritettuna. Poliittiseksi toinen muuttuu vasta antagonistisella hetkellä, kun hänet nähdään oman identiteettimme negaatioksi tai eksistentiaaliseksi uhaksi, ja poliittiseksi muuttumisen mahdollisuus sisältyy aina toiseen. (Mouffe 2005a: 2-3; Mouffe 2005b: 15-16, 78) Poliittisen perspektiivistä toisen erilaisuuteen tulee sisältyä vastarinta: ilman vastarintaa poliittinen depolitisoituu, ja vastaavasti vastarinnan (uudelleen)ilmaantuminen johtaa repolitisoitumiseen (Derrida 2005: 84-85). Kennedyn (2004: 101-103) mukaan Schmitt olettaa tietoisuuden toisesta olevan konkreettista ja eksistentiaalisesti annettua, jonka seurauksena itsetietoisuus on yksinkertaista olemista itseään varten sulkemalla ulos toisuus kaikkine muotoineen, ja tästä asetelmasta nouseva sodan vaara tekee elämästä merkityksellistä. Harle kritisoikin Schmittiä olettamuksesta ystävien ja vihollisten objektiivisesta eksistenssistä ennen niiden poliittista tunnistamista. Poliittiset osapuolet tulisi nähdä ensisijaisesti sosiaalisina konstruktioina, jolloin myös oma identiteettimme voi konstruoida toiseutta negaation lisäksi. Negatiivinen toisuus merkitsee pohjimmiltaan ulkopuolelle sulkemista, joka voi asettaa toiseutta edustavat hierarkiassa alhaisempaan asemaan ja jopa epäinhimillisten kategoriaan. Tämän lisäksi voidaan hahmottaa kaksi muuta toista, joilla on rooli sosiaalisen järjestyksen ja identiteetin muodostumisessa: positiivinen toinen, joka hyväksytään yhdeksi meistä, ja neutraali toinen, jonka oikeus omaan identiteettiin ja eksistenssiin tunnustetaan. Kaikki toiset eivät ole vihollisia, vaikka kaikki viholliset ovat toisia: toista tarvitaan identiteetin rakentamiseen, mutta vihollinen määrittää konfliktin ja ystävän merkityksen. Toinen voi siis olla ystävä, ja hänestä tulee vihollinen, kun hänen etujensa edistäminen poikkeaa omis-

tamme tai hänen toimintansa suuntautuu meitä vastaan. (Harle 2000: 10-13, 15, 142, 145) Harlen mukaan sosiaalisen (ryhmä-)identiteetin tulee sisältää substantiivisia ominaisuuksia, ja sen sosiaalinen/poliittinen konstituominen vaatii tunnustusta. Substantiivinen ominaisuus ei koske ainoastaan ryhmää, vaan myös ryhmän suhdetta toisiin ryhmiin, ja tästä identiteettisuhteesta tulee poliittinen, kun yksi ryhmä asettuu vastustamaan toisen ryhmän etuja tai toimintaa. Sosiaalisen identiteetin ja poliittisen yhteys esiintyy kolmella tavalla: 1) tietyt identiteettisuhteet voivat olla poliittisia tai määrittellä poliittisen 2) ryhmä määrittelee identiteettinsä konstruomalla rajansa ja omaksumalla tietyt positiot toisiin ryhmiin nähden, joiden eksistenssin oikeutta ei kielletä 3) sosiaalisen identiteetin määrittäminen on vallankäyttöä, kun enemmistö sulkee ulos vähemmistön tai kieltää vähemmistön identiteettivaatimuksen. Ulossulkeminen sisältää heikon (toisen ulossulkeminen) ja vahvan (vihollisen tappaminen) version, mutta molemmissa tapauksissa väkivallan käyttö tai siitä kieltäytyminen ovat mahdollisia. (ibid. 17-19, 25)

Giorgio Agambenin perspektiivistä poliittisen kriteeri ei perustu elämään sellaisenaan (zoe), vaan se koskee poliittisesti määriteltyä elämää (bios), joka monimuotoisuutensa johdosta sisältää konfliktin mahdollisuuden. Agamben itse nostaa zoe/bios –erottelun länsimaisen politiikan perustaksi, joka voidaan nähdä erotteluksi paljaan elämän ja poliittisen eksistenssin tai inklusion ja eksklusion välillä. Poliitiikan olemassaolo syntyy elävän ihmisen kyvystä erottaa itsensä paljaasta elämästä ja ylläpitää itseään suhteessa paljaaseen elämään inklusiivisen eksklusion kautta. Nykyään tätä erottelua ei enää tunnisteta, ja tämä ilmenee modernin demokratian yrityksenä muuttaa paljas elämä elämäntavaksi tai luoda zoe:lle bios. (Agamben 1998: 7-9, 187) Elämän politisointi merkitsee rajan vetämistä paljaaseen elämään, joka ei ole poliittisesti relevantti ja joka voidaan eliminoida rangaistuksesta. Päätös elämän arvosta ja arvottomuudesta on suvereeni päätös, joka simultaanisesti luo perustan suvereniteetin vallalle. (ibid. 139, 142) Paljaaseen elämään kuuluva ihminen, homo sacer, kohtaa alituisesti ehdottoman kuoleman uhan, koska suvereniteetti on kieltänyt hänet oikeuksineen, ja homo sacerin on tultava toimeen tämän kiellon kanssa, jolloin hänen elämänsä on kaikkein poliittisinta (ibid. 183-184).

Ystävä/vihollinen –antiteesi sisältää taistelun mahdollisuuden, sillä fyysisen tappamisen mahdollisuus antaa konkreettisen merkityksen viholliselle, ystävälle ja taistelulle. Sota määrittyy vihollisen eksistentiaalisesti negaatioksi, joka on äärimmäinen seuraus poliittisesta vihollisuudesta, mutta tämä ei tee sodasta normaalia tai toivottavaa asiointilaa. Olennaisinta on havaita sodan mahdollisuuden ainainen läsnäolo, jonka perusteella ihmisten poliittinen käyttäytyminen muotoutuu. Sota itsessään on erillinen politiikasta, mutta se

edellyttää poliittista eli päätöstä eksistentiaalisen vihollisen identifioimisesta. (Schmitt 1996b: 32-35) Derrida näkee sodalla olevan erityinen funktio poliittisen kannalta: sodan muuttuminen mahdolliseksi tekee vihollisesta taistelevana yhteisönä todellisen, jolloin poliittinen asettuu etusijalle suhteessa muihin sfääreihin. Tällä tavoin sota on poliittisen mahdollisuuden ehto olematta kuitenkaan poliittisen sisältö tai lopullinen ratkaisu. (Derrida 2005: 86-87, 126) Meierin (1998: 56) mukaan vihollisen vahvistamisen ja hänen negaation välillä on jännite, sillä vihollisen negaatio hävittää poliittisen ja kyseenalaistaa vihollissuhteiden pohjalta syntyneen järjestyksen. Kuitenkin kyseessä on ennen kaikkea sodan mahdollisuus, jonka olemassaolo estää maailmaa yhdistymästä (Ojakangas 2004: 63).

Schmittille sota politiikan jatkona sisältää potentiaalisesti vihollisuuden elementin ja vastaavasti rauha sekä sodan että vihollisuuden potentiaalin. Tämän tosiasian edessä keskeiseksi kysymykseksi muodostuu, voidaanko vihollisuutta rajoittaa eli onko vihollisuus relatiivista vai absoluuttista. Tässä yhteydessä relatiivisuus edustaa poliittista, jossa ystävä ja vihollinen ovat symmetrisiä toisiinsa verrattuna, ja absoluuttisuus ei-poliittista, joka tarkoittaa äärimmäistä, asymmetristä vihollisuutta. Tästä kysymyksestä päättävät voivat olla ainoastaan niitä toimijoita, jotka lietsovat sotaa omalla riskillään. (Schmitt 2004c: 53) Tämän näkemyksen taustalla on Schmittin näkemys, jonka mukaan vihollisen tai poliittisen tilanteen tunnistamiseen ei ole tarjolla yleistä normia eikä neutraalin osapuolen päätöstä, vaan ainoastaan poliittisen tilanteen varsinaiset osapuolet voivat suorittaa tilannearvion ja päättää vihollisen vastaisesta taistelusta oman eksistenssin muodon säilyttämisen vuoksi (Schmitt 1996b: 27). Vihollinen on kontingentti ja etukäteen määrittelemätön käsite: kuka tahansa eksistenssiämme reaalisesti uhkaava on vihollinen, jolloin ystävämme on kuka tahansa saman uhan jakava (Ojakangas 2004: 65-66). Sodan julistaminen merkitsee vihollisen tunnistamista, jolloin sodan osapuolet asettuvat samalle tasolle. Vihollisen hävittäminen ei ole välttämätöntä, mutta hänet täytyy kohdata yhteenotossa oman identiteettimme ja rajoituksiemme selvittämiseksi. Vihollisuuden määrittely ratkaisee sodan määrittelyn, sillä erilaisista vihollisista seuraa erilaisia sotia. Vihollisen määrittelyn täytyykin olla ensisijaisessa asemassa, jotta sodan rajaaminen olisi mahdollista. Oikealla määrittelyllä vältetään sodan rajaamisen romahtaminen, kun ensimmäinen todellinen vihollinen ilmestyy. Kuitenkin poliittinen ei rajaudu vain vihollisuuteen, vaan sen substanssi on kyvyssä erottaa ystävä ja vihollinen, joiden olemassaolo on poliittisen edellytys. (Schmitt 2004c: 71-72, 74-75) Tällöin poliittisen vaarallisimpia ja absoluuttisia vihollisia ovat sellaiset identifioimattomissa olevat ihmisryhmittymät, jotka eivät kykene ystävä/vihollinen –

kriteerin suorittamiseen ja joilla ei ole poliittista olemassaolon muotoa (Ojakangas 2004: 78-79).

Vihollisten tappaminen on poliittisesti oikeutettua ainoastaan silloin, kun vihollinen uhkaa eksistentiaalista elämäntapaa. Muut syyt, kuten oikeudelliset tai eettiset normit, eivät kelpaa Schmittille perusteluksi. Poliittisen ryhmittymän täytyy pitää käsissään oikeus ystävä/vihollinen –erotteluun, jotta se olisi poliittisesti aktuaalinen. Vaikka poliittinen ryhmittymä luopuisi oikeudestaan tai siirtäisi sen toiselle ryhmittymälle, niin poliittinen sellaisenaan ei katoaisi maailmasta yhden poliittisen ryhmittymän mukana. (Schmitt 1996b: 49, 53) Derrida (2005: 122) tarkentaa tappamisen tarkoittavan ainoastaan fyysistä tappamista poliittisen yhteydessä, sillä sodassa tappaminen ei ole rikos eikä luonnollinen kuolema sisälly poliittiseen. Tappamisen poliittinen oikeuttaminen ei merkitse tappamisen glorifikaatiota. Sodan mahdollisuuden sitominen todelliseen eksistentiaaliseen uhkaan voidaan tulkita sekä väkivaltaa että valtaa rajoittavaksi toimeksi nimenomaan poliittisessa sfäärissä, jolloin muissa sfääreissä rajoituksia ei tunneta. (Harle 2000: 138, 141)

Schmittille poliittiset ryhmittyvät elävät jatkuvan vaaran karakterisoimassa luonnontilassa, jossa poliittisen arvo määräytyy assosiaatioiden ja dis-assosiaatioiden intensiivisyyden mukaan. Tämän teesin pohjalla on spesifi oletamus ihmisen perusolemuksesta, jonka Schmitt kohottaa aitojen poliittisten teorioiden lähtökohdaksi: ihminen on paha, vaarallinen ja dynaaminen olento. (Schmitt 1996b: 59, 61; ks. Schmitt 1997: 103-106) Schmittin teesin taustalla ovat tulkinnat Thomas Hobbesin ihmiskuvasta, jossa korostuu ihmisen asosiaalisuus, ja luonnontilasta, joka näyttäytyy sisällissotana. Ihminen on valmis hylkäämään järjen ja logiikan tilapäisten etujen vuoksi, koska kilpailuhenkisyiden ja arvovallan intohimot ovat vahvoja, mutta hän on myös huolestunut tulevaisuudestaan. Mitä asosiaalisemmaksi yksilöt muuttuvat, sitä suuremmaksi kasvaa rationalistinen välttämättömyys yleisen rauhan aikaansaamiseksi, jonka toteuttaminen riippuu ihmisviisaudesta. Luonnontilassa vallitsee ehdoton demokratia, koska jokainen ihminen voi tappaa toisen ihmisen, ja tätä asiaintilaa kuvaa Hobbesin maksimi bellum omnium contra omnes (kaikkien sota kaikkia vastaan). Juuri luonnontilan aiheuttama pelko on syy valtion muodostamiselle, joka kansalaisten fyysisen turvallisuuden takaamisen ohella aktualisoi rauhan ja järjestyksen. Valtion keskeisimpänä tehtävänä on kapinallisen kansan röyhkeyden ja intohimojen jatkuva kontrollointi palkkioiden ja rangaistusten avulla. (Schmitt 1996c: 20-21, 31, 36) Luonnontilassa jokaiselle yksilölle kuuluva mahdollisuus vihollisesta päättämiseen synnyttää pelon, ja tämä tekee välttämättömäksi sellaisen auktoriteetin luomisen, jolle kuuluisi uhasta päättämisen valta (Kelly 2003: 221). Tällöin ihmisen dynaamisuus, vaarallisuus ja pahuus

voidaan tulkita myös ihmisen taipumukseksi uhata järjestystä, ja tämä paljastaa vallan hierarkkisen relaation, sillä motivaatiota vallalle ei olisi ilman olettamusta ihmisen pahuudesta (Ojakangas 2004: 87; Preuss 1999: 160). Ihmisten luonnollinen taipumus antagonismiin korostaa yhteiskunnan olemassaolon merkitystä, jonka kautta antagonismi institutionalisoituu ilman yritystä hävittää väkivalta lopullisesti (Gottfried 1990: 65-66). Toisin sanoen olettaus ihmisen luonnollisesta hyvyydestä ei ole validi poliittisen kannalta, koska se ei vahvista poliittista (Meier 1998: 80). Leo Strauss (1996: 95) vie Schmittin position tulkinnan pidemmälle esittämällä, että poliittisesta muodostuu ihmisenä olemisen ehto.

Straussille poliittinen sijoittuu Thomas Hobbesin määrittelemään luonnontilaan, joka on jokaisen kulttuurin (ymmärrettynä ihmistahdon kurinalaistamiseksi) perustana. Tällöin poliittisesta tulee luonnollinen ihmistila, mutta Schmitt eroaa Hobbesista seuraavissa kohdin. Ensinnäkin Schmittille sota aktualisoituu ihmisryhmittymien välillä, mutta Hobbesille sota käyvät yksilöt. Toiseksi Schmittille poliittinen käyttäytyminen määräytyy ystävän ja vihollisen perusteella, mutta Hobbesin luonnontilassa on vain vihollisia. Straussin tulkinnassa Hobbes on suuntautunut luonnontilan negaatioon johtuen kuoleman positivista suurimpana pahana, vaikka luonnontila jääkin voimaan valtioiden välisissä suhteissa. (Strauss 1996: 89-92; vrt. McCormick 1999: 253-254) Kuitenkin myös Schmitt korosti suvereenin valtion roolia poliittisen hillitsijänä sekä sisäisesti että kansainvälisesti (Gottfried 1990: 120). Schmittin käsitys luonnontilasta sisältää heikkouden: hän esittää käsityksensä luonnontilasta epäpoleemisena unohtaen samalla periaatteensa kaikkien poliittisten käsitteiden poleemisuudesta ja niiden sitoutumisesta konkreettiseen tilanteeseen. Jos ymmärrys ihmisasioiden järjestyksestä perustuu puhtaaseen ja ehjään tietoon, niin sitä ei löydy poleemisesta tai konkreettisesta tilanteesta. Tällainen tieto on saatavissa ainoastaan palaamalla alkuperäiseen, vahingoittumattomaan ja korruptoimattomaan luonnontilaan. (Strauss 1996: 106-107; vrt. Schmitt 1996b: 30-32) Keskustelu ihmisen perusolemuksesta koskee kysymystä ihmisen luonnollisesta hyvyydestä ja pahuudesta, mutta Schmittille kyse on vaarallisuudesta ja vaarattomuudesta. Vaarallisuus merkitsee hallitsemisen tarvetta, jolloin vaarallisuuteen sisältyy ajatus ihmisen moraalista huonomuudesta, ja tätä kautta Schmittin käsitys poliittiseen kuuluvasta moraalisesti vaativasta päätöksestä vahvistuu. Straussin tulkinnassa varsinainen syy poliittisen vahvistamiselle on siinä, että poliittisen uhattu status merkitsee uhkaa ihmiselämän vakavuudelle. Pasifistisessa viihteen maailmassa voi syntyä kiintoisia vastakkainasetteluja, mutta yksikään niistä ei voi vaatia ihmiseltä oman elämän uhraamista. Poliittisen vahvistaminen merkitsee sekä luonnontilan että moraalisen vahvistamista: luonnontilan vahvistaminen merkitsee turvallisesta status quo:sta

luopumista sotaisan tilan (status belli) hyväksi, joka korruptoitumattomaksi luonnontilaksi ymmärrettynä mahdollistaa ihmisasioiden järjestyksen uudelleen nousun, ja moraalisen vahvistaminen merkitsee ihmisen huonomuuden tunnustamista. Poliittinen on sidoksissa hypoteesiin ihmisen vaarallisuudesta, ja tässä sijaitsee poliittisen heikkous, sillä hypoteesi on mahdollista eliminoida. (Strauss 1996: 95-101, 103-104; vrt. Schmitt 1997: 114)

Meir näkee Schmittin ajattelun poliittiseksi teologiaksi, jolle tottelevaisuuden käskylle perustuva toiminta on tietoa tärkeämpää. Poliittinen teologia elävöittää toisiaan vastustavat ryhmittymät näkemään toisensa vihollisina, ja tämä pakottaa ihmiset valitsemaan puolensa. Poliittinen teologia koostuu Jumalan auktoriteettiin perustuvasta kuuliaisuuden käskystä ja siitä nousevaan historialliseen toimintaan, jonka ensisijaisuus pohjautuu uskoon jumalallisesta ilmoituksesta. Toisin sanoen poliittisen teologian vaatimukset ovat väistämättömiä, joita ei voida ratkaista järjellä. Meierin mukaan Schmitt vaatii moraalisesti vaativaa ja absoluuttista joko-tai –päätöstä, ja päätöksen muoto toistuu jatkuvasti historiasa, vaikka eksistenssin sfäärien spesifit substanssit ovat sidottuja konkreettisiin tilanteisiin. (Meier 1998: xii-xiv, 12-13, 20; Meier 2006: 80; ks. Ojakangas 2004: 141-148; Müller 2003: 156-168, 204-205) Gottfriedin (1990: 21) mukaan Schmitt omaksui katolilaisuudesta näkemyksen, jonka mukaan uskonnoista nousevat poliittiset muodot ovat ihmisasioita muokkaava voima. Kuitenkin äärimmäiset ja lopulliset arvot (Jumala, Ihmisyys, Maailma) eivät voi olla poliittisen perusta, sillä ne luovat totaalisen vihollisuussuhteen (Kennedy 2004: 174-175). Moraalisesti vaativa ja tyhjästä nouseva päätös poliittisesta voikin perustua Jumalan sijasta rehelliseen ja rohkeaan itsetietoisuuteen, joka on vallan ainoa perusta päätöksen tekeväälle henkilölle. (Howse 1998: 70-72) Schmittin ajattelun teologisista sävyistä huolimatta hänen ajatuksensa keskittyivät ensisijaisesti poliittiseen järjestykseen ja sen suojelemiseen (Kelly: 2003: 163-164). Esimerkiksi Ojakankaalle Schmitt ei ollut poliittinen teologi, vaan teologian poliittinen tulkitsija, ja tällöin teologian vaikutus ilmenee erityisesti transsendenssisuuden merkityksessä, joka tarkoittaa repeämää immanenssissa, ulkopuolen sijaitsemista sisäpuolella tai poikkeusta järjestyksen sisällä. Transsendenssisuus sijaitsee immanenssin sisällä, jolloin se edustaa avoimuutta järjestyksen sisällä. Repeämä järjestyksessä perustuu nimenomaan poliittiseen, joka sekä estää immanenttia järjestystä muuttumasta täydelliseksi että perustaa uuden järjestyksen ja merkityksen. (Ojakangas 2007: 208-210)

Schmittin poliittinen voidaan tiivistää kolmeen ominaisuuteen: 1) identiteetin/negaation tai ystävä/vihollinen –määrittelyn intensiivisyys 2) itsenäisenä sfäärinä oleminen 3) välttämättömän sisällön puuttuminen (Kennedy 2004: 105). Tutkimuksessani ko-

rostuvat ne tulkinnat poliittisesta, jotka painottavat ystävä/vihollinen –kriteerin funktiota järjestyksen perustajana ja sen ylläpitäjänä muuttamatta sitä staattisuuden ihannoimiseksi. Tällöin vihollinen on ilmaantumisen ja tunnistamisen tapahtuma, joka luo poliittisten kokonaisuuksien väliselle jännitykselle perustuvan avoimen järjestyksen. Vihollinen edustaa objektiivista valtaa, joka sijaitsee käsitteen ja objektiivisen tiedon ulkopuolella. Vihollisesta on tultava objektiivisen tiedon ja reflektion lähde omalle identiteetilleen, joka kuitenkin edellyttää vihollisen ilmaantumista. Vihollinen on edellytys myös kollektiiviselle ystävien identiteetille, joka saavutetaan reflektion kautta. Kuitenkin reflektiolla on rajansa, koska se ei voi muuttaa vihollisen toiseutta immanentiksi samanlaisuudeksi. (Ojakangas 2007: 212) Vihollisen määrittelemisen on perusta poliittisen järjestyksen identiteetille, ja mahdollisuus kamppailuun vihollisen kanssa vahvistaa poliittisen järjestyksen normaaliuden (Koskenniemi 2005: 431-432). Konfliktin funktio on kollektiivisen ihmiseksistenssin perustaminen, joka luo sisäpuoli/ulkopuoli –jaon. Kuitenkin sisä- ja ulkopuoli ovat ylitsepääsemättömästi sidoksissa toisiinsa, sillä järjestys syntyy epäjärjestyksestä. Poliittinen sijoittautuu sisä- ja ulkopuolen rajalle, ja se aktualisoituu auktoriteetin päätöksessä, joka perustaa järjestyksen määrittämällä sisä- ja ulkopuolen rajan. (Ojakangas 2004: 12-13, 22) Johtuen ihmiseksistenssin dynaamisuudesta ja jatkuvasta muuttumisesta poliittisen substanssi ei voi olla ikuista, vaan se on sidottu spesifiin ja konkreettiseen kontekstiin. Kuitenkin viholliseen perustuva järjestys voi luoda jatkuvan tarpeen etsiä uusia vihollisia, sillä järjestyksen koheesio heikkenee tai jopa romahtaa ilman ulkopuolta (Harle 2000: 94, 102-103).

2.2 Suvereniteetti

Schmittin teoriassa kysymys poliittisesta on erottamaton suvereniteetin teemasta, jonka keskeisimmän sisällön esitän tässä kappaleessa. Vaikka suvereniteetti schmittiläisessä merkityksessään ei ole eksplisiittisesti läsnä Tony Blairin terrorismin vastaisen sodan narratiivissa, niin se paljastaa WTC-iskuista syntyneen poikkeuksellisen tilanteen sisältämän toiminnan potentiaalisuuden. Schmittille suvereenisuus edustaa korkeinta valtaa, jota ei voida johtaa mistään ja jonka olemassaolo on tilannesidonnaista. Suvereniteetille kuuluu päätös äärimmäisen poikkeustilan olemassaolosta. Valta päättää lain voimassaolosta on suvereenisuuden määrittelevä tunnusmerkki, ja paino on nimenomaan päätöksessä, sillä se on jokaisen oikeusjärjestyksen perusta. Jokainen lain määräämä normi ja asetus perustuvat suvereniteettiin, joka on simultaanisesti korkein lainsäätäjä, tuomari ja komentaja. Toisin

ilmaistuna suvereniteetti on legaalisuuden ja legitimitetin lopullinen perusta. Suvereniteetti sijoittuu paradoksaalisesti oikeusjärjestyksen ulko- ja sisäpuolelle: vaikka suvereniteetti sijaitsee normaalisti oikeusjärjestelmän ulkopuolella, niin se kuuluu siihen perustuslain voimassaoloa koskevan päätösvaltansa johdosta. Suvereniteetin määrittelyn lähtökohdaksi on rajatapaus, sillä yleinen normi ei voi määrittellä absoluuttista poikkeustapausta. (Schmitt 1997: 49, 51-54, 62; Schmitt 2004a: 5-6) Poikkeustilan julistajasta Schmitt puhuu tavallisesta poikkeavana lainsäätäjänä (*ratione temporis ac situationis*), joka määrittää itse edellytykset poikkeustilan julistamiselle sekä välttämättömien toimiensa sisällön. Toisin sanoen suvereniteetillä on valta julistaa vallitsevan järjestelmän ja siihen sisältyvien oikeuksien voimassaolo keskeytetyksi. Tavallisesta poikkeavan lainsäätäjän funktiona on normaaliuden tilan palauttaminen, jossa normit voivat saavuttaa validiteetin, ja tästä johtuen hänessä yhdistyvät lainsäätäjän, -soveltajan ja -toteuttajan roolit. Tämä lainsäätäjä on erillinen kahdesta toisesta lainsäätäjän tyypistä, jotka ovat perustuslakia säätävä elin (*ratione materiae*) ja suoraan päättävä kansa (*ratione supremitatis*). (Schmitt 2004a: 68-69, 73) Poikkeustila voidaan nähdä vastaukseksi partikulaariseen poliittiseen kriisiin, jossa suvereniteetti jäädyttää konstitutionaaliset proseduurit pelastaakseen konstitutionaalisen järjestyksen (McCormick 1999: 122). Ojakankaan (2004: 40) mukaan laki ei häviä poikkeustilassa, vaan sen normatiivinen aspekti tulee jäädytetyksi, ja poikkeustila paljastaakin lain eksistentiaalisen luonteen, jolloin päätöksestä tulee laki ja jokaisesta järjestyksestä legaalinen järjestys. Poikkeustila ei kuitenkaan merkitse anarkiaa, sillä suvereniteetti toimii järjestyksen palauttamiseksi. Suvereniteetti ei ole lainvastainen, sillä kaikilla laeilla on ulkopuoli: lait ovat olemassa ja sitovat rajatulla territoriaalisella alueella, ja lakien voimassaolo perustuu toimijan substantiaaliseen vaateeseen dominoivasta asemasta. (Hirst 1999: 11-12) Toisin sanoen suvereniteetti on legaalisuuden yläpuolelle sijoittuva valta, ja ainoastaan tällaiselle vallalle ihmiset voivat alistua (Gottfried 1990: 61-62).

Suvereniteetti ei kuitenkaan ole sidottu poikkeustilaa edeltävän järjestyksen palauttamiseen, vaan suvereniteetti voi halutessaan luoda uuden järjestyksen. Nimenomaan suvereniteetin lähteen liittäminen kansaan loi suvereenin diktatuurin, joka merkitsee valtaa julistaa poikkeustila jatkuvasti ja muuttaa järjestystä kansan nimissä. (McCormick 1999: 125, 133). Suvereniteetin valta on absoluuttista, koska se pohjautuu muodottomaan kansan tahtoon, ja jos kansalla olisi muoto, niin sen valta olisi konstituoitua konstituoivan sijasta (Ananiadis 1999: 123). Tämän seurauksena konstitutionalismi tai kirjattu perustuslaki ei luo järjestystä tai kansaa, vaan perustuslaki edellyttää kansan olemassaoloa ollakseen legitiimi. Kansan puolestaan on oltava yhdistynyt tahto, joka kykenee konstituoimaan itsensä

eli sen on oltava suvereeni poliittisen päätöksen suorittamista varten. (Kelly 2003: 182-183) Suvereniteetin luova päätös määrittää poliittiset ystävän ja vihollisen kategoriat: poliittisen ystävä kuuluu homogeeniseen ryhmään, joka on määritelty eksistentiaalisesti partikulaarisessa tilanteessa tehdyllä päätöksellä, ja vastaavanlaisesti poliittisen vihollinen on suljettu ulos homogeenisestä ryhmästä partikulaarisessa tilanteessa tehdyn päätöksen perusteella. Päätös luo perustan kollektiivisille identiteeteille ja päätös erityisen järjestyksen perustavana tekona on absoluuttinen. Tällaisen päätöksen suorittaminen luo auktoriteetin sekä laille että moraalille. (Dyzenhaus 2003: 40-41, 45) Tällä tavoin lain validiteetin ja rationaalisuuden perustaksi tulee suvereniteetin tahto, ja laki poliittisesta perspektiivistä määrittyy konkreettiseksi tahdoksi ja käskyksi (Ojakangas 2004: 46). Konkreettisuudessa suoritettu päätös on normatiivisten kriteerien ulottumattomissa, mutta se voi perustua demokraattiseen oikeutukseen, sillä poliittista koskeva päätös suoritetaan ihmisryhmittymän eksistenssin turvaamiseksi. (Howse 1998: 65). Suvereniteetin päätökset ovat poliittisia, koska poliittinen konflikti tekee suvereniteetista välttämättömän. Tämä ei kuitenkaan tee suvereniteetista poliittisen luoja tai kontrolloijaa, koska poliittinen sijaitsee eksistentiaalisen intervention hetkessä. (Kennedy 2004: 30, 95). Agambenin mukaan suvereeni ja konstituiva valta eivät eroa toisistaan, sillä molemmat ylittävät juridisen järjestyksen. Kuitenkin suvereniteetti tulisi nähdä potentiaalina: ensinnäkin potentiaalisuutena pysymisenä eli suvereniteetin mahdollisuutena pidättäytyä aktualisoimasta itseään, ja potentiaalisuudesta luopumisena eli suvereniteetin aktualisoimisena, joka edellyttää potentiaalisuutta. Toisin sanoen puhdas potentiaalisuus ja aktualisoiminen ovat erottamattomia suvereniteetissä, joka voi olla olemassa potentiaalina ilman aktualisoimisen välttämättömyyttä. (Agamben 1998: 42-43, 46-47)

Poikkeuksen merkitys sijaitsee kyvyssä vahvistaa sääntö, joka olisi merkityksetön ilman poikkeusta. Yleisten oikeusnormien voimassaolo edellyttää normaalin tilan luomista, jonka voimassaolosta päättäminen kuuluu suvereniteetille. Poikkeustila todistaa, että valtion eksistenssi menee oikeusnormien ylläpitämisen edelle, ja poikkeustilassa päätöksenteosta tulee absoluuttista ja normeista vapautunutta. Absoluuttinen päätöksenteko onkin ainoa poikkeustilaa määrittelevä ominaisuus, koska poikkeustila on olennaisilta osin jotakin määrittelemätöntä. Tämän seurauksena kaikki oikeus on tilanneoikeutta. (Schmitt 1997: 57-58, 60) Päätöksenteko syntyy tyhjästä, ja jokainen konstitutatiivinen päätös on aina jotakin vierasta ja uutta. Toisin sanoen päätöksenteolla on itsenäistä arvoa, koska se on riippumaton omasta argumentoivasta sisällöstään. Legaalisen järjestyksen kannalta tärkeintä on tuntea päätöksenteon suorittava subjekti. Tämä tieto määrittelee desisionismin, joka on

lähtöisin Thomas Hobbesin teesistä ”Auctoritas, non veritas facit legem”. (ibid. 77-79, 81) Schmittille Hobbesin suvereniteetti takaa yksilöiden välisen sopimuksen valtiollisesta järjestyksestä, ja suvereniteetista tulee kaikkivoipa tämän tuottamansa sopimuksen johdosta (Schmitt 2004b: 74) Päätös on Schmittille tahdon suorittama teko, joka luo järjestyksen. Päätöksen merkittävyys ei voi perustua päätöksentekosääntöihin, koska aiempia normeja rikkova päätös luo oman järjestyksensä. Mikä tahansa päätös tai käsky ei luo järjestystä, sillä järjestykseen perustuvan päätöksen suorittajalla tulee olla suvereeni lopullisen päätöksen auktoriteetti. Päätös tai desisionismi edellyttää normitonta epäjärjestyttä tai luonnontilaa Thomas Hobbesin antamassa merkityksessä, koska päätöksen olemus on siirtymisessä anarkistisesta ja turvattomasta epäjärjestyksestä normien hallitsemaan järjestykseen. Päätös luo suvereniteetin, joka mahdollistaa legaalisen järjestyksen olemassaolon. (ibid. 59-62) Desisionismista seuraa lakien muuttuminen päätökseen perustuviksi käskyiksi, ja päätös koskee suvereenin valtion etua, joka sijaitsee ensisijaisesti päätöksen suorittamisessa. Kuitenkin Hobbesille suvereeni valta ei perustunut puhtaalle päätökselle, vaan kansan hiljaiselle hyväksynnälle. (Cristi 1998: 113) Kennedyn (2004: 85-86) mukaan laki ilmenee Schmittille proseduurina, joka määrittää päätöksenteon menetelmän, mutta tämä ei tee laista täysin ennalta käsin määriteltävää, sillä legaalisen järjestyksen perustava ja ylläpitävä voima sijaitsee lain ulkopuolella. Tällöin poikkeustilaa ei tule nähdä erityisenä lakina, vaan se järjestyksen voimassaolon jäädyttäjänä määrittelee lain voimassaolon kynnyksen (Agamben 2005: 4). Dyzenhausille Schmittin päätös on eksistentiaalinen, sillä se päättää legaalisen järjestyksen luonteesta, ja ekspressiivinen, sillä se on todiste legaalisen järjestyksen eksistenssistä. Päätös on myös välttämätön, koska se tarjoaa ainoan oikeutuksen järjestykselle poliittisesti fragmentoituneessa maailmassa (Dyzenhaus 2003: 39, 50, 54) Meierin (1998: 93) perspektiivistä uskolla on merkittävä suhde päätökseen, koska se lopettaa epävarmuuden ja ihmiselämän mielivaltaisuuden asettumalla varmuuden ja totuuden päättäväksi lähteeksi. Poikkeustilassa suvereniteetin oletetaan tekevän oikeita päätöksiä, mutta tämä ei kuitenkaan eliminoi sellaisen tilanteen mahdollisuutta, jossa suvereniteetti tuhoaa itsensä suorittamansa päätöksen johdosta. (Howse 1998: 77) Kuitenkin desisionismi on pohjimmiltaan formalistinen, sillä suvereniteetin tahdon päätöksestä syntynyt järjestys formaaliksi periaatteeksi käsitettynä on sekä irrallinen että ensisijainen suhteessa konkreettiseen sisältönsä (Žižek 1999: 18-19; Ojakangas 2004: 14). Tästä huolimatta päätös ei ole mitään ilman spesifiä sisältöä, kuten poliittinenkaan ei ole olemassa puhtaassa muodossa.

Bielefeldtin (1998: 26) mukaan päätöksestä syntynyt järjestys ei toimi itsestään, vaan se tarvitsee suvereenin poliittista tahtoa, joka luo, puolustaa ja jäädyttää järjestyksen

tarpeen ilmetessä. Poliittisen ensisijaisuudesta johtuen suvereenista päätöksestä syntynyt järjestys on dynaaminen, koska poliittisia konflikteja ei voida ratkaista yleisen normin avulla tai antaa neutraalin osapuolen ratkaistavaksi (Kennedy 2004: 162) De Benoistin (2007: 86) mukaan poikkeukselliset olosuhteet eivät kuitenkaan vapauta suvereniteettia toimimaan vapaasti halujensa mukaisesti, vaan hän on velvollinen toimimaan itsensä muuttamiseksi (uudelleen) vastuulliseksi olosuhteista. Agamben näkee poikkeustilan eräänlaisena lokalisaationa, joka määrittää tilan järjestyksen validiteetille eli rajan järjestyksen sisä- ja ulkopuolelle. Rajan määrittämisen kautta kaaos sisällytetään järjestykseen, jotta säännöllä olisi viittauskohde validiteettinsa todistamiseksi. Äärimmillään inkluusio voi toteutua täysin eksklusion kautta, ja tätä Agamben nimittää poikkeuksen relaatioksi. Tällä tavoin poikkeustilasta tulee kaiken lokalisaation perusta, mutta se on myös erityisen ongelmallinen järjestykselle, sillä poikkeustila itsessään on lokalisoimaton. Poikkeustila onkin Agambenille anomalia, jossa normeja ei sovelleta huolimatta niiden voimassaolosta ja jossa lain arvoa sisältöittömät teot saavat lain voimaisuuden. (Agamben 1998: 18-20; Agamben 2005: 38) Agamben (2005: 50-51) määrittelee poikkeustilaa tarkemmin neljän teodin avulla: 1) poikkeustila on täysin vapaa laista, koska kaikki legaaliset määritelmät ovat deaktivoitu tässä tilassa, ja tästä johtuen se ei ole diktatuuri 2) juridiselle järjestykselle on välttämätöntä ylläpitää suhde juridisesti tyhjän anomalian kanssa 3) poikkeustilassa suoritettuja tekoja ei voida määrittellä legaalisesti 4) vaikka poikkeustila on juridisesti tyhjä, niin laki yrittää muodostaa suhteen siihen sellaisten fiktioiden välityksellä, kuten lain voimassaolon säilyminen poikkeustilassa huolimatta soveltamisen jäädyttämisestä tai lain validiteetin erottaminen laista. Poikkeuksen määrittelemättömästä luonteesta ja sidoksesta päätökseen Dyzenhaus näkee Schmittin ajattelussa erikoisen jännitteen: voidaanko suvereeni auktoriteetti määrittellä ilman aktuaalista päätöstä poikkeustilasta vai määritteleekö päätös poikkeustilasta suvereniteetin? Ensimmäisestä näkemyksestä seuraisi mahdollisuus tunnistaa suvereniteetti, mutta hänen päätöksensä sisältö jää tuntemattomaksi. Jälkimmäisen näkemyksen noudattaminen puolestaan tarkoittaisi, ettei suvereeni ole tunnistettavissa ilman aktuaalisen poikkeustilan voimassaoloa. (Dyzenhaus 2003: 43) Nämä positiot voidaan yhdistää ainoastaan problemaattisesti: suvereniteetin haltija on määriteltävissä normaaliuden vallitessa, mutta haltijan reaalisuus varmentuu ainoastaan poikkeuksen aktualisoimisessa. Toisin sanoen Schmittin teoria kykenee muuttamaan kysymyksen suvereniteetin haltijasta vain kysymykseksi todennäköisyydestä, sillä ainoastaan poikkeus voi määrittää suvereniteetin.

Agambenin mukaan nykyaikaa karakterisoiva pysyvän poikkeustilan vapaaehtoinen luominen koskee sekä totalitäärisiä että demokraattisia valtioita, joille poikkeustila näyttäytyy hallinnollisena tekniikkana poliittiseen järjestykseen integroimattomissa olevan ainesosan hävittämiseksi. Poikkeustilan hyödyntäminen esiintyy erityisesti turvallisuuden nimikkeen alla, jolloin siitä muodostuu määrittämättömyyden kynnyksen demokratian ja absolutismin, juridisen järjestyksen ulko- ja sisäpuolen tai sodan ja rauhan välillä. Tällaiseen tilanteeseen kuuluu vallan tasapainon (legislatiivinen-toimeenpaneva-tuomitseva) häviäminen, joka on seurausta vallan keskittämisestä toimeenpanevalle elimelle. (Agamben 2005: 2-3, 7, 18, 22-23; ks. Agamben 1998: 148, 166-180; Agamben 2005: 85-88) Agambenin viestinä saattaakin olla, että yritykset eksklusioiden hävittämiseksi sekä kansan tekemiseksi täysin identtiseksi itsensä kanssa johtavat poliittisen eliminoimisen sijasta hyperpoliittisointiin eli globaalin sisällissodan kiihtymiseen (Müller 2003: 231). Juuri kansalaistensa turvallisuuden kaipuuseen vetoamalla valtio vahvistaa legitimitettiin, jolloin kansalaisvapauksien rajoittaminen muuttuu mahdolliseksi. Terrorismin vastaisen sodan vallitessa poikkeustilalla on taipumus muuttua pysyväksi normiksi, sillä terroristin viholliskuva nousee teologisista ja moraalisisista lähteistä. (de Benoist 2007: 91-92)

Schmittin desisionismi tekee suvereniteetin legitimitetistä ja persoonasta irrelevantin asian, sillä poikkeusta koskeva päätös luo suvereniteetin ja legitimitetin (Ojankangas 2004: 52-53). Myös Müller (2003: 22-23) korostaa, että Schmittille poikkeuksesta päättävä auktoriteetti on kaiken legaalisen järjestyksen perusta, ja päätöksessä merkittävää on ainoastaan sen suorittaminen, jolloin päätöksen suorittamisen tavat tai perusteet ovat irrelevantteja. Schmittin näkemys suvereniteetista siirtää päätöksenteon monopolin yhtenäiselle instituutiolle sekaannusten ja konfliktien välttämiseksi, ja tällaista instituutiota johtavan henkilön tulee alituisesti tarkkailla olosuhteita. Kuitenkin suvereniteettiin sisältyvänä vaarana on normaalin ja laillisen järjestyksen alistuminen poikkeustilaan pohjautuvalle absolutismille, joka ei tarjoa legaalista turvaa tai säännönmukaisuutta. (McCormick 1999: 134, 137; Scheuerman 1999: 73) Bielefeldtin (1998: 32-33) mukaan suvereniteetin valtaa voidaan rajoittaa muuttamalla poikkeusta koskeva päätös ennakkotapaukseksi, ja tällöin tulevilla kriisitilanteissa voitaisiin vedota implisiittiseen sääntöön, joka lisäisi poikkeusta koskevan päätöksen rationaalisuutta ja tekisi suvereniteetista vastuuvollisen. Scheuermanin (1999: 80) mukaan konstituiva järjestys ei kuitenkaan nouse normatiivisesta tyhjiöstä, sillä järjestys syntyy erilaisten kilpailevien ideaalien ja normatiivisten oppien poliittisesta kamppailusta. Päätöksen sisältö voi olla myös sidottu päätöksentekijän persoonaan, jolloin sisältö määräytyy suorittajansa kykyjen sekä moraalisen ja intellektuaalisen asen-

noitumisen mukaisesti (Howse 1998: 79). Nämä kritiikit eivät kuitenkaan yllä Schmittin poikkeuksen käsitteen ytimeen, sillä kilpailevat doktriinit, implisiittiset säännöt tai suvereniteetin persoonaan sisältyvät ominaisuudet eivät luo todellista konkreettisia tilanteita ylittävää säännönmukaisuutta. Toisin sanoen nämä kritiikit karakterisoivat järjestyksen luomista koskevaa tilannetta, mutta niillä ei ole normatiivista substanssia. Suvereniteetti on välttämätön lopullisen päätöksen auktoriteetti, joka toimii poliittisen ryhmittymän yhtenäisyyden turvaamiseksi, ja ilman suvereniteettia poliittinen ryhmittymä lakkaa olemasta, sillä suvereniteetista luopuminen merkitsee ainoastaan sen siirtymistä toiselle poliittiselle ryhmittymällä (Böckenförde 1998: 42). Suvereniteetille kuuluu valta päättää poliittisesta, johon sisältyy näkemys jonkin asian depolitisoinniseksi tai neutralisoinniseksi esimerkiksi voimalla. Demokratiassa depolitisointi ilmenee suvereniteetin päätöksessä kansan identiteetistä, joka merkitsee homogenisointia tai sisäisen vihollisen eliminointia, ja päätöksellä tavoitellaan laillisen järjestyksen voimassaoloa, joka merkitsee normalisointia homogeenisyyden kautta. (Ananiadis 1999: 135) Kuitenkin Schmitt irrottautui desisionismia korostavasta positiostaan myöhemmin ja siirtyi korostamaan konkreettisen ja historiallisen järjestyksen merkitystä, koska puhtaat normit tai päätökset olivat riittämättömiä järjestyksen perustaksi (Schmitt 2004b: 73). Nämä Schmittin ajattelun aspektit esittelen nomosta ja jus publicum Europaeumia käsittelevissä kappaleissa, mutta ennen näitä teemoja tuon esille demokratian yhteyden suvereniteetin teemaan.

2.2.1 Demokratia suvereniteetin modernina perustana

Auktoriteettia koskevat vaatimukset pohjautuivat demokratialle modernina aikana, ja niiden vetoavuus rakentui kansan oikeaa ja väärää koskevaan käsitykseen. Vaatimusten oli oltava luonnoltaan eksistentiaalisia, jotta ne voisivat perustaa kansan silmissä reaalista näyttävän konkreettisen yksikön. (Dyzenhaus 2003: 45) Schmittin näkemys demokratiasta ei kosketa demokratiaa spesifinä hallintomuotona muiden hallitusmuotojen joukossa, vaan se esiintyy määriteltyä hallintomuotoa legitimoivana substanssina. Schmittille demokratia on territoriaalisesti rajattu ja kykenevä suorittamaan eron jäsentensä ja ulkopuolisten välillä (Kennedy 2004: 128). Demokratian perusolettamukseen kuuluu keskenään tasa-arvoisten tasa-arvoinen kohtelu, jonka seurauksena epätasa-arvoisia ei kohdella tasa-arvoisesti. Tästä seuraa kaksi vaatimusta: homogeenisyys ja heterogeenisyyden eliminointi. Demokratian poliittisuus ilmenee nimenomaan kyvyssä estää ulkopuolista tartuttamasta homogeenisyyt-

tä. Tällöin tasa-arvolla on todellista substanssia, johon kuitenkin sisältyy epätasa-arvon mahdollisuus eli mahdollisuus eristää demokratiasta osa lakkaamatta hallitsematta kyseistä osaa. (Schmitt 1988: 9-10) Schmittille rousseaulainen yleistahdon käsite merkitsee homogeenisyyttä. Homogeenisyys viittaa yksimielisyyteen, jonka seurauksena päätökset syntyvät ilman keskustelua, ja se on sopimukseton tila, sillä sopimus edellyttää eroja. Sopimus on merkityksetön yksimielisyyden vallitessa eikä siitä ole hyötyä yksimielisyyden luomisessa. (ibid. 13-14) Itse asiassa sopimukseen turvaaminen voi johtaa poliittisen yhtenäisyyden vaarantumiseen (Böckenförde 1998: 43). Homogeenisyyden käsite estää myös kansan tahdon muuttumisen erityisryhmien manipulaation kohteeksi (Dyzenhaus 2003: 57). Homogeenisyyden vaatimuksen ohella demokratiaan kuuluu näkemys kansan hyvyydestä, joka takaa kansan tahdon oikeudenmukaisuuden ja kohtuullisuuden. Parlamentaarissa demokratiassa tämä oletamus säilyy muuttumattomana, koska parlamentaarikkojen tahto representoi kansan tahtoa. (Schmitt 2004a: 24) Kennedy (2004: 129) muistuttaa, että Schmittille demokratian homogeenisyys voi koostua mistä tahansa aineksesta, joka mahdollistaa vetoamisen ”korkeampaan kolmanteen” demokraattisen tasa-arvon perustana. Substantiaalinen homogeenisyys tekee demokraattisesta yhteisöstä partikulaarisen, ja sen on oltava suvereeni kyetäkseen puolustamaan itseään kriisitilanteissa (Bielefeldt 1998: 27-28). Toisin sanoen Schmittin demokratia perustui toiseudelle, joka mahdollistaa identiteetin perustamisen. Kuitenkin toiseus on historiallisesti kontingentti: tasa-arvon perustava substanssi on altis muutoksille, joihin sisältyy uuden epätasa-arvon potentiaali. (Müller 2003: 27) Keskeistä Schmittin näkemyksessä on demokratian käsittäminen poliittiseksi, joka ilmenee erottelujen välityksellä. Tällainen tulkinta tasa-arvosta on erillinen ja yhteen sovittamaton esimerkiksi liberaalisen käsityksen kanssa, joka on universaali ja kykenemätön erotteluihin. Kuitenkin liberaalia tasa-arvon käsitettä voidaan aina käyttää kyseenalaistamaan poliittisen demokratian käyttämä erottelukriteeri, ja tämä tekee demokratiasta jatkuvan artikulaation kohteen. (Mouffe 1999: 40, 43-44)

Yleisen äänioikeuden idea pohjautuu substantiaalisen tasa-arvon periaatteelle, jonka mukaan äänioikeus muiden oikeuksien tavoin kuuluu homogeeniselle tasa-arvoisten muodostamalle entiteetille. Tämä on erilainen liberalismiin hahmottelemasta universaalista äänioikeudesta, joka kuuluu koko ihmiskunnalle. Schmittille universaalinen ja absoluuttinen tasa-arvo on merkityksetön, koska siltä puuttuu substanssi ja kyky hahmottaa epätasa-arvo. Universalismi riistää poliittiselta merkitykseltä, sillä poliittinen edellyttää partikularistista substanssia absoluuttisten ja universaalien perusteiden sijasta. Vaikka universaali tasa-arvo tulisikin aktuaaliseksi, niin substantiaaliset epätasa-arvot eivät katoaisi. Epätasa-arvot

siirtyisivät vain muihin sfääreihin, jolloin nämä sfäärit kohoaisivat tärkeydeltään uuteen asemaan. (Schmitt 1988: 10-13) Demokratiassa kansan ja valtion tahdot ovat identtisiä toistensa kanssa, ja tämän seurauksena tahdon ilmaisu on identtinen lain kanssa. Toisin sanoen demokratiassa laki on hetkellinen kansan tahdon ilmaisu, joka käytännössä tarkoittaa äänestävien kansalaisten enemmistön tahtoa. Parlamentaarisessa demokratiassa lainsäädäntö edellyttää, että parlamentaarinen enemmistö on identtinen homogeenisen kansan kanssa eikä se voi tunnustaa muuta itsensä yläpuolelle sijoittuvaa instanssia. (Schmitt 2004a: 23-24) Tästä johtuen edustajien on oltava hiljaa edustettavien puhuessa suoraan, joka tarkoittaa parlamentaarisen tahdon alistumista suoralle kansan tahdon ilmaisulle. Tällainen suora plebeijidemokratia perustaa valtansa legitimitetille, kun edustuksellinen ja parlamentaarinen lainsäädäntöprosessi pohjautuu omaan legaalisuuteensa. (ibid. 60-62) Toisin sanoen kansan valta on näkyvää, absoluuttista ja jakamatonta valtaa, joka tekee perustuslaista kansan suorittaman poliittisen päätöksen. Poliittisesti merkittävämpää on kansan kykeneminen ystävä/vihollinen –erotteluun, jossa kansa konstituoiti itsensä ystävänä sodan tai sisällissodan vaaraa vasten. (Kennedy 2004: 100, 126) Kuitenkin Schmittille kansa ei kykene pohdiskeluun tai keskusteluun, vaan sen tahto on rajattu kykyyn vastata joko myöntävästi tai kieltävästi sille esitettyyn kysymykseen. Plebeijidemokratia onkin riippuvainen auktoriteetista, joka kykenee asettamaan oikeanlaisen kysymyksen kansan päätettäväksi ja joka ei väärinkäytä kysymyksenasettamiseen kuuluvaa valtaa. Tästä huolimatta Schmitt pitää plebeijidemokratiaan perustuvaa legitimitettiä ainoana validina keinona valtion oikeuttamiselle. (Schmitt 2004a: 89-90) Dyzenhaus huomauttaa, ettei Schmittille kansa varsinaisesti päättää mitään, vaan se ainoastaan antaa tunnustuksen päätöksen validiteetista. Tällöin varsinaisia päättäjiä ovat kysymyksenasettelun auktoriteetin omaavat. (Dyzenhaus 2003: 54)

Schmittille kansa on olemassa vain julkisessa, jolloin julkinen mielipide tai yleistahto ei voi muodostua salaisten ja nimettömien äänestysprosessien välityksellä. Demokratia voi osoittaa voimansa ja substanssinsa ainoastaan suoralla ja yksimielisellä akklamaatiolla, joka todistaa demokratian olevan erillinen parlamentarismen mekanismeista ja jopa yhteensopiva diktatoristen hallitusmuotojen kanssa. (Schmitt 1988: 16-17) Tämän ja plebeijidemokratiaa koskevan näkemyksen taustalla on Schmittin tulkinta representaatiosta henkilökohtaista arvokkuutta sisältävänä immateriaalisena ideana, jonka mukaan abstraktit ideat (Jumala, kansa) ovat representoitavissa ja puhtaasti materiaaliset asiat (tuotanto, kulutus) representoimattomissa. Edelleen representaatio voi toteutua ainoastaan henkilöiden edessä, ja representoidun idean edustajan täytyy olla henkilö, jolla on auktoriteettia ja henkilökohtaista arvoa. (Schmitt 1996a: 21) Müllerin (2003: 22) mukaan Schmittin käsityk-

sessä representaatiosta korostuvat sen persoonallinen elementti, representoitavan asian substantiaalisuus ja representoimisen aktualisoiminen kansan edessä, ei kansan puolesta. Cristi selittää identiteetin ja representaation välisen suhteen siten, että kansa kykenee poliittiseen toimintaan aktualisoimalla identiteettinsä ja tämä ilmenee ystävä/vihollinen – kriteerin suorittamisen kykynä. Kuitenkaan kansan poliittinen yhtenäisyys ei voi olla täydellisesti läsnä aktuaalisena identiteettinä, ja tämän seurauksena kansan yhtenäisyys tarvitsee persoonallista, yksilöiden kautta toteutuvaa representaatiota. (Cristi 1998: 133; ks. Kelly 2003: 194; Ojakangas 2004: 98-99) Cristin (1998: 16-18) tulkinnassa Schmittille tärkeää oli parlamentarismien kritisoinnin sijasta puhtaasti demokraattisen politiikan ilmestymisen estäminen, ja tämän hän toteutti demokraattisesti valitun ja poliittista yhtenäisyyttä säilyttävän plebeijijohtajan avulla.

Ainoastaan kansaan tahtoon perustuva poliittinen voima voi antaa muodon kansan tahdolle (Schmitt 1988: 29). Kellyn (2003: 210) mukaan kansan tahdon muodot rajautuvat kahteen vaihtoehtoon, monarkistiseen ja demokraattiseen. Monarkia edustaa absoluuttisen representaation periaatetta ja demokratia absoluuttisen identiteetin, mutta molemmat esiintyvät puhtaina ainoastaan teoriassa ja konkreettinen valtio edellyttää molempia periaatteita (Ojakangas 2004: 100). Tästä huolimatta kansan poliittinen tahto asettuu konstituoidun valtiomuodon yläpuolelle, jolloin kansa konstituivana valtana on rajoittamaton eikä se tarvitse vallalleen erillistä oikeutusta (Kennedy 2004: 130, 139, 175). Toisin sanoen suvereenin kansan tahtoa ei voida sitoa instituutioihin tai proseduureihin (Scheuerman 1999: 71). Tällöin perustuslain tuhoutuminen ei merkitse poliittisen yhtenäisyyden tai konstituivien vallan tuhoutumista kahdesta syystä: perustuslaki on seurausta konstituivien vallan teosta ja poliittinen yhtenäisyys perustuu konstituivalle vallalle (Cristi 1998: 123-124). Cristin (1998: 206) mukaan Schmittin syy korostaa passiivista ja vahvistavia/kieltäviä vastauksia antavaa plebeijidemokratiaa sijaitsevä näkemyksessä suoran demokratian heikentävässä vaikutuksessa valtion autonomiaan. Plebeijidemokratian toimiminen ei kuitenkaan edellytä keskustelua, kilpailua tai sitovia normeja toimeenpanevan vallan ohjaamiseksi, koska se perustuu toiminnan agendasta päättävälle johtajalle ja hänelle annetulle kansan tunnustukselle (Scheuerman 1999: 102). Joka tapauksessa valtion perusta lepää kahden pilarin varassa: kansan identiteetti, joka poliittisena yhtenäisyytenä kykenee suorittamaan ystävä/vihollinen –erottelun, ja poliittisen yhtenäisyyden representaatiolle. Vaikka Schmitt tunnusti kansan rajoittamattoman vallan konstituivana valtana, niin hän pyrki sitomaan sen tekemällä representaatiosta välttämättömän elementin valtiossa. Tästä perspektiivistä

autoritäärisyys ja massademokratia eivät ole yhteen sovittamattomia. (Müller 2003: 30-31; ks. Ojakangas 2004: 101-103)

Hyödyntämällä Rousseau'n määritelmää demokratiasta identiteettinä hallitsijoiden ja hallittavien välillä Schmitt pyrki paljastamaan ristiriidan demokratian ja parlamentarismin välillä. Parlamentarismia luonnehtii itsenäisten edustajien välillä käytävä keskustelu, jossa argumenttien vaihto edellyttää edustajien pluraalisuutta, ja se ei voi olla synonyymi demokratialle, jota karakterisoivat tasa-arvoisten välillä vallitseva tasa-arvo ja tasa-arvoisten muodostama yhtenäinen tahto. (Schmitt 1988: 14-16, 46). Jos vaatimuksesta hallitsijoiden ja hallittavien välisestä homogeenisyydestä luovuttaisiin, niin seurauksena olisi vähemmistön alistaminen enemmistön tahdolle. (Schmitt 2004a: 28) Kelly pitää Schmittin näkemystä idealistisena ja poleemisena, sillä hallittavien ja hallitsijoiden välinen identiteetti ei voi koskaan toteutua vaaleilla valittavan representatiivisen hallituksen kautta. Parlamentarismin ja demokratian erottaminen toisistaan oli ajankohtaista Schmittille, sillä hänelle keskustelun kautta toteutuva representaatio oli menettänyt merkityksensä modernissa maailmassa. Parlamentarismissa legitimitetti perustuu avoimeen keskusteluun, jossa hallitsijoiden ja hallittavien välillä liikkuvat ideat antavat muodon yleistahdolla, mutta demokratiassa on kyse hallitsijoiden ja hallittavien välisestä homogeenisestä identiteetistä, joka ei voi koskaan aktualisoitua todellisuudessa täydellisesti (Kelly 2003: 194-195, 200, 204; ks. McCormick 1999: 157-205).

Schmittin käsitys demokratiasta rakentuu kolmesta pilarista: 1) julkisuus, jota ilman ei ole kansaa 2) akklamaatio, jonka kautta kansa ilmaisee tahtonsa suoraan 3) homogeenisyys, sillä demokratian identiteettivaatimus edellyttää samanlaisuutta. (Meier 1998: 142) Toinen ja kolmas pilari ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa, koska akklamaatio vahvistaa demokratian identiteettivaatimuksen (Stirk 2006: 76). Itse asiassa kaikki kolme pilaria ovat sidotut toisiinsa, koska jokainen niistä on korvaamaton osa poliittisen statuksen omaksumisessa. Böckenförden (1998: 44) mukaan yksilölliset oikeudet ja vapaudet edellyttävät olemassa olevaa poliittista yksikköä, koska ainoastaan se voi suojella näitä oikeuksia ja vapauksia. Gottfriedin (1990: 80) mielestä Schmitt tavoitteli demokratiatulkinnallaan suvereniteetin erottamista sellaisesta hallituksesta, joka on riippuvainen enemmistöpäätöksistä ja vaihtelevasta kansan mielipiteestä. McCormick (1999: 200, 202) puolestaan näkee Schmittin motivaatioksi eliittien ja jopa yhden puolueen vallan oikeuttamisen: demokratian olemus ja identiteetti kykenevät aktualisoitumaan yhdessä haastamattomassa suvereniteetissa sen sijaan, että poliittisen annettaisiin aktualisoitua useiden vallasta kamppailevien toimijoiden välityksellä, jolloin kamppailu ylläpitäisi vallan tasapainoa. Schmittin suvere-

niteetti saavuttaa legitimitietin, kun kansa tunnistaa sen akklamaatiolla. Toisin sanoen luomisen sijasta kansa tunnistaa suvereniteetin, ja tämän teon yhteydessä kansa antaa uskollisuudenvalan suvereniteetille. Kuitenkin kansa voi aktualisoitua ainoastaan heitä edustavan suvereniteetin välitykselle, koska se tarjoaa akklamaation mahdollisuuden. (Dyzenhaus 2003: 89) Tällöin parlamentarismien eduksi voitaisiin lukea suurempi argumenttien ja yhteiskunnan diversiteetin ja heterogeenisyyden esille tuominen verrattuna järjestelmään, joka nojaa yhteen toimeenpanevaan toimijaan (Scheuerman 1999: 58-59). Kuitenkin Cristin mukaan Schmitt olisi ollut valmis antamaan tilaa sellaiselle parlamentarismille, jolle kuuluisi puhtaasti lakiasättävän funktion harjoittaminen julkisen keskustelun välityksellä. Tällöin parlamentti olisi valistuneiden mielipiteiden välittäjä hallituksen ja kansan välillä, mutta se olisi täysin erillinen toimeenpanevasta ja hallinnollisesta elimestä, jonka toimintaa karakterisoivat harkinta, päätös ja luottamuksellisuus. Tällaisessa sekamuodossa demokraattinen elementti näkyisi lakiasättävässä vallassa ja monarkistinen toimeenpanevassa, mutta parlamentarismi aristokraattisen elementin edustajana tulisi toimia tasapainon ylläpitäjänä puhtaiden ja absoluuttisten monarkian/representaation ja demokratian/identiteetin muotojen välillä. Toisin sanoen demokraattiset ja monarkistiset elementit voidaan sitoa toisiinsa, mutta tätä yhdistelmää tulee täydentää aristokraattisella elementillä. (Cristi 1998: 106, 134-136) Oman tutkimukseni kannalta merkittävintä on Schmittin suorittama erottelu kansalle kuuluvan konstituoidun vallan ja perustuslakiin pohjautuvan konstituoidun valtiomuodon välillä. Vaikka konstituiva substanssi tarvitsee konstituoidun muodon muuttuakseen aktuaaliseksi, niin sen eksistenssi ei ole riippuvainen mistään spesifistä muodosta. Toisin sanoen konstituiva valta voi muuttaa muotoaan aiheuttamatta muutoksia substanssissaan. Seuraavassa kappaleessa keskitytään poliittiseen subjektiin ja järjestykseen, joissa poliittisen ja suvereenisuuden välinen sitoutuneisuus käy selvemmäksi.

2.3 Poliittinen subjekti ja järjestys

2.3.1 Valtio

Kuten aiemmin todettiin, poliittisen antiteesi on määräävässä asemassa suhteessa muihin sfääreihin ja niiden toimintoihin. Poliittinen ryhmittymä on suvereenisti päättävä yksikkö, jonka poliittisen eksistenssin välttämätön ehto on oikeus päättää ystävästä ja vihollisesta. Poliittisen ryhmittymän suvereniteetti ei kuitenkaan tarkoita ryhmittymän jäsenten elämän

totaalista kontrollointia, vaan ainoastaan poliittista koskevan päätösvallan monopolia. Jos poliittinen ryhmittymä menettää tämän vallan muulle poliittiseen päätökseen kykenevälle toimijalle, niin poliittisen ryhmittymän substanssi korvautuu uudella poliittisen vallan haltijan substanssilla. (Schmitt 1996b: 37-39) Poliittisen ryhmittymän keskeisimpiin ominaisuuksiin kuuluu kuuliaisuuden vaatiminen vastineeksi suojelun tarjoamisesta eikä suojelua ja kuuliaisuutta voida eristää toisistaan. Esimerkiksi poliittisen ryhmittymän luopuminen poliittisesta oikeudestaan toisen poliittisen ryhmittymän hyväksi merkitsee suojelun ja kuuliaisuuden vaateen siirtymistä tälle toiselle ryhmittymälle. Suojelun ja kuuliaisuuden vaade voi johtaa myös poliittisen ryhmittymän hajoamiseen sisältäpäin, jos sisäiset ryhmät kykenevät tarjoamaan parempaa suojelua. Joka tapauksessa poliittisen ryhmittymän eksistenssi edellyttää vihollista, joka tarkoittaa rinnakkaiseloä yhden tai useamman poliittisen entiteetin kanssa. Schmitt kutsuukin poliittista maailmaa plerversumiksi erotuksena epäpoliittisesta universumista, jossa mahdollisuutta ystävä/vihollinen –kriteerin aktualisoimiseen ei ole. (ibid. 52-53) Schmittin poliittisia ryhmittymiä koskeva ajattelu näyttäytyy kehämäisenä, koska eksistentiaalinen päätös sekä perustaa että edellyttää poliittista entiteettiä (Müller 2003: 33). Žižek (1999: 27, 29) näkee poliittisen tarkoitukseksi ryhmittymien sisäisen poliittista konstituovan antagonismin siirtämisen ulkoiseen suhteeseen. Tämän seurauksena poliittisen järjestyksen sisäinen eksistenssi näyttäytyy epäpoliittisena tilana (Stirk 2006: 59).

Poliittisista ryhmittymistä Schmittillä on ensisijaisesti valtio mielessään, jonka käsite edellyttää käsitettä poliittisesta (Schmitt 1996b: 19). Nimenomaan poliittisen maailman pluralistisuus perustuu useiden poliittisten entiteettien eksistenssille, jonka ensisijaisia edustajia ovat valtiot (Schmitt 1999: 204) Vaikka valtio on primäärinen aktualisoitumisen muoto poliittiselle, niin sen asema tulee nähdä konkreettiseen tilanteeseen sidotun hetken totuutena. (Derrida 2005: 120; Strauss 1996: 83). Schmittille valtion muodostuminen ei taakakaan ikuista turvallisuutta, sillä vallankumous on aina aktuaalisesti tai potentiaalisesti läsnä valtiossa. Tästä johtuen valtion tehtäväksi määrittäytyy turvallisuuden toteuttaminen ja tämän tilan aktuaalisen olemassaolon ylläpitäminen. (Schmitt 1996c: 35) Syyt poliittisen ensisijaisuuteen ovat eksistentiaaliset, koska poliittisessa sfäärissä päätetään elämän ja kuoleman kysymyksistä julkisesti olevaa yleisöä varten, ja turvallisuus sekä valtion alueen sisä- että ulkopuolella antavat valtiolle tarkoituksen. Tällöin valtio voidaan nähdä erityisenä statuksena, jota voidaan soveltaa territoriaalisesti rajatulla alueella elävään poliittiseen yhtenäisyyteen. (Kennedy 1998: 99) Toisin sanoen valtiot syntyvät poliittisen kamppailun jatkamisen, organisoimisen ja ohjaamisen keinoina, ja tällöin valtion sisäinen järjestys on

vastaus ulkopuolella esiintyviin potentiaalsiin uhkiin (Hirst 1999: 9). Preussin mukaan poliittisen irrottaminen perustuslaillisesta järjestyksestä tarkoittaa, että poliittinen järjestys on orientoitunut ensisijaisesta yhtenäisyytensä säilyttämiseen. Valtio representoi poliittista yhtenäisyyttä, joka perustuu esipoliittisille sopimuksille. Valtion määrittelyyn kuuluu ainoastaan yksi ehto, joka on vallan monopoli rauhan ja järjestyksen turvaamiseksi. Tämän seurauksena valtion vallan rajaaminen on toissijainen asia eikä valtion eksistenssi ole sidottu normatiivisten sääntöjen noudattamiseen. (Preuss 1999: 157-158, 169) Kuitenkin Dyzenhausin (2003: 89) mukaan Schmittille valtiota edeltävä luonnontila on normatiivinen tyhjiö, ja tämän seurauksena hän hylkäsi ajatuksen esipoliittisista oikeuksista, jotka säilyisivät valtiossa ja jotka olisivat käytettävissä valtiota vastaan.

Poliittinen esiintyy valtiolle ystävällis/vihollinen -kriteerin suorittamisena ja siihen sisältyvänä taistelun mahdollisuutena, jotka ovat poliittisen primäärinen merkitys. Kuitenkin valtion sisällä esiintyy poliittisen sekundäärisiä käsitteitä, jotka esiintyvät esimerkiksi puolueiden ja poliitikkojen suorittamina manöövereinä ja taktiikoina parlamentaarisessa politiikassa. Poliittiseen sisältyvä antagonismi ilmenee kielen kautta, jolloin erityiset sanavalinnat (juoni, taktiikka) palauttavat mieleen taistelun tematiikan. Kuitenkin poliittisessa sekundäärisessä merkityksessään tietoisuus fyysisen taistelun mahdollisuudesta on kadonnut. Tämän seurauksena valtio on päättävä entiteetti, joka asettuu sisäisten assosiaatioidensa yläpuolelle. Kuitenkin poliittisen intensiivisyys voi kasvaa sisäpolitiikassa, jonka seurauksena sisäiset antagonismit vahvistuvat valtion tarjoaman yhteisen identiteetin kustannuksella, ja lopulta sisäinen konflikti sisällissodan muodossa muuttuu potentiaaliseksi. (Schmitt 1996b: 29-30, 32, 45; Kennedy 2004: 104)

Valtiolle poliittisena ryhmittymänä kuuluu *jus belli*, joka merkitsee oikeutta vihollisen tunnistamiseen ja vihollisen vastaisen taistelun aktualisoimisen mahdollisuutta. *Jus belli* sisältää kaksi vaatimusta poliittisen entiteetin jäsenille: oikeutta vaatia valtioon kuuluvilta yksilöiltä valmiutta kuolla ja tappaa vihollisia epäröimättä. Kuitenkin valtion ensisijainen tavoite on varmistaa sisäinen rauha omalla alueella luomalla normaali tila, jossa normit voivat olla valideja, ja Schmittille valtion arvo sijaitsee sen konkreettisessa todellisuudessa, koska eettiset suhteet ovat mahdollisia vain konkreettisessa elämässä. Valtiolle kuuluu päätös normien validiteetista normaalissa tilanteessa, ja jos muu ryhmittymä kykenee päättämään tilanteen normaaliudesta, niin valtion vaatimus kuuliaisuudesta menettää merkityksensä. Valtio järjestyksenä ja yhteisönä on ihmisjärjen ja –kekseliäisyyden tulos, joka syntyy sopimuksesta. Järjestyksen perustava sopimus syntyy individualistisesti, ja se purkaa aiemmat siteet ja ryhmittymät. Jokainen sopimukseen perustuva valtio on myös pe-

rustuslaillinen, koska ekstralegaaliset tai valtiota vastaan suunnatut lait eivät voi olla olemassa valtion rajojen sisällä. Sisäisen rauhan vaatimus voi kuitenkin edellyttää valtiolta päätöstä sisäisestä vihollisesta, johon sisältyy riski valtion hajoamisesta pienempiin poliittisiin ryhmittymiin tai valtion substanssin vaihtuminen uuteen. Schmittin mukaan valtioiden välisen sodan ei tarvitse olla oikeutettua tai oikeuttamatonta; koska valtiot eivät kuulu niitä yhdistävään valtioon, niin legaalista sotaa tai rauhaa ei ole olemassa. Kuitenkin sodankäynti rajautuu valtioiden välisiin suhteisiin: ainoastaan valtiot voivat kohdata toisensa vihollisina, jolloin sota on valtioiden välinen asia. Järjestys sijaitsee ainoastaan valtioiden sisällä, ja tämän seurauksena valtioiden välisten suhteiden alueella vallitsee jatkuvan vaaran luonnehtima luonnontila, jossa selviytyminen riippuu korrektista vihollisen tunnistamisesta. (Schmitt 1996b: 45-47; Schmitt 1996c: 33, 47-49, 68; Schmitt 1999: 198-199) Kennedyn (2004: 34) mukaan modernin valtion keskeisin saavutus oli primäärisesti poliittisen sulkeminen ulos valtion sisäiseltä alueelta perustuslain avulla. Tällöin kysymys sisäisestä vihollisesta liittyy poliittisen entiteetin homogeenisyyteen, jolloin sisäisen vihollisen poistaminen on metodi homogeenisyyden luomiseen tai puolustamiseen (Dyzenhaus 2003: 49). Harlen (2000: 142-143) mukaan sisäinen vihollinen on epäpoliittinen ja yksityinen vihamies, jota vastaan voidaan käyttää rajoittamatonta väkivaltaa poliittisen yhtenäisyyden suojelemiseksi. Toisin ilmaistuna kyseessä on yritys estää sisäistä vihollista saavuttamasta poliittinen status, joka on uhka olemassa olevalle poliittiselle entiteetille.

Valtion jus belli on itsenäinen suhteessa muihin valtioihin, koska se perustuu itsenäiseen päätökseen eksistentiaalisesta uhasta. Tätä päätöstä ei voida delegoida muille, koska se merkitsisi valtion eksistenssin loppua tai muuttumista voimakkaamman valtion satelliitiksi. Jälkimmäisen skenaarion todennäköisyyteen liittyy erityisesti teknologinen kehitys, jonka seurauksena vain harvalla itsenäisellä valtiolla on mahdollisuus sotia menestyksellisesti. Toisin sanoen vapauden, itsenäisyyden, suvereenisuuden ja itsemäärätelyn ideoiden asema ei ole staattinen, vaan dynaaminen muutosten mahdollisuudesta johtuen. (Kennedy 2004: 107, 109) Kuitenkin valtiot voivat muodostaa keskenään partikulaarisia liittoumia, joissa yksittäisten valtioiden jus belli siirtyy liittoutumalle. Universaali valtioiden liittoutuma tai maailmanvaltio kohtaisi Schmittin mukaan kuitenkin seuraavanlaisen paradoksin: maailmanvaltion tulisi saada jokainen valtio luovuttamaan jus bellinsa itselleen, mutta sen tulisi simultaanisesti kieltäytyä ottamasta jus bellia. (Schmitt 1996b: 56-57) McCormickin (1999: 257) mukaan poliittiseen sisältyvän konfliktin uhan funktiona on estää sisällissodan syttyminen valtiossa ja helpottaa valtion sotimista muita valtioita vastaan. Koskenniemi (2005: 436) näkee asian toisin: konfliktin alituinen uhka ja sen sisältyminen kaikkiin elä-

mänalueisiin intensiivisyyden muodossa korostaa ennen kaikkea valtion asemaa vallan keskittymänä, jotta se kykenisi estämään kamppailua johtamasta sisällissotaan tai täydelliseen kansainväliseen sotaan.

Schmittille valtion yhtenäisyyttä ei tule nähdä absoluuttisena ja muille ryhmittymille tuhoisana, vaan se tulee nähdä sosiaalisen moninaisuuden yhtenäisyytenä. Valtio on aina ollut sisäisesti pluralistinen, mutta sen yhtenäisyys voi esiintyä useassa eri muodossa: 1) ylhäältä käsin (käsky ja valta) tai alhaalta käsin luotu yhtenäisyys (homogeenisyys) 2) sosiaalisten ryhmien välisen assosiaation, kompromissin tai muiden keinojen pohjalta luotu yhtenäisyys 3) sisäiseen tai ulkoiseen paineeseen perustuva yhtenäisyys 4) staattisesti tai dynaamisesti integroitunut yhtenäisyys 5) voimalla tai konsensuksella luotu yhtenäisyys. Schmittille valta tuottaa konsensusta, joka on usein rationaalista ja eettisesti oikeutettua, ja konsensus valtaa, joka voi olla irrationaalista ja eettisesti arveluttavaa. Tällöin keskeisin kysymys on, kuka hallitsee konsensusta tuottavia välineitä. Jos nämä välineet ovat sosiaalisten ryhmittymien tai yksilöiden käsissä irrotettuina valtion kontrollista, niin poliittinen valta on näkymätöntä ja vastuutonta. Tällöin valtiosta tulee sosiaalisten ryhmittymien hyödyntämä instrumentti eikä se voi vaatia kansalaistensa uskollisuutta, vaan ainoastaan neuvotteluiden ja kompromissien kunnioittamista. Valtion yhtenäisyyttä ei kuitenkaan tule nähdä erityisenä substanssina muiden assosiaatioiden substanssien rinnalla, vaan huomio on kiinnitettävä yhtenäisyyden intensiivisyyden asteeseen. Poliittiseen yhtenäisyyteen voi kuulua erilaisia sisältöjä, mutta kaikkein intensiivisin yhtenäisyyden aste määräytyy ystävä/vihollinen –kriteeristä. Poliittinen yhtenäisyys on korkeinta, koska se päättää konflikteista muiden ryhmittymien tai yksilöiden välillä, ja se ylläpitää normaaliuden tilaa estämällä ryhmittymiä irtautumasta itsestään. Valtio on yhtenäisyys, koska normaaleja tiloja ei voi olla useita ja päätös voi nousta ainoastaan olemassa olevasta yhtenäisyydestä. Kuitenkin jokainen sosiaalinen ryhmittymä on poliittinen, jos se osallistuu päätökseen tai päätös keskittyy sen sisälle. Johtuen poliittisen substanttittomuudesta jokaisesta ryhmittymistä voi tulla poliittinen, kun se lähestyy riittävän intensiivisyyden astetta. (Schmitt 1999: 201-203) Dyzenhausin mukaan intensiivisyyden käsite toimii poliittisen ja suvereniteetin välisen yhteyden välittäjänä: itsensä riittävän intensiivisesti määrittävä ryhmittymä on poliittinen, joka tekee siitä suvereenisti päättävän yksikön. Tällöin poliittisen ryhmittymän homogeenisyyden perustavalla spesifillä substanssilla ei ole merkitystä, vaan ainoastaan sen muuttamisella poliittisesti olemassa olevaksi. (Dyzenhaus 2003: 48-49, 58). Kuitenkin poliittisen yhtenäisyyden aktualisoiminen vaatii suurempaa yritystä ja henkistä tietoisuutta kuin muiden assosiaatioiden luominen, ja epäonnistumisen riski on suuri poliittista yhtenäisyyttä

rakentaessa (Schmitt 1999: 206). Koska vallan funktiona on konsensuksen tuottaminen, sen tulee kuulua valtiolle. Jos saavutettu konsensus on vaarassa romahtaa yhteiskunnan sisäisten jakautumisten takia, niin valtion tulee identifioida julkinen vihollinen poliittisen yhtenäisyytensä pelastamiseksi. (Leydet 1998: 116-117) Böckenfördille valtio poliittisena yhtenäisyytenä merkitsee poliittisen primäärisessä mielessä koskevan ainoastaan poliittisten entiteettien välisiä suhteita, ja jokainen poliittinen entiteetti voi sallia sisällään ainoastaan sekundääriset poliittiset asetelmat. Poliittinen entiteetti relativisoi sisäiset antagonismit pitämällä itsellään pakottavan voiman monopolin, joka perustuu poliittisen entiteetin jäsenten väliseen solidaarisuuteen ja relatiiviseen homogeenisyyteen. Toisin sanoen poliittinen entiteetti voi luoda rauhallisen järjestyksen, jossa sisäiset konfliktit ovat ratkaistavissa erilaisten proseduurien avulla, mutta järjestyksen ylläpitäminen vaatii jatkuvaa työtä konfliktien eskaloitumisen torjumiseksi. (Böckenförde 1998: 39-40) Spesifimmin Böckenförde puolustaa valtion poliittista koskevaa monopolia kolmella argumentilla. Ensinnäkin perusvapauksien tulee kuulua autonomiseen sfääriin, joka on yksityinen ja epäpoliittinen. Perusvapauksien politisoitumisen vaarana on poliittisen sfäärin hajoaminen, joka merkitsee valtiollisten elinten muuttumista instrumenteiksi yksityisten ryhmittymien taistelussa. Toiseksi valtion potentiaalista interventiota perusvapauksien sfääriin ei voida estää, jos perusvapauksista tulee poliittisesti relevantteja niiden poliittiseen yhtenäisyyteen ulottuvan vaikutuksen kautta. Kolmanneksi erilaiset eturyhmittymät tulee sulkea omaan erityiseen sfääriinsä, jotta ne eivät saisi haltuunsa valtion poliittisia toimintoja. Valtiota tulee suojella poliittisen pluralismin heikentävältä vaikutukselta, ja yksi keino suojella valtiota on kieltää eturyhmittymiltä mahdollisuus poliittiseen representaatioon. (Böckenförde 1998: 46-48)

Syy, miksi poliittisen monopolin antaminen valtiolle ei merkitse kaiken elämän totaalista hallintaa Schmittille, selviää esimerkiksi kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen totaalivaltion eroista. Yksilöiden elämän totaalista kontrollointia tavoitteleva poliittinen ryhmittymä on heikko kvantitatiivinen totaalivaltio, jonka heikkous perustuu valtion pyrkimykseen tyydyttää kaikki sille esitetyt vaatimukset. Tällaisen valtion lähtökohta sijaitsee demokratiassa, koska valtion interventioiden laajeneminen perustuu puolueiden ja erilaisten eturyhmien kasvaviin vaatimuksiin. Schmitt kutsuukin tällaista valtiota totaalipuolueiden pluraalisuudeksi, joka on ajautunut totaalisen politisoitumisen prosessiin. Heikkoudestaan huolimatta kvantitatiivinen totaalivaltio pitää kiinni vaatimuksistaan hallitsemiseen ja oikeuteen kieltää vastarinta. Kvantitatiivinen totaalivaltio onkin simultaanisesti yhtenäinen ja hajaantunut: yhteinen kaikkialle ulottuvien interventioiden johdosta, ja hajanainen johtuen puolueiden kamppailusta hetkellisen vallan saavuttamiseksi omien etujensa toteuttamista

varten. Tällaisessa valtiossa legaalisuudesta, legitimitetistä ja perustuslaista tulee poliittisen kamppailun välineitä, jotka ainoastaan edistävät kansalaislevottomuuden kasvua. (Schmitt 1998: 219; Schmitt 2004a: 90, 92-93) Kvantitatiivinen totaalivaltio on menettänyt itsenäisyytensä ja suvereniteettinsa yhteiskunnalle, jonka seurauksena valtion neutraalisuus, vahvuus ja lopulta olemassaolo häviävät (Cristi 1998: 23, 190-192; Kelly 2003: 304). Scheurmanin (1999: 104) mukaan kvantitatiivisen totaalivaltion ydin on siinä, että sosiaaliset ja poliittiset blokit estävät sitovan valtiollisen toiminnan samanaikaisesti ulottaen valtion auktoriteetin kaikkialle. Antauduttuaan sosiaaliselle paineelle ja luopuessaan poliittisten päätösten tekemisestä heikko totaalivaltio ei enää kykene määrittelemään sellaisia yhteiskunnallisia sfäärejä, jotka olisivat neutraaleja tai suljettuja valtiollisilta interventioilta (Stirk 2006: 70-71). Jos kyky tehdä erotteluja on poliittisen tunnusmerkki, niin kvantitatiivista totaalivaltiota ei voida edes kutsua valtioksi (Ojakangas 2004: 90).

Vastakohta heikolle valtiolle on kvalitatiivisesti vahva valtio, joka kykenee ystävä/vihollinen erotteluun ja joka on päässyt eroon sisäisistä vihollisista (Dyzenhaus 2003: 81). Schmittin mukaan ainoastaan vahva valtio voi lopettaa valtiollisen sfäärin sulautumisen muiden sfäärien kanssa. Valtiollisen ja ei-valtiollisen eron luominen on depolitisointia, joka on poliittinen proseduuri. Jotta valtio olisi vahva, valtiollisen vallan välineet eivät saa muuttua puolueiden käyttämiksi instrumenteiksi. Toisin sanoen vahva valtio ei ole sovittavissa yhteen totaali puolueiden kanssa. (Schmitt 1998: 218, 221-223) Schmittin mukaan ihminen kuuluu useisiin erilaisiin assosiaatioihin, joilla jokaisella on omat käsityksensä etiikasta ja velvollisuuksista. Jos valtio ei asettaudu muiden assosiaatioiden yläpuolelle, niin sen vaatimukset kuuliaisuudesta ja tottelevaisuudesta ovat samanarvoisia muiden assosiaatioiden kanssa eikä yksilö voi turvautua velvollisuuksien hierarkiasta nousevaan määräävään päätökseen, joka ratkaisisi velvollisuuksien ristiriidan määräävän assosiaation hyväksi. Eettiset suhteet ovat voimassa vain konkreettisen elämän todellisuudessa, ja vastaavanlaisesti normit ovat valideja vain normaalissa tilanteessa, jonka tulee olla valtion takaama. (Schmitt 1999: 196, 198-199) Kvalitatiivisesti vahva valtio monopolisoi poliittisen ja keskittyy suojelufunktiionsa, sillä sen vahvuus perustuu kykyyn pysyä neutraalina ja depolitisoida yhteiskunta. Yhteiskunnan ja valtion erottaminen mahdollistaa vahvan valtion, joka kontrolloi muiden sfäärien yhteiskuntaa jakavia eroja, on neutraali suhteessa muihin sfääreihin ja antaa yhteiskunnan huolehtia sille kuuluvista asioista. (Cristi 1998: 20, 189-190). Schmittin hahmottelema vahva valtio ei kuitenkaan ole välinpitämätön tai neutraali suhteessa yhteiskunnassa esiintyviin vaatimuksiin tai valtaan, vaan se hallitsee niitä autoritäärisesti oman poliittisen yhtenäisyytensä vuoksi (Kennedy 2004: 153). Cristin

(1998: 6, 205) mukaan valtion suvereniteetin harjoittaminen voi olla juridisesti määriteltyä eli rajoitettua normaalin tilan vallitessa, mutta valtion suvereniteetti on aina latentisti rajoittamatonta ja tämä ilmenee poikkeuksellisissa olosuhteissa. Dyzenhaus lisää, että vahvan valtion perusta on ystävällis-vihollinen -erottelusta nousevassa arvojen asetelmassa tai etiikassa, joka luo substantiivisen homogeenisyyden kansalle. Täältä perustalta vahva valtio voi sallia rajojen asettamisen kautta tietyn asteisen sisäisen pluralismin ja vahvistaa sellaiset yksilölliset arvot, kuten vapaus ja autonomia. Kuitenkin vahvan valtion etiikka on ylhäältä annettua, jolloin kansalaiset ovat etiikan kuluttajia siitä keskustelevien sijaan. Näin politiikka siirtyy suvereenien valtioiden väliselle tasolle, jota hallitsevat poliittisesta nouseva sodan ja poliittisten ryhmittymien defensiivisyydestä nouseva suvaitsevaisuuden mahdollisuudet. (Dyzenhaus 1999:79-81, 84; ks. Schmitt 1998: 224-226) Joka tapauksessa Schmittille ainoastaan kansallisvaltio voi taata tilan velvollisuuksien ja oikeuksien eettiselle järjestämiselle, koska se mahdollistaa substantiaalisen tasa-arvon aktualisoimisen. Valtion eettinen funktio on kansalaisten suojeleminen esipoliittiselta turvattomuuden tilalta, ja tämä edellyttää määräävän auktoriteetin antamista valtiolle. Valtion etiikka merkitsee yksilön velvollisuutta osallistua valtion luomiseen, ja etiikan perustaksi muotoutuu poliittinen yhtenäisyys, joka lepää ryhmittymien yhteisesti tunnustamalla perustuslailla. (Kennedy 2004: 143-144; Ojakangas 2004: 69-70; ks. Schmitt 1999: 206-208).

Valtion suojelefunktiota voidaan lähestyä Schmittin Thomas Hobbesia koskevien tulkintojen pohjalta, joissa korostuu kuolevaisen jumalan, Leviathanin, rooli rauhan ja turvallisuuden luojana vastineeksi ehdottomasta kuuliaisuudesta. Valtiolle kuuluu rankaiseminen ja palkitseminen sekä oikeudenmukaisuudesta ja uskonnollisista uskomuksista päättäminen. Suvereeni valtio päättää oikeuden ja totuuden sisällöstä, ja päätös on nimenomaan käsky, ei totuus. (Schmitt 1996c: 53, 55) Valtiolle kuuluu totaalinen vastuu vaaran tunnistamisesta ja kansalaistensa suojelemisesta. Suojelemisen loppuminen merkitsee valtion ek-sistenssin katoamista, jonka seurauksena ihminen saa takaisin luonnollisen vapautensa ja palaa takaisin luonnontilaan. (ibid. 72) Toisin sanoen valtio takaa ennen kaikkea fyysisen turvallisuuden, jonka ehtona on kansalaisten kuuliaisuus valtiota kohtaan. Muu keskustelu ja erityisesti vetoamiset valtiosta johtamattomiin käsityksiin totuudesta ja oikeudesta vievät turvattomuuteen ja sotaan. Tämä pitää paikkaansa erityisesti teknisesti neutraalin valtion kohdalla, jossa valtio nähdään instrumenttina ja erillisenä poliittisista tavoitteista. Teknisesti neutraalin valtion arvot, totuus ja oikeus sijaitsevat teknisessä täydellisyydessä, jonka kyseenalaistaminen synnyttää turvattomuuden tunteen. (ibid. 43-45) Straussin mukaan kuuliaisuus oli kuitenkin Hobbesille ehdollista: vaikka elämän turvaaminen on valtion ää-

rimmäinen perusta ja yksilöltä vaaditaan ehdotonta kuuliaisuutta, niin yksilöltä ei kuitenkaan voida vaatia oman elämän riskeeraamista johtuen kuoleman asemasta suurimpana pahana. Oikeudella elämän turvaamiseen on luovuttamattoman ihmisoikeuden piirteet, ja tämä yksilöllinen oikeus asettuu valtion edelle, jolloin se määrittää valtion tarkoituksen lisäksi rajat valtiolle. (Strauss 1996: 90-92; ks. Meier 2006: 32-38) Schmittin näkemys järjestyksen ensisijaisuudesta ja legitimoimisesta individualistisen järjen turvin synnyttää seuraavanlaisia ongelmia. Ensinnäkin järjestyksen ensisijaisuus riistää voimassaolon mahdollisuuden sellaisilta yksilöllisiltä oikeuksilta, jotka ovat suunnattu valtiota vastaan, ja tällöin järjestyksen ensisijaisuus voi johtaa absolutismiin ja suvereniteetin vastuuvapauteen suhteessa alamaisiinsa. Toiseksi järjestyksen ensisijaisuus ei merkitse sen perustumista yksilöihin, vaan he ainoastaan vannovat uskollisuutta olemassa olevalle suvereniteetille. (Dyzenhaus 2003: 89) Jälkimmäisessä kritiikissä kuitenkin unohtuu, että järjestyksen luo suvereeni ryhmittymä, joka voi tarkoittaa kansan suorittamaa akklamaatiota poliittisen olemassaolonsa muodosta. Kuitenkin akklamaatio edellyttää kysymyksenasettelijaa, joka voidaan nähdä suvereniteetin representaatioksi. McCormickin mukaan kuuliaisuuden vaatimuksen on oltava ehdollinen: yksilöllä on oltava hallussaan itsesuojelun subjektiivinen oikeus, jonka pohjalta yksilö voi alistua valtiolle. Valtio on ennen kaikkea rauhan ja turvallisuuden saavuttamisen väline, ja se ei voi omaksua itselleen täydellisesti itsesuojelun oikeutta ja samanaikaisesti turvata sitä, sillä tämä muuttaisi valtion epäkoherentiksi ja vaaralliseksi yksilöille. (McCormick 1999: 280-281) Merkittävän ongelman muodostaa se, että yksilöille kuuluvan itsesuojelun oikeuden harjoittamisen validiteetista päättäminen edellyttää legitiimiä tuomaria, jottei valtio muuttuisi epäkoherentiksi ja arvaamattomaksi subjektiivisten vaatimusten johdosta. Dyzenhausin mukaan suojelun ja kuuliaisuuden ehtojen aktualisoituminen toteutuu Schmittille ainoastaan silloin, kun yksilöt alistuvat absoluuttiselle suvereniteetille ja luopuvat individualismin vaateista. Kuitenkin valtio täytyy legitimoida poliittisessa pluresumissa, ja se voidaan toteuttaa eliittien luomalla myytillä, joka eliminoi sisäiset vihollisuudet. Kuitenkin vaarana on politiikan glorifioituminen homogeenisten valtioiden väliseksi taisteluksi, ja tällaista kehitystä politiikan on vaikea paeta, sillä poliittista määrittävät kriteerit ovat taisteluun osallistuvien eksistentiaalisten osapuolten määrittelemiä. (Dyzenhaus 2003: 94-95) Kuitenkin sota on erillinen ilmiö, jonka kontrollointi edellyttää politiikkaa.

Kuitenkaan Schmitt ei kohottanut valtiota ikuisen järjestyksen asemaan. Pikemminkin valtio oli hänelle historiallisesti määritelty ilmiö, joka tarjosi vastauksen sisällissodalle ja perustan modernille vallankumoukselle. Valtion keskeisin saavutus oli sisällisso-

dan lopettaminen muuttamalla itse ”kuolevaiseksi jumalaksi”, mutta sen syntyminen modernina aikana sisälsi tuhon siemenen, joka ilmeni valtion alistumisena instrumentaaliseen rationaalisuudelle. Valtion heikkous sisältyi myös sen pohjalla olevaan teoriaan, joka loi yhteen sovittamattoman dualismin ajatuksen ja olemisen, subjektin ja objektin välillä. Valtion suvereniteetin murentumista edesauttoivat valtion sosialisoituminen ja yhteiskunnan valtiollistuminen/oikeudellistuminen. (Carrino 1999: 182, 189; ks. Gottfried 1990: 5-9) Colombon (2007: 28-30) mukaan valtion kumottavuus politiikan keskuksena perustui siihen, että poliittinen assosiaation ja dis-assosiaation intensiivisyytenä vaihtoi jatkuvasti henkistä keskustaansa ja täten heikensi spesifiin keskukseen perustuvaa poliittista yhtenäisyyttä. Edellä esitetyt näkemykset saavat vahvistusta Schmittin tulkinnasta Hobbesin Leviathanista, joka sisälsi heikkouden siemenen. Heikkous syntyy sisäisen uskon ja ulkoisen uskontunnustamisen erottamisesta: ihmeen ollessa julkinen kysymys kuuluu valta ihmeen määrittämisestä suvereniteetille, mutta yksilö päättää ihmeeseen uskomisesta yksityisesti oman järkensä perusteella. Toisin sanoen valtion päätösvalta ulottuu vain ulkoiseen uskontoon ja sen instituutioihin, joiden legaalisen validiteetin perusta on suvereenin valtion käsityksessä, mutta yksilöiden ajattelunvapaus on valtion ulottumattomissa. Schmittin mukaan Baruch Spinoza hyödynsi Leviathanin heikkoutta seuraavanlaisesti: Hobbesille keskeisiä käsitteitä olivat julkinen rauha ja suvereniteetti, jotka tekivät yksilöllisestä ajattelunvapaudesta implisiittisen ja yksityisen oikeuden, mutta Spinoza teki yksilöllisestä ajattelunvapaudesta muodonantavan periaatteen, jonka provisioiksi muuttuivat julkinen rauha ja suvereniteetti. Julkisen vallan kunnioitus perustuu vallan julkisuudelle ja ulkopuolisuudelle, mutta tämä tekee siitä onttoa ja kuollutta sisältä. Tämän seurauksena ulkoinen voi murentua sisäisen ottaessa etusijan. (Schmitt 1996c: 56-58, 61) Myös julkinen järki voi kääntyä tuhoamaan yksityisen uskonnon, mutta tähän sisältyy sisällissodan ja suvereniteetin loppumisen mahdollisuudet (Kennedy 2004: 181). McCormickin mukaan Schmitt pyrki osoittamaan näillä näkemyksillään, että subjektiivisuuden ja valtion vastustamisen oikeuden myöntämisen yksilöille johtavan järjestyksen, rauhan ja elämän vaarantumiseen, koska subjektiivisen oikeuden myöntäminen yksilöille suhteessa oman elämän suojeluun vie takaisin luonnontilaan (McCormick 1999: 275; vrt. Dyzenhaus 2003: 88). Kun valtiolla on hallussaan poliittisen monopoli, niin järjestyksen ylläpitäminen on ennen kaikkea poliisitoimi. Subjektiivisuus uhkaa ennen kaikkea valtion keskeisintä poliittista ominaisuutta, joka on kyky säätää kaikkia kansalaisia koskevia lakeja. (Preuss 1999: 160-161)

Sisäisen ja ulkoisen erottaminen toisistaan ilmeni valtion ja yhteiskunnan erottamisena toisistaan, jolloin jälkimmäiseen kuuluivat yksityisen sfääri sekä näkymättömät ja

kontrolloimattomat voimat. Duaalisuuden pohjalta syntyi sosiaalinen pluralismi, jossa erilaisten naamioiden alla toimivat epäsuorat voimat nauttivat kaikista poliittisen vallan tarjoamista eduista ilman vastuunottoa. Epäsuorien voimien keskinäisestä kisailusta seurasi tahdon ja hengen yhtenäisyyden heikentyminen. (Schmitt 1996c: 74) Ulkoisen ja sisäisen erottamisen seurauksena suvereeniteetti tuhoutui, mutta valtio selviytyi säilyttäen organisoidun toimeenpanovallan sekä lakiasäättävät ja toimeenpanevat apparatit (armeija, poliisi, byrokrania). Toisin sanoen valtio muuttui valta- ja poliisikeskittymästä perustuslailliseksi valtioksi, jolloin se alettiin nähdä koneistona. Tämä johti yleiseen legalisointiin, jossa laeilla pyrittiin kesyttämään Leviathan muuttamalla valtion administratiivinen valta ennakoitavaksi. Näin valtio muuttui positivistis-legaaliseksi järjestykseksi, ja juuri legaalisuudesta tuli ensisijainen järjestys, sillä se oli byrokratian ja virkamieskunnan toiminnan perusta. Valta keskittyikin virkamiehille, sillä valtiokoneistoa ei voida johtaa mielivaltaisesti. (ibid. 65-67) Täten kysymys hallitsijasta on sivuutettu ja valtio muuttunut puhtaaksi hallitsemisen tekniikaksi. Tärkeintä on koneiston toimimisen varmistaminen, joka perustuu turvallisuuden takaamiseen alamaisille (Dyzenhaus 2003: 90; Kennedy 2004: 34). Ojakangas (2004: 67) esittääkin, että Schmitt näki valtion sekä lääkkeenä että myrkkynä: se tarjosi ratkaisun sekä sisäiselle että ulkoiselle epäjärjestykselle, mutta se edusti myös ensimmäistä askelta yleisen teknologisoinnin suuntaan. Schmittin käsityksestä valtiosta tulee muistua sen historiallinen luonne, jolloin valtiota ei tule nähdä ikuisen järjestyksen aktualisoijana. Schmittin ajattelun varhaisempi valtiolähtöisyys koki muutoksia konkreettinen järjestys – ajattelun myötä, jolloin kysymys kansainvälisestä valtioiden muodostamasta järjestyksestä sai etusijan suhteessa suvereeniin valtioon. Luonnehtisin keskeisimmän muutoksen ilmenneen Schmittin luonnontilan käsityksen kohdalla, sillä valtioihin perustuva kansainvälinen järjestys ei ole jatkuvan vaaran karakterisoima, vaan relatiivista turvallisuuden tunnetta ja jatkuvuutta tarjoava dynaaminen järjestys. Poliittisen kannalta konkreettinen järjestys toi selvemmin esille tarpeen poliittisen statuksen tunnustamiselle, jolloin poliittinen ei enää ollut yksipuolinen suvereeni julistus ystävästä ja vihollisesta. Ennen kaikkea konkreettisen järjestyksen perustana ovat symmetriset ja suvereenit poliittiset entiteetit, jotka mahdollistavat poliittisen spesifin manifestaation. Kysymys järjestyksestä ja sen ylläpidosta auttavatkin ymmärtämään terrorismin vastaisen sodan poliittisia sisältöjä valtiota paremmin, ja tämä on seuraavan kappaleen sisältö.

2.3.2 Nomos

Normien voimassaolo edellyttää normaalin olotilan voimassaoloa, ja sen määrittämistä koskevat käsitteet syntyvät ja rajautuvat spesifin tilanteen mukaan (Schmitt 2004b: 56). Konkreettinen järjestys –ajattelun tavoitteena oli korvata desisionismi, jossa lain luominen on itsenäinen olemassa olevista järjestyksistä, ja vaihtoehdoksi Schmitt löysi institutionalismin, jossa korostuvat järjestyksen historiallinen jatkuvuus ja lain identifioiminen olemassa olevan järjestyksen kanssa (Ojakangas 2007: 213). Tässä mallissa normit ja säännöt ovat osa konkreettista järjestystä eivätkä ne itsessään luo järjestystä. Normatiivisuutta ja siihen sisältyvää abstraktisuutta vastaan asettuu suprapersonallinen konkreettinen järjestys, joka sisältää konkreettiset instituutiot ja persoonalliset päätökset. (Schmitt 2004b: 48-51) Kuitenkin konkreettisen järjestyksen lainsäädäntö toteutuu sellaisten määrittelemättömien yleisten lausekkeiden kautta, kuten yleinen säädyllyisyys, luottamus ja kohtuullisuus. Tällaiset lausekkeet kyseenalaistavat normatiivisuuden tarjoaman varmuuden, mutta niiden huomioiminen on välttämätöntä uudentalaiselle lainsäädännölle. (ibid. 90-91) Dyzenhausin (2003: 66) mukaan konkreettisesti järjestyksessä normilla tai säännöllä on ainoastaan sääntelevä funktio. Konkreettisen järjestyksen eksistenssi riippuukin täydellisen standardisoinnin välttämistä, jolloin valinta käsitteiden tottelemisen tai tuhoamisen välillä ei muutu puhtaaksi normiksi tai päätökseksi. Konkreettinen järjestys määrittyy objektiivisen järjen ja moraalisen valtakunnaksi, joka simultaanisesti asettuu yhteiskunnan yläpuolella ja sovittautuu siihen yläpuolelta. Toisesta näkökulmasta konkreettinen järjestys esimerkiksi valtioksi käsitettynä on instituutioiden instituutio, joka on muiden autonomisten instituutioiden suojelun ja järjestyksen lähde (Schmitt 2004b: 78-79, 88). Stirkin (2006: 98-99) mukaan Schmittin varhainen käsitys konkreettisesti järjestyksestä osoittautui häilyväksi kuviksi johtuen yleisten lausekkeiden asemasta, sillä ne olivat sovellettavissa mihin tahansa lakiin tai juridiseen tulkintaan. Johtuen epämääräisyydestään ja joustavuudestaan konkreettinen järjestys oli avoin poliittisen opportunistin hyväksikäytölle (Müller 2003: 43).

Kuitenkin konkreettinen järjestys täsmentyi Schmittin nomosta koskevissa kirjoituksissa, joissa hän ulotti konkreettisen järjestyksen käsitteensä valtion sisäisestä järjestyksestä valtioiden muodostamaan kansainväliseen järjestykseen. Colombon mukaan Schmitt pyrki paljastamaan instituutioiden konkreettisen merkityksen estäen samalla lain ja poliittisen tieteen eroamisen toisistaan. Tällaista lähestymistapaa voidaan nimittää realistiseksi institutionalismiksi, joka pitää valtioita ja instituutioita keskeisinä ja toisiinsa sidottuina

toimijoina modernissa kansainvälisessä politiikassa. Tämän tulkinnan taustalla esiintyvät vallan kaksi aspektia, mitä valta aina on (kyky asettaa oma tahto muiden päälle) ja mitä valta voi olla lain kautta (hillitsevä voima). Schmittin tavoitteena oli näiden aspektien yhteenliittyminen: muodon ja päätöksen, todellisen ja juridisen vallan yhteensovittaminen tai juridisen muodon antaminen rajoittamattomalle poliittiselle. (Colombo 2007: 21-22) Schmittille *nomos* merkitsee välitöntä muotoa, joka tekee kansan sosiaalisen ja poliittisen järjestyksen näkyväksi spatiaalisesti. Vaihtoehtoisesti sitä voidaan pitää lakina, jonka mukaan maa jaetaan ja joka luo perustan erilaisille järjestyksille. *Nomos* perustaa dynaamisen ja spatiaalisesti konkreettisen yhtenäisyyden, joka kykenee muuttamaan kokoaan maanottamisten kautta. (Schmitt 2006a: 70) Schmittille *nomos* sisältää kolme merkitystä, jotka esiintyvät jokaisessa legaalisessa ja sosiaalisessa järjestyksessä: 1) ottaminen omistamisen tekona 2) jako ja sitä seuraava jakaminen 3) tuottaminen. Jako ja jakaminen ovat perusta kaikille legaalisille suhteille *nomoksen* sisällä, mutta ottaminen on *nomoksen* perustava teko. Vaikka Schmittin näkemys tuottamisen funktiosta jää varsin pintapuoliseksi, niin jokainen piirre tulee huomioida sosiaalisia ja taloudellisia doktriineja hahmotellessa, sillä yhdenkin piirteen sivuuttaminen johtaa utopioihin. (Schmitt 2006b: 326-327, 329, 335) Schmittin mukaan vakiintuneella *nomoksella* on taipumus muuttua *status quo*:ksi, jossa vakiintuneet tavat, ajatukset ja puhe hallitsevat, ja todisteina tästä taipumuksesta Schmitt pitää normatiivisuutta ja positivismia (Schmitt 2006d: 341). Tästä huolimatta *nomos* merkitsee ennen kaikkea välitöntä legaalisen voiman läsnäoloa ja perustavaa historiallista hetkeä. Se on legitimitetin teko, joka tekee lakien legaalisuuden merkitykselliseksi. Niin pitkään kuin historia pysyy avoimena ja olosuhteet voivat muuttua, uusia *nomoksia* tulee syntymään vanhojen siirtyessä syrjään. *Nomos* säilyttää merkityksensä perustavana tekona, koska tilanottamisen prosessi on olennainen osa jokaista historiallista tapahtumaa, ja se määrittää kansojen yhteisön järjestyksen ja orientaation. (Schmitt 2006a: 73, 78) Toisin sanoen *nomos* on tehokkaiisiin erotteluihin kykenevien ihmistoimijoiden luomus, joka partikulaarisen yhteisön lokalisoinnin ja spatiaalisen järjestyksen yhtenäisyyden avulla määrittää poliittisten, sosiaalisten ja uskonnollisten järjestyksien ehtojen kokonaisuuden. (Müller 2003: 88-89; Ojakangas 2004: 116-118) Yleisellä historiallisella toiminnalla ei kuitenkaan ole konkreettista orientaatiota, sillä uudet järjestykset pohjautuvat historiallisesti vaihtuviin ystävä/vihollinen –suhteisiin ja paikkojen identifiointeihin. (Meier 1998: 170) Kuten poliittinen, *nomos* sellaisenaan on formaali konstruktio, joka tarvitsee spesifin sisällön muuttuakseen konkreettiseksi tai aktuaaliseksi.

Maanottaminen on nomoksen ensimmäinen teko, joka perustaa lain, ja se on konstitutatiivinen teko, koska se luo eron esimerkiksi ulkoisen ja sisäisen sekä yksityisen ja julkisen välille. Maanottamisen suorittaneen ryhmän sisällä muodostuvat omistaja- ja omaisuussuhteet, jotka perustuvat maanjaolle ja –jakamiselle. Kuitenkin ryhmä säilyy korkeimpana maanomistajana, sillä yksityisomaisuus perustuu maanottamisen konstitutatiiviselle teolle. Ulkoisissa suhteissaan maanottamisen suorittanut ryhmä kohtaa muita vastaavan teon suorittaneita ryhmiä, ja tästä paljastuu maanottamiseen sisältyvää kaksi skenaarioa: ensimmäinen skenaario koskee vapaan maan ottamisesta ja toinen sellaisen maan ottamista, joka kuului aiemmin toiselle ryhmälle. Toisin sanoen jokainen maanottamisen teko ei luo uutta nomosta, vaikka tähän tekoon sisältyy aina territoriaalisia muutoksia. Jos maanottaminen toteutuu kansainvälisen järjestyksen sisällä ja muut kansat tunnustavat teon, niin olemassa oleva nomos säilyy; jos maanottaminen ylittää kansainvälisen järjestyksen rajat ja ehdot, niin maanottaminen on vallankumouksellinen ja uuden nomoksen perustava teko. Maanottamisen luokkien erottamiseen vaikuttavat erityisesti vapaan maan olemassaolo ja ei-vapaata maata koskevien ottamisen muotojen hyväksyminen. Vaikka meri- ja ilmatilan ottaminen monimuotoistavat spatiaalisten tilojen muotoutumisen prosesseja, niin Schmittille maanottaminen säilyy keskeisimpänä uuden nomoksen synnyttävänä tekona. (Schmitt 2006a: 45-47, 80-82) Kuitenkin ensimmäinen ja odottamaton järjestyksen perustava maanottamisen teko paljastaa nomoksen desisionistisen ytimen, jolloin desisionismin lieventyminen toteutuu vasta olemassa olevan nomoksen sisällä (Ojakangas 2004: 14).

Nomoksen keskeisin haaste koskee territoriaalisten muutosten sallimista vaarantamatta järjestyksen jatkuvuutta. Tästä johtuen kansainväliseen lakiin perustuvan järjestyksen periaatteet ja perspektiivit, kuten luonnolliset rajat ja kansallisen itsemäärittelyn oikeus, ovat luonteeltaan elastisia. Sama elastisuus koskee myös järjestyksen omaksumia metodeja ja proseduureja, joihin kuuluvat esimerkiksi uusien valtioiden tunnustaminen ja uusien alueiden haltuunotto. Territoriaalisten muutosten ja jakojen legitimaatiolla nomos suojelee ja kehittää omaa eksistenssiään spatiaalisena ja rajaavana kokonaisuutena. Tästä johtuen tietyt voimankäytön muodot tunnustetaan legitiimeiksi muutoksenteleinstrumenteiksi, mutta niiden käyttö on rajattu nomoksen suojelemiseksi. Kuitenkaan nomos sellaisenaan ei ole sidottu historiallisesti partikulaarisen status quon ylläpitämiseen, vaan spatiaalisen järjestyksen, yhtenäisyyden ja orientaation suojelemiseen. (Schmitt 2006a: 185-186) Muutokset spatiaalisessa järjestyksessä koskettavat jokaista järjestykseen kuuluvaa, sillä ne vaikuttavat järjestyksessä vallitsevaan tasapainoon, ja juuri tasapaino mahdollistaa sodan rajaamisen saavuttamisen. Tasapainon idea ei kuitenkaan merkitse pelkästään voimien ja

vastavoimien järjestystä, vaan siihen sisältyy myös tasapainon toteuttaminen pienten ja keskisuurien voimien hillitsemisellä suuren voiman toimesta. (ibid. 188-189) Tästä huolimatta nomoksen kansainvälisen lain sitova voima perustuu pohjimmiltaan suvereniteettien jäsenyyteen määrittelyssä, spatiaalisessa tilassa (ibid. 224-225). Müllerin (2003: 88) mukaan lokalisatio ja järjestys ovat Schmittille erottamattomia, sillä niiden erottamista seuraisi dislokaatio sekä poliittinen ja moraalinen dis-orientaatio. Tämä vaara ilmenee selkeimmin universalismissa, sillä positiivinen määrittely ja orientaatio edellyttävät konkreettisia ja spatiaalisesti määriteltyjä tiloja sekä niiden sisäisiä rajoja (Ojakangas 2004: 134). Rajoittamattomuudesta voi seurata uusien dominoimisen muotojen ilmaantuminen ja sotien intensifioituminen (Odysseos 2007: 126).

Maanottamisella on erityinen merkitys poliittiselle, koska sitä seuraava *nomos* luo mahdollisuuden oikeutettujen vihollisten (*justus hostis*) tunnistamiselle erotuksena rikollisista, ja näin syntyvät edellytykset kansainvälisen lain kehittymiselle. Kansainvälisen lain historia onkin Schmittille maanottamisten historiaa, ja tähän historiaan kuuluvat myös meren- ja ilmatilanottamiset, joiden vaikutuksesta suojelun ja kuuliaisuuden välinen suhde sekä poliittisten, sosiaalisten sekä muiden voimien suhteet kokevat muutoksia. (Schmitt 2006a: 48, 51-52) Joka tapauksessa maanottamisen mahdollisuuden tuli säilyä todellisena nomoksen perustamisen jälkeen, koska se on ainoa takuu maailman yhdistymistä vastaan. Toisin sanoen maanottaminen on perustava käsite, joka simultaanisesti aiheuttaa repeämän järjestyksessä ja luo uuden poliittisten kokonaisuuksien väliselle jännitykselle perustuvan järjestyksen. (Ojakangas 2007: 215-216) Tämän seurauksena kansainvälinen politiikka ei ole muuttumatonta, vaan sen sisältö määräytyy kulloinkin voimassa olevan kansainvälisen järjestyksen mukaan. Tällöin kansainvälisen järjestyksen instituutiot pitävät sisällään sekä jatkuvuuden että jatkumattomuuden elementtejä: instituutiot tuottavat sekä odotuksia että keinoja ylittää kontingenteja tilanteita, mutta ne ovat itse kontingenteja. Toisin sanoen instituutiot kykenevät muuttamaan poliittisen pelin pelaajien luonnetta, pelikenttää ja pelisääntöjä, mutta ne eivät voi muuttaa poliittisen - ystävän ja vihollisen erottamisen - ydintä. (Colombo 2007: 24) Terrorismin vastaisen sodan kannalta *nomos* tarjoaa perspektiivin tarkastella syyskuun yhdennentoista iskujen vaikutusta kansainväliseen järjestykseen. Erityisesti terrorismi tuo esille nomoksen suojelemisen tärkeyden, mutta se paljastaa myös nomosta koskevat muospaineet. *Jus publicum Europaeumia* käsittelevässä kappaleessa tuon esille yhden nomoksen konkreettisen manifestaation, jota Schmitt kirjoituksissaan käsitteli, ja huomioni erityisenä kohteena on sodan asema järjestyksen sisällä. Kuitenkin tätä ennen tuon esille Schmittin näkemyksen universalismista, joka haastaa poliittisen.

2.4 Poliittisen haastajat

2.4.1 Universalismi: neutraalisuus ja ihmisyy

Schmittille eurooppalaisen ajattelun historian neljä keskussfääriä olivat teologinen, metafyyminen, humanitaaris-moraalinen ja taloudellinen. Siirtymisiä sfäärien välillä ei tule nähdä progression tai regression termein, sillä sfäärit kykenivät olemaan rinnakkaiselossa keskenään. Esimerkiksi 1700-luvun moraalista keskussfääristä päädyttiin 1800-luvun taloudelliseen keskussfääriin romantiikan kautta, joka esteettiseksi välivaiheeksi tulkittuna osoitti intellektuaalisten sfäärien estetisoitumisen suuntauksen. 1800-luvulla intellektuaaliset sfäärit puolestaan taloudellistuivat, jolloin keskeisimmiksi kategorioiksi muodostuivat tuotanto ja kulutus. 1800-luvun uusien keksintöjen ja saavutusten vanavedessä syntyi myös uudenlainen teknisten ihmeiden uskonto, jonka mukaan tekninen kehitys tarjosi ratkaisun kaikkiin ongelmiin. Keskussfäärin keskeisyys ilmenee nimenomaan muiden sfäärien ongelmien muuttumisella sekundäärisiksi tai ratkaistaviksi keskussfäärin ehdoilla. Tämä selittyy käsitteiden eksistentiaalisuudella: käsitteet saavat sisältönsä konkreettisesta historiallisesta tilanteesta, joissa keskussfääreillä on ratkaisevin asema. Esimerkiksi poliittinen sfääri ratkaisee kiistat ystävä/vihollinen –kriteeristä tehden samalla valtiosta aktuaalisen, mutta taloudellisen sfäärin aikakaudella valtion tuli omaksua taloudellinen ajattelu, joka on hallitsemisoikeuden perusta. (Schmitt 1993) Vaikka poliittinen säilyttää asemansa keskussfäärien vaihtuessa, niin se on riippuvainen ihmiselle merkitystä määrittävistä käsityksistä (Strauss 1996: 102).

Neutraalin sfäärin etsiminen oli seurausta 1500-luvun teologisista riidoista ja kamppailuista. Neutraalisuuden toivottiin korvaavan konflikti argumentaatioon perustuvalta yhteisymmärryksellä sekä luovan mahdollisuuden turvallisuudelle ja rauhalle. Kristillisen teologian syrjäyttivät naturalistiset teologian, metafysiikan, lain ja moraalin systeemit, ja lopulta valtio käsitettiin neutraaliksi voimaksi 1800-luvulla. Kuitenkin siirtyminen uuteen keskussfääriin loi ainoastaan uudet olosuhteet kamppailulle, ja neutraalin sfäärin etsiminen alkoi uudestaan. Schmittille viimeisintä yritystä perustaa neutraalisuus edusti teknologia, mutta se on pohjimmiltaan instrumentaalista ja ei-neutraalia: teknologia on kaikkien käytettävissä, jolloin käytön määrää ei-neutraali, henkis-moraalinen päätös, ja teknologiaa voidaan käyttää sekä rauhan että sodan intensiivisyyden nostattamiseen. Toisin sanoen teknologiaa ei pidä sekoittaa teknisyyden uskontoon, jonka henki koostuu uskosta ihmisen

luonnon hallitsemista koskevaan rajoittamattomaan valtaan, rajoittamattomiin muutoksen ja menestyksen mahdollisuuksiin sekä ikuiseen rauhaan depolitisoinnin kautta. (Schmitt 1993; Ojakangas 2004: 33) Neutralisoinnin tavoitteena on sovinnon ja rauhan takaaminen. Straussin mukaan on mahdollista sopia keinoista päämäärään, mutta päämääristä riidellään aina, ja sovinnon etsiminen kaikin hinnoin merkitsee luopumista päämäärästä keskustelusta. Kuitenkin tämä merkitsisi luopumista sekä poliittisesta että ihmisenä olemisen tarkoituksesta, ja jos ihminen vakavasti esittää oikeaa koskevan kysymyksen, niin se synnyttää elämän ja kuoleman mahdollisuuden sisältävän riidan. (Strauss 1996: 102-103) Kuitenkin pyrkimyksellä depolitisointiin voi olla käänteinen vaikutus: mitä harvinaisimmiksi poikkeuksen tai sotaa/poliittista koskevat päätöksen tilanteet muuttuvat, sitä päättävämpiä, intensiivisempiä ja paljastavia niistä itse asiassa tulee. Toisin sanoen politisointia voidaan mitata depolitisoinnin asteen mukaan, ja tällöin pitkälle edennyt depolitisointi merkitsee hyperpolitisointia, joka simultaanisesti neutralisoi poliittiset rajoitukset ja laajentaa poliittisen kontrollin absoluuttiseen vihollisuuteen. (Derrida 2005: 129, 133) Schmitt huomauttaakin, että rauhan nimissä voidaan aloittaa mitä kauheita ja epäinhimillisiä sota. Loppujen lopuksi keskustusfääri ei voi olla neutraali, eikä poliittista ongelmaa tule yrittää ratkaista elämän ja kuoleman tai orgaanisen ja mekaanisen antiteesin pohjalta, sillä elämä voi kamppailla ainoastaan elämän ja henki hengen kanssa. (Schmitt 1993; vrt. Schmitt 1996b: 77-78) Schmittille neutraalisuus ei voinut onnistua poliittisen eliminoimisessa, koska siirtymät sfääristä toiseen ainoastaan siirsivät poliittisen konfliktin yhdeltä rintamalta toiselle ja yritykset moralisoida/juridisoida poliittista pelkästään korostivat sen pahoja puolia (Müller 2003: 35).

McCormickille Schmittin käsite modernisuudesta määrittyy vastakkainasettelun kautta, jossa ensimmäisen pisteen muodostavat abstrakti ja formaali rationaalisuus (tiede, talous, teknologia) ja toisen pisteen konkreettisesti sisältöön suuntautunut viehätys. Jälkimmäistä voidaan kutsua romantisismiksi, joka ilmenee suuntautuneisuutena neomytologiaan, ja se on luonteeltaan subjektiivista ja esteettistä ihastumista konkreettisiin kohteisiin. Nämä kaksi pistettä ovat kietoutuneet toisiinsa eikä kumpaakaan pistettä voida asettaa toisen edelle. (McCormick 1999: 16, 31-32) Schmittin poliittinen muistuttaa jossakin määrin modernisuuden dikotomiaa: poliittinen on vailla substantiivista sisältöä, ja poliittisen aktiiviteetin sisältämän konfliktin tuottama merkitys vaihtelee tilanteiden mukaan, koska jokaiseen tilanteeseen kuuluvat partikulaariset osapuolet. Tällöin poliittiseen sisältyy väkivallan romantisoimisen vaara, joka merkitsee vastuutonta ja irrationaalista käyttäytymistä sekä kriisin sivuuttamisen mahdollisuuksien välttämisen. Poliittista merkitystä voidaan valmis-

taa myyteillä, jonka taustaan liittyy epävarmuus tai tuntemattoman pelko, ja myytti toimii erilaisia dikotomioita (hyvä-paha) hyödyntävänä identifioimisen välineenä. Tällöin myytti on pohjimmiltaan teknologiaa, jonka tarjoamalle merkitykselle alistuminen merkitsee alistumista teknologialle. (McCormick 1999: 109-115; Scheuerman 1999: 46-47). McCormickin (1999: 285) mukaan konfliktin estetisoiminen ja myyttien rakentaminen eivät edistä järjestyksen luomista, vaan ainoastaan kasvattavat epäjärjestyksen intensiivisyyttä. Schmitt todellakin tukeutuu myyttiin asettaessaan relatiivisen rationalismin vastakkain voimaan uskovan irrationalismin kanssa. Irrationalismia luonnehtivat suora päätös ja myytti, jonka voiman perustana on kyky vakuuttaa sosiaalinen ryhmä sille kuuluvasta historiallisesta tehtävästä. Tämä tehtävä saa aikaan liikettä sekä luo valmiutta uhrautumiseen ja voimankäyttöön. Taistelu myytin innoittamien ihanteiden puolesta antaa elämälle arvoa, mutta myytteihin sisältyy myös ristiriitaisuuksia aiheuttavan polyteismin vaara. (Schmitt 1988: 66-68, 71, 76) Myytin funktioksi voidaankin määrittää ajanmukaisista kehityksistä käsityksen saavuttaminen ja ilmaista ne siten, että antagonismien luonne ja toiminnan suunta kirkastuvat. Myyttien voima mobilisoida ei tee niistä luotettavia tai toivottavia, sillä ne voivat johdattaa harhaan. (Stirk 2005: 13, 42, 57) Kuitenkaan Schmittiä ei voida syyttää poliittisesta romantisismista, sillä hänelle poliittinen toiminta ei ollut individualistista tai esteettistä, vaan ainoastaan substantiaaliseen homogeenisyyteen perustuvat ryhmittymät ovat poliittisia toimijoita, jotka saavat eksistentiaalisen tarkoituksensa julkisesti. Tähän argumenttiin voidaan lisätä poliittisen defensiivinen luonne, mutta sääntelevien normien puutteesta johtuen sodan mahdollisuuden aktualisoiminen riippuu täysin poliittisista toimijoista. Myytti puolestaan ei ole ainoastaan negatiivinen, sillä esimerkiksi myytti kansasta on ollut merkittävä homogeenisyyden muoto poliittiselle, ja se voidaan nähdä keinona parantaa sosiaalista koheesiota. Myytti voi tehdä kansasta poliittisen voiman, jossa merkitys ja identiteetti toteutuvat representatiivisen henkilön kautta. (Kelly 2003: 214-215, 302) Kuitenkin vahvoihin myytteihin tulee lukea myös ne, jotka luovat eksistentiaalisesti uhkaavan toisen eli konstituoivan vihollisen (Müller 2003: 28).

Schmittille (1996b: 70) keskeisin neutraalisuutta edustava doktriini on liberalismi, jonka sisältämä individualismi tekee siitä poliittisen kritiikin tai negaation. En kuitenkaan paneudu näihin keskusteluihin, koska ne eivät ole relevantteja tutkimukseni kannalta. Voidaan kuitenkin lyhyesti todeta, että kaikkia poliittisia doktriineita voidaan pitää potentiaalisesti absoluuttisina: ne ovat sekularisoituneita teologioita, jotka ovat olemassa poliittisessa plüversumissa simultaanisesti. Yhteistä kaikille niille on tavoite saavuttaa kokonaisuuden kontrolli, ja jokainen doktriini esittää, että sillä on oikeus puolellaan tehdä näin. (Dyzenha-

us 2003: 69-70) Terrorismin vastaisen sodan analysoinnin kannalta ihmisyyden käsite tarjoaa tärkeän perspektiivin, koska se kykenee synnyttämään poliittisesta erilliset vihollisen ja sodan kategoriat. Schmittille ihmisyyys ei ole poliittinen käsite, koska sen pohjalta on mahdotonta määrittää vihollista. Ihmisyyden käsite ei tarkoita rauhan ruumiillistumaa, vaan se ainoastaan neutralisoi ihmisten eroavaisuudet pintapuolisesti. Ihmisyyden sisältämien ihanteiden toteuttaminen tarkoittaisi universaalien ihanteiden aktualisoimista, jonka väistämättömänä lopputuloksena olisi maailman täydellinen depolitisointi. Kuitenkin sitä voidaan hyödyntää poliittisiin tarkoituksiin, joista esimerkkinä Schmitt käyttää sotaa ihmisyyden puolesta. Absoluuttisen ihmisyyden käsitteen käytöllä on erityinen ja väistämätön seuraus: uuden viholliskäsitteen muodostuminen, joka kiteytyy käsitteessä epäihminen. Ihmisen ja epäihmisen jaosta nousee myös syvempi jako yli-ihmiseen ja ali-ihmiseen. Molemmissa tapauksissa ihmisyyden käsitteen hyödyntämisen funktiona on viholliselta ihmisyyden arvon riistäminen eli dehumanisointi. Kun ihmisyyys ei ole enää pidäkkeenä, voidaan vihollinen julistaa lainsuojattomaksi ja epäinhimillisinä pidettyjen keinojen käyttö saa oikeutuksen. Ali-ihmiseksi käsitettyä vihollista ei tarvitse edes uhata kuolemanrangaistuksella, vaan hänet voidaan yksinkertaisesti hävittää maan päältä absoluuttiselle yli-ihmiselle varatun paratiisin tieltä. (Schmitt 1996b: 54; Schmitt 2002: 114; Schmitt 2006a: 104) Absoluuttinen vihollisuus onkin äärimmäisin vihollisuuden aste, jossa vastapuolet kohtaavat toisensa asymmetrisesti (Meier 1998: 57-58). Absoluuttisen vihollisen esiintuloon liittyy myös teknologinen näkökulma. Teknologinen kehitys on mahdollistanut totaalisen hävittämisen, joka eliminoi suojelun ja kuuliaisuuden siteen. Tällaiset joukkotuhoaseet edellyttävät absoluuttista vihollista, jotta ne eivät vaikuttaisi epäinhimillisiltä, mutta itse aseet eivät ole todellinen uhka, vaan se syntyy absoluuttiseen vihollisuuteen sisältyvästä moraalisesta velvoitteesta. Joukkotuhoaseiden käyttäjien täytyy riistää viholliselta kaikki arvo, kriminalisoida hänet ja tehdä hänestä epäinhimillinen hirviö, jotta täydellinen hävittäminen olisi oikeutettua. Arvon ja arvottomuuden logiikan seuraaminen johtaa kuitenkin kaiken arvottoman elämän hävittämiseen, ja tämän kehityksen estäminen edellyttää poliittisen vihollisen olemassaoloa. (Schmitt 2004c: 77-78; vrt. Harle 2000: 84) Absoluuttinen vihollinen ilmentää sekä vihollisidentiteetin että konfliktin uudelleenmäärittämistä: kunnioitettava vihollinen, joka nähdään tasa-arvoiseksi kumppaniksi sodassa tai kilpailussa, muuttuu pahuutta representoivaksi viholliseksi, jonka kanssa ei jaeta samoja ominaisuuksia ja joka täytyy tuhota (Harle 2000: 12, 15). Schmittin poliittinen sellaisenaan ei tarjoa keinoja estää oikeutettujen vihollisten välisen sodan muuttumista kamppailuksi hyvän ja pahan välillä. Pahuudesta ei kuitenkaan päästä eroon luokittelemalla toimijat absoluuttisten hyvyyden ja

pahuuden kategorioiden avulla, sillä hyvä ja paha ovat sosiaalisesti ja poliittisesti konstruoituja. Absoluuttiset kategoriat ainoastaan estävät mahdollisuuden ratkaista konfliktit muillakin tavoin kuin vihollisen hävittämällä, koska ne saavat pahuuden edustajineen näyttämään objektiivisina tosiasioina, tästä johtuen sosiaalisen todellisuuden ja poliittisen rakentamiseksi tarvitaan muita keinoja kuin toiseuden tai vihollisen identifioimiset. (ibid. 4-5, 188, 190-192) Joka tapauksessa politiikka ja moraalit eivät voi koskaan korvata toisiaan, mutta niitä ei voida myöskään koskaan erottaa toisistaan täydellisesti. Moraalin ja politiikan muuttuvien yhteyksien oikeudenmukainen arviointi vaatii varovaista yksilöllisesti suoritettua moraalista ja poliittista arviointia. (Müller 2003: 113)

Joka tapauksessa ihmisyyden käsite ei poista sotia maailmasta, vaan luo uudenlaiset ”humanitaariset sodat”, jotka ovat luonteeltaan rajoituksetonta hävityssotaa statuksetonta epäihmistä vastaan, ja tällaisissa sodissa ei ole mahdollista pysytellä neutraalina (Koskenniemi 2005: 434-435; Odysseos 2007: 134). Slavoj Žižek määrittelee postmodernin politiikan Janus-kasvoiseksi, jossa kahden näennäisesti vastakkaisen position välillä vallitsee salainen solidaarisuus: yksi puoli muodostuu politiikan korvanneista depolitisoiduista, humanitaarisista operaatioista ja toinen puoli depolitisoidun puhtaan pahuuden väkivaltaisesta ilmestymisestä esimerkiksi etnisen tai uskonnollisen fundamentalismin muodossa. Žižek nimittää schmittiläiseksi ultrapolitiikaksi meidän ja heidän välistä avointa sodankäyntiä, joka on poliittisen muoto postpoliittisessa pluralistisen neuvottelun ja konsensuaalisen sääntelyn universumissa. Ultrapolitiikan ilmestymisen estämiseksi Žižek ehdottaa paluuta todelliseen poliittiseen, joka merkitsee antagonismin vahvistamista ja yhteensovittamista universalismin kanssa. Tällainen universalismi ei tarkoita kaikkien eroavaisuuksien sietämistä tai kaiken kattavan yhtenäisyyden etsintää, vaan osallistumista ikuiseen ja jakavaan kamppailuun sellaisen totuuden vahvistamisen puolesta, joka asettaa totuudesta subjektiivisesti vakuuttuneet totuuden kieltäjiä tai totuudesta välinpitämättömiä vastaan. (Žižek 1999: 31, 35-36) Ojankankaan mukaan ihmisuus johtaisi absoluuttiseen immanenssiin, jota luonnehtivat ihmiseksistenssin rationalisointi ja neutralisointi, ja tällaisessa tilassa poliittisia/moraalisia ongelmia ei ole olemassa. Näin päädytään joko puhtaaseen ei-järjestykseen tai merkityksettömään järjestykseen, kun konkreettinen järjestys puolestaan syntyy kontingentista ja perustavasta järjestykseen sisällyttämättömästä tai tyhjästä nousevasta päätöksestä. Kuitenkin Schmittille mikään järjestys ei ole ikuinen, ja ainoa pysyvyyttä omaava asia on substanssista vapaa konflikti järjestyksen perustajana. (Ojakangas 2004: 24-26)

Schmitt ei kiellä universaalien käsitteiden olemassaoloa ja arvokkuutta, mutta hän asettaa niille erityisen ehdon: universaalien käsitteiden tulee pysyä erossa pluralistisesta ja

konkreettisesta todellisuudesta pitäytymällä niille annetussa korkeassa asemassa. Vaikka universaalit käsitteet ovat regulatiivisia ideoita, niillä ei ole suoraa tai epäsuoraa valtaa. Universaalien käsitteiden poliittinen käyttö muuttaa ne ihmisten dominoimisen välineiksi, joilla voidaan tuhota mikä tahansa konkreettinen yhteisö, ja tällainen käsitteiden käyttö johtaa tuhoisaan ekspansionismiin ja imperialismiin. Schmittille jokainen poliittinen entiteetti on ihmistyön tulos, ja jokainen niistä muodostaa palan maailman järjestyksessä ja ihmisyydessä. Vaikka yksittäinen entiteetti ei ole immuuni petokselle, niin se ainakin estää universaalien petoksen mahdollisuuden. Yksittäinen pala konkreettista järjestystä on arvokkaampi kuin yleistyksen väärästä totaliteetista, sillä palaset muodostavat yhdessä aktuaalisen järjestyksen konkreettisten ryhmittymien eksistenssiä varten. (Schmitt 1999: 204-206) Jos maailma todella yhdistyisi, niin se voisi toteutua kahdella tavalla: joko ihmiskunta vaiptuisi täydelliseen passiivisuuteen tai se alistuisi rajoittamattomalle poliisivallalle. Ihmisen vaarallisuudesta johtuen ensimmäinen tie ei ole uskottava, mutta jälkimmäisestä ei ole varmuutta. Joka tapauksessa molemmat vaihtoehdot merkitsevät vapauden tukahduttamista, joka estäisi uuden järjestyksen perustavan päätöksen, ja tällöin ihminen lakkaisi olemasta vaarallinen, dynaaminen ja määrittelemätön. Vapaus kuuluu ihmisille lajina, ja se merkitsee vapautta aiheuttaa ongelmia. Vapaus on sankarillista, joka merkitsee vallan ja väkivallan käyttämistä. Järjestys voi olla legitiimi ainoastaan silloin, kun sen perustanut väkivalta tunnustetaan legitiimiksi. (Ojakangas 2007: 211, 216) Ojakankaan tulkinnassa Schmittin tavoitteena oli taistella immanenssin absolutisointia vastaan transsendenssisuudella, jonka ytimessä oli jokaisen järjestyksen avoimuus. Avoimuus näkyy ennalta määrittelemättömissä konkreettisissa ja äärimmäisissä poliittisissa teoissa ja tapahtumissa, jotka konstituivat temporaalista ihmisasioiden järjestystä. Juuri tällaiset teot ovat kaiken säännön, järjestyksen ja rationaalisuuden perusta, jotka voidaan aina luoda uudelleen. (Ojakangas 2004: 151-152, 154-155) Kenties tästä johtuen poliittisesta ei muodostunut ikuista ratkaisua absoluuttista vihollista tai depoliittisointia vastaan. Poliittisen ylläpitäminen ei ole normeista kiinni, vaan sen kohtalon ratkaisevat konkreettiset ja vaihtuvat toimijat. Poliittinen on dynaamisesti luotava yhä uudelleen, mutta se voi myös hetkellisesti kadota maailmasta. Kuitenkaan konflikteja ei voida lopullisesti hävittää ihmismaailmasta, koska ne voivat potentiaalisesti aktualisoitua missä tahansa ja milloin tahansa, ja tästä johtuen myös depoliittisoidun maailman säilyttäminen vaatisi jatkuvaa toimintaa.

Ihmisyden, neutraalisuuden ja universalismin taustaa vasten asettuu Schmittin oma käsitys sodasta, jonka ainoa oikeutus perustuu eksistentiaaliseen uhkaan. Poliittisessa on kyse väkivallan rajoittamisesta ja järjestyksen mahdollisuudesta. Koska konflikti on py-

syvä osa ihmisluontoa, siitä on tehtävä kestävä rajoittamalla sen laajuutta ja intensiivisyyttä. Konfliktiin liittyy myös erilaisuuden periaate, joka järjestyksen näkökulmasta tarkoittaa konfliktin/erilaisuuden siirtämistä poliittisen yksikön ulkopuolelle sisäisen relatiivisen järjestyksen/identiteetin aktualisoimiseksi. Sodan moralisointia vastaan voidaankin esittää kolme argumenttia: 1) mikään käsite hyvästä ei voi oikeuttaa ihmisten tappamista, ja tämä rajoittaa sotimisen funktion puhtaasti itsepuolustukselliseen tarkoitukseen 2) sodan liittäminen universaalien arvojen vahvistamiseen johtaa sodankäynnin rajoitusten poistamiseen 3) mistään normista ei voi tulla universaalisesti hyväksyttyä sodan perustetta, koska maailma on pluersumi. (Behnke ym. 2007: 108-111) Globaali depolitisointi/neutralisointi näyttää Schmittin ajatusmaailmassa potentiaalisesti kaikkein aggressiivisimpana prosessina, joka vie sodan intensiivisyyden äärimilleen. Kuitenkaan depolitisoinnin aktualisointirytyksiä ei voida estää lopullisesti, koska päätös niihin ryhtymisiin kuuluu konkreettisille toimijoille poliittisen aktualisoinnin tavoin. Koska poliittinen itsessään on normeista vapaata, niin ainoastaan defensiivisen asenteen omaksuminen näyttäisi estävän poliittista toimijaa ryhtymistä depolitisointiprosesseihin. Seuraavassa kappaleessa tuon esille Schmittin näkemyksen sodan asemasta eurooppalaisessa kansainvälisessä järjestyksessä, jossa sodan tunnustettu asema ylläpiti poliittista järjestystä sekä hillitsi väkivaltaa. Tästä kappaleesta selviää paremmin, miksi poliittinen maailma on pluersumi ja kuinka poliittinen on sidottu tunnustamisen tekoon.

2.4.2 Sodan asema nomoksessa: jus publicum Europaeumista toisen maailmansodan jälkeiseen maailmaan

Sodan legaalisen aseman säilyttäminen ei merkitse antautumista sodan voimalle. Schmittille parhaan esimerkin sodan rajaamisesta tarjoaa vuosien 1713-1914 välillä vallinnut eurooppalainen kansainväliseen lakiin perustuva spatiaalinen järjestys, jus publicum Europaeum. Järjestys perustui tasapainoon eurooppalaisten territoriaalisten valtioiden ja britti-imperiumin välillä sekä suuriin vapaisiin tiloihin, joita eurooppalaiset valtiot pystyivät ottamaan haltuunsa. Koska territoriaaliset muutokset koskivat pääasiassa Euroopan ulkopuolista maata, niin jus publicum Europaeumin perustava erottelu koski kiinteää maata ja vapaata merta. Eurooppalaisen nomoksen spatiaalinen rakenne jakautui lopulta viiteen osaan: valtiolliset territoriot, siirtomaat, protektoraatit, eurooppalaisista etuoikeuksista nauttivat ”eksoottiset” maat ja vapaa meri. Eurooppalaisen nomoksen merkittävin saavutus oli sodan

rajaaminen koskemaan ainoastaan eurooppalaisia territoriaalisesti määriteltyjä valtioita, jotta uskonnolliset sodat ja sisällissodat loppuisivat. Tämä merkitsi valtioiden muuttumista julkisiksi henkilöiksi, jotka elivät samalla maaperällä, kuuluivat samaan eurooppalaisen perheeseen ja kykenivät näkemään toisensa justus hostisina (oikeutettu vihollinen). Toisin sanoen sodan asema perustui poliittisen muodon ominaisuuksiin teologisten, uskonnollisten tai oikeudellisten perustelujen sijasta, ja tämän seurauksena sota näyttytyi kaksintaiteluna. Sodan tunnustettu asema sisälsi kolme taetta poliittisen muodon säilymiselle konfliktissa: 1) konfliktin osapuolten laatu sodan osapuolina 2) spesifin proseduurin noudattaminen 3) tasa-arvoisten todistajien läsnäolo. Nämä muutokset edustivat Schmittille sodan rationalisointia ja humanisointia: Valtiot tunnustivat toistensa suvereniteetin, niiden välillä vallitsevan tasa-arvon ja yhtäläiset oikeudet. Tämä merkitsi mahdollisuutta erottaa legaalinen vihollinen rikollisesta, jolloin vastapuolen hävittämiseen pyrkivä sota kyettiin ehkäisemään, sekä mahdollisuutta konfliktin kolmannelle osapuolelle omaksua neutraali positio. (Schmitt 2006a: 140-143, 183-184)

Sodan oikeuden perustaminen poliittiseen muotoon merkitsi ennen kaikkea justa causan (oikeutettu syy) erottamista justus hostisista; jokainen suvereeni valtio päätti autonomisesti justa causasta, ja tästä päätöksestä pidättäytyvät valtiot pysyivät neutraaleina (ibid. 157, 159). Nimenomaan justa causan ja justus hostisin erottaminen toisistaan loi mahdollisuuden neutraalisuudelle, koska sodan säännöt eivät enää olleet sidoksissa sodan substantiiviseen ja materiaaliseen oikeuttamiseen (ibid. 165). Kuitenkaan suvereenilla valtioilla ei ollut yhteistä lainsäätäjää tai tuomaria, vaan ainoastaan niiden itsensä solmimat sopimukset pystyivät rajoittamaan toimintaa ja sopimusten tulkinta kuului suvereenille valtioille (ibid. 147). Kuitenkin jus publicum Europaeum sisälsi mekanismit uuden valtion tunnustamiseksi: jos sisällissotaa käyvät kapinalliset kykenivät vakiinnuttamaan valtansa spesifillä territoriaalisella alueella ja luomaan valtiota muistuttavan organisaation, niin kolmas osapuoli kykeni tunnistamaan kapinalliset sotaikäväksi osapuoleksi eli justus hostisiksi (ibid. 167). Tunnustamisen perustana olivat joko olemassa oleva tai vasta luotu spatiaalinen järjestys. Tunnustaminen koski nimenomaan justus hostis –statusta, ja tunnustamisen teko oikeutti sekä territoriaaliset muutokset että uudet regiimit. (ibid. 298) Partisaanin teemaan palaan uudestaan seuraavassa kappaleessa.

Sitomalla sota muodon käsitteeseen Schmitt institutionalisoi sodan osaksi kansainvälistä järjestystä (Colombo 2007: 26). Muotoon perustuva sodankäynti edellytti ainoastaan osapuolten statusta justus hostisina, jolloin konfliktin statukseton osapuoli voitiin nähdä rikoslain alaisuuteen kuuluvana rikollisena. Jus publicum Europaeum mahdollisti

vallan tasapainon rakentamisen, joka perustui sodan rajaamiselle ja eurooppalaisen kansainvälisen lain legaaliseen institutionalisaatiolle eurooppalaisten suurvaltojen johtamien rauhankonferenssien välityksellä. Institutionalisaatio pohjautui kahdelle periaatteelle: 1) jokainen merkittävä sota oli legitiimi huolenaihe eurooppalaisten valtioiden yhteisölle 2) eurooppalaisten suurvaltojen tuli antaa tunnustus territoriaalisille muutoksille eurooppalaisen spatiaalisen järjestyksen ylläpitämisen vuoksi. (Odysseos ym. 2007: 7-8). Jus publicum Europaeum muodosti kulttuurisesti homogeenisen ja suvereeniin valtioihin perustuvan systeemin. Eurooppalainen nomos edellytti valloituksille ja kolonisaatioille vapaata ulkopuolta, joka oli lain tai normaalin järjestyksen ulkopuolella ja jonka valloittamisen legitimitettiin perustui spesifeille erotteluille, kuten kristitty/ei-kristitty kansa tai sivistynyt/puolisivistynyt/sivistymätön valtio. (Müller 2003: 89; Stirk 2005: 22) Sodan rajaaminen ulottui ainoastaan suvereenien valtioiden väliseen maasotaan, koska meri sijoittautui järjestyksen ja lain ulkopuolelle (Ojakangas 2004: 128-129). Schmittille sota oli olennainen osa poliittista, jota voitiin ainoastaan rajoittaa. Kuitenkin jus publicum Europaeumissa sodan rajaaminen koski ainoastaan eurooppalaisia valtiota, jonka seurauksena siirtomaiden hankkimisessa käytetty väkivalta jäi rajoituksettomaksi (Odysseos 2007: 127-128). Yleisemmin voidaan olettaa, ettei Schmittille kansainvälinen järjestys koostunut ainoastaan vaihtuvista valtasuhteista, vaan siihen sisältyy kokoelma poliittisia, juridisia ja kulttuurisia rajoitteita, jotka mahdollistivat kansainvälisen kilpailun sovittujen sääntöjen alla. Lisäksi kansainvälisen järjestyksen perustana tulee olla erilaisuuden ja pluraalisuuden todellisuuteen pohjautuva politiikka, joka ei anna moraalista/eettistä etusijaa identiteetille tai erilaisuudelle sellaisenaan. Tällaisen politiikan tavoitteena on väkivallan rajaaminen erilaisuuteen perustuvan järjestelmän sisällä, jossa ei voida vedota korkeimpaan auktoriteettiin tai eliminoida väkivaltaa lopullisesti. Universaalien normien puuttuessa väkivaltaa voi rajoittaa ainoastaan suvereniteettien välillä vallitseva tasa-arvo ja kunnioitus. (Behnke ym. 2007: 120; Colombo 2007: 23; vrt. Mouffe 2005b 115-118)

Jus publicum Europaeumin tuhoutuminen toteutui vuosien 1890-1918 välisenä ajanjaksona, ja tuhoutuminen johtui jus publicum Europaeumin kyvyttömyydestä tunnistaa itseään spatiaaliseksi järjestykseksi. Erottelujen suorittamisen mahdollisuuden menettämisen myötä eurooppalainen nomos muuttui yleiseksi universalismiksi ja tyhjäksi normatiivisuudeksi, joka perustui oletetusti tunnustettuihin sääntöihin tunnustettujen valtojen sijasta. (Schmitt 2006a: 227) Heterogeenisistä tilanteista muodostunut yleinen normatiivisuus ja sen sääntöjen soveltaminen johtivat ainoastaan riitoihin konkreettisissa ja kiistellyissä tapauksissa (ibid. 238-239). Maailman Eurooppa-keskeisyyden loppumisen syyt voidaan tii-

vistää kolmeen muutosprosessiin: 1) jus publicum Europaeumin hajoaminen spatiaalitoimaksi ja yleiseksi kansainväliseksi laiksi, joka sai institutionaalisen muodon epävakaaissa Kansainliitossa 2) sodan merkityksen muuttuminen seurauksena Kansainliiton yrityksestä lopettaa sodankäynti diskriminoivan sodan ja sodan rikokseksi määrittävien käsitteiden avulla 3) Yhdysvaltain uusi rooli ja sen suorittaman ulkopoliittikan perustuminen läntisen pallonpuoliskon keskeisyydelle (Monroen doktriini), joka lopulta kehittyi globaaliksi interventionismiksi (Odysseos ym. 2007: 11-12; ks. Kennedy 2004: 114-117; Schmitt 2006a: 214-280). Jus publicum Europaeumia seurannutta järjestystä Schmitt kuvaakin heterogeenisten valtioiden kokoelmaksi, jossa valtioita yhdistivät ainoastaan faktuaaliset suhteet yhtenäisyyden tai konkreettisen homogeenisyyden puuttuessa. Kuitenkin universalismi ilmeni erityisesti globaalissa taloudessa, joka piti hallussaan erillisen sfäärinsä. Vapaa globaali talous asetti valtiolle liberaalin perustuslaillisen ehdon, jonka mukaan yksityinen tuli erottaa julkisesta. Suvereenien valtioiden erottuessa toisistaan territoriaalisesti talous sen sijaan suoritti erottelut ihmisten osallistumisen perusteella, jonka seurauksena se kykeni toimimaan globaalisti valtioiden rajojen ylitse. (Schmitt 2006a: 234-236) Toisin sanoen yksityinen syrjäytti spatiaalisuuden ja suvereenisuuden määrittämän järjestyksen, ja näin kehittyi kosmopoliittinen järjestys, jossa kansainvälinen laki esiintyi yleisesti hyväksytyjen sääntöjen formalismina. Uusi universalismi korvasi aiemman julkisen viholliskäsitteen sekulaarisiin oikeuden ja moraalien arvoihin perustuvalla viholliskäsitteellä, joka poisti sodan rajoitukset ja muutti sen sekä rikokseksi että moraalien voimaan saattamiseksi. Sota muuttui rikoslain alaiseksi toiminnaksi, jolloin väkivallan harjoittamiseen ei kohdistunut rajoitteita tai niistä päättäminen jätettiin toimijoiden yksityisen omatunnon päätettäväksi. Tämä merkitsi oikeutetun sodan teorian paluuta kansainväliseen lakiin, jonka nähtiin perustavan federalistisen tai universaalien valtioiden liiton. Kuitenkaan valtiollisella statuksella ei enää ollut merkitystä, koska kansainvälinen laki lähestulkoon hävitti neutraalisuuden, ja maailma supistui rikollisiin, jotka aloittivat aggressiivisen sodan, ja muuhun väestöön, jota tuli suojella ja joka taisteli lain rinnalla rikollista vastaan. (Koskenniemi 2005: 416-418, 425-426) Oikeutetun sodan teorian keskeisimpänä seurauksena oli mahdottomuus lopettaa sota osapuolten välisillä rauhanneuvotteluilla, koska se tunnistaa ainoaksi sodan lopettamisen tavaksi vastapuolen täydellisen voittamisen (Stirk 2005: 24).

Sodan käsitteen kriminalisoinnilla on latentti taipumus poistaa sodan asema legaalina instituutiona, jonka keskeisimpänä seurauksena sodan aggressiivinen osapuoli muuttuu rikolliseksi. Samalla sodan *justa causa* menettää merkityksensä eikä vihollista nähdä *justus hostisiksi*. Schmittille sodan käsite häviää, kun viholliset eivät enää tunnista toisiaan mo-

raalisesti ja juridisesti tasa-arvoisiksi. Kansainvälisellä lailla ei ole merkitystä tällaiselle näkemykselle sodasta, joka on muuttunut rankaisutoimeksi. (Schmitt 2006a: 122-124; ks. ibid. 269-280) Yksi merkki taipumuksesta sodan kriminalisointiin on tuhoamisen teknisten keinojen intensifointi. Justus hostis –käsite sisältää olettamuksen voiton minimimahdollisuuden kuulumisesta sodan molemmille osapuolille, mutta teknologia voi asettaa jommankumman osapuolen ehdottomaan etulyöntiasemaan. Tällöin vastapuolta ei voida nähdä enää justus hostisina, vaan hänet on muutettava rikolliseksi tuhoamiskeinojen käytön oikeuttamiseksi. Diskriminoivan viholliskäsitteen ja justa causan soveltaminen ovatkin yhteydessä sodan metodien intensifioitumiseen ja sodan näyttämöiden dis-orientaatioon. (ibid. 320-322) Tällaisessa skenaariossa Schmitt piti todennäköisenä uusien sodantyyppien ilmaantumista, jotka jakavat taipumuksen hävittämiseen (ibid. 246). Ei-syrjivän viholliskäsitteen muuttuminen syrjiväksi on seurausta lain moralisoimisesta, joka merkitsee moraalien asettamista supra-legaaliseksi kansainvälisen lain kontrolloijaksi humanitääristen perusteiden johdosta. Tästä muutoksesta syntyivät käsite rangaistavasta totaalista vihollisesta sekä mahdollisuus käydä rajoittamatonta ja totaalista sotaa häntä vastaan. (Kervégan 1999: 60; ks. Koskenniemi 2005: 419) Toisin sanoen diskriminoiva sodan käsite tekee sodasta joko välineen universaalien hyvien toteuttamiseksi tai rangaistavan rikoksen, mutta kummasakin tapauksessa väkivallan eliminoimisen sijasta päädytään intensiivisempään totaalisen sodan muotoon (Behnke ym. 2007: 114).

Toisen maailmansodan luoman maailman Schmitt näki Idän ja Lännen jakona, jossa osapuolet kohtasivat toisensa sekä kylmissä että kuumissa sodissa. Vaikka maailman rakenne perustui yhä maantieteeseen, niin Idän ja Lännen käsitteet pysyivät elastisina ja määrittelemättöminä, jolloin selkeän rajan muodostaminen tai vihollisen määrittelemineen oli mahdotonta. Tällaisessa asetelmassa Schmitt hahmotti kolme mahdollista nomosta tulevaisuudelle. Ensimmäisessä nomoksessa Idän ja Lännen vastakkainasettelu päättyisi jommankumman voittoon, jonka seurauksena koko maailma yhdistyisi yhden suvereniteetin hallittavaksi. Teknologinen kehitys tuki tällaisen nomoksen aktualisoitumista, mutta se ei ollut väistämätön suunta. Toisena nomoksena esiintyi paluu aiempaa nomosta muistuttavaan järjestykseen, jossa tasapainotila saavutettaisiin erilaisten voimien (meri- ja ilmavoima) hegemonisella kombinaatiolla. Kolmantena nomoksena olisi useista valtioblokeista muodostuva tasapainotila. (Schmitt 2006c: 352-355) Gottfriedin (1990: 83-84) mukaan nämä hahmotelmat perustuivat kahteen olettamukseen: ensiksikin sellaiset legaaliset järjestykset olisivat mahdollisia, jotka säätelisivät maailmanvaltojen välisiä suhteita, ja toiseksi nämä maailmanvallat olisivat stabiileja ja kykeneviä hoitamaan sisäiset konfliktinsa. En-

simmäisen nomoksen aktualisoituminen toteutuisi teollisuuteen perustuvan maailman haltuun ottamisen kautta, ja se esiintyisi globaalina poliisivoiman muodossa (Koskenniemi 2005: 420). Kuitenkin tämän toteutuminen oli epätodennäköistä, sillä maailman yhdistyminen on poliittinen kysymys eikä globaali tekninen yhtenäistyminen johda väistämättömästi poliittiseen yhdistymiseen tai poliittiseen negaatioon (Kervégan 1999: 69). Toinen ja kolmas nomos olivat Schmittille todennäköisimmät vaihtoehdot: toisen nomoksen etuihin kuuluisivat hyväksytyt traditiot, ja kolmas nomos puolestaan olisi rationaalinen, kunhan valtioblokit erottuisivat toisistaan merkityksellisesti ja olisivat sisäisesti homogeenisiä (Schmitt 2006c: 355).

Kolmas nomos viittaa Schmittin Grossraum-teoriaan, joka voidaan ymmärtää suurten tilojen teoriaksi. Kervéganille kyseessä on useiden imperiaalisten voimien rinnakkaiselo, ja tässä mallissa klassinen territoriaalinen valtio korvautuu uudella tilaan sidotulla käsitteellä, jonka rajat jäävät jossakin määrin määrittämättömiksi ja elastisiksi. Grossraum rajaa tilan erilaisten interventioden suorittamista varten, kun universalismi puolestaan johtaa peiteltyyn maailman dominoimiseen taloudellisen hegemonian ja humanitääristen interventioden keinoin. (Kervégan 1999: 62-63) Grossraum perustuu historiallisesti määrittyvään alueelliseen valta-asemaan, jossa tietyt valtiot levittävät kulttuurinsa, taloutensa ja valtansa formaalien rajojensa ylitse. Muuttuakseen poliittiseksi Grossraumin tulisi suorittaa ystävällis/vihollinen –erottelu, ja politisoitumisen seurauksena Grossraumin sisäiset interventiot muuttuisivat tehokkaan vallan teoiksi, jotka olisivat laillisia tai jopa perustuslaillisia tekoja (Koskenniemi 2005: 421-422, 480). Grossraumin sisäinen rakenne voi perustua myös yhteen johtavaan valtaan sekä sille alistuneista valtioista, ja useat Grossraumat kykenevät perustamaan kansainvälisen järjestyksen, jonka ydin koostuu Grossraumien välisestä interventionismista pidättäytymisestä (Stirk 2005: 25; Stirk 2006: 102). Tällöin spatiaalisen puhtauden suojelemisen imperatiivi näyttäisi olevan ainoa Grossraumien välisiä suhteita määrittävä piirre (Müller 2003: 45). Koskenniemi (2005: 435-436) näkee Schmittin Grossraum-teorian tavoitteeksi uuden tilan luomisen poliittiselle, joka rajoittaisi ihmisyyden kielen valtaa ja abstraktin humanismin seurauksia. Tällöin Grossraumin tuli olla territoriaalinen voima, jolla olisi hallussa poliittinen viholliskäsitys, ja useiden Grossraumien eksistenssi takaisi pluralististen arvojen ja poliittisen olemassaolon estämällä maailmaa yhdistymästä. (Harle 2000: 149, 153; Müller 2003: 90) Näistä hahmotelmista huolimatta Schmitt hahmotti idän ja lännen dikotomian ainoaksi haastajaksi partisaanin, joka on seuraavan kappaleen aihe.

2.4.3 Poliittinen partisaani epäpoliittisen terroristin edeltäjänä

Partisaaniteoria voidaan tulkita Schmittin yritykseksi erottaa toisistaan erilaiset viholliskäsitteet (perinteinen, reaalinen, absoluuttinen) ja sellaisen mahdollisuuden luomiseksi poliittiselle päätökselle, joka ei johda absoluuttiseen vihollisuuteen, moraaliseen diskriminaatioon ja rajoittamattomaan sotaan (Stirk: 2006: 139-140). Toisin sanoen se pyrki tarjoamaan vaihtoehdon aikakaudelle, jota luonnehtivat sodan intensiivistä teknologisoitumista seuraava sodan kriminalisointi ja justus hostisin korvaaminen justa causalla. Tällöin partisaaniteoria voi auttaa ymmärtämään terrorismia siten, että se mahdollistaa näkemään terrorismin seuraukseksi sellaisten legitiimien ja poliittisten kanavien puutteista, joiden kautta valituksia ja epäkohtia voitaisiin tuoda esille. Mouffelle yritys universalisoida länsimainen malli vaihtoehtojen kustannuksella johtaa vain verisimpiin konflikteihin, ja tästä johtuen olisi välttämätöntä luoda tilaa sellaiselle pluralismille, joka kykenisi muuttamaan äärimmäiset vallitsevan järjestelmän negaatioon suuntautuneet antagonismit erilaisuutta ja tasa-arvoisuutta kunnioittaviksi agonismeiksi. (Mouffe 2005b: 79-83, 86-87) Mouffen tarjoaman tulkinnan ohella ei tule myöskään unohtaa sitä mahdollisuutta, että terroristi voi todellakin nähdä vihollisensa absoluuttisena ja asymmetrisenä vastapuolena. Jotta terroristin ja hänen vastustajansa välinen asetelma voisi muuttua poliittisesti käsiteltäväksi, niin molemmilta konfliktin osapuolilta on edellytettävä symmetrisyyteen ja tasa-arvoisuuteen pohjautuvaa suhtautumista toisiinsa. Joka tapauksessa tämän kappaleen tarkoituksena on kehittää ajatusta terroristista syvästi epäpoliittisena kategoriana kontrastissa partisaaniin, joka sisältää erityisen intensiivisen potentiaalin poliittisen aktualisoijana.

Partisaani on epäsäännöllinen taistelija vastakohtana perinteiselle valtioita käsittävälle sodalle. Yhteisesti hyväksytyt sodan lait mahdollistavat erottelut sodan ja rauhan, taistelijoiden ja ei-taistelijoiden sekä rikollisen ja vihollisen välillä. Koska sota määrittyy suvereenien valtioiden väliseksi asiaksi, niin rauhansopimus on mahdollinen ja jopa normaali väline sodan lopettamiseksi. Moderni partisaani sijoittuu perinteisen vihollisuuden ja rajoittuneen sodan ulkopuolelle: partisaani ei voi odottaa vastustajaltaan armoa tai oikeutta, koska hän on siirtynyt toisenlaiseen vihollisuuden tilaan, joka voi huipentua molemminpuoliseen hävittämiseen terrorin ja vastaterrorin vuorottelun kautta. (Schmitt 2004c: 12, 15-17) Sekä partisaani että hänen vastustajansa näkevät toisensa rikollisina, jonka seurauksena sodankäynti muuttuu diskriminoivaksi vastustajan hävittämiseen tähtääväksi toiminnaksi. Tällaista sotaa Schmitt kuvaa absoluuttisuuden vihollisuuden rajoittamattomaksi so-

daksi, jossa justus hostis on korvattu vihamiehellä. (ibid. 30-31, 47; ks. ibid. 33-58) Absoluuttinen vihollisuus voidaan tulkita merkiksi valtion kyvyttömyydestä hallita poliittisen intensiivisyyttä (Colombo 2007: 32).

Partisaania karakterisoi neljä ominaisuutta. Ensimmäinen piirre on epäsäännöllisyys, koska se erottaa partisaanin kohteestaan, joka on turvallisuutta ja auktoriteettia symboloiva univormuun pukeutunut sotilas. Juuri salassa ja pimeydessä toimiminen liittävät partisaanin epäsäännöllisyyden tilaan, josta luopuminen merkitsisi partisaanin statuksen menettämistä. Partisaanin toinen piirre on intensiivinen ja poliittinen sitoutuminen, joka erottaa hänet yksityisten motiivien perusteella toimivista rikollisista. Schmittin mukaan partisaanin käsite sisältää siteen ryhmään, joka on taistelun osapuolena joko sodassa tai aktiivipolitiikassa. Vallankumoussodassa ainoastaan vallankumousryhmä kykenee toimimaan totalitäärisenä organisaationa, sillä valtio ja muut ryhmittymät ovat epäonnistuneet jäsenten sitomisessa itseensä, ja tällaisissa tilanteissa vallankumousryhmä on ylivoimainen myös suojelun ja kuuliaisuuden kriteerin perusteella. Kuitenkin vallankumoussodissa toiminnan perustana voivat olla myös erilaiset puolissäännölliset joukot tai yhteistyö säännöllisten ja epäsäännöllisten joukkojen välillä. Joka tapauksessa partisaanin esiintulo häivyttää rajat säännöllisen/epäsäännöllisen ja laillisen/laittoman välillä, jolloin vapautussota ja sissisota muuttuvat toistensa synonyymeiksi. Erojen hämärtymistä korostaa joustavuus/liikkuvuus kolmantena partisaanin piirteenä, jonka merkitystä korostavat teknologinen kehitys ja motorisointi. (Schmitt 2004c: 19-21, 35-36) Neljäs partisaanin piirre on telluurisuus, joka tekee hänen asemastaan defensiivisen. Telluurisuus rajaa partisaanin vihamielisyyttä ja suojelee häntä abstraktilta oikeuskäsitteeltä. Partisaani muuttaa luonteensa luopumalla telluurisuudestaan, joka tarkoittaa absoluuttisen ja teknillistyneen aggressiivisuuden omaksumista tai suuntautumista maailmanvallankumoukseen Tällöin partisaani muuttuu osaksi poliittisesti toimivaa globaalia koneistoa, joka käyttää häntä ensimmäisen linjan taistelijana ja deaktivoi hänet tarvittaessa. Juuri teknologian kehitys ja motorisointi uhkaavat tehdä partisaanista niin liikkuvan, että hän menettää yhteytensä maahan. (ibid. 23-25) De Benoistin (2007: 73-74) mukaan telluurisuus tarjoaa legitimitetin perustan, sillä valtiolle partisaanit ovat sekä laittomia että legitimiittömiä taistelijoita. Derrida puolestaan näkee yllä mainitut ominaisuudet intensiivisyyden asteen kriteereinä, jotka ovat määräämättömästi laajenevia. Kuitenkin partisaanin telluurisuus on aina kyseenalaistamisen ja delokalisaation kohde, jolloin telluurisuuden korostaminen voidaan nähdä reaktiiviseksi vastaukseksi delokalisaatiolle ja tele-teknologialle (mobilisoinnin, motorisoinnin ja lähettämisteknologian nopeus/laajeneminen). (Derrida 2005: 142)

Modernista partisaanisodasta Schmitt löytää neljä toisiinsa liittyvää aspektia: 1) spatiaalisuus 2) sosiaalisten rakenteiden tuhoutuminen 3) siteet globaalis-poliittiseen kontekstiin 4) teknologis-teollinen aspekti. Ensimmäinen aspekti liittyy teknologian kehittymiseen, joka avaa uusia tiloja ja aiheuttaa ennakoimattomia muutoksia traditionaalisissa ja spatiaalisissa rakenteissa. Juuri säännöllisen ja epäsäännöllisen taistelun suhdetta korostava partisaani muodostuu ongelmaksi spatiaalisille rakenteille, joille laki on järjestyksen ja orientaation yhtenäisyys. Perinteisesti sodat käydään erilaisilla näyttämöillä, kuten maalla, merellä tai ilmassa, mutta partisaani ei taistele avoimilla rintamilla, vaan hän pakottaa vihollisen uuteen syvälliseen ja kompleksiseen ulottuvuuteen. (Schmitt 2004c: 58-60) Toinen partisaanisodan aspekti liittyy tilanteeseen, jossa yhteisö julkisena sfäärinä joutuu ei-julkisen tilan suorittaman häirinnän kohteeksi. Ei-julkinen tila kehittyy julkisessa sfäärissä, ja se lopulta haastaa julkisen, sillä partisaani on suuntautunut vallitsevan sosiaalisen järjestyksen tuhoamiseen. Kun muutama partisaani kykenee uhkaamaan massoja, niin sosiaalinen järjestys tuhoutuu terrorin ja vastaterrorin kautta. Kolmas aspekti viittaa kansainvälisen ja supranationaalisen keskusvallan partisaanille tarjoamaan apuun, jolla keskusvalta edistää omia globaalisti aggressiivisia tavoitteita. Kuitenkin avunanto muuttaa partisaanin keskusvallan kontrolloimaksi, sillä apu synnyttää riippuvuussuhteen. Riippuvuutta kasvatetaan myös partisaanin tarvitsema kolmannen osapuolen myöntämä tunnustus, joka estää partisaania muuttumasta rikolliseksi. Epäsäännöllisen taistelijan täytyy legitimoida itsensä säännöllisen kanssa joko olemassa olevan säännöllisen voiman antamalla tunnustuksella tai uuden säännöllisyyden saavuttamisella. Kuitenkin motorisointi ja teknologis-teollinen kehitys tukevat kolmansien osapuolien vallankasvua, jolloin partisaani lakkaa lopulta olemasta defensiivinen ja muuttuu välineeksi yrityksessä toteuttaa globaali vallankumous. (ibid. 62-64)

Viimeinen aspekti tarkoittaa teknologisen kehityksen seuraamista, joka koskee sekä partisaania että hänen vastustajaansa. Kehityksen optimistisen tulkinnan mukaan partisaanit muuttuvat vaarattomiksi ja epäolennaisiksi: jos partisaanit eivät assimiloidu uuteen todellisuuteen, niin he katoavat uuden maailman ja ihmisen tieltä. Pessimistisessä tulkinnassa korostuvat massiiviseen tuhoon kykenevät joukkotuhoaseet. Tässä skenaariossa olisi yhä mahdollista luoda tila rajatulle sodankäynnille perinteisin keinoin, ja tällaisen sodan luonne olisi suurten valtojen määriteltävissä. Vaihtoehtoisesti Schmitt hahmottaa eräänlaisen teknologian mahdollistaman tabula rasa –ratkaisun mahdollisuuden, jossa joukkotuhoaseet tuhoavat kaiken. Jopa tähänkin sisältyy joidenkin yksilöiden katastrofista selviytymisen mahdollisuus, jolloin jäljelle jääneet ottavat haltuunsa tuhotun alueen. Teknologinen

kehitys luo myös tilaisuuksia uusien tilojen valloituksille, kuten avaruuden. Kuitenkin haluttuunottoa seuraisi jako/jakaminen ja tuotanto nomoksen logiikan mukaisesti. Toisin sanoen teknologinen kehitys ei merkitse radikaalia muutosta, vaan vanhojen kysymysten intensifioitumista. Kyseessä on ennen kaikkea poliittisen vallan hankkiminen, jolloin uudet tilat ovat potentiaalisia taistelukenttiä pyrkimyksessä maapallon hallitsemiseen. (ibid. 65-68)

Yhteenvetona voidaan esittää, että partisaanilla oli potentiaalia muuntautua poliittiseksi toimijaksi: hän suoritti intensiivisen poliittisen sitoutumisen hylkäämällä suojelun ja kuuliaisuuden piirin ja löysi vihollisuudesta itselleen tarkoituksen ja oikeuden. Legaalista suojeluksesta luopuminen ei tee kenestäkään partisaania, jos hän toimii yksityisten intressien pohjalta. Partisaanin poliittinen legitimaatio riippui pitkälti kolmannesta säännöllisestä osapuolesta, joka saattoi antaa tunnustuksen itsekkäistä syistä. Joka tapauksessa poliittisesta tunnustamisesta seurasi, että partisaanilla oli vastassaan oikea ja reaalin vihollinen absoluuttisen sijasta. Vihollisuutta rajoitti partisaanin telluurinen piirre, joka teki hänestä maataan puolustavan defensiivisen hahmon. Kuitenkin Vladimir Leninin vaikutuksesta Schmittille partisaanin reaalin vihollinen muuttui lopulta absoluuttiseksi ja vallankumoussota globaaliksi sisällissodaksi. (ibid. 75-76) Partisaani ilmestyi uudelleen mahdollisuutena rikkoa kylmän sodan ideologioiden määrittämä homogeeninen poliittinen tila. Partisaani merkitsi tilaisuutta poliittisen paluulle, mutta Schmitt päätyikin toisenlaiseen tulokseen: legaalisuuden tukeutuva byrokraattinen ja teollinen yhteiskunta osoittautui partisaanin nationalistis-populistista legitimizeettiä vahvemmaksi, ja partisaani muuttui absoluuttista vihollista vastaan taistelevaksi vallankumoukselliseksi. Partisaanin epäselvästä hahmosta ei ollut poliittisen palauttajaksi, koska häntä ei voitu tunnistaa riittävän selvästi joko ystäväksi tai viholliseksi. (Müller 2003: 144-145, 151-152)

Juuri telluurisen partisaanin muuttuminen vallankumoustaistelijaksi globaalissa sisällissodassa absoluuttista vihollista vastaan on toiminut perustana erilaisille tulkinnoille terrorismin ja terroristien hahmottamisessa. Terroristi tämän muutoksen viimeisimpänä inkarnaationa korostaa ennen kaikkea rajoittamattomuutta: ensinnäkin hän ei ole spatiaalisesti rajoittautunut, vaan hänen taistelukenttensä voi olla globaali, ja toiseksi terroristin toimintametodit eivät kohtaa rajoituksia hänen absoluuttisesta aggressiivisuudesta johtuen (de Benoist 2007: 74-75). Gary Ulmen tarjoaa viiteen kohtaan perustuvan luettelon partisaanin ja terroristin eroista. Ensinnäkin terroristin toiminta eroaa partisaanista suunnitelmallisuutensa, laskelmoitavuutensa ja systemaattisuutensa johdosta, vaikka molempien harjoittama sodankäynti on poliittista. Toiseksi partisaani turvautuu yhteistyöhön säännöllisen organisaation kanssa huolimatta toiminnan epä säännöllisestä luonteesta, mutta terroristi ei tarvit-

se tällaista tukea. Kolmanneksi partisaani on legitiimi toimija, vaikkei hän tarvitse legaalista statusta, mutta terroristi voi olla sekä laitton että legitiimitön. Neljänneksi partisaani on pohjimmiltaan defensiivinen ja telluurinen, mutta terroristi on offensiivinen ja spatiaalisesti rajoittamaton. Viidenneksi partisaanin vihollinen on reaalinen, ihmisyyteen kuuluva ja legitiimi, mutta terroristilla on vastassaan absoluuttinen vihollinen, joka täytyy hävittää (Ulmen 2007: 101). Juuri anti-universalistinen telluurisuuden kriteeri tekee terroristista moraalisesti asymmetrisen ja diskriminoitavan vihollisen. Tällöin terrorismin sävyttämä maailma on epävarmuuden, epäselvyyden ja vihollisen näkymättömyyden sävyttämä paikka. Vaikka terrorismiin kuuluvaan sodankäyntiin voi sisältyä poliittisia aspektoja, niin terroristi itsessään ei ole poliittinen kahdesta syystä. Ensinnäkin terroristilla on mahdollisuus itsetuhoon, joka vie perustan itsesuojelun logiikalta, ja toiseksi terroristivoimat voivat olla täysin desentralisoituja eli ne eivät ole lokalisoitavissa. (Müller 2003: 146-147, 181, 228) Tähän tulee lisätä, ettei terroristin ja hänen vastustajansa välillä vallitse poliittisen edellyttämää symmetristä asetelmaa, joka estäisi absoluuttisen vihollisen hävittämiseen tähtäävän toiminnan aktualisoitumisen.

De Benoistin mukaan delokaloitu terroristi käy totaalista sotaa, koska hän ei näe eroja sotivien osapuolten ja neutraalien, sotilaiden ja siviilien, taistelijoiden ja ei-taistelijoiden tai legitiimien ja legitiimittömien kohteiden välillä. Tästä johtuen valtio päätyy taistelemaan terroristeja vastaan terrorismin metodein, jonka seurauksena valtio menettää käsityksen sisäisten ja ulkoisten tai sodan ja rauhan välisistä rajalinjoista. Terrorismi voidaan tulkita rauhanajan sodaksi, ja tämä ilmenee esimerkiksi sotilas- ja poliisitoimen välisen rajan hämärtymisestä. (de Benoist 2007: 77-79, 85) Terroristin määrittely rikolliseksi perustuu näkemykseen murhan ja legitimitetin yhteensopimattomuudesta, mutta sodassa kaikki murhat ovat legitiimejä. Näin paljastuu terroristin määrittelyyn liittyvä subjektiivisuuden problematiikka: terroristi näkee itsensä taistelijana sodassa ja tulkitsee tekonsa legitiimeiksi, koska ne ovat reaktio toisenlaiseen legaaliseen väkivaltaan; valtio puolestaan näkee terroristit rikollisina heidän käyttämiensä metodien perusteella, jolloin terroristia ei voida hahmottaa poliittiseksi taistelijaksi. De Benoistin mukaan juuri kriminalisointi peittää alleen terroristin potentiaalisen poliittisen ulottuvuuden. Jos terroristien tekojen poliittinen viesti tunnistettaisiin, niin terroristiteot muuttuisivat poliittisiksi rikoksiksi, jolloin niiden käsittelyssä voitaisiin huomioida paremmin tekojen konteksti ja taustat. Vaikka poliittisen tunnistaminen ei poista terroristitekojen rikollisia piirteitä, niin ne eivät ainakaan tule rinnastetuiksi tavallisiin rikoksiin. (de Benoist 2007: 76, 80-82) Jos tätä kautta voitaisiin päätyä poliittiseen yritykseen ratkaista konfliktit terrorismin manifestaatioina,

niin vastakkainasettelun osapuolilta joudutaan edellyttämään toistensa poliittisen statuksen tunnustamista. Tämä johtaisi kuitenkin rikollisuuteen liittyvien määritelmien poistamiseen terrorismia harjoittavilta ryhmittymiltä, mutta jo suoritettujen terroristitekojen post-legitimointi ei ole uskottavaa. Kenties ainoa mahdollisuus olisi individualisoida vastuu terroristiteoista, jolloin yksittäinen terroristi voitaisiin tuomita rikollisena ilman terrorismiin liitetyn ryhmittymän tuomitsemista. Tällä tavoin poliittinen ja oikeudellinen voisivat toimia yhdessä, mutta ehdottamana edellytyksenä tämän toteutumiselle olisi äärimoraalisten tulkintojen kieltäminen tai hillitseminen.

Ongelman ydin on seuraavanlainen nomoksen näkökulmasta: rajoittamaton terrorismi ei tunnusta sodankäynnin tai käyttäytymisen sääntöjä. Ilman yhteisesti hyväksytyjä sääntöjä ja uutta maailmanjärjestystä, jotka edeltävät sodan ja vihollisuuden merkityksen muuttamista, ainoa vastaus terrorismiin on ”tuholaistorjunta”. (Ulmen 2007: 103-105; vrt. Schmitt 2006a: 124) Terrorismin vastainen sota voidaan tulkita myös osaksi ”sotaa sodan lopettamiseksi”, joka johtaa sodan intensifioitumiseen ja dehumanisoitumiseen johtuen haluttomuudesta hahmottaa vastapuoli tasa-arvoiseksi yhdenkään kriteerin pohjalta. Haluttomuus konkreettisten erottelujen suorittamiseen ei kuitenkaan merkitse erojen katoamista, vaan intensiivisempien ja substantiivisempien käsitteellisten erottelujen paluuta. (Odysseos 2007: 129, 137). Vallitseva terrorismin vastainen sota on asymmetrinen, joka ilmenee metodeissa, toimijoissa ja pyrkimyksessä speaktaakkelimaisuuteen. Keskeisin ilmenemismuoto on psykologinen: se jakaa ihmiset niihin, jotka näkevät monet asiat kuolemaa pahempina ja ovat valmiita antamaan elämänsä toisten elämän alistamiseksi, ja niihin, joille yksilöllinen elämä on immanenssin tosiasia eikä sen hyvyttä voida ylittää. Tästä johtuen terroristien kuoleman pelon puute ja toiminta näyttävät käsittämättömiltä ja irrationaalisilta niille, jotka uskovat elämän pyhyteen. Terroristit turvautuvat pelon lietsontaan saadakseen aikaan muutoksia, ja tämä toteutuu speaktaakkelimaisilla teoilla, joilla tähdätään julkisen mielipiteen muuttamiseen. Merkittävin terroristien aikaansaama muutos onkin yleisen epäilyksen tuottaminen, joka tukee kansalaisvapauksia rajoittavien tekojen legitimointia turvallisuuden nimissä. (de Benoist 2007: 82-85) Sisäisen turvallisuuden kaipuu vahvistaa suverenien valtiota entisestään, mutta terrorismin vastainen sota sisältää myös pyrkimyksen levittää rauhaa ja turvallisuutta valtioiden rajojen ulkopuolelle. Tällainen kosmopolitanismi voi kuitenkin johtaa päinvastaisiin seurauksiin. (Odysseos 2007: 138-140)

3 TONY BLAIRIN ROMANTTINEN SOTA TERRORISMIA VASTAAN

3.1 Agon: syyskuun yhdestoista ja vastakkainasettelu

3.1.1 Syyskuun yhdennentoista merkitys

Tony Blairin puheissa syyskuun yhdestoista on terrorismin vastaisen sodan alku ja merkitys: syyskuun yhdennentoista tapahtumille annettu selitys on läsnä jokaisessa romanttisen narratiivin vaiheessa, ja se luo sekä jatkuvuuden että yhtenäisyyden vaikutelman Blairin narratiiville. Sekä romanssin että poliittisen perspektiivi edellyttävät tätä: romanssin näkökulmasta tapahtuma on määriteltävä sellaiseksi konfliktiksi, jotta etsintäretken muodon omaavan narratiivin käyttäminen olisi uskottavaa; poliittisen syntyminen puolestaan edellyttää riittävän intensiivisyyden mahdollistavaa substanssia, jotta kamppailun mahdollisuuden sisältävä ystävä/vihollinen –erottelu voisi muodostua. Kuitenkin Blairin antama määritelmä on nähtävä spesifinä valintana, sillä diskursiiviset verbaaliset rakenteet eivät voi olla puhtaasti deskriptiivisiä tai konstruktivisia. Vastaavanlaisesti päätös ystävästä ja vihollisesta kuuluu konkreettisen tilanteen toimijoille, sillä poliittisesta päättämisestä ei ole tarjolla universaalia normistoa tai korkeimman tuomarin auktoriteettia. Syyskuun yhdennentoista annetut selitykset ja määritelmät osoittavat tärkeytensä romanttisen narratiivin eri vaiheissa, ja pyrin demonstroimaan, kuinka Blair ylläpitää ja sitoutuu World Trade Center –terroristi-iskuille antamaansa määritelmään. Tästä johtuen olen jakanut agonin kahteen vaiheeseen, syyskuun yhdennentoista merkitykseen ja vastakkainasettelun muodostumiseen. Kuitenkin romanssiin perustuvasta metodistani täytyy tehdä seuraava huomio: romanssiin sisältyvän kolmivaiheisen etsintäretken luoma illuusio kausaalisuudesta ei vastaa konkreettisten tapahtumien kronologisuutta syyskuun yhdennentoista Afganistanin sotaan. Pikemminkin etsintäretken vaiheet kehittyivät sisällöltään simultaanisesti konkreettisten tapahtumien kehittyessä omaan tahtiinsa. Toisin sanoen agon ei kadonnut minnekään Afganistanin sodan alettua, vaan sen sisältö kehittyi ja toistui muiden vaiheiden rinnalla.

The full horror of what has happened in the United States earlier today is now becoming clear. It is hard even to contemplate the utter carnage and terror which has engulfed so many innocent people. We've offered President Bush and the American people our solidarity, our profound sympathy, and our prayers. But it is

plain that citizens of many countries round the world, including Britain, will have been caught up in this terror. (Blair, T: 11.9.2001)

We all agreed that this attack is an attack not only on America but on the world, which demands our complete and united condemnation, our determination to bring those responsible to justice and our support for the American people at this time of trial. (Blair, T: 12.9.2001)

But let us unite in agreeing this: what happened in the United States on Tuesday was an act of wickedness for which there can never be justification. Whatever the cause, whatever the perversion of religious feeling, whatever the political belief, to inflict such terror on the world; to take lives of so many innocent and defenceless men, women and children, can never ever be justified. (Blair, T: 14.9.2001)

Blair antoi ensimmäisen Yhdysvalloissa toteutuneita terroristi-iskuja koskevan lausuntonsa syyskuun yhdenkatoista, jossa hän kuvasi terroristien suorittamia iskuja viattomia ihmisiä vastaan kohdistuneeksi kertakaikkiseksi verenvuodatuksiksi ja kauhuksi. Samalla Blair karakterisoi joukkoterrorismia koko maailmaa uhkaavaksi pahuudeksi, jota vahvisti muun muassa useiden valtioiden kansalaisten menehtyminen World Trade Center –tornien tuhoutumisessa. (Blair, T: 11.9.2001; Blair, T: 12.9.2001) Erityisen huomionarvoista on Blairin suorittama liitos WTC-iskujen ja terrorismin ilmiön välillä, koska tämä loi pohjan terrorismin vastaisen sodan suurnarratiivin muodostumiselle, jonka yhdeksi episodiksi reaktio WTC-terroristeja vastaan liitettiin. Tähän teemaan palaan tarkemmin vasta pathosta käsittelevässä kappaleessa, mutta terrorismin ilmiöstä voidaan todeta sen verran, että Blair tarjosi nimenomaan siitä vahvasti moraalissävyytteisen tulkinnan. Tästä perspektiivistä WTC-iskut muuttuivat pahuuden teoksi vailla minkäänlaista oikeutusta, kuten yllä oleva sitaatti (14.9.2001) osoittaa. Moraalinen perspektiivi toistui myös vuoden 2001 loppupuolella annetuissa puheissa, joissa syyskuun yhdennentoista tapahtumat esiintyivät pahuuden tekona tai tragediana (Blair, T: 11.12.2001, Blair, T: 30.12.2001). Tällainen määritelmä on erityisen subjektiivinen, jonka vetovoima perustuu vapauttamiselle muiden selitysten etsimisestä. Perusteellisempi ja monipuolisempi tapahtumien selvittäminen olisi kasvattanut Blairin narratiivin objektiivisuutta, mutta se olisi monimutkaistanut syyskuun yhdennentoista ymmärtämistä ja kääntänyt huomion tragediamaiseen iskujen uhrin aseman reflektointiin. Romanssin perspektiivistä objektiivisuudesta olisi haittaa dialektiikan toteuttamiselle, sillä ilman selkeää konfliktin merkitystä ei synny kahtia jakavaa asetelmaa ja ilman asetelmaa toiminnan dialektiikka ei saavuta täyttymystään. Kuitenkin moraalisten termien hyödyntäminen sisältää diskriminaation mahdollisuuden, joka voi luoda absoluuttisen vihollisen po-

liittisen tilalle. Esimerkiksi oikeutuksen mahdottomuuden toistuvalla osoittamisella Blair loi terrorismista ehdottoman demarkaation, joka muistuttaa vahvasti hyvän ja pahan kompromissitonta dikotomiaa (ks. Blair, T: 4.10.2001; Blair, T: 19.10.2001, Blair, T: 6.11.2001; Blair, T: 30.12.2001). Tässä yhteydessä ehdottomuus tarkoittaa joko-tai –valintaa terrorismin puolesta tai vastaan, ja kompromissittomuudesta seuraa, että terrorismi on kohdattava ja voitettava. Tämä tulkinta koskettaa sekä terrorismia yleensä että syyskuun yhdennentoista tapahtumia terrorismin konkreettisena manifestaationa. Toisin sanoen aika ja paikka eivät määritä terrorismiin suhtautumista, vaan terrorismi itse määrittää siihen kohdistuvan reaktion, joka voi olla ainoastaan yllä mainitun kaltainen. Terrorismin hahmottaminen absoluuttiseksi viholliseksi muuttaa poliittisemmän sodan mahdollisuuden moraaliseksi välttämättömyydeksi, ja näin terrorismin käsitteleminen sellaisenaan katoaa poliittisesta sfääristä. Vaikka terrorismissa ei ollut mitään poliittista Blairille, niin sen poliittiset implikaatiot muodostivat oman lukunsa, kuten tulen seuraavissa kappaleissa esittämään. Joka tapauksessa Blairin sanavalinnat ilmensivät selkeästi romanssiin sisältyvää dialektiikkaa, jossa vastakkaiset voimat kohtaavat toisensa lopullisessa konfliktissa. Kuitenkin terrorismin määrittäminen omaksi ilmiöksi WTC-iskujen ohella loi mahdollisuuden romanssin dialektiikan konkreettiselle aktualisoinnille mitä erilaisimmissa tilanteissa, jonka seurauksena terrorismin vastainen sota muuttui autonomiseksi suhteessa konkreettisiin manifestatioihinsa. Romanssin ja poliittisen logiikka yhtyvät intensiivisessä vastakkainasettelussa, mutta ne eroavat kahdessa ratkaisevassa kohdassa: ensinnäkin sota on ennen kaikkea mahdollisuus poliittiselle, mutta romanssille se on välttämättömyys; toiseksi poliittinen ei vaadi vihollisen hävittämistä, mutta romanssi vaatii kuolemankamppailun aktualisointia. Kuitenkin sekä ystävän ja vihollisen kategoriat että romanssin aktualisoituminen eivät tyydy abstraktiin kamppailuun ilmiöksi määrittynyttä terrorismia vastaan, vaan molemmat tarvitsevat konkreettisia ja reaalisia subjekteja toimiakseen.

The 11th of September was an outrage against the civilised values of all peoples of all faiths throughout the world. This was not a crime against the West. It was a crime against humanity. It has been condemned therefore by Moslems the world over. (Blair, T: 5.10.2001a)

It was an attack on civilised values everywhere. It was an attempt to change by terror what the terrorist knew they couldn't do by reasoned argument. It was an attempt to substitute terrorist atrocity for deliberative policy; to see the world run by the chaos consequent on terrorist outrage, rather than by disciplined and calm debate. (Blair, T: 8.10.2001)

The purpose was to set in train a series of events that would divide people, divide people Arab and Western, divide people Moslem and other faiths, divide people across the whole of the world. And therefore our response has got to be to say to these people you will not divide us at this time. We know the game that you are playing, we know how you are trying to use and usurp causes around the world to gain your own ends. We will stand united in our fight to see international terrorism defeated and the proper rule of law put in place. (Blair, T: 11.10.2001)

Moraalisen tulkinnan rinnalla Blair määritteli WTC-iskut barbaariseksi hyökkäykseksi vapaata demokraattista maailmaa vastaan (Blair, T: 11.9.2001; Blair, T: 12.9.2001). Koska hyökkäyksen kohteena olivat perustavat demokraattiset arvot, joista keskeisimpiä olivat kansalaisvapaudet ja oikeus elää vapaana pelosta, niin konflikti koski koko sivistynyttä maailmaa Yhdysvaltojen ohella (Blair, T: 14.9.2001). Koska iskujen kohteina olivat vapaus, elämäntapa ja sivistyneet arvot, niin terroristi-iskut omaksuivat simultaanisesti eksistentiaalisen ja totaalisen uhan luonteen (Blair, T: 7.10.2001). Todellakin, terrorismin tavoitteena ei ollut mikään muu vähäisempi kuin sivistyneen maailman korvaaminen kaaoksella ja jakojen synnyttäminen ihmisten välille (Blair, T: 8.10.2001; Blair, T: 11.10). Sen sijaan, että WTC-iskut käsitettäisiin spesifinä tai rajattuina iskuina USA:ta tai Länttä vastaan, sivistyneen maailman nostaminen iskujen varsinaiseksi uhriksi eliminoi mahdollisuuden omaksua kolmas neutraali positio globaalilla skaalalla. Toisin sanoen Blairin todellisuus määrittyi terrorin ja sivilisaation maailmoiden kautta, jotka ovat analogisia romanssin sivistyneen ihmismaailman ja alhaisemman luontomaailman käsitteiden kanssa. Nämä maailmat kohtaavat toisensa samalla tasolla, ja erilaiset subjektit (yksilöt, ryhmittymät, valtiot) maailmoja representoivina joutuvat kohtaamaan joko-tai –valinnan, joka ei eroa hyvän ja pahan vastakkainasettelusta. Tämä ilmenee esimerkiksi Blairin (16.9.2001) todeksessa ihmisillä olevan oikeus esittää Amerikan- tai Britannian-vastaisia näkemyksiään, mutta osallisuus terrorismiin johti vääjämättömästi vastatoimiin. Toisin sanoen osallisuus terrorismiin merkitsee rajan ylittämistä: pidättymällä terrorismista ihminen pysyy sivistyneen maailman piirissä ja nauttii siihen kuuluvista oikeuksista, mutta osallistumalla terrorismiin ja siirtymällä sivistymättömän maailman jäseneksi ihminen luopuu jäsenyydestään sivistyneeseen maailmaan ja siihen kuuluvista oikeuksista. Poliittisen perspektiivistä tämä voidaan tulkita siten, että jäsenyys sivistyneessä maailmassa on keskeinen kriteeri poliittisen subjektin olemassaolon tunnustamiselle. Vaikka sivistymätön maailma on eksistentiaalinen uhka, niin se ei ole poliittinen. Nomoksesta käsin tarkasteltuna Blairin sivistynyt maailma on hahmotettavissa eräänlaiseksi konkreettiseksi järjestykseksi, jonka ulkopuolella ei ole olemassa poliittista, vaan ainoastaan rikollisia, barbaareita ja pahantekijöitä. Sivist-

tyneen maailman määritelmän taustaolettamuksena näyttäisivät olevan kaikkien kansojen ja uskontojen jakamat sivistyneet arvot tai uskomukset, joihin kuuluvat esimerkiksi järki, demokratia ja suvaitsevaisuus, ja nämä ovat vastakkaisia terroristien ja fanaatikkojen arvoille (Blair, T: 14.9.2001). Kuitenkin sivistyneen maailman substanssi jäi relatiivisen avoimeksi Blairin puheissa, koska spesifit sisällöt saattoivat heikentää ystävien osapuolien laajuuden ja vahvuuden kehittämistä. Kuitenkin sivistyneen maailman perspektiivi mahdollistaa terrorismin vastaisen sodan tulkittamisen järjestyksen yhtenäisyyden puolustamiseksi ulkopuolelta tulevaa epäjärjestyä vastaan.

Sivistyksen lisäksi Blair päätyi määrittelemään WTC-iskut rikokseksi ja hyökkäykseksi ihmisyyttä vastaan, ja erityisesti WTC-iskujen suorittaneiden terroristien kohdalla oikeuden tema oli toistuvasti esillä (Blair, T: 12.9.2001; Blair, T: 5.10.2001a; Blair, T: 30.12.2001). Absoluuttista vihollista vastaan käydyllä sodalla ja rikoslain alaiseen toimintaan kuuluvalla ”sodalla” on erilainen näkemys koskien ystävän ja vihollisen suhdetta: moraalinen vihollinen on suljettu täydellisesti ulkopuolelle, mutta oikeus sisältää olettamuksen vihollisen kuulumisesta samaan järjestykseen ystävän kanssa ollakseen validi ja välttääkseen mielikuvaa mielivaltaisuudesta. Joka tapauksessa kriminalisoinnin avulla Blair kykeni hillitsemään moraalisen määrittämisen ääripisteen muodostumista, joka on vastapuolen dehumanisointi. Kriminalisointi merkitsee myös rikollisen eristämistä sivilisaatiosta, jolloin hän ei ole sen täysivaltainen jäsen. Moraalisen määrittämisen ja kriminalisoinnin toinen yhteys on siinä, että molemmat eivät alistu kompromisseihin, vaan toiminta on vietävä loppuun saakka. Kuitenkin käsittelen kriminalisoinnin ja moralisoinnin läheistä yhteyttä sekä erilaisuutta tarkemmin toimintaa käsittelevässä kappaleessa, jonka yhtenä aspektina on tuoda esille terrorismin hävittämisen ja oikeuden toteuttamisen rinnakkainen esiintyminen Blairin puheissa. Sen verran voidaan kuitenkin todeta, että syyskuun yhdennentoista tapahtumien moraalisen ja oikeudellisen tuomitsemisen ylläpitäminen olivat toistuvasti läsnä Blairin puheissa (ks. Blair, T: 2.11.2001, Blair, T: 6.11.2001).

As I have said before this was not just an atrocity in which thousands of Americans lost their lives. It was on any basis the worst terrorist atrocity since the War perpetrated against the British citizens and our sympathy, condolences and prayers are with them. (Blair, T: 21.9.2001)

Koko maailman sisäistävän tulkinnan ohella Blair tarjosi näkemyksensä WTC-iskuista rajatumasta brittiläisestä perspektiivistä, josta ei kuitenkaan muodostunut keskeistä osaa Blairin kertomassa narratiivissa. Tämä perspektiivi auttoi Blairia tekemään Britanniasta

osallisen syyskuun yhdettätoista seuranneissa tapahtumissa, ja se voidaankin ymmärtää koko maailman sisäistävän tulkinnan validiteettia vahvistavaksi konkreettiseksi esimerkiksi, joka kannusti tai velvoitti muita valtioita osallistumaan terrorismin vastaiseen sotaan. Konkreettisin syy, miksi Britannia oli yksi tämän iskun uhreista, oli britannialaisten menehtyminen iskuissa tuhansien muiden rinnalla, ja tätä Blair nimitti murhaksi, jonka seurauksena Britannialla oli velvollisuus osallistua iskuihin syyllistyneiden saattamiseen vastuuseen. Murhan teema yhdessä ihmisyyttä vastaan suoritetun rikoksen ohella vahvistavat tulkintaa tapahtumista syvästi epäpoliittisina, sillä esimerkiksi tasa-arvoisten subjektien välisessä traditionaalisessa sodassa tappaminen on legitiimiä. Korostaakseen WTC-iskujen ainutlaatuisuutta Britannian historiaa vasten Blair kuvasi tapahtumia eepiset mittasuhteet täyttäväksi tragediaksi, ja tämän hän toteutti suorittamalla vertauksia esimerkiksi Lockerbien lentokonekaappauksen (44 uhria), Falklandin sodan (255 uhria) ja Persianlahden sodan (47 uhria) kanssa. (Blair, T: 14.9.2001). Iskujen ainutlaatuisuus rinnastui jopa Toiseen Maailmansotaan, kuten yllä oleva sitaatti Blairilta (21.9.2001) osoittaa. Syyskuun yhdenentoista iskut alkoivat saavuttaa totaalisen ja eksistentiaalisen ulottuvuuden myös Britannian näkökulmasta tarkasteltuna, kun Blair Afganistanin sotilastoimintaa koskevassa lausunnossaan tulkitsi terroristi-iskut hyökkäykseksi brittien taloudellista toimeentuloa vastaan. Kyseisessä lausunnossa iskut nähtiin syyksi taloudellisen luottamuksen heikentymiselle, jonka seurauksilta brittiläiset työ ja teollisuus eivät voineet välttyä (Blair, T: 7.10.2001). Kuitenkin taloudellinen ja muista sfääreistä nousevat perspektiivit voidaan tulkita konfliktin intensiivisyyttä kasvattaviksi tekijöiksi, mutta terroristiteko sellaisenaan riittää tuomitsemisen ja terrorismin vastaiseen toimintaan osallistumisen perustaksi. Brittiperspektiivi täydensi sivistyneen maailman pohjalta luotua tulkintaa antamalla sille konkreettista sisältöä. Konkreettisen esimerkin funktio onkin ulotettavissa muihin valtioihin, ja se muodostaa seuraavanlaisen logiikan: koska Britannia kuuluu sivistyneeseen maailmaan, se oli yksi WTC-iskujen uhreista, jolla oli oikeutus/velvollisuus osallistua toimenpiteisiin terrorismia vastaan muiden sivistyneiden valtioiden rinnalla.

And I think that for a long period of time, the world has turned a blind eye, been somewhat indifferent to the menace of international terrorism and I think we're all to an extent culpable in that. But what we have to do now is realise it exists, look at its full power and potency, realise that these people, incidentally, if they could do worse would do worse; the number of people they kill is not limited by anything other than purely technical capability. There's no morality so far as they're concerned. (Blair, T: 16.9.2001)

But one illusion has been shattered on 11 September: that we can have the good life of the West irrespective of the state of the rest of the world. Once chaos and strife have got a grip on a region or a country trouble will be soon exported. Out of such regions and countries come humanitarian tragedies; centres for trafficking in weapons, drugs and people; havens for criminal organisations; and sanctuaries for terrorists. (Blair, T: 12.11.2001)

Luonnollisesti Blair päätyi kuvaamaan syyskuun yhdennentoista tapahtumia pahimmaksi historian todistamaksi terroristien hirmuteoksi, ja niiden ainutlaatuisuudesta Blair muistutti terrorismin vastaisen sodan kehityksen eri vaiheissa (Blair, T: 19.10.2001, Blair, T: 14.11.2001). Iskujen ainutlaatuisuuden korostaminen voidaan tulkita romanssin tarjoamasta näkökulmasta siten, että sivistynyt maailma yhtäkkiä tuli kivuliaan tietoiseksi joukkoterrorismin aiheuttamasta uhasta tai heräsi unesta löytääkseen itsensä todellisuudesta. Kuitenkin anagrosis-kappaleessa tulee käymään selväksi, ettei tapahtuneen ainutlaatuisuus liittynyt pelkästään iskujen negatiivisiin seuraamuksiin. Unesta herääminen on pätevä perspektiivi WTC-iskujen vaikutuksen ymmärtämiseen, sillä Blair (25.9.2001) käytti adjektiiveja traumaattinen ja armoton tapahtumien merkitystä kuvatessa. Blairin (16.9.2001) mukaan maailma oli ollut jossakin määrin välinpitämätön terrorismin uhkaan, mutta syyskuun yhdestoista herätti maailmaan havaitsemaan asioiden todellisen tilan ja toimimaan näiden havaintojen pohjalta. Välinpitämättömyys oli samalla Blairin ainoa myönnitys sivistyneen maailman myötävaikutuksesta syyskuun yhdennentoista iskujen toteutuksessa, sillä välinpitämätön asenne oli luonut mahdollisuuden terroristeille. Tämä sivistyneen maailman roolia arvioiva näkökulma luo objektiivisuuden mielikuvaa romanttiseen narratiiviin, joka kasvattaa uskottavuutta ja edesauttaa terrorismin vastaisen toiminnan välttämättömyyden korostamista. Tästä poikkeuksesta huolimatta Blair turvautui pääosin subjektiivisiin tulkitoihin syyskuun yhdennentoista merkityksestä, joka muutti sivistyneen maailman terroristi-iskujen viattomaksi uhriksi. Sijoitettuna liikkeeksi kirjallisuuden eksistenssin eri tasojen välillä terroristi-iskut kuvaavat traagisen liikkeen vaihetta, jossa yhtäkkiä pudotaan idyllisestä ja viattomasta maailmasta luonnon ja kokemuksen maailmaan. Nomoksesta tulkittuna kyseessä on hyökkäys järjestyksen yhtenäisyyttä vastaan, eikä ole mitenkään kohtuutonta kuvata terroristi-iskuja järjestyksen normaaliutta ravisuttaneeksi tapahtumaksi, johon sisältyy poikkeuksen julistamisen potentiaali. WTC-iskut saivat kestäväen määritelmän Blairilta jo hänen puheidensa varhaisessa vaiheessa, ja määritelmän ydin koostui moraalisen, oikeudellisen ja ainutlaatuisuuden elementeistä. Syyskuun yhdennentoista merkityksestä muistuttamisten keskeisin viesti oli, ettei ihmisten tullut koskaan unohtaa WTC-iskuja ja niiden

merkitystä koko maailmalle, sillä vain tätä kautta terroristi-iskua seuranneet tapahtumat olivat ymmärrettävissä (ks. Blair, T: 30.10.2001, Blair, T: 6.11.2001).

3.1.2 Vastakkainasettelun muodostuminen

3.1.2.1 Vihollinen

Syyskuun yhdennelletoista annetut määritelmät loivat perustan vastakkainasettelulle, joka on sekä romanssin että poliittisen ydin. Romanssin dialektiikka toteutuu sankarin ja hänen vastustajansa välisessä kuolemankamppailussa; poliittinen löytää merkityksensä spesifistä ja intensiivisestä ystävä/vihollinen –erottelusta, joka konstituoii identiteettiä ja ylläpitää järjestyksen yhtenäisyyttä. Kuten edellisessä kappaleessa esitin, romanssille konfliktin aktualisoiminen on välttämätöntä, ja osittain tämän seurauksena syyskuun yhdennelletoista annetut merkitykset eivät näytä olevan poliittisia. Jokainen vastakkainasettelu ei olekaan poliittinen, sillä niiden on täytettävä julkisuuden ja symmetrisyyden kriteerit. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteivätkö epäpoliittiset asetelmat sisältäisi poliittisia implikaatioita, sillä depolitisointi on yksi poliittisimmista proseduureista. Lähestyn Blairin muodostamaa asetelmaa ystävän ja vihollisen intensiivisen/dialektisen vastakkainasettelun kautta, sillä ne tuovat esille erityisesti vastapuolen subjektiivisen karakterisoimisen ja identiteetin konstruoinnin konstituoivan toiseuden välityksellä. Poliittisessa vihollinen tekee poliittisen ryhmittymän aktuaaliseksi, ja romanssissa vihollinen sekä hänen kukistaminen merkitsevät sankarin paluuta alkuperäiseen identiteettiinsä. Vaikka ystävä ja vihollinen esiintyvät rinnakkain Blairin puheissa, niin olen erottanut ne erillisiksi osioiksi selkeyden vuoksi. Vielä on huomautettava, ettei vihollinen käyttämässäni merkityksessä viittaa poliittiseen automaattisesti, sillä tarkoitukseni on tuoda esille terroristin vihollisstatuksen epäpoliittinen luonne.

As for those that carried out these attacks, there are no adequate words of condemnation. Their barbarism will stand as their shame for all eternity. As I said earlier, this mass terrorism is the new evil in our world. The people who perpetrate it have no regard whatever for the sanctity or value of human life, and we the democracies of the world, must come together to defeat it and eradicate it. (Blair, T: 11.9.2001)

The terrorists responsible have no sense of humanity, of mercy, or of justice. To commit acts of this nature requires a fanaticism and wickedness that is beyond our normal contemplation. (Blair, T: 12.9.2001)

It was not the work of Muslim terrorists. It was the work of terrorists, pure and simple. We must not honour them with any misguided religious justification. Those were people who have no compassion for their fellow human beings. People prepared to kill innocent men, women and children. People prepared to kill indiscriminately, including killing many Muslims. (Blair, T: 27.9.2001)

Blairin puheissa ensimmäinen terroristeja koskeva määritelmä edusti äärimmäistä asymmetristä laatua, joka asetti terroristit ihmisyyden ja ymmärryksen tuolle puolen. Terroristien luonteeseen kuuluivat pahuus ja fanaattisuus eivätkä he arvostaneet ihmisyyttä, armoa tai oikeutta. Kuitenkin Blair erotti välittömästi moraalisen perspektiivinsä yhteyden mihinkään uskonnolliseen, sillä hänelle terroristi-iskut olivat täysin islaminuskon vastaisia. (Blair, T: 11.9.2001; Blair, T: 12.9.2001) Tämä vihollisen täsmentäminen voidaan tulkita ensimmäiseksi vihjeeksi terroristien identiteetistä, sillä kyseessä oli nimenomaan islamin erottaminen syyskuun yhdennentoista terroristi-iskuista. Joka tapauksessa luodun erottelun perustana olivat muslimien kuvaaminen kunnolliseksi ja lainkuuliaiseksi kansaksi, jonka jäseniä oli menehtynyt kansainvälisen terrorismin käsissä. Lisäksi Blair huomautti, ettei muutama ääripään edustaja puhunut koko muslimiyhteisön puolesta, ja itse asiassa muslimiyhteisö oli tuominut syyskuun yhdennentoista tapahtumat. (Blair, T: 16.9.2001; Blair, T: 21.9.2001) Näiden erottelujen funktiona oli eliminoida uskonnollinen suuntautuminen ystävä/vihollinen –kriteerin määräävänä substanssina, joka ilmeni esimerkiksi Blairin tuomitessa varauksettomasti uskoon tai rotuun perustuvat hyökkäykset WTC-iskujen luomassa tilanteessa. Blairille terrorismi itsessään riitti ystävä/vihollinen -erottelun perustavaksi demarkaatioksi, joka oli täysin vapaa uskonnollisista konnotaatioista. (Blair, 27.9.2001; ks. Blair, T: 30.10.2001) Vihollisen määritelmän täsmentäminen spesifissä kontekstissa on tärkeää kahdesta syystä: ensinnäkin täsmentäminen edistää vihollisen eksistentiaalisen konkreettisuuden esilletuomista, ja toiseksi ystävien identiteetin kattavuus maksimoituu. Romanssille pelkkä hyvän ja pahan käsitteiden mainitseminen ei riitä, vaan niiden tulee ilmentyä konkreettisina subjekteina dialektisen liikkeen aktualisoimisen vuoksi. Sama logiikka pätee ystävä ja vihollisen kategorioihin, sillä spesifit määritelmät vihollisesta konstituivat ystävä identiteettiä. Kuten tämä ja jäljessä tulevat asetelmaa konstituivat määritelmät tulevat paljastamaan, Blair muutti vihollisen tiiviiksi ja konkreettisesti käsiteltäväksi kohteeksi spesifissä tilanteessa laajentaen simultaanisesti ystävien puolen voittamattomaksi voimaksi suhteessa vastapuoleen. Blairin harjoittamaa tekniikkaa voisi luonnehtia siten, että konkreettisissa tilanteissa vihollisella on taipumus pienentyä lisäkritereiden soveltamisen seurauksena, kun ystävien identiteetti laajenee vähemmän määritel-

lyksi kokonaisuudeksi menettämättä täysin uskottavuuttaan tai reaalisuuttaan. Kenties tämä paljastaa eron poliittisen konstituoivan toiseuden ja absoluuttisen konstituoivan toiseuden välillä: ensimmäinen vihollisuus tekee sekä ystävistä että vihollisesta konkreettisempia ja reaalisempia subjekteja; jälkimmäisessä vihollisuudessa puolestaan huomio keskittyy lähestulkoon täysin erilaisuuden intensiiviseen luomiseen, jonka seurauksena ystävän identiteetistä puuttuu tiettyä konkreettisuutta ja merkitystä.

The limits on the numbers they kill and their methods of killing are not governed by morality. The limits are only practical or technical. We know, that they would, if they could, go further and use chemical or biological or even nuclear weapons of mass destruction. We know, also, that there are groups or people, occasionally states, who trade the technology and capability for such weapons. (Blair, T: 14.9.2001)

Blairin terroristimääritelmän ääripiste tuli saavutetuksi terroristien muuttuessa täysin moraalittomiksi, joille tappamisen rajoitukset ovat puhtaasti pragmaattisia ja jotka tappavat erottelematta uhrejaan. Tämänkaltainen fanaattisuus toimi perusteluna teknologiasta nousevan uhan liittämiseksi terroristeihin; yhdistämällä joukkotuhoaseet terroristeihin Blair vahvisti mielikuvaa terrorismista rajoituksia tuntemattomana uhkana. Lisäksi Blair antoi selkeän vihjeen joukkotuhoaseteknologian parissa toimiville ryhmittymille ja valtioille: yhteistyö terrorismin kanssa johtaa väistämättömiin vastatoimiin. (Blair, T: 14.9.2001; Blair, T: 16.9.2001; Blair, T: 21.9.2001) Tämän perspektiivin mukaan syyskuun yhdennentoista tapahtumat olivat pahojen miesten tekoja, jotka vääristivät Islamin viestin, ja he tavoittelivat seuraavia asioita: militantin fundamentalismin stimulointi, Yhdysvaltain erottaminen kumppaneistaan sekä elämäntavan ja talouden saattaminen polvilleen (Blair, T: 12.11.2001) Näin terroristista tuli asymmetrinen toimija, joka ei noudata spatiaalisia tai temporaalisia rajoitteita eikä suorita erotteluja keinojen tai kohteiden välillä. Terroristien edustama uhkakuva on luonteeltaan totalisoiva, sillä mikään elämänalue ei jää sen vaikutuksen ulkopuolelle. Terroristi täyttää absoluuttisen vihollisuuden kriteerit, ja hän on teknologisuudestaan ja lokalisoimattomuudestaan johtuen globaali uhka. Kaikkein merkittävin seuraus tällä totalisoivalla ja moraalisella tulkinnalla on ihmisten, kansojen, valtioiden ja koko maailman asettaminen ehdottoman ja väistämättömän joko-tai –valinnan eteen taistelussa terrorismin edustamaa pahuutta vastaan. Koska vastassa on absoluuttinen vihollinen, suoritettu valinta on lopullinen ja siihen sisältyvät toiminnan implikaatiot on saatettava loppuun saakka eteen ilmaantuvista esteistä huolimatta.

By their acts, these terrorists and those behind them have made themselves the enemies of the civilised world. The objective will be to bring to account those who have organised, aided, abetted and incited this act of infamy; and those that harbour or help them have a choice: either to cease their protection of our enemies; or be treated as an enemy themselves. (Blair, T: 14.9.2001)

There is a capacity now for terrorists to wreak havoc and destruction on a scale we could never imagine before, and I think people of all faiths, of all political persuasions, everyone who shares the same decent basic values, can take a stand against this type of terrorism. (Blair, T: 9.10.2001)

Hyvään ja pahaan perustuvan asetelman jyrkkyyttä Blair lievensi ratkaisevasti tuomalla esille romanttisen sivistyneen ja sivistymättömän maailman vastakkainasettelun, jonka yhtenä funktiona oli uskontoon perustuvan ystävä/vihollinen –erottelun muuttaminen merkityksettömäksi syyskuun yhdennentoista kontekstissa. Tällaisen vaihtoehtoisen asetelman perusta syntyi Blairin määrittellessä terroristi-iskut barbarismin teoksi, jonka seurauksena terroristit assosioituivat sivistymättömään tai fyysisen luonnon hallitsemaan maailmaan. (Blair, T: 11.9.2001). Tästä perspektiivistä terroristit eivät jakaneet kaikkien kansojen ja uskontojen jakamia sivistyneitä arvoja, joita olivat vapaus, demokratia, suvaitsevaisuus ja kaikkien ihmisten kunnioittaminen. Itse asiassa syyskuun yhdestoista oli hyökkäys näitä arvoja edustavaa sivistynyttä maailmaa vastaan, ja tällöin iskujen motiivina oli pelon ilmapiiirin synnyttäminen ja ihmisten saaminen hylkäämään normaali elämäntapansa. (Blair, T: 14.9.2001, Blair, T: 6.11.2001) Tällaista asetelmaa Blair (11.10.2001) vahvisti esittämällä, ettei syyskuun yhdennentoista takana olleiden terroristien tarkoituksena ollut vain tappaa suuri määrä viattomia ihmisiä, vaan myös synnyttää jakolinjoja kansojen, uskontojen sekä arabimaailman ja Lännen välillä. Tällöin terrorismi näyttäytyi eksistentiaalisena uhkana, joka oli suuntautunut sivistyneen maailman yhtenäisyyttä, järjestystä ja elämäntapaa vastaan. Muissa tapauksissa eksistentiaalisen uhan status voisi mahdollistaa vihollisen näkemisen poliittiseksi, mutta Blairin puheissa symmetrisyyden mahdollistavia määritelmiä ei juuri esiinny.

Moraalisen näkökannan tavoin sivistyksellinen tulkinta irrotti WTC-iskuista syntyneen konfliktin spesifisti lokalisoitavasta asetelmasta ja laajensi sen spatiaaliset ja temporaaaliset rajat ylittäväksi totaaliseksi kamppailuksi. Moraalisen ja sivistyksen perspektiivit eroavat kuitenkin ratkaisevalla tavalla suhteessa viholliseen: moraalisen termin vihollinen on absoluuttinen, asymmetrinen tai epäihminen, jonka kanssa ei vallitse minkäänlaista yhdistävää sidettä; sivistyksen näkökulmasta vihollinen on villi, joka ystävän tavoin kuuluu ihmisyyden pariin, mutta hän ei asetu symmetriseen suhteeseen ystävän kanssa. Vaikka

ihmisyys sellaisenaan ei kykene tuottamaan erotteluja, niin se on polemiikin hyödynnettävissä erilaisten tarkoituksien edistämiseksi. Koska barbaarisuudesta ei muodostunut toistuvaa teemaa Blairin puheissa, niin terroristi omaksui villin sijasta rikollisen statuksen, sillä kriminalisointi mahdollisti rikollisen eristämisen määrittelystä ihmisyyden tai sivilisaation jäsenyydestä. Vaikka tällaisen statuksen omaavaa terroristia ei ole välttämätöntä eliminoida, niin hän on pohjimmiltaan asymmetrinen subjekti, joka täytyy kohdata. Kuitenkaan Blair ei kertaakaan nimittänyt terroristeja rikollisiksi eksplisiittisesti, vaikka syyskuun yhdettätoista hän nimitti epäoikeudenmukaisuuden teoksi ja rikokseksi ihmisyyttä vastaan. Mainittakoon vielä, ettei Blair hyödyntänyt puheissaan kansainvälistä lakia tai kansainvälisesti tunnustettuja sopimuksia, jotka olisivat voineet toimia auktoriteettina terroristi-isku ja terroristeja määriteltäessä. Tämän seurauksena terroristia ei voitu pitää täysin legaalisen proseduurin alaisuuteen kuuluvana subjektina, mutta hänelle ei tarvinnut myöskään myöntää legaalisia oikeuksia.

Joka tapauksessa Blairin sivistynyt maailma ei koskenut ihmisyyttä sellaisenaan, vaan hänen käsitystään voidaan kutsua sovelletuksi ihmisyyden käsitteeksi, joka kykenee luomaan substantiaalisia ja asymmetrisuutta oikeuttavia erotteluja. Tällöin poliittisen vaatima symmetrisyys ei voi toteutua sivistykseen perustuvassa ystävä/vihollinen –erottelussa, kuten ei voinut moraalinkaan kohdalla. Moraalisen ja sivistyksellisen perspektiivien erilaisuuteen palaan vielä pathosta koskevassa kappaleessa, mutta nyt on syytä demonstroida moraaliseen ja sivistykseen perustuvan aselman samankaltaisuus suhteessa demarkaatioon. Molempien perspektiivit johdattavat ehdottoman ja globaalisti vaikuttavan joko-tai –valinnan eteen: joko olet terroristien puolella eli vihollisemme tai olet terroristeja vastaan eli ystävämme. Siirrettynä ihmisryhmittymien/valtioiden tasolle tämä valinta ei koske vastustajan mukaan määräytyvän poliittisen orientaation valitsemista, vaan valintaa poliittisena tai epäpoliittisena entiteettinä olemisen välillä. Valintaan sisältyy tunnustaminen tai eräänlainen poliittisena entiteettinä olemisen vahvistaminen terrorismikriteerin perusteella: terrorismin vastaista valintaa seuraa poliittisuuden vahvistaminen, ja terrorismia myötäilevää valintaa seuraa poliittisuuden riistäminen sekä muutos asymmetriseksi toimijaksi, kuten sivistymättömäksi, rikolliseksi tai äärimmillään epäinhimilliseksi subjektiksi. Kuitenkin tällaisen valinnan suorittaminen edellyttää entiteetiltä poliittista statusta, ja tämä paljastaa valinnan todellisen luonteen: sivistyneessä maailmassa se on aidoin suvereeni päätös, jonka poliittinen entiteetti voi suorittaa. Valinnan suvereenisuuden puolesta puhuu myös se fakta, että väärä valinta antaa automaattisen oikeutuksen sivistyneeseen maailmaan kuululle ryhtyä vastatoimiin poliittisen statuksen menettänyttä entiteettiä vastaan. Terrorismi

sellaisenaan oli Blairin todellinen ystävä/vihollinen –kriteerin substanssi sekä poliittisen ja epäpoliittisen demarkaatio, jonka soveltaminen ylitti spatiaaliset ja temporaaliset rajoitukset. Poliittinen voi olla olemassa ainoastaan sivistyneen maailman ylläpitämässä nomoksessa, mutta epäpoliittisen sivistymättömään maailmaan kuuluva terrorismin uhka velvoittaa jokaisen sivistyneen valtion puolustamaan sivistyneen maailman eksistenssiä. Terrorismi terroristiksi muutettuna voi esiintyä mitä moninaisimmissa yhteyksissä, ja tästä johdun syyskuun yhdennentoista terroristi-iskujen tekijöiden konkreettinen identifioiminen tulee nähdä Blairin ystävä/vihollinen –kriteerin yhtenä spesifinä soveltamismuotona.

And as the coalition builds, and as our preparations continue, the terrorists inside Afghanistan, and the Taliban regime that harbours them, should not doubt the unity of the alliance being built against them, or our determination to do what is necessary to bring those responsible to account. If the regime in Afghanistan refuses to do what they know they should, then our enemy's friend also becomes our enemy too. They have chosen to help the terrorists; and in choosing to help the friends of terror, they are choosing to be enemies of ours. (Blair, T: 25.9.2001)

25. syyskuuta antamassaan lausunnossa Downing Streetillä Blair identifioi WTC-iskujen takana olleet terroristit, joka asetti Blairin muodostaman ystävä/vihollinen –kriteerin ensimmäiseen testiin. Tässä lausunnossa Osama bin Laden osoittautui osalliseksi syyskuun yhdennentoista tapahtumiin, ja samalla tuli esille bin Ladenin johtamien terroristien yhteys talibaneihin, jotka tarjosivat heille suojelua ja tukea. Terrorismikriteerin mukaisesti Blair asetti talibaneille joko-tai -vaihtoehdon: joko he luopuvat bin Ladenin ja terroristien suojelusta tai he muuttuvat vihollisiksi jatkamalla yhteistyötä terroristien kanssa. Kuitenkin epäilykset heräävät valinnan aitoutta kohtaan, sillä aiemman määritelmän mukaan terroristien tukeminen oli riittävä perusta tuomitsemiselle ja vastatoimille. Epäily vahvistuu Blairin Taliban-hallinnolle antamista kuvauksista, joissa hän määritteli sen perustuvan pelolle ja huumekaupalle. Talibanit esiintyivät ihmiselämää kunnioittamattomina, ja tästä todisteena toimi Afganistanin humanitääriin tilanne. Kuitenkin Blair teki selväksi, että mahdollinen konflikti koskisi ainoastaan Talibania eikä afgaanikansaa, jota kohtaan Taliban ei ollut osoittanut oikeudenmukaisuutta tai kunnioitusta. Taliban-hallinnon legitimitettiin kyseenalaistamista Blair jatkoi kuvaamalla afgaanien joutuneen kärsimään oikeuksiensa rikkomisesta, köyhyydestä ja sairauksista. (Blair, T: 25.9.2001; ks. Blair, T: 27.9.2001) Blairin narratiivissa afgaaniväestö omaksui passiivisen, pelastajaa kaipaavan subjektin aseman, jonka muutos aktiiviseksi toimijaksi alkoi vasta anagnorisiksessa. Taliban-hallintoa koskevat luonnehdinnat eivät olleet ristiriidassa Blairin luoman terroristikuvan kanssa, ja tästä

johtuen talibanit muuttuivat vähitellen sivistymättömän maailman manifestaatioiksi. Kuitenkin Blairin puhe talibaneista hallintona antaa ymmärtää, että kyseessä on yhä päätökseen kykenevä ja lokalisoitu poliittinen entiteetti. Valinnan mahdollisuuden antaminen talibaneille voidaan tulkita siten, että Blair tavoitteli edustamalleen osapuolelle oikeutusta potentiaaliseen konfliktiin osallistumista varten. Tämä perustui defensiivisen orientaation omaksumiseen, sillä WTC-iskut olivat aggressiivisuuden teko. Siirtämällä valinnan vastuu talibaneille potentiaalinen konflikti voitiin perustella esittämällä, että talibanit olivat sodan aggressiivinen osapuoli, jolloin liittoumalla oli oikeus puolustaa omaa eksistenssiään. Vaikka tilanteen poliittisten osapuolten välistä symmetrisyyttä voidaan pitää kyseenalaisena, niin se oli mitä suurimmassa määrin poliittinen Taliban-hallinnolle: Talibanille kyseessä oli päätös poliittisena entiteettinä olemassaolosta, sillä väärä valinta riisti poliittisen statuksen ja pakotti asymmetriseen sotaan.

The attacks of 11 September bear all the hallmarks of a Bin Laden operation: meticulous long-term planning; a desire to inflict mass casualties; a total disregard for civilian lives (including Muslims); multiple simultaneous attacks; and the use of suicide attacks. (--). The Taleban, for its part, provided Bin Laden with a safe haven within which to operate, and allowed him to establish terrorist training camps. They jointly exploit the Afghan drugs trade. (Blair, T: 4.10.2001)

Lokakuun neljäntenä Blair antoi parlamentille lausunnon koskien syyskuun yhdennentoista terroristi-iskuja, ja tätä selontekoa voidaan pitää romanttisen ja epäpoliittisen asetelman lopullisesti vahvistavana tekona. Perusteluna tähän näkemykseeni ovat kaksi syyskuun yhdennentoista tapahtumia koskevan tutkimuksen löydöstä: 1) Osama bin Laden ja terroristiverkosto Al-Qaida suunnittelivat ja toteuttivat terroristi-iskut 2) Osama bin Ladenin ja Al-Qaidan suorittamat iskut olivat mahdollisia johtuen heidän läheisestä liitostaan Taliban-hallintoon, joka salli terroristitoiminnan harjoittamisen Afganistanissa. Blairille bin Ladenin agenda oli selvä, ja sen ydin koostui kaikkien amerikkalaisten erottelemattomasta tappamisesta vuonna 1998 annetun fatwan mukaisesti, josta todistivat bin Ladenin toteuttamat iskut (Somalia 1993, 18 kuollutta; Kenia ja Tansania 1998, 224 kuollutta ja yli 4500 loukkaantunutta; USS Cole 2000, 17 kuollutta ja 40 loukkaantunutta). Bin Ladenin syyllisyyden puolesta puhuivat myös WTC-iskujen piirteet, jotka on lueteltu yllä olevassa sitaatissa, sekä kolmen lentokonekaappaajan vahvistettu yhteys bin Ladeniin. Talibanien yhteys tapahtumiin ilmeni Al-Qaidan kanssa harjoitetusta huumekaupasta ja bin Ladenille tarjotusta turvapaikasta, josta käsin hän pystyi harjoittamaan terroristitoimintaa ja perustamaan terro-

ristien koulutusleirejä. Vastapalveluna bin Laden toimitti resursseja talibaneille taistelussa Pohjoista Liittoumaa vastaan, ja kietoutuneisuudesta talibanien organisaatioon todisti bin Ladenin edustajien läsnäolo talibanien sotilasorganisaatiossa. Vielä tässä lausunnossa Blair tarjosi talibaneille mahdollisuuden joko-tai -vaihtoehdon suorittamiseen. (Blair, T: 4.10.2001) Valinnan mahdollisuuden aitous kyseenalaistui jo seuraavana päivänä Blairin spekuloidessa tulevalle Afganistanin hallintopohjalla, jos Taliban ei lopettaisikaan yhteistyötä terroristien kanssa. Tämä voitaisiin tulkita myös painostuskeinoksi talibaneja kohtaan tai vihjeeksi Blairin todellisesta näkemyksestä, ettei hän pitänyt kovinkaan todennäköisenä Talibanien kääntävän toimintansa suuntaa. Spekuloinnin ohella Blair suoritti poikkeavan ja ainutkertaisen karakterisoinnin vihollisesta: liittyen talibanien valintaan Blair totesi, että talibaneista tulisi legitiimi vihollinen valitsemalla Osama bin Laden ja hänen kumppaninsa. (Blair, T: 5.10.2001a; ks. Blair, T: 5.10.2001c) Toisin sanoen legitiimi vihollinen merkitsee oikeutusta liittoutuman toimenpiteille, jotka ovat seurausta poliittisen entiteetin päätöksestä suhteessa terrorismiin, mutta se ei tarkoita minkään erityisen statuksen tai oikeuksien myöntämistä viholliselle. Tämä näyttäisi antavan tukea sille tulkinnalle, että Taliban-hallinto nautti jonkinasteista tunnustusta poliittisena entiteettinä, jotta se voisi esiintyä päätöksestään vastuussa olevana subjektina. Kuitenkaan Blair ei jättänyt epäselväksi, että konfliktin toteutumiseen johtava valinta merkitsisi poliittisen legitimitietin ja kahdenkeskisen rauhansolmimisen mahdollisuuden riistämistä talibaneilta.

We know their aim. It is to foment conflict between Islam and the West; it is to present themselves as champions of the Muslim world against the USA. It is to say we are anti-Islam. This is a lie. Let us expose it once and for all. We are in conflict with Bin Laden and the Taliban regime because the terrorists killed thousands of innocent people, including hundreds of Muslims and women and children; and because the Taliban regime in return for financial and other support, give them succour. (Blair, T: 8.10.2001)

Talibaneista tuli legitiimi vihollinen seitsemäs lokakuuta, ja tämä perustui talibanien vastaukseen heille esitettyyn ultimaatumiin. Blair korosti kyseessä olleen nimenomaan Taliban-hallinnon valinta, ja tämä näkemys antaa ymmärtää, että talibanien aggressiivisesta valinnasta johtuen heitä vastaan muodostunut liittouma toimi oikeutetusti defensiiviseltä pohjalta. (Blair, T: 7.10.2001) Tästä pisteestä eteenpäin Osama bin Ladenia, Al-Qaidaa ja Taliban-hallintoa Blair alkoi käsitellä terroristimääritelmänsä alla. Islam ei tarjonnut oikeutusta terrorismille, ja Blair näkikin bin Ladenin tavoitteeksi islamin ja lännen välisen konfliktin aikaansaamisen. Terroristit esiintyivät myös pahuuden manifestaatioina, jota ilmensivät

heidän murhanhimoiset aikeet ja heidän saamansa sairas nautinto suorittamistaan murhista. (Blair, T: 7.10.2001; Blair, T: 8.10.2001; Blair, T: 17.12.2001) Taliban-hallintoa Blair luonnehti diktatuuriksi: ihmiset elivät köyhydessä ja sorrossa, heillä ei ollut perustavia ihmisoikeuksia, naisia kohdeltiin kauhistuttavasti ja ilmaisunvapautta ei ole. Hallinnon sivistymättömyydestä ja suvaitsemattomuudesta todistivat Buddha-patsaiden räjäyttämiset. Tällainen ihmiset maanpakolaisuuteen pakottava hallinto kulutti resurssinsa sodankäyntiin ja sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen, ja tästä johtuen se oli kaoottinen, korruptoitunut ja sekaantunut huumekauppaan. Hallinnosta antamien kuvaustensa avulla Blair liitti talibanit bin Ladeniin, jonka tavoitteeksi määrittyi Taliban-tyyppisen politiikan ja hallintomuodon aktualisoiminen globaalisti. Tällaisen hallinnon keskeisiä piirteitä olisivat pysyvä konflikti eri mieltä olevien kanssa, modernisaation ja taloudellisen kehityksen vastustaminen, vastustuksen ja muiden elämäntapojen armoton alistaminen, naisten hyväksikäyttö, Lännen kanssa yhteistyötä tekevien muslimien julistaminen pettureiksi sekä islamilaisen lain ääritulkinta. Muita tavoitteita olisivat Israelin hävittäminen, kaikkien juutalaisten tappaminen sekä erilaisten vastakkainasetteluiden synnyttäminen, kuten islam vastaan kristinusko tai arabit vastaan länsimaalaiset. Blair esittikin, ettei bin Ladenia motivoinut usko tai palestiinalaisten aatteen edistäminen, vaan valta ja Taliban-tyyppisten hallintojen perustaminen muihin maihin syrjäyttämällä järjestystä ja maailmanrauhaa tavoittelevat muslimihallitukset. (Blair, T: 9.10.2001; Blair, T: 12.10.2001; Blair, T: 30.10.2001; Blair, T: 2.11.2001) Yllä luetellut piirteet olivat Blairin metodi bin Ladenin, Al-Qaidan ja talibanien sovittamiseksi antamansa terroristimääritelmän alle, ja näin Afganistanista muodostui koko maailmaa koskettava uhka. Tämän lisäksi WTC-iskuihin liittyneiden toimijoiden erittelystä ei ollut enää merkittäviä seurauksia viholliseen suhtautumisen tavalle. Terrorismin vastaisen sodan intensiivisyys kasvoi erilaisten ja ajoittain ristiriitaisten antiteesien lisääntymisen myötä, ja yllä olevista luonnehdinnoista käy selväksi, etteivät moraalinen ja sivistyksellinen perspektiivi asettuneet vastakkain luodessa kuvaa vihollisesta. Molemmat tulkinnat tähtäsivät ehdottoman demarkaation perustamiseen, josta käsin maailma sai merkityksensä ja toimintansa suunnan. Toisin sanoen Afganistanissa olevat terroristit ja talibanit edustivat ryhmää, joka oli vannoutunut vihollinen jokaiselle sivistyneen maailman edustamalle asialle ja jolla oli vakaumus jatkaa tappamista (Blair, T: 30.10.2001). Riittävän intensiivisyyden kohdalla asetelma on riittävän selkeä toiminnalle, ja Blairille intensiivisyys oli niin korkea, ettei toimeettomuus ollut vaihtoehto. Kyseessä on äärimmäinen sivistyneen maailman eksistenssin kohtalon ratkaiseva taistelu, jota ei enää voida ratkaista poliittisesti. Kuitenkin toi-

mintaa ja sen päämääriä määriteltäessä moraalinen ja sivistyksellinen perspektiivi paljastivat jälleen eronsa.

I think the one message that is so important to get across to people is that what bin Laden and the Taliban regime represent is a form of Islam that is not shared by the vast majority of Muslims. Certainly any Muslims I have spoken to. And secondly, that what they want to see is Taliban-type regimes all over the Middle East and elsewhere. And those regimes are repressive, dictatorial, brutal in their treatment of women, and usually regimes that end up being economically disastrous as well. I think if you were to ask most people in Arab and Muslim countries, do you want that type of regime in our country, they would say no. (Blair, T: 19.10.2001)

Blairille terrorismista oli tullut ratkaiseva identifioinnin kriteeri. Muut viholliseen liitetyt ominaisuudet tähtäsivät konfliktin intensiivisyyden kasvattamiseen, ja lopulta maailma esiintyi mustavalkoisena, jolloin sivistynyt maailma kohtasi toiminnan välttämättömyyden. Vaikka Blair puhui yhä Osama bin Ladenista, Al-Qaidasta tai Taliban-hallinnosta eri yhteyksissä, niin nämä erottelut olivat menettäneet merkityksensä. Todellakin, Blair (12.10.2001) päätyi toteamaan Osama bin Ladenin ja Taliban-hallinnon olevan saman kolikon kaksi puolta. Nämä toimijat esiintyivät terrorismin konkreettisina manifestaatioina, ja kaikkia terroristikäsitteen alaisiksi joutuneita tuli käsitellä samojen periaatteiden mukaisesti. Vaikka Blair useaan otteeseen korosti, ettei terroristien toimintaan tullut liittää minkäänlaista uskonnollista oikeutusta, niin syyskuun yhdennentoista spesifissä kontekstissa hän ei ollut täysin johdonmukainen periaatteensa suhteen. Esimerkiksi Al-Jazeeralle antamassaan haastattelussa Blair (9.10.2001) totesi, että Taliban-hallinnon ja bin Ladenin versio Islamista oli miljoona mailia kaukana todellisuudesta. Toisin sanoen talibanit ja bin Laden eivät edustaneet todellista Islamia tai he kuuluivat islaminuskossa marginaaliryhmään, mutta merkittävää oli Blairin suorittama implisiittinen myönnitys, että terroristeilla saattoi olla uskonnollisia vakaumuksia (Blair, T: 19.10.2001; ks. Blair, T: 31.10.2001). Toisaalta Blair korosti näkemystään, että terroristi on aina terroristi, olipa hän katolinen, protestantti, kristitty tai muslimi (Blair, T: 6.11.2001). Terrorismi sellaisenaan onkin substantiaalinen ja pohjimmiltaan epäpoliittinen ystävä/vihollinen –kriteeri, jonka tekee konfliktista väistämättömän. Muilla kriteereillä sen sijaan on vain täydentävä rooli spesifeissä konteksteissa, jotka sekä vahvistavat konkreettisen ja eksistentiaalisen vihollisen olemassaolon että nostattavat konfliktin intensiivisyyttä. Tästä perspektiivistä terroristien mahdollisten uskonnollisten vakaumusten olemassaolon myöntäminen voidaan tulkita pieneksi siirtymäksi kohti objektiivisuutta, mutta tämä liike ei kuitenkaan vaaranna romanssiin pohjautuvaa narratiiv-

via. Pikemminkin Blair lisäsi narratiivinsa uskottavuutta, mutta ei kääntänyt sitä kohti objektiivisempaa todellisuuden jäljentämistä.

3.1.2.2 Ystävä

Ystävät konstituoituvat vihollisen kautta, ja tämä luo edellytykset romanttiselle dialektikalle, joka saa täyttymyksensä toiminnassa. Koska Blairilla asetelman luomisessa painopiste oli vihollisen määritelmässä, niin ystävän identiteetti jäi yksityiskohdissaan heikommaksi. Oletettavasti ystävä oli implisiittisesti läsnä vihollisesta puhuttaessa, sillä Blair määritti ystävän identiteetin tyypillisesti hyödyntämällä vihollisen tarjoamaa kontrastia. Tässä kappaleessa ei kuitenkaan rakenneta viholliskuvaa spekulatiivisen turvin, vaan aineistona ovat Blairin eksplisiittiset karakterisoinnit. Tällä tavoin käy ilmi, missä määrin Blairin rakentama vastakkainasettelu jäi vajaaksi ideaalisesta, jossa jokaiselle ominaisuudelle löytyy vastaominaisuus. Aukot asetelmassa paljastavat narratiivin perustumisen ennen kaikkea valinnalle, jonka yhtenä seurauksena on mahdollista kyseenalaistaa toiminnan väistämättömyyden taustalla vaikuttava kausaalisuusketju.

Terrorism has taken on a new and frightening aspect. The people perpetrating it wear the ultimate badge of the fanatic: they are prepared to commit suicide in pursuit of their beliefs. Our beliefs are the very opposite of the fanatics. We believe in reason, democracy and tolerance. These beliefs are the foundation of our civilised world. They are enduring, they have served us well and as history has shown we have been prepared to fight, when necessary to defend them. But the fanatics should know: we hold these beliefs every bit as strongly as they hold theirs. Now is the time to show it. (Blair, T: 14.9.2001)

Ystävien määrittelyn Blair aloitti defensiivisestä perspektiivistä, sillä hänelle syyskuun yhdenkymmenen tapahtumien loukatuksi osapuoleksi joutui vapaa ja demokraattinen maailma. Demokratia tai demokraattiset vakaumukset muodostuivat keskeiseksi avainsanaksi Blair määritelmässä kansainvälisen yhteisön identiteettiä, sillä ne eivät asettuneet ristiriitaan partikulaaristen yhteisöjen piirteiden kanssa. Tämän määritelmän keskeisin funktio sijaitsi vapaaseen ja demokraattiseen maailmaan kuuluvien velvoitteessa seistä Yhdysvaltojen rinnalla. (Blair, T: 11.9.2001; Blair, T: 12.9.2001) Yhteistyöstä muodostui keskeinen osa Blairin narratiivia, sillä hänelle yksikään maa ei voinut puolustaa demokraattisia arvoja yksin (Blair, T: 23.11.2001). Vapaa ja demokraattinen maailma sai konkreettista sisältöä asteittain, kun Blair liitti perustavat demokraattiset ja liberaalit arvot iskun kohteiksi. Näitä sivistyneitä arvoja olivat esimerkiksi rationaalisuus, demokratia, ihmiselämän kunnioitta-

minen, suvaitsevaisuus ja hyvinvoinnin tarjoaminen. Vapaaseen maailmaan kuuluivat myös harkitseva politiikka sekä kurinalainen ja rauhallinen debatti. Nämä arvot ilmenivät myös Blair määritellessä toimintaa, jolloin esimerkiksi rationaalisuus ilmeni Yhdysvaltain harkitsevaisuutena terroristi-iskuihin reagoimisessa, mutta tähän näkökulmaan palaan vasta pathos-kappaleessa. Keskeisenä hyökkäyksen kohteeksi joutuneena kansalaisarvona oli jokaisen kansalaisen oikeus elää elämäänsä vapaana pelosta. Juuri näiden arvojen puolesta sivistynyt maailma oli valmis taistelemaan yhtä vakaumuksellisesti kuin fanaatikot omien uskomustensa puolesta. (Blair, T: 14.9.2001; Blair, T: 8.10.2001; Blair, T: 2.11.2001) Tämä erikoinen vakaumuksellisuuden liittäminen sekä ystävään että vihollisuuteen korostaa simultaanisesti terroristien edustaman uhan vakavuutta ja toiminnan dialektisuuden saattamista huipentumiseensa. Jos kyseessä ei olisi absoluuttinen vihollinen, niin vakaumuksen liittäminen häneen voisi ymmärtää eräänlaiseksi kunnianosoitukseksi.

Demokraattinen ja vapaa maailma on romanssin näkökulmasta idyllinen sivistyksen maailma, joka asettuu kontrastiin barbaarisuuden ja fanaattisuuden kanssa, ja se toimi Blairilla keskeisenä käsitteenä ystävien identifioimisessa. Jäsenyys sivistyneessä maailmassa merkitsi ryhmittymille ennen kaikkea poliittisen statuksen tunnustamista, ja syyskuun yhdennentoista jälkeen jäsenyys määräytyi terrorismiin perustuvan demarkaation mukaan. Tästä johtuen sivistyneeseen maailmaan liitettyjä arvoja voidaan pitää ystävän identiteettiä täsmentävinä, mutta ne eivät nousseet ratkaisevaan asemaan. Keskeisessä asemassa Blairille oli sivistyneen maailman tulkitseminen aggression kohteeksi, koska se oikeutti toiminnan defensiivisestä positioista. Sivistynyttä maailmaa ei tule kuitenkaan nähdä passiiviseksi uhriksi, vaan vitaaliseksi toimijaksi taistelussa terrorismia vastaan. Huomionarvoisena seikkana mainittakoon vielä, ettei Blair esittänyt eksplisiittisesti sivistynyttä maailmaa hyvyyden moraalisiin termein, vaikka viholliseen hän liitti pahuuden teeman toistuvasti. Sivistynyt maailma esiintyi hyvyyden voimana vasta marraskuussa Afganistanin sodan ollessa meneillään (Blair, T: 14.11.2001; ks. Blair, T: 30.12.2001). Kuitenkin tässä vaiheessa hyvyyden voima liittyi sankarin statuksen vahvistamiseen, johon palaan anagnorisis-kappaleessa.

Sivistyneen maailman retoriikka oli riittävän voimakas ja polarisoiva Blairille kuvan luomiseen kahtiajakautuneesta maailmasta, johon sisältyi joko-tai –valinnan väistämättömyys. Sivistynyt maailma voidaan nähdä eräänlaiseksi konkreettiseksi järjestykseksi, joka asettaa kriteerit poliittiselle eksistenssille. Vaikka syyskuun yhdennentoista luomassa tilanteessa substantiaalisin kriteeri oli terrorismi, niin sivistyneen maailman sisällöltään avoimiksi jääneet arvot lisäsivät sivistyneen maailman reaalisuuden uskottavuutta. Jättä-

mällä arvot kohtalaisen määrittelemättömiksi Blair kykeni maksimoimaan ystävien identiteettien kattavuuden, mutta ne tuskin synnyttäisivät schmittiläistä nomosta, joka vaatisi selkeästi lokalisoitua järjestystä, relatiivista homogeenisyyttä ja konstituovaa ulkopuolista tilaa. Tästä johtuen Blairin sivistyneisiin arvoihin voitaisiin suhtautua regulatiivisena ja universaaleina arvoina, jotka eivät ole aktualisoitavissa suoraan konkreettisissa tilanteissa. Useimmissa tapauksissa terrorismia koskeva joko-tai –valinta merkitsi Blairille joko viholliseksi muuttumista tai osallistumista terrorismin vastaiseen sotaan, mutta yhden poikkeuksen tässä linjassa hän suoritti viides lokakuuta järjestetyssä lehdistökongressissa Pakistanissa, jolloin valtioiden vaihtoehtoina esiintyivät joko auttaminen terrorismin vastaisessa sodassa tai syrjässä pysyminen (Blair, T: 5.10.2001a). Tämän lausunnon perusteella voisi olettaa, että neutraalin position omaksuminen olisi mahdollista esimerkiksi suhteessa sotilastoimiin Afganistanissa. Kuitenkin tällainen valinta koskisi ainoastaan sivistyneeseen maailmaan koskevia poliittisia entiteettejä spesifeissä tilanteissa, ja entiteeteiltä edellytetäisiin periaatteellista päätöstä terrorismia vastaan. Itse asiassa neutraali positio olisi mahdollinen vain suhteessa sivistyneeseen maailmaan kuuluvien kahden poliittisen entiteetin välisessä konfliktissa, ja tällöinkin neutraalisuus olisi suhteellista, sillä jokaisella sivistyneen maailman järjestykseen kuuluvalla toimijalla olisi intressi järjestyksen ylläpitämisessä. Sen sijaan perustava WTC-iskuista syntynyt vastakkainasettelu koski sivistynyttä ja sivistymätöntä maailmaa, joka ei ollut luonteeltaan poliittinen symmetrisyyden puutteesta johtuen, ja romanttisen dialektiikan sisältäväksi konfliktiksi määriteltynä maailmojen yhteentörmäys oli saatettava loppuun saakka. Tällöin vihollisen auttamisesta pidättäytyminen oli merkki ystävien puolelle kuulumisesta ja asettumisesta vihollista vastaan.

Let us unite too, with the vast majority of decent people throughout the world, in sending our condolences to the government and the people of America. They are our friends and allies. We the British are a people that stand by our friends in time of need, trial and tragedy, and we do so without hesitation now. (Blair, T: 14.9.2001)

I have nothing to say on that than what I have said before which is that of course if you undertake military action, there are risks for your own armed forces. We do our best to minimise that, and we are lucky in having armed forces of the professionalism, and commitment and dedication that we do. (Blair, T: 19.10.2001)

This is not a fight that Britain could stay out of, even if we wanted to. It involves all of us and all people who believe in the same values of freedom and tolerance and respect for other people and the peaceful way of life,

for all those reasons it is important that we are involved. And I think that people understand that very clearly. (Blair, T: 6.11.2001)

Sivistyneen maailman avulla Blair teki Britanniaa osallisen syyskuun yhdettätoista seuraavissa tapahtumissa. Alusta lähtien Britannia oli Blairille yksi iskujen uhreista, joka perustui näkemykseen syyskuun yhdennestätoista hyökkäyksenä vapaata ja demokraattista maailmaa vastaan. Tämän lisäksi Yhdysvallat esiintyi Britannian ystävänä ja liittolaisena, jonka rinnalla Britannia tuli seisomaan. Konkreettisempi argumentti oli brittien menehtyminen terroristi-iskuissa New Yorkissa, ja brittikansalaisten murha ulkomailla ei muuttanut Britannian velvollisuutta saattaa syylliset vastuuseen. (Blair, T: 12.9.2001; Blair, T: 14.9.2001) Tässä argumentissa suojelun ja kuuliaisuuden suhde yhdistyi oikeudelliseen perspektiiviin, jolloin Britannia näyttäytyi toimivan sekä legaalisen että defensiivisen oikeutuksen johdosta. Britannian rooli sivistyneen maailman manifestaationa vahvistui Blairin kehuessa brittisotilaiden vastuuntuntoa, heidän omaistensa rohkeutta ja sotilastoiminnan erinomaisuutta, mutta nämä seikat liittyvät anagnorisiksen sankarin statuksen vahvistamiseen. Merkittävämpää ystävien identiteetin varmentamisen kannalta oli Blairin toteamus Britanniaa osallisena terrorismin vastaisessa konfliktissa rauhallisuudestaan huolimatta, koska se oli valmis taistelemaan rauhan, vapauden, sivistyneiden arvojen, elämäntapansa ja oikeutetun syyn puolesta. Blair korosti myös Britannian vakaumuksellisuutta, jolloin se oli päättäväinen saattamaan konfliktin loppuun saakka huolimatta sodan synnyttämistä huolenaiheista. Kuitenkin ihmisten huoliin Blair lupasi vastauksia, sillä Britannia oli demokratia. (Blair, T: 7.10.2001; Blair, T: 30.10.2001; ks. Blair, T: 6.11.2001; Blair, T: 14.11.2001) Britannia ei taistellut symmetristä ja poliittisesti tunnustettua vastustajaa vastaan, vaan se oli sitoutunut asymmetristä vihollista vastaan käytävään taisteluun. Toisin sanoen Britannia oli sivistyneen maailman jäsenenä osallisena romanttisessa taistelussa, jonka dialektiikka vaati kuolemankamppailun aktualisoimista. Osallistuminen vahvisti Britannian poliittisen ja sivistyksellisen statuksen, mutta itse toiminnan kannalta Britannian erityisen roolin korostamiselle ei ollut tarvetta, koska sivistyneen maailman perspektiivi sisälsi kaiken olennaisen.

But I also want to add this: our fight is with that regime, not with the people of Afghanistan. (--). Our fight is not with Islam. Our fight is with a terrorist network and a regime that sustains them in mutual support. (Blair, T: 25.9.2001)

The time has come for the voices of mainstream Islam to take on the extremists. This is not a battle we in the West can fight. We cannot impose our own models on very different societies. But we can help and we can offer support for the vast majority of decent Muslims in that battle. It needs to be made clear again and again that our quarrel is not with Islam but with extremism and fanaticism, whether it be Christian, Jewish, Hindu or Islam. (Blair, T: 12.11.2001)

Sivistyneen maailman tuominen konfliktin loukatuksi osapuoleksi auttoi Blairia tekemään muslimeista ystäviä, ja muslimien jäsenyyden sivistyksessä todistamiseen Blair hyödynsi historiallista argumenttia, joka korosti islamin roolia sivistyksen ja suvaitsevaisuuden johdolta keskiajalla (Blair, T: 12.10.2001). Blairille muslimit ympäri maailmaa olivat järkyttyneitä ja tuomitsivat varauksettomasti Yhdysvalloissa toteutuneet terroristi-iskut, jotka eivät edustaneet muslimiyhteisön näkemystä ja jotka olivat islamilaisen lain vastaisia. Kontrastia terroristeihin hyödyntäen Blair kuvasi henkilökohtaisen tietämyksensä pohjalta islamia rauhanomaiseksi ja suvaitsevaiseksi uskonnoksi, joka kumpusi samasta henkisestä perinnöstä muiden uskontojen tavoin. Yhteys ilmeni jaettuina arvoina ja ihmiselämän pyhyyden arvostuksena. Tämän lisäksi monet muslimit olivat joutuneet kansainvälisen terrorismin uhreiksi, ja muslimeja menehtyi myös syyskuun yhdennentoista tapahtumissa. Blair tuomitsikin varauksettomasti kaikki rasistiset hyökkäykset muslimeja vastaan; hänen pää tavoitteena oli saada muslimit osallistumaan yhteiseen taisteluun terrorismia ja sen edustamaa barbaarisuutta vastaan. (Blair, T: 14.9.2001; Blair, T: 16.9.2001, Blair, T: 25.9.2001; Blair, T: 27.9.2001) Tällä tavoin Blair toivoi maltillisten muslimien voivan saavan takaisin asemansa fundamentalisteilta, jotka eivät edustaneet todellista islamilaisuutta (Blair, T: 2.11.2001).

Islamin käsittely ilmentää hyvin Blairin tekniikkaa siirtää antagonismi eri ryhmittymien väliltä sivistyneen maailman ja barbaarisuuden asetelmaan, jonka demarkaationa toimii terrorismi sellaisenaan. Tämän seurauksena terroristit liikkuvat yhä kauemmas sivistyneestä maailmasta, joka muutti sisällään olevat partikulaariset eroavaisuudet merkityksettömiksi. Eroavaisuuksien häivyttämiseen Blair hyödynsi esimerkiksi WTC-iskuissa menehtyneitä uhreja kahdella tavalla: ensinnäkin vetoamalla suoraan niihin maihin, joiden kansalaisia menehtyi syyskuun yhdennentoista terroristi-iskuissa, ja toiseksi vetoamalla muiden maiden aikaisempiin kokemuksiin terroristi-iskuista ja niistä seuranneisiin menehtyksiin (Blair, T: 20.9.2001; Blair, T: 22.12.2001; ks. Blair, T: 4.10.2001; Blair, T: 13.11.2001b). Toinen konkreettinen tekniikka Blairilla oli yhteisen huolen ilmaiseminen, joka toteutui joukkotuhoukseiden ja terrorismin välisen potentiaalisen yhteyden synnyttämää

absoluuttisen vihollisen uhkakuva hyödyntäen (Blair, T: 14.9.2001; Blair, T: 21.9.2001). Sivistyneeseen ja sivistymättömään maailmaan perustuvan asetelman luomisessa Blair käytti yksinkertaistavaa ja subjektiivista tulkitsemistapaa, joka ilmeni islaminuskon eri vivahteiden häivyttämisenä ja uudelleenrakentamisena yhteneväiseksi sivistyneen maailman piirteiden kanssa. Tällä tekniikalla luotiin riittävä dialektiikan tai intensiivisyyden perusta, jolloin toiminta pystyi saavuttamaan täyttymyksensä konfliktissa. Tällä asetelmalla ei ollut vain merkitystä toiminnan suhteen, vaan se ilmeni myös Blairin visiossa uudesta maailmasta, kuten anagnorisis kappaleessa tullaan esittämään. Kuitenkaan sivistyneen maailman retoriikka ei merkinnyt erilaisuuksien olemassaolon kieltämistä, vaan ne depolitisoituivat ja muuttuivat merkityksettömäksi terrorismin vastaisessa sodassa.

So: we have a group of people in Afghanistan who are the sworn enemies of everything the civilised world stands for, who have killed once a vast scale and will kill again unless stopped. They can't be negotiated with. They refuse to yield to justice. And they have one hope: that we are decadent, that we lack the moral fibre or will or courage to take them on; that we might begin but we won't finish; that we will start, then falter; that when the first setbacks occur, we will lose our nerve. They are wrong. We won't falter. We will not stop until our mission is complete. We will not flinch from doing what is necessary to complete it. We will not fail and we will do it all because we believe in our values of justice, tolerance and respect for all regardless of race, religion or creed just as passionately as they believe in fanatical hatred of Jews, Christians and any Moslems who don't share their perverse view of Islam. They mistake our desire for a comfortable life, living in peace, benign towards different races and cultures, for decadence. It is not decadence. It is progress and we will fight to maintain it. (Blair, T: 30.10.2001)

Käytännössä Blair hahmotti ystävien osapuolen ainoastaan sivistyneen maailman ja siihen sisältyvien arvojen kautta. Toisin sanoen Blair ei pyrkinyt rakentamaan ystävän ja vihollisen ideaalista vastakkainasettelua, jossa jokainen viholliseen liitetty ominaisuus muodostaisi antiteesin ystävän vastakkaisen ominaisuuden kanssa. Vastakkainasettelun puutteellisuus voidaan nähdä esteeksi täydellisen negaation tarpeen syntymiseksi, tai se voidaan tulkita asetelman pitämiseksi romanssin maailmassa hillitsemällä demonisia ja apokalyptisia elementtejä. Lisäksi voidaan olettaa, että Blair antoi yleisölleen mahdollisuuden tai luottosen kykyyn muodostaa itse (romanttinen) käsityksensä ystävästä esitetystä vihollisesta. Niukkuus tai täsmällisyyden puute ystävää määriteltessä voidaan selittää myös pyrkimyksellä maksimoida sivistyneen maailman voima, ja useissa lausunnoissa Blair päätyikin ainoastaan viittamaan sivistyneisiin arvoihin erittelemättä niiden sisältöä. Identiteettejä konstituoidessa paino asettui selvästi viholliseen ystävän sijasta, jolloin ystävien toiminta näyt-

täytyi vastapuolen määräämäksi. Kuitenkin ystävä/vihollinen –kriteeri ja tapahtumien selittäminen ovat itse asiassa Blairin suorittamia päätöksiä, vaikka hänen narratiivinsa loi eräänlaisen objektiivisuuden ja välttämättömyyden illusion. Passiivisen ystävän ja aktiivisen vihollisen perspektiivin ohella Blairin asetelmaa voidaan lähestyä konkreettisesta järjestyksestä käsin. Tällöin Blairin narratiivin tavoitteeksi muodostuu eheän, kattavan ja poliittisen sisällään pitävän ryhmittymän rakentaminen, joka kykenee päättävään toimintaan epäpoliittista vastustajaa vastaan. Tämä ilmeni esimerkiksi Blairin vahvistaessa yksittäisten maiden tai Euroopan Unionin jäsenyyden sivistyneessä maailmassa korostamalla niiden panosta ja roolia terrorismin vastaisissa toimissa (Blair, T: 11.10.2001; Blair, T: 23.11.2001; ks. Blair, T: 1.11.2001; Blair, T: 9.11.2001a). Tällaista tulkintaa tukee ystävän identiteetin kuvaamisen niukkuus verrattuna viholliseen, jonka luonnehdinnat voivat olla keskenään ristiriitaisia tai partikulaarisia useiden eri yleisöjen omaksuttaviksi. Myös konkreettiseen järjestykseen sisältyy päätöksen hetki, joka perustuu sivistyneen ja sivistymättömään maailmaan perustuvaan joko-tai –asetelmaan. Osallisuus terrorismin vastaisessa rintamassa merkitsi liittymistä tai jäsenyyden vahvistamista sivistyneessä maailmassa, joka tarkoitti ryhmittymien poliittisen statuksen vahvistamista. Koska vastapuolena oli sivistymättömään maailmaan kuuluvat terroristit, niin sivistyneillä valtioilla oli velvollisuus osallistua terrorismin vastaiseen sotaan. Velvollisuuden laiminlyöminen tai rikkominen saattoi johtaa poliittisen tunnustuksen riistämiseen, ja tämä depolitisoinnin prosessi saattoi ottaa äärimmäisen oikeutettua sotaa muistuttavan muodon. Lopuksi voidaan todeta, että sivistynyt maailma tarjosi Blairille ratkaisevat ja riittävän avoimet kriteerit ystävien puolen määrittelyyn, jonka merkittävin seuraus oli terrorismin vastaisen konfliktin muuttuminen asymmetriseksi ja epäpoliittiseksi. Sivistyneen maailman määräävä asema hillitsi konfliktin muuttumista absoluuttiseksi hyvyyden ja pahuuden väliseksi taisteluksi, joka olisi voinut johtaa äärimmäiseen ja rajoituksista vapaaseen sotaan. Konflikti ei kuitenkaan ollut vapaa poliittisesta, vaan se oli sidottu sivistyneen maailman jäsenyyteen poliittisen statuksen ennakkoehdon muodossa. Kuitenkin sivistyneen maailman sisäistä poliittinen sisältää pelkän poliittisen ystävä/vihollinen –kriteerin ohella nomoksen elementtejä, koska poliittinen status edeltää sitoutumista sivistyneen maailman avoimiin arvoihin. Toisin sanoen sivistyneen maailman poliittinen ja poliittisten entiteettien suvereniteetti on rajoitettua, mutta rajoitukset katoavat tai muuttuvat toimijoiden omatunnon asiaksi ulkopuolelle siirryttäessä. Tästä perspektiivistä terrorismin vastainen sota on romanttista taistelua myös poliittisen puolesta.

3.2 Pathos: sodan aktualisoituminen

3.2.1 Episodi: WTC-terroristit ja Afganistanin sota

Pathoksessa romanttinen narratiivi saavuttaa huipentumisensa, kun dialektiikka saa täytty-myksensä sankarin ja vihollisen välisessä kuolinkamppailussa. Koska romanssissa pathos on pohjimmiltaan ylöspäin suuntautunutta koomista liikettä, niin konfliktin aktualisointia seuraa eräänlainen lopullista tai pysyvää ratkaisua muistuttava anagnorisis, joka vahvistaa sankarin statuksen tai uuden maailman ilmaantumisen. Pathos syntyy agonista, joka teki terrorismin vastaisesta sodasta epäpoliittista Blairin puheissa. Pikemminkin kyseessä oli konflikti, jossa vastakkaiset osapuolet näkivät toisensa asymmetrisiksi vihollisiksi eikä täl-laista vihollista vastaan aloitettua toimintaa voida lopettaa muuhun kuin vastustajan täydel-liseen kukistamiseen. Blairin narratiivi muistuttaa asymmetrisen asetelman erosta symmet-riseen, vaikka molemmat syntyvät konstituovasta toiseudesta. Epäpoliittiseen pathokseen sisältyvään toimintaan osallistuminen oli ratkaiseva keino yksittäisille valtioille todistaa jä-senyytensä sivistyneessä maailmassa, joka merkitsi poliittisen statuksen vahvistamista. Toimintaa koskeva lähestymisperiaatteeni jakaa pathoksen kahteen osioon: spesifin tason toimintaan, joka suuntautuu WTC-terroristeja ja muita iskuun osallistuneita vastaan, ja yleisen tason toimintaan, johon terrorismin vastainen sota sisältyy. Ystävän ja vihollisen keskinäisriippuvuuden tavoin toiminta spesifillä ja yleisellä tasolla tukevat ja määrittävät toisiaan, mutta niiden välillä esiintyy myös merkittäviä eroja. Toiminnan tasojen erottami-sella pyrin tuomaan esille ystävän ja vihollisen identiteettien erilaisista määritelmistä syn-tyvät seuraamukset, mutta pyrin myös ajoittain demonstroimaan yleisen ja spesifin tason toiminnan välillä vallitsevan yhteyden. Aloitan pathos-kappaleen spesifin toiminnan ku-vaamisella, koska se paljastaa yleisen tason toiminnan periaatteet ja siirtymän anagnorisis-seen.

But I very much would want those measures to be part of a process that means that we are defending the ba-sic rights and freedoms and those freedoms are essential to our democracy. (Blair, T: 12.9.2001)

Ensimmäiset toimet WTC-iskujen jälkeen liittyivät Britannian kansalaisten turvallisuuden-tunteen vahvistamiseen. Blairin (11.9.2001) ensimmäisessä lausunnossa nousivat esille turvallisuutta koskevat välittömät toimenpiteet, joihin sisältyivät lentokenttäturvallisuus, yhteistyö liittolaisten kanssa sekä poliisin ja muiden puolustuspalveluiden asettaminen hä-

lytystilaan. Tämänkaltaisten toimenpiteiden oikeutus ulottui lopulta välitöntä tilannetta pidemmälle, kun niistä muodostui osa kattavampaa toimintaa, jolla tähdättiin demokratiaan kuuluvien oikeuksien ja vapauksien puolustamiseen (Blair, 12.9.2001; Blair, T: 16.9.2001). Sisäisten toimenpiteiden oikeutus omaksui hieman paradoksaalisen muodon: esimerkiksi Blairille valppauden ylläpitäminen sortumatta pelon lietsontaan oli tärkeää johtuen terroristien valmiudesta hyödyntää kaikkia mahdollisia keinoja uusien iskujen toteuttamiseksi, vaikka Britanniaa vastaan ei kohdistunut spesifejä uhkia (Blair, T: 27.9.2001). Yhden esimerkin muutoksista tarjosi lainsäädännön vahvistaminen, joka sai oikeutuksensa juuri kansalaisten vapauden ja oikeuksien turvaamisesta (Blair, T: 4.10.2001). Toimenpiteiden oikeutus perustui välttämättömyyteen puolustaa brittiläistä elämäntapaa, jolloin terroristien päihittäminen oli merkittävää turvallisuuden, taloudellisen luottamuksen, yhteiskunnan stabiiliteetin ja huumekaupan perspektiiveistä (Blair, T: 12.11.2001). Itse asiassa näillä toimilla ei pyritty vastaamaan ainoastaan syyskuun yhdettätoista seuranneisiin haasteisiin, vaan ne ulottuivat käsittämään terrorismin uhan yleisempänä ilmiönä (Blair, T: 21.9.2001). Edellä kuvatut turvallisuuden takaamiseen tähtäävät toimenpiteet voidaan nähdä keinoiksi väistää lamaantuneisuuden olotilaan joutuminen, joka estäisi siirtymisen aktiiviseen ja dialektiseen toimintaan. Kuitenkin sisäiset toimenpiteet peittyivät pian romanttisen dialektisen toiminnan alle, joka perustui WTC-terroristien ja kansainvälisen liittouman väliseen yhteenottoon. Vaikka sisäiset toimenpiteet eivät olleet keskeinen osa Blairin romanttista narratiivia, niin ne demonstroivat agonissa syntyneen vastakkainasettelun merkitystä, sillä toiminnan oikeuttaminen perustui täysin luotuun viholliskuvaan. Kuitenkin huomion siirtyminen terrorismin vastaiseen toimintaan peitti sisäiset muutokset, jotka saattoivat olla hyvinkin fundamentaalisia ottaen huomioon terroristin hahmon absoluuttisena ja rajoituksia tuntemattomana vihollisena.

First, we must bring to justice those responsible. (--). Secondly, this is a moment when every difference between nations, every divergence of interest, every irritant in our relations are put to one side in one common endeavour. (--). Thirdly, whatever the nature of the immediate response to these terrible events in America, we need to re-think dramatically the scale and nature of the action the world takes to combat terrorism. (Blair, T: 14.9.2001)

Varsinainen dialektinen toiminta sai alkunsa WTC-iskuja seuraavana päivänä, jolloin kansainvälisen yhteisön tehtäväksi muodostui terroristi-iskuihin syyllistyneiden saattaminen oikeuteen (Blair 12.9.2001). Toiminnan nopea määrittäminen on varsin ilmeinen merkki

romanttisesta asenteesta, joka ei siedä passiivisuutta eikä erimielisyyksiä yhteisön sisällä. Kuitenkin toiminta alkoi muuttua nopeasti monitasoiseksi, ja esimerkiksi parlamentin alahuoneelle antamassa lausunnossa Blair hahmotti toiminnan kolmesta eri perspektiivistä. Ensimmäisenä tehtävänä oli terroristi-iskuista vastuullisten ja heitä avustaneiden tuominen oikeuden eteen. Toiminnan tuli olla tarkasti määriteltyä sekä harkintaan ja todisteisiin perustuvaa, jotta terrorismin uhkaa voitaisiin käsitellä kunnollisesti. Toiseksi valtioiden tuli laittaa erimielisyydet sivuun ja osallistua yhteiseen toimintaan terrorismin kukistamiseksi. Kolmantena tehtävänä oli terrorismin vastaisen toiminnan luonteen ja skaalan uudelleenarviointi, koska aiempi toiminta ei ole ollut riittävän tehokasta. Tässä tehtävässä Blair korosti vihollisen luonteen ymmärtämisen tärkeyttä. (Blair, 14.9.2001) Tästä lausunnossa käy ilmi terrorismin vastaisen toiminnan kompleksisuus ja eri tasojen kietoutuminen yhteen. Kaiken toiminnan perustana oli agonissa käsitelty vihollinen, joka teki toiminnan alkuvaiheesta ennen kaikkea defensiivistä luonteeltaan. Toiminnassa yhdistyivät sekä romanttinen dialektiikka että ystävä/vihollinen –asetelma, ja Blairin kolme perspektiiviä voidaan muuttaa: a) vihollisen identifioimiseksi b) ystävien puolen maksimoimiseksi ja yhtenäistämiseksi c) laaja-alaisen ja tehokkaan toiminnan määrittämiseksi. Joka tapauksessa ensimmäisenä prioriteettina oli WTC-terroristeja vastaan suunnatun toiminnan määrittäminen, jota seurasi laaja-alaisempi ja kansainvälisempi terrorismin vastaista toimintaa koskevan agendan määrittäminen (Blair, 24.9.2001; ks. Blair, T: 6.11.2001).

Not just because of people's sense of horror and outrage at what has happened but also because of their realisation that unless we take action, then we are all at risk, and so it is right for reasons of justice but it's also right for reasons of self-protection. (Blair, T: 16.9.2001)

We have made it clear all the way throughout that we proceed on the basis of evidence. We have identified who the prime suspect is. What we now need to do, having collected the evidence, we present it to the people and then we will describe the action that will be taken. (Blair, T: 21.9.2001)

Kuudestoista syyskuuta CNN:lle antamassaan haastattelussaan Blair kuvasi toimintaa terrorismin vastaiseksi sodaksi ensimmäisen kerran. Määritelmä mahdollisti toiminnan oikeuttamisen traditionaalisemmasta defensiivisestä positioista, mutta sen rinnalla esiintyi myös toiminnan legitimointi oikeuden perspektiivistä. Itsesuojelusta nouseva legitimointi perustui sekä toimimattomuuteen sisältyvään uhkaan että tarpeeseen puolustaa demokratiaa ja vapautta. Oikeuden perspektiivi ilmeni toiminnan määrittämisessä oikeuden täytäntöönpanoksi, johon sisältyivät muun muassa todisteiden asema toiminnan edellytyksenä ja vel-

voite toimia uhrien ja surevien omaisten vuoksi. Sekä defensiivinen ja oikeudellinen perspektiivi edellyttivät vihollisen identifiointia toiminnan täsmentämisen vuoksi. Blair vakuutti, että identifiointia seuraava toiminta tulisi saattamaan päätökseen, koska toiminnan taustalla vaikutti absoluuttinen ja ehdoton päättäväisyys. (Blair, T: 16.9.2001; ks. myös Blair, T: 21.9.2001) Tässä kohtaa haluan korostaa, että nimenomaan WTC-iskujen takana olevia terroristeja vastaan suunnatun toiminnan Blair esitti oikeuden toimeenpanemisen näkökulmasta, joka ilmenee tyypillisesti toimintaan sekä ystävien identiteettiin sisältyvän harkitsevaisuuden ja päättäväisyyden korostamisen kautta. Kuitenkin Blair vei oikeuden teeman poliittiseen sisältyvää jus bellia pidemmälle: toiminnan perustamisesta oikeuteen seurasi velvoite toiminnan saattamisesta loppuun asti oikeuden toteuttamisen vuoksi. Oikeuden perspektiivi menee poliittista perspektiiviä pidemmälle, sillä eksistentiaalisempi eksistenssin suojeleminen ei edellytä symmetrisen vastustajan täydellistä kukistamista. Toisin sanoen poliittisessa konfliktissa voidaan päättää vastapuolen päihittämisen lisäksi rauhansopimuksella, kun taas oikeus eliminoi rauhansopimuksen mahdollisuuden, koska oikeus ei toteudu ilman tuomitsemista. Kuitenkin Blairin missio oikeuden täytäntöönpanosta jäi vaajaaksi, sillä terroristien identiteetti ei kertaakaan määrittynyt rikolliseksi hänen puheissaan.

We must bring Bin Laden and other Al Qaida leaders to justice and eliminate the terrorist threat they pose. And we must ensure that Afghanistan ceases to harbour and sustain international terrorism. If the Taliban regime will not comply with that objective, we must bring about change in that regime to ensure that Afghanistan's links to international terrorism are broken. (--). Our enemy is Usama Bin Laden and the Al Qaida network who were responsible for the events of 11 September. The Taliban regime must yield them up or become our enemy also. We will not act for revenge. We will act because for the protection of our people and our way of life, including confidence in our economy, we need to eliminate the threat Bin Laden and his terrorism represent. We act for justice. We act with world opinion behind us. And we have an absolute determination to see justice done, and this evil of mass terrorism confronted and defeated. (Blair, T: 4.10.2001)

Terrorismin vastainen sota täsmentyi, kun Blair pystyi identifioimaan WTC-terroristit. Tällöin toiminnan tavoitteiksi muodostuivat terroristi-iskuista vastuullisten ja heitä avustavien saattaminen oikeuden eteen sekä Afganistanin roolin lopettaminen kansainvälisen terrorismin suojelijana ja ylläpitäjänä. Yllä olevasta sitaatista ilmenee, kuinka oikeuden teema kytkeytyi ystävien osapuolen eksistenssin suojelemiseen. Merkittävää on, että molemmista positioista päädyttiin vaatimukseen bin Ladenin ja Al-Qaidan edustaman terroristiuhhan eliminoinniseksi. (Blair, T: 4.10.2001; ks. Blair, T: 9.11.2001a) Uhan eksistentiaalisuus ja totaalisuus perustuivat Blairilla kolmeen asiaan: ensinnäkin uusi terroristi-isku olisi vääjää-

mätön, jos terroristeja ja heidän verkostojaan ei lakkautettaisi; toiseksi syyskuun yhdenentoista taloudelliset seuraukset todistivat, kuinka tärkeää terrorismin vastainen toiminta olisi taloudellisen luottamuksen palauttamiseksi; kolmanneksi Afganistanin tapaiset hallinnot levittivät terrorismin ohella epävakautta rajojen ylitse (Blair, T: 5.10.2001c). Edellä esitetyistä näkemyksistä käy ilmi luodun viholliskuvan funktio toiminnan legitimaationa, ja koska viholliskuvaan sisältyvä uhka on erityisen kattava, sitä voidaan pitää sivistyneen maailman elämäntapaa vastaan suuntautuneena eksistentiaalisena uhkana. Kuitenkin on syytä huomata Blairin sanavalinnoista, että vihollisen eliminointi koski ainoastaan terroristiuhkaa konkreettisten yksilöiden sijasta. Tämä erotus auttoi Blairia sovittamaan oikeuden perspektiivin yhteen moraaliin perustuvan absoluuttisen vihollisen perspektiivin kanssa, jonka seurauksena Afganistanin toiminta lieveni oikeuden täytäntöönpanokseksi vastapuolen hävittämisen sijasta. Joka tapauksessa eliminoinnin käsite paljasti, ettei Blairille terrorismin aiheuttama eksistentiaalinen uhka ollut poliittinen luonteeltaan. Toisin sanoen oikeuden ja absoluuttisen vihollisuuden teemat ovat itse asiassa toisiinsa sidotut, koska molemmilla on vastassaan sellainen vihollinen, jonka eksistenssiä ei voida sietää. Sekä oikeus että moraali ovat poliittista romanttisempia, koska molemmat tavoittelevat eräänlaista lopullista ratkaisua syntyneeseen konfliktiin.

We undertook the action against the Al-Qu'eda network and the Taliban regime that shelters them. After several weeks in which we had given the Taliban every opportunity to deliver up those responsible for the atrocity on 11 September and the action that we take is targeted. We do the maximum we possibly can to minimise civilian casualties, but it is necessary that we make sure that those that committed these terrible acts in the United States of America are brought to justice. And I believe, incidentally that there is a very, very broad understanding of that right round the world. (Blair, T: 1.11.2001)

Oikeus oli WTC-terroristeja vastaan suunnatun toiminnan dominoiva perspektiivi, joka esiintyi kolmivaiheisena toiminnan ketjuna. Ensimmäisenä Blair identifioi bin Ladenin, Al-Qaidan ja Taliban-hallinnon vastuullisiksi WTC-iskuista, ja tämä näkemys perustui tiedustelun kautta saatuihin todisteisiin; toiseksi ystävien toiminta määrittyi oikeutetuksi lain voiman käyttämiseksi oikeuttamattomaan tekoon syyllistyneitä vastaan; kolmanneksi oikeuden toteuttaminen edellytti toiminnan saattamista päätökseensä. Syyllisten identifiointi auttoi Blairia sulkemaan afgaanikansan ja muslimit terrorismin vastaisen toiminnan ulkopuolelle, mutta tämä subjektien spesifiointi itse asiassa muutti toiminnan monipuolisemmaksi. Blair välitti kuvan toiminnasta monitasoisena ja suunnitelmallisena, johon sisältyivät poliittisten, sotilaallisten ja humanitääristen keinojen hyödyntäminen yhteisen päämää-

rän saavuttamiseksi. Liittouman tavoitteena oli afgaanien kärsimyksen minimisointi, ja Blair vakuutti liittouman olevan sitoutunut yhteistyöhön afgaanien kanssa, jolla tavoiteltiin paremman ja rauhallisemman tulevaisuuden varmistamista kontrastissa vallitsevaan diktaatturiin ja alistamiseen. Liittouman aikomuksista esimerkkinä Blair toi esille humanitääristä apua koskevien valmistelujen laatimisen Yhdistyneen Kansakunnan, Punaisen Ristin ja muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Tämän lisäksi Blair antoi lupauksen 25 miljoonan punnan lisäävusta edellisestä vuonna annetun 35 miljoonan lisäksi, mutta jälleenrakentamisen aiheeseen palaan uudelleen anagnorisis-vaiheessa. Pathoksen pääteemana ja romanttisen dialektiikan perustana oli oikeus: päättävällä ja harkitulla toiminnalla pyrittiin syyllisten saamiseen kiinni, ja yksi tämän perspektiivin manifestaatioista oli ultimately (yhteistyö tai vastustus) esittäminen talibaneille. Ultimately etuihin kuului päätösvastuun siirtäminen talibaneille, jolloin väärä valinta antoi sekä automaattisen oikeutuksen että väistämättömyyden leiman liittouman toiminnalle. (Blair, T: 25.9.2001; Blair, T: 27.9.2001; Blair, T: 4.10.2001) Tästä perspektiivistä ainoa ystäville kuuluva vastuu koostui toiminnan saattamisesta loppuun, koska toiminnan keskeyttäminen merkitsee epäonnistumista oikeuden toteuttamisessa. Yllä esitetyt toiminnan suuntaviivat Blair antoi ennen Afganistanin sotaa eivätkä ne juurikaan muuttuneet varsinaisten sotatoimien alkaessa ja edessä. Tästä yhden esimerkin tarjoaa ensimmäinen marraskuuta annettu lausunto Saudi-Arabiassa, jossa Blair esitti toiminnan sisällöksi syyskuun yhdennestätoista vastuullisten saattamisen oikeuden eteen, kohdennetut sotilastoimet siviiliuhrien minimoimiseksi ja sitoutumisen Afganistanin uudelleenrakentamiseen (Blair, T: 1.11.2001).

No country lightly commits forces to military action and the inevitable risks involved but we made it clear following the attacks upon the United States on September 11th that we would take part in action once it was clear who was responsible. There is no doubt in my mind, nor in the mind of anyone who has been through all the available evidence, including intelligence material, that these attacks were carried out by the al-Qaeda network masterminded by Osama bin Laden. Equally it is clear that his network is harboured and supported by the Taliban regime inside Afghanistan. (--). They were given the choice of siding with justice or siding with terror and they chose to side with terror. (--). This, of course, is a moment of utmost gravity for the world. None of the leaders involved in this action want war. None of our nations want it. We are a peaceful people. But we know that sometimes to safeguard peace we have to fight. Britain has learned that lesson many times in our history. We only do it if the cause is just but this cause is just. The murder of almost seven thousand innocent people in America was an attack on our freedom, our way of life, an attack on civilised values the world over. We waited so that those responsible could be yielded up by those shielding them. That offer was refused, we have now no choice so we will act. And our determination in acting is total. We will not let up or rest until our objectives are met in full. (Blair, T: 7.10.2001)

Seitsemäs lokakuuta 2001 Blair vahvisti sodan alkaneen Afganistanissa. Oikeuden perspektiivistä käsin Blair kuvasi sotilastoimia väistämättömäksi tuloksi sitoumuksesta toimintaan syyskuun yhdenneistöistä vastuullisia vastaan, joiden syyllisyyden todisteet olivat kiistattomasti osoittaneet. Sotilastoimien väistämättömyyden keskeisin perustelu löytyi talibaneille esitetystä ultimaatumista, johon talibaneilla oli annettu runsaasti aikaa vastata, ja heidän valintansa liittoutua terrorin kanssa muutti heidät legitiimeiksi vihollisiksi. Päätäväisyydestä toimintaa kohtaan todisti liittouman jatkuva vahvistuminen, joka tuki terrorismista luodun uhkakuvan validiteettia koko maailmaa uhkaavana ilmiönä. Sotilastoimiin ei kuitenkaan ryhdytty kevytmielisesti, sillä niihin sisältyi väistämättömästi riskejä, mutta toimettomuudesta syntyvät vaarat olivat Blairille toimintaan sisältyviä vaaroja suurempia. Blair kuvasi Afganistanin toiminnan tavoitteita myös yleisemmästä terrorismin vastaisen sodan perspektiivistä käsin, jolloin päämääräksi muodostuivat bin Ladenin terroristiverkoston hävittäminen ja toimenpiteet bin Ladenia sponsoroivaa Taliban-hallintoa vastaan. Kuitenkin hävittämisen teema näytti koskevan ainoastaan terroristiverkostoja tai –ryhmittymiä niiden varsinaisten jäsenten sijasta. Tähän perspektiiviin sisältyi myös Al-Qaidan esittäminen uhaksi brittiläiselle ja muiden valtioiden elämäntavalle. Kolmantena toiminnan oikeuttamisen perustana esiintyi Al-Qaidan ja talibanien harjoittama huumekauppa, sillä Blairin mukaan yli 90 prosenttia Britanniassa myytävästä heroiinista tuli Afganistanista. (Blair, T: 7.10.2001; ks. Blair, T: 12.10.2001) Kolmas perustelu ei kuitenkaan ollut keskeinen toiminnan oikeuttamisen keino Blairille, ja se voidaankin tulkita konkreettiseksi manifestaatioksi terroristiuhasta, joka uhkasi brittiläistä elämäntapaa. Sodan edetessä toiminnan suuntaviivat muuttuivat lopulta perusteluiksi käynnissä olevan toiminnan saattamiseksi loppuun. Jos tästä romanttissävyytteisestä vaatimuksesta olisi luovuttu, niin vihollinen (erityisesti Taliban-hallinnon) olisi voinut muuttua poliittisesti käsiteltäväksi. Tässä skenaariossa toiminnalle olisi riittänyt vihollisen päihittäminen, ja sopimuksen solmiminen konfliktin purkamiseksi olisi ollut todellinen mahdollisuus. Näin oikeuden perspektiivi olisi muuttunut toissijaiseksi verrattuna poliittiseen, ja vihollisen identiteetti asymmetrisenä tai absoluuttisena vihollisena olisi jouduttu muuttamaan symmetrisempään muotoon. Kuitenkaan liittouman symmetrinen lähestymistapa ei olisi riittänyt, vaan sama vaatimus olisi koskettanut myös Taliban-hallintoa. Vaikka edellä esitetyt vaihtoehdot ovat puhdasta spekulatiota, niin ne auttavat ymmärtämään vihollista koskevan päätöksen merkitystä toiminnalle.

In respect of the very basis of this action, we must never forget why we are engaged in it – it is because on 11 September al-Qaeda perpetrated the worst terrorist outrage in history. It is to bring justice and to eliminate it as a threat to world affairs that we have been and are acting as we are. (Blair, T: 14.11.2001)

Eksistentiaalinen uhka ja oikeus kietoutuivat yhteen sotilastoimien oikeuttamisessa terrorismilla, joka Blairille tarkoitti viattomien ihmisten tappamista. Tästä perspektiivistä Blair kykeni erottamaan afgaanit ja muslimit terrorismin vastaisen toiminnan ulkopuolelle, ja tätä oikeuttamisen lajia hän tuki muistuttamalla Lännen osallistumisesta Kosovon tapahtumiin, joka perustui Milosevicin aloittamaan etniseen puhdistukseen eikä toiminta ollut tällöinkään suuntautunut uskonnollisia ryhmittymiä vastaan. Koska terroristien motiivina oli myös jakolinjojen synnyttäminen maailmassa, niin maailman tuli yhdessä voittaa kansainvälinen terrorismi ja asettaa lakiin perustuva järjestys sen tilalle. Toiminnan päättävistä ja harkitsevaista luonnetta Blair perusteli kolmella toiminnan määrittämisen vaiheella, jotka olivat syyllisten identiteetin vahvistaminen, vaihtoehdon antaminen Talibanille ja siviiliuhrien määrän minimisointi. Afgaanit eivät kuitenkaan olleet täysin Afganistanin operaation ulkopuolella, vaan he kuuluivat humanitäärisen, poliittisen ja diplomaattisen avun piiriin. (Blair, T: 8.10.2001; Blair, T: 9.10.2001; Blair, T: 11.10.2001) Toiminnan harkitsevaisuus ulottui jopa muslimien Ramadanin huomioimiseen sotilaskampanjassa, ja tämä huomio tarjosi yhden tilaisuuden Blairille erottaa muslimit talibaneista, sillä jälkimmäiset tulivat taistelemaan Ramadanista huolimatta (Blair, T: 9.11.2001a). Päättäväisyys ja harkitsevaisuus olivat olennainen osa toiminnan määrittämiseksi oikeuden perspektiivistä, jonka aktualisoiminen romanttisen dialektiikan muodossa edellytti selkeää agonissa syntyneitä asettelmaa. Vaikka absoluuttisen vihollisen hävittäminen noudattaa tarkemmin romanssin kaavaa, niin oikeuskin soveltuu romanssiin johtuen tavoitteesta aikaansaada pysyvä ratkaisu loppuunviedyllä toiminnalla. Poliittinen puolestaan ei välttämättä ole romanttinen, koska se sisältää ainoastaan sodan potentiaalin eikä vastustajaa tarvitse voittaa täydellisesti yhteentotossa. Joka tapauksessa oikeuden perspektiivi jäi vaillinaiseksi, sillä Blair ei individualisoinut terrorismia riittävästi eli hän ei määrittänyt terroristeja rikollisiksi. Ideaalissa tilanteessa terroristit käsitettäisiin yksittäisiksi rikollisiksi, jotka asetettaisiin sivistyneen maailman tuomioistuimeen. Tällöin taustaoletuksena olisi terroristien kuuluminen sivistyneen maailman järjestykseen, ja he olisivat muuttuneet rikollisiksi rikkomalla yhteisön sääntöjä, joka oikeuttaisi tuomitsemisen ja rangaistuksen langettamisen. Kuitenkin terroristien siirtäminen sivistymättömään maailmaan ja heidän määrittäminen sivistyneen maailman viholliseksi hankaloitti terrorismin vastaisen sodan käsittämistä täysin legaalisenä prosessina.

Poleemisesta oikeuden ja eksistentiaalisen uhan käsitteiden rinnakkainen käyttö synnytti sellaisen tilanteen, jossa eksistentiaalinen ja oikeudellinen tulkinta simultaanisesti rajoittivat ja tukivat toisiaan. Poliisitoimen ja absoluuttista vihollista vastaan käydyn totaalisen sodan yhteensovittaminen teki toiminnan luonteesta osittain määrittelemätöntä, jolloin konkreettiset toimenpiteet eivät kohdanneet rajoittavia ennakkoehtoja tai vaatimuksia merkittävästi.

Pathos esiintyi täysin romanttisen dialektiikan mukaisesti, jolloin toiminnan täytymyksestä muodostui edellytys uuden maailman syntymiselle. Tästä perspektiivistä sota-toimien rajaaminen terroristeja ja Taliban-hallinto vastaan kasvatti romanttisen dialektiikan toteutumisen uskottavuutta, mutta se myös muutti sodan Afganistanissa yhdeksi episodiksi terrorismin vastaisen sodan suurnarratiivissa. Juuri oikeuden ja eksistentiaalisen uhan perspektiivit mahdollistivat tämän, koska ne erottivat toisistaan terroristien tuomitsemisen konkreettisessa tilanteessa ja terrorismin hävittämisen yleisemmällä ilmiöiden tasolla. Toisinaan eksistentiaalinen tulkinta löytyi esimerkiksi Osama bin Ladenista rakennetussa uhkakuvassa, sillä toimettomuus olisi mahdollistanut bin Ladenin yritysten jatkumisen muslimivaltioiden hallitusten kumoamiseksi sekä pelon, terrorin ja suvaitsemattomuuden hallinnot asettamiseksi niiden tilalle (Blair, T: 12.10.2001). Terrorismi ja Osama bin Laden, Al-Qaida sekä talibanit terrorismin konkreettisina manifestaatioina edustivat Blairille selkeästä eksistentiaalisesti totaalista, moraalisoikeudellissävyytteistä uhkaa, joka oli eliminoitava pelkän päihittämisen sijasta. Tässä kohtaa on syytä muistuttaa, etteivät moraalinen ja oikeudellinen vihollistulkinta ole toistensa synonyymeja: moraalisin termein nähtynä vihollinen on absoluuttinen toinen, jonka kanssa ei jaeta yhtäläisyyksiä ja joka on hävitettävä, mutta oikeus ei sulje vihollista ulkopuolelle täydellisesti, vaikka häntä ei nähdä ystävän veroisena symmetrisenä subjektina. Moraalisen ja oikeudellisen eroja voidaan selventää seuraavanlaisesti: absoluuttinen vihollinen suljetaan täydellisesti ulkopuolelle, mutta rikollinen eristetään järjestyksen täysivaltaisesta jäsenyydestä järjestyksen sisällä. Oikeuden perspektiivi voidaan tulkita Blairin keinoksi äärimmäisten keinojen käytön hillitsemisessä Afganistanissa, kun moraalisempi ja totaalisempi perspektiivi ylläpiti laajemman terrorismin vastaisen sodan intensiivisyyttä. Kuitenkin WTC-terroristien oikeuden eteen tuomisen ja terrorismin hävittämisen teemojen rinnakkaiselolla oli merkittävä yhteisvaikutus poliittisen kannalta, sillä ne siirsivät konfliktin pois poliittisesta sfääristä. Koska konfliktin osapuolet eivät olleet symmetrisessä suhteessa toisiinsa ja molemmat esiintyvät sitoutuneina toiminnan saattamiseen loppuun saakka, niin poliittisen perspektiivin soveltamiselle ei ollut mahdollisuuksia.

This is not a conventional fight. It is not a battle for territory per se or for the subjugation of Afghanistan. It is a battle to allow Afghans themselves to re-take control of their country and in doing so to close down the threat posed by the present rules. The political and diplomatic go hand in hand with the military. (Blair, T: 30.10.2001)

Just to say, in respect of the action in Afghanistan, we understand as well the issue and opinion here about the nature of the action we take but I would just like to say this to you: the action that we take is designed, in so far as we possibly can, to minimise civilian casualties. The action that was taken on the 11 September was action designed to maximise the number of civilian casualties. So whatever the differences again of perspective there, we too want to see this action brought to an end as swiftly as possible but it can be done at any point in time that the Taliban regime and the al-Qaida network shut down the network of terror there. (Blair, T: 31.10.2001)

Toiminnan määrätietoinen ja kohdennettu luonne sai Blairilta vahvistusta, kun hän kuvasi sotilastoimien saavutuksia Taliban-hallinnon sotilasinfrastruktuurin ja –kapasiteetin tuhoamisessa. Tämän lisäksi liittoutuma oli tuhonnut useita Al-Qaidan terroristien koulutusleirejä sekä tukenut Pohjoista Liittoumaa, ja näiden toimien yhteisvaikutuksena oli Taliban-hallinnon jatkuva heikkeneminen, joka teki toiminnan saattamisesta huipentumiseensa entistä uskottavampaa. Sotilastoiminnan kohdentaminen terroristeja ja talibaneja vastaan toimivat keinoina romanttisen dialektiikan ja oikeuden perspektiivin vahvistamiseksi, koska kohdennettua toimintaa ei tarvinnut hidastaa epäselvyyksien kadottua. Toiminnan kohdentaminen vahvistaa myös ystävä/vihollinen –erottelua, josta esimerkkinä Blair esitti liittoutuman tavoitteeksi siviiliuhrien määrän minimoimisen terroristien pyrkiessä päinvastaisiin tuloksiin. Tätä selitystä tuki Afganistanin operaation humanitäärisen puolen merkittävä edistyminen huolimatta talibanien aiheuttamista ongelmista, ja tästä konkreettisena esimerkkinä toimi 700 miljoonan dollarin kokoinen humanitääristä apua varten koottu varanto. Menestyneen toiminnan ohella Blair muistutti sekä konfliktiin johtaneista syistä että toiminnan tavoitteista ylläpitääkseen toiminnan jatkuvuutta ja oikeutusta. Tämän lisäksi hän varoitti ihmisiä kuuntelemasta Taliban-hallinnolta tulevia viestejä koskien Afganistanin tilannetta. Toiminnan monitasoisuus oli merkittävä syy, miksi Blair ei nähnyt Afganistanin konfliktia konventionaaliseksi taisteluksi, kuten hän itse asian ilmaisee yllä olevassa sitaatissa. Toiminnan tavoitteena ei ollut vain vihollisen päihittäminen, vaan myös diplomaattiset ja poliittiset toimenpiteet olivat välttämättömiä todellisen voiton saavuttamiseksi. Jotta toiminnan tähänastinen menestyminen ei olisi luonut liian optimistista kuvaa, Blair muistutti ystävien osapuolen joutuvan käymään lävitse koettelemusten ajan ennen päämää-

rien täyttymistä. Juuri päättäväisyys oli testissä eikä Blair epäröinyt ollenkaan, ettei toimintaa vietäisi loppuun asti. Blair sitoikin toiminnan motiivit ystävien identiteetin vahvistamiseen, joka velvoitti toiminnan saattamiseen loppuun saakka. Toimettomuus olisi merkinnyt vihollisen näkemysten vahvistamista, jonka mukaan liitto on rappeutunut eikä omaa luonteenlujuutta saattaa tehtäväänsä loppuun saakka, ja ainoastaan toiminta osoittaa vihollisen näkemykset vääriksi. (Blair, T: 19.10.2001; Blair, T: 30.10.2001; Blair, T: 31.10.2001) Romanttisesti ilmaistuna Blairille vain yömaailman vaarat kohtaamalla liitto kykeni palaamaan takaisin alkuperäiseen identiteettiinsä ja saavuttamaan vapauden terrorismista.

First of all, let's be very wary of accepting any reports about so-called atrocities at the moment. We simply don't know. There are reports, but we simply don't know. What we do know is that what many people feared, which was an immediate bloodbath, if for example the Northern Alliance went into Kabul, has not happened. And of course there will still fighting. That is why I say the military conflict is not yet over. But the fact is we are in an infinitely better position: one to make sure that that Taliban resistance is broken; two to make sure that we get a better, more stable, broad-based Afghan government; and three to make sure that humanitarian aid goes in. (Blair, T: 16.11.2001)

Toiminnan menestymisestä johtuen Blairin romanttisen narratiivin Afganistan-episodi alkoi siirtyä kohti anagnorisista, ja merkkeinä siirtymisestä olivat Blairin kasvava huomio Afganistanin operaation humanitäärisiä järjestelyjä kohtaan ja uudelleenrakentamiseen sisältyvien vaiheiden spesifimpi määrittely (Blair, T: 8.11.2001). Siirtymä jäi kuitenkin puolittaiseksi johtuen pathoksen huipennuksen toteutumattomuudesta, ja siksi anagnorikseen sisältyi paljon tulevaisuuteen pohjautuvia luonnehdintoja konkreettisten toimien ohella. Toisin sanoen huomattavan lyhyessä ajassa saavutetuista merkittävistä edistysaskeleista huolimatta Afganistanin toiminnan päämääriä ei ollut lopullisesti saavutettu: Osama bin Ladenia ja hänen liittolaisiaan ei ollut tuotu oikeuden eteen, ja tämän ajohdin jatkamisen Blair oli valmis ulottamaan maailman eri osiin asti (Blair, T: 14.11.2001; Blair, T: 11.12.2001). Kuten aiemmin on todettu, toiminnalle asetetuista suuntaviivoista oli tullut toiminnan jatkamisen keskeisiä perusteita, jotka estivät mahdollisuuden muuttaa toiminta poliittiseksi suhteessa vastustajaan. Toiminnan energian ja legitimitetin ylläpitäminen esiintyivät joskus Blairilla hyvin subjektiivisina kuvauksina, joihin liittyi valikoitavuus toiminnan eri puolien painottamisessa. Esimerkiksi sivullisten menehtymisestä taistelun seurauksena Blair totesi virheiden olevan väistämättömiä konfliktissa, vaikka puolustuskyvyttömiä tappaminen oli aina väärä. Merkittävämpää olikin pahimpien kauhukuvien to-

teutumatta jääminen, ja itse asiassa ystävien toiminnan menestyksekkäs jatkaminen oli paras tapa parantaa Afganistanin tilannetta, kuten Blair esittää yllä olevassa sitaatissa. (Blair, T: 16.11.2001; ks. Blair, T: 14.11.2001) Toiminnan energian ylläpitäminen osoitti pathoksen kahden tason välisen kietoutuneisuuden, sillä Afganistanissa harjoitettavan spesifin toiminnan jatkuvuuden ylläpito sai oikeutuksensa myös yleisestä terrorismin vastaisesta toiminnasta ja yleisen terrorismin vastaisen toiminnan aktualisoiminen kasvatti uskottavuutta Afganistanin sotilastoimien menestymisen kautta. Näiden perspektiivien rinnakkaiselo perustui jaetulle viholliskuvalle, joka teki terrorismista totaalisen uhan eksistenssille ja terroristeista oikeutettujen toimenpiteiden kohteita. Vaikka oikeudellisella ja moraalisisella toiminnalla oli erilaiset seuraamukset toiminnan sisällön kannalta, niin molemmat vaativat toiminnan romanttisen dialektiikan toteuttamista ja eliminoivat toiminnan poliittisuuden.

3.2.2 Suurnarratiivi: terrorismin vastainen sota

Terrorismin vastainen sota ei rajoittunut vain Afganistaniin, vaan siitä kehittyi laajempi narratiivi Blairin puheissa. Tämä ilmeni toiminnan jakautumisena kahteen tasoon, jotka olivat kietoutuneet toisiinsa ja jotka vaativat toiminnan saattamista päätökseensä. Kuitenkin niiden välillä vallitsi ero: terrorismin vastaiseen sotaan sisältyvän toiminnan perustana oli absoluuttinen vihollinen, jonka seurauksena toiminnan tavoitteeksi muodostui terrorismin ja terroristiverkostojen eliminoiminen. Kaikkein selkeimmin toiminnan kaksi tasoa erosivat toisistaan romanttisen dialektiikan täyttymyksen suhteen: spesifi sotilastoiminta Afganistanissa saavutti tai lähestyi täyttymystään anagnorisiksen muuttuessa selkeämmäksi ja konkreettisemmaksi sisällöltään, mutta yleinen toiminta terrorismia vastaan pysähtyi pathokseen. Tavallaan terrorismin vastainen sota voidaan tulkita sivistyneen maailman sankarielämää määrittäväksi ilmiöksi, joka sisältää useita episodeja. Terrorismin vastaisen sodan abstraktisuudesta ja soveltavuuden mahdollisuuksista johtuen sitä voidaan pitää toiminnan raamit muodostavana narratiivina, josta käsin toiminta konkreettisissa tilanteissa muodostaa spesifin sisältönsä. Tästä perspektiivistä Afganistan-operaatiosta muodostui yksittäinen episodi suuremman terrorismin vastaisen sodan romanttisessa narratiivissa.

First of all, there has to be a response to bring those terrorists who committed this attack to account. And we will play our full part in that. And secondly, there has then to be an agenda that we construct at an international level that involves the whole of the international community in dismantling the machinery of international terrorism, how it's financed, how these people move about the world, the countries that harbour them

and give them help. At every single level, we have to pursue and dismantle this machinery of terror. (Blair, T: 16.9.2001)

There will be a Phase 2 of the actions against international terrorism, we have made our position very clear about the need to deal with weapons of mass destruction and the importance of ensuring that the United Nations resolutions in this regard are properly implemented. But as I have said many times before, I know that in that phase 2 any action that is taken will be within the deliberation and consultation of key allies. (Blair, T: 22.12.2001)

Syyskuun yhdenentoista terroristi-iskujen tapahtumapäivänä Blair (11.9.2001) määrittä yleisen toiminnan massaterrorismin edustaman pahuuden karkottamiseksi maailmasta, ja tähän Britannia muun maailman ohella tuli osallistumaan. Blairille syyskuun yhdestoista oli nimenomaan tämän uuden uhan manifestaatio, joka velvoitti kansainvälistä yhteisöä ryhtymään toimiin terrorismin vastaisen agendan rakentamiseksi. Agenda sisälsi seuraavanlaiset kysymykset: missä terroristiryhmät ovat, kuinka ne toimivat, kuinka ne saavat rahoituksensa, kuinka niitä tuetaan ja kuinka ne pysäytetään. Syyskuun yhdenentoista tulkitseminen uuden uhan manifestaatioksi yhdisti spesifin toiminnan yleiseen, jolloin esimerkiksi Britannian sisäiset turvallisuustoimenpiteet olivat reaktio sekä WTC-iskuille että yleiselle terroristiuhalle. (Blair, T: 12.9.2001; ks. Blair, T: 25.9.2001) Tästä johtuen kansainvälisen yhteisön agenda kansainvälisen terrorismin purkamiseksi ei rajautunut pelkäämään WTC-iskuista vastuullisten saattamiseen oikeuteen, vaan myös vastaavanlaisen iskun ennalta ehkäisemiseen. Kuitenkin ensisijaisena tehtävänä oli toiminnan aloittaminen WTC-iskuista vastuullisia vastaan, jota ajan myötä seurasi toiminnan kakkosvaihe eli systemaattinen sota terrorismia vastaan. (Blair, T: 16.9.2001) Ajatus toiminnan eri vaiheista toistui Blairilla varsinkin Afganistanin sodan alkamisen jälkeen, jolloin hän toisti edelle mainitut terrorismia koskevat kysymykset korostaen samalla niiden tärkeyttä (Blair, T: 6.11.2001; ks. Blair, T: 22.12.2001). Tällä tavoin Blair ylläpiti yleisen toiminnan jatkuvuutta, vaikka toiminta rajatussa tilanteessa saavuttaisi tavoitteensa.

Last week the United Nations Security Council unanimously adopted resolution 1373. This makes it mandatory for all states to prevent and suppress terrorist financing and requires the denial of safe haven to who finance, plan, support or commit terrorist attacks. (--). But I emphasise we do need to strengthen our laws so that, even if necessary only in small number of cases, we have the means to protect our citizens' liberty and our national security. (Blair, T: 4.10.2001)

Kun Blair antoi vahvistuksen WTC-terroristien identiteetistä neljäs lokakuuta, niin toiminta määrittyi ensisijaisesti iskuihin syyllistyneiden saattamiseksi oikeuteen. Kuitenkin rajatun toiminnan ohella Blairin lausunnossa esiintyi laajempi toiminnan agenda, johon kuului Afganistanin yhteyksien katkaiseminen kansainväliseen terrorismiin. Kansainvälisen terrorismin vastaisen agendan muuttuminen todelliseksi oli Blairille merkki mantereet ylittävän solidaarisuuden ja sitoutuneisuuden olemassaolosta. Toisin sanoen molemmilla toiminnan tasoilla ystävien osapuolena oli sivistynyt maailma, jonka konkreettisista toimista Blair tarjoaa kolme esimerkkiä. Ensimmäisenä oli Yhdistyneiden Kansakuntien päätöslauselma 1373, joka velvoitti valtiot estämään ja tukahduttamaan terrorismin rahoituksen sekä kieltämään turvapaikan terrorismiin osallistuneilta. Toisena esimerkkinä oli Euroopan Unionin aloittama yhteinen toimenpide, johon sisältyivät poliisiyhteistyön kehittäminen, luovutus päätösten nopeuttaminen, terrorismia tukevan rahoituksen lopettaminen ja ilmaturvallisuuden parantaminen. Kolmantena oli kansallisen lainsäädännön täydentäminen legaalisen vallan parantamiseksi, ja tämä suoritettiin lisäyksillä, jotka koskettivat terrorismin rahoitusta, terroristiepäiltyjen käsittelemistä, turvapaikkaprozeduurien väärinkäyttäjiä, uskonnollista vihaa sekä luovutus päätöksiä. Monitasoisen toiminnan perustana oli terrorismin edustama totaalinen uhka, jolloin uhattuina olivat esimerkiksi talous ja sisäinen turvallisuus. Totaalisen uhkakuvan uskottavuus vahvistui nimenomaan bin Ladeninista luodun uhkakuvan kautta, jonka seurauksena Afganistanin toiminta ja terrorismin vastainen toiminta kietoutuvat yhteen. Toiminnan tasojen yhteys ilmeni myös oikeuttamisessa, joka perustui sekä defensiiviseen että oikeuden positioon. Molemmat perusteet toivat esille ystävien päättäväisyyden suhteessa toiminnan saattamiseksi loppuun, joka merkitsi joukkoterro- rismien edustaman pahuuden kohtaamista ja päihittämistä. (Blair, T: 4.10.2001; ks. Blair, T: 7.10.2001) Vaikka spesifi toiminta ja yleinen toiminta esiintyivät Blairilla rinnakkain ja toisiinsa sekoittuneina, niin niiden välillä oli havaittavissa yksi merkittävä ero. Kuten edellisessä kappaleessa esitin, WTC-terroristeja vastaan suunnattu toiminta rakentui pääasiassa oikeuden teeman ympärille, jolloin toiminnalla tähdättiin syyllisten saattamiseksi oikeuteen. Terrorismia vastaan suunnattua toimintaa Blair kuvasi toistuvasti jyrkemmin ja musta-valkoisin termein, jolloin tavoitteeksi muodostui terrorismin kukistaminen ja hävittäminen. Blair sovitti oikeuden toteuttamisen ja hävittämisen käsitteet yhteen siten, että oikeus koski konkreettisia terroristeja ja hävitys abstraktimpaa terrorismin uhkaa tai terroristiverkostoja. Toisin ilmaistuna Afganistanissa sota oli lähempänä poliisitoimintaa, mutta yleiselle tasolla toiminta lähestyi totaalisen sodan muotoa. Kahden käsitteen käyttö piti tulevan toiminnan spesifin määrittämisen avoimena, sillä terrorismin vastainen sota täysin legaal-

suuden alaisena asettaisi rajoituksia ja ennakkoehtoja toimintavaihtoehtoille, mutta hävittämisen teemaa olisi helpompi lieventää uusissa ja konkreettisissa tilanteissa. Joka tapauksessa toiminnan tasojen erottamisesta seurasi, ettei toiminta kansainvälistä terrorismia vastaan rajautunut vain Al-Qaidan päihittämiseen Afganistanissa (Blair, T: 8.10.2001). Todellakin, Al-Qaidakin muuttui globaalimmaksi ja lähestyi yleisen toiminnan tasoa, kun Blair (21.12.2001) muistutti Al-Qaida -verkoston ulottuvan muualle maailmaan vuoden lopussa. Toisin sanoen toiminta molemmilla tasoilla oli saatettava huipentumispisteeseensä agonivaiheen vakiintumisen jälkeen, jotta anagnorisis-vaiheeseen siirtyminen olisi mahdollista. Al-Qaidan muuttuminen globaaliksi toimijaksi vahvisti terrorismin vastaisen sodan jatkuvuutta, vaikka Afganistanin sodassa lähestyttiin jälleenrakentamisen vaihetta.

We are engaged in a fight against terrorism on all fronts, diplomatic, political and military, and people in this country ask what should they do at a time like this. The answer is that people should go about your daily lives. To work, to live, to travel and to shop, to do the things that people did in the same way as they did it before the 11th of September. We will be vigilant. But we must not let these events shake our confidence in ourselves, in our country and in our way of life. (Blair, T: 27.9.2001)

We have to make sure, in the interests not just of our own countries but of world stability, that we close down these terrorist networks, that we strike a fundamental blow against those that are seeking to use methods of terror to gain ends they cannot gain by proper democratic means and that is a battle worth fighting, and we are fighting it. (Blair, T: 19.10.2001)

Toiminnan erottaminen kahdeksi tasoksi johti siihen, ettei terrorismin vastainen sota sellaisenaan ollut sidottu spatiaalisesti tai temporaalisesti, vaan ainoastaan sen konkreettiset manifestaatiot toteutuivat määrättyissä konteksteissa. Yhdysside yleisen ja spesifin toiminnan välillä kumpusi jaetuista perusteista: terrorismi ja WTC-iskut sen konkreettisena manifestaationa olivat hyökkäys sivistyneen maailman arvoja ja uskomuksia vastaan. Blairille sivistynyt maailma oli valmis taistelemaan arvojensa puolesta yhtä päättäväisesti kuin terroristit omiensa, ja pelkkä osallisuus terrorismiin riitti vastatoimien oikeuttamiseksi. (Blair, T: 14.9.2001; Blair, T: 16.9.2001) Koska Blairin puheissa terrorismi omaksui nopeasti eksistentiaalisen ja totaalisen uhan muodon, niin toiminta esiintyi toistuvasti ainoana ja välttämättömänä vaihtoehtona. Blairin tehokkain argumentti tämän näkemyksen puolesta oli se, että terroristit eivät tunteneet rajoituksia tuhon aiheuttamisen keinojen suhteen ja tällöin joukkotuhoaseiden uhan yhteys terrorismiin muuttui ilmeiseksi. (Blair, T: 21.9.2001) Totaalisen uhan esilletuomisen yhtenä seurauksena oli valppauden ylläpitämisen korostami-

nen huolimatta spesifien uhkien olemattomuudesta. Totaalinen uhkakuva ulotti vaikutuksensa myös WTC-terroristeihin, sillä Blair vaati talibaneja sulkemaan terroristien harjoitusleirit WTC-iskuihin syyllistyneiden luovuttamisen ohella. (Blair, T: 25.9.2001). Kansainvälinen terrorismi eksistentiaalisena ja totaalisenä uhkana esiintyi vaarana, jonka ikeen alla monet kansat olivat eläneet, ja tätä uhkaa vastaan suunnatulla toiminnalla tähdättiin maailman stabiliteetin luomiseen, joka merkitsi ihmisten haluaman turvallisuuden ja järjestyksentunteen uudelleenluomista (Blair, T: 19.10.2001). Toiminnan tavoite (anagnorisis) toimi myös toiminnan oikeutuksena, sillä Blairin mukaan kansainvälinen terrorismi päihitettäisiin lopullisesti rakentamalla turvallinen maailma, jossa kaikkia kansalaisiaan edustavat valtiot eläisivät rauhassa naapuriensa kanssa (Blair, T: 14.11.2001). Romanssin termein tämä tarkoitti pathoksen loppumista anagnoriksien aktualisoitumiseen. Edellä mainittu Blairin näkemys auttaa myös ymmärtämään, miksi terrorismin vastaiseen sotaan liittyy implisiittisesti ajatus sodasta kaikkien sotien lopettamiseksi. Tämä selittää osaltaan, miksi Blair kansainvälisen yhteisön doktriinia käsittelevässä puheessaan nosti esille ennaltaehkäisevän toiminnan (terrorismin kasvua edistävien olosuhteiden poistamiseen tähtäävät toimenpiteet) muiden terrorisminvastaisten toimien rinnalle, joita olivat esimerkiksi joukkotuhotuhoaseiden leviämisen ehkäiseminen ja uskonnollista fanaattisuutta vastaan taistelevien valtioiden tukeminen (Blair, T: 12.11.2001). Konkreettisen järjestyksen näkökulmasta kyseisillä toimilla tähdättäisiin poliittisen mahdollistaman järjestyksen suojelemiseen epäpoliittista uhkaa vastaan. Blairin näkemykset toiminnan tavoitteista toivat esille hyvin hänen narratiivinsa romanttisen aspektin, sillä toiminnan päämäärä eli turvallinen maailma oli heijastuma anagnoriksista. Kuitenkin käsittelen uutta maailmaa tarkemmin seuraavassa kappaleessa, jossa tulee käymään ilmi anagnoriksien luonne sekä idyllisen maailman palauttamisena että sen uudelleenrakentamisena.

The war against terrorism is not just a police action to root out the networks and those who protect them, although it is certainly that. It needs to be a series of political actions designed to remove conditions under which such acts of evil can flourish and be tolerated. The dragon's teeth are planted in the fertile soil of wrongs unrighted, of disputes left to fester for years or even decades, of failed states, of poverty and deprivation. (Blair, T: 12.11.2001)

Pathos ilmensi hyvin sivistyneen ja sivistymättömän maailman vastakkainasettelun voimakkuutta, jolloin edelliseen liittyi järjestys/turvallisuus ja jälkimmäiseen kaaos/turvattomuus. Poliittisesta perspektiivistä tulkiten järjestäytyneet tunnustetuista valtioista

koostuva maailma oli poliittisen olotila, ja ulkopuolinen maailma oli selkeästi epäpoliittinen epäjärjestys. Tämä epäjärjestys oli erityinen uhka, koska se velvoitti kaikki poliittisesti tunnustetut valtiot osallistumaan järjestyksen puolustamiseen. Tästä perspektiivistä ei ollut yllättävää, että Blairille terrorismin vastaisessa sodassa panoksena oli elämäntavan jatkuvuuden turvaaminen, jonka johdosta toimintaa voitiin perustella myös taloudellisin argumentein (Blair, T: 5.11.2001). Kuitenkin Blair (27.9.2001) halusi ihmisten jatkavan päivittäistä elämää huolimatta terrorismin vastaisesta taistelusta, ja tämä voidaan tulkita merkiksi spesifin toiminnan erottamisesta yleisestä toiminnasta. Ideana oli siis se, että konkreettinen toiminta terrorismia vastaan toteutui spesifisti rajatussa kontekstissa, jolloin normaali elämä oli mahdollista konfliktin ulkopuolella sijaitsevassa tilassa. Kuitenkin terrorismin vastaisen sodan retoriikka muistutti ihmisiä terrorismin luonteesta totaalisenä uhkana, jonka seurauksena kukaan ei voinut käyttäytyä välinpitämättömästi tai olla neutraali suhteessa terrorismiin. Tämän seurauksena sisäistä turvallisuutta koskevat toimenpiteet muuttuivat välttämättömiksi. Toisin sanoen terrorismi ei ollut onnistunut tuhoamaan ystävien elämäntapaa, mutta ainoastaan kaikille tasoille ulottuvalla toiminnalla elämäntapa kyettäisiin säilyttämään jatkossakin. Blairin kahden toiminnan tason puheesta seurasi kahdella kortilla pelaaminen: spesifin toiminnan kautta sivistynyt elämä pystyi jatkumaan varsinaisen toiminnan toteutuessa ulkopuolisessa tilassa, kun yleisellä kaikilla tasoilla toteutuvalla toiminnalla tähdättiin globaaliin terrorismin hävittämiseen ja sivistyneen maailman järjestyksen palauttamiseen. Toisin sanoen Blair esitti samanaikaisesti, etteivät syyskuun yhdenentoista iskut aiheuttaneet fundamentaalista muutosta normaalissa elämässä, mutta joukkoterrorismin uhka pakotti turvautumaan kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin kaikilla tasoilla normaalin elämän turvaamiseksi/palauttamiseksi. Jos tarkastelemme tätä poikkeuksen kautta, niin kyseessä oli seuraavanlainen tilanne: normaali elämä oli (osittain) jäädytetty poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta, mutta tämä ei tarkoittanut normaalin elämän lopullista katoamista, vaan sen palauttamista poikkeuksellisen tilanteen vaatimilla ja mahdollistavilla keinoilla. Kyseessä ei siis ollut aito poikkeus, vaan poikkeuksellinen tilanne ja sen mahdollistamien poikkeuksellisten keinojen käyttöönotto. Tähän epäselvyyteen sisältyy tietty arvaamattomuuden elementti, koska esimerkiksi Blairin sisäisiä toimenpiteitä koskevista puheista ei käynyt selville, olivatko muutokset tilapäisiä vai pysyviä.

And we remain in the coalition as strong and resolute as ever in our determination to fight terrorism wherever it exists, and in our determination as well to do so in a way that helps people in Afghanistan and elsewhere to a better future. (Blair, T: 11.12.2001)

Blairin puheissa terrorismin vastaisesta sodasta näyttäisi muodostuvan episodeista koostuva romanttinen narratiivi. Tämä tulkinta vahvistuu vuoden lopussa esitetyissä lausunnoissa, joissa Blair korosti terrorismin vastaisen sodan pathoksen jatkuvan Afganistanissa saavutetuista menestyksistä huolimatta. Afganistanin toiminnan menestys toimikin vahvistuksena sille näkemykselle, että terrorismin vastainen sota tuli saattaa lopulliseen päätökseensä. Terrorismin vastaisen sodan narratiivi esiintyi Afganistanin sodan episodina romanttisempina, sillä se korosti erityisesti päähahmojen vastakkainasetteluun perustuvaa dialektisuutta ja tarvetta saattaa toiminta loppuun saakka. Se lähestyikin hyvän ja pahan kaltaista vastakkainasettelua, jossa päähahmoja edustavat sivistynyt maailma ja terrorismi saivat yhä enemmän apokalyptisia ja demonisia ominaisuuksia. Toisin sanoen pathos esiintyi selkeämmin kuolinkamppailun muodossa, jossa taistelijoina olivat valtioiden ja terroristiryhmittymien sijasta abstraktimmat sivistynyt maailma ja terrorismi. Näiden toimijoiden välinen konflikti ei kuitenkaan ollut poliittinen, vaan asymmetriseen ja absoluuttiseen vihollisuuteen perustuvaa totaalista sota. Erikoista kylläkin, Blairin narratiivin pohjalta terrorismin vastainen sota on eräänlaista kamppailua poliittisen puolesta, sillä poliittinen voi olla olemassa ainoastaan sivistyneeseen maailmaan kuuluvien poliittisesti tunnustettujen entiteettien välisissä suhteissa. Kuitenkin määritellyssä tilanteessa, kuten Afganistanissa, pathos esiintyi asteen laimeampana oikeuden toteuttamisena, jonka seurauksena toiminta ei toteudu äärimmäisenä hävityksenä. Kuitenkin herää kysymys, missä määrin oikeus voi hillitä toimintamethodien valikoimaa, jos lopullisena päämääränä ja toiminnan huipentumana on oikeuden täytäntöönpano. Joka tapauksessa siirtymä suurnarratiivista episodimaiseen seikkailuun toteutuu pienen harmaan alueen lävitse, jossa vihollis- ja toimintamääritelmät eivät ole itsestään selviä. Lopuksi on syytä toistaa se havainto, ettei Afganistanin episodin toiminnan saattaminen loppuunsa merkinnyt suuremman terrorismin vastaisen sodan romanttisen narratiivin siirtymistä anagnorisikseen. Pikemminkin tämä narratiivi jäi avoimeksi kehityksensä suhteen, sillä määrittelemättömässä tulevaisuudessa sijaitsevan anagnorisiksen saavuttaminen saattoi edellyttää useampien spesifeissä konteksteissa toteutuvien episodien ja seikkailujen selvittämistä. Kärjitetysti ilmaistuna, ikuisen rauhan tavoitteluun saattoi luoda ikuisen sodan, koska Blairin terrorismin vastaisen sodan suurnarratiivi ei sisällä ratkaisevaa kuolinkamppailua, ainoastaan episodimaisia seikkailuja. Kuitenkin Blairin narratiivi antaa ymmärtää epäsuorasti, että yksittäisillä valtioilla on velvollisuus osallistua myös tuleviin terrorismin vastaisen sodan episodeihin, jos ne haluavat säilyttää poliittisen statuksensa.

3.2.2.1 Saddam Hussein ja Irakin kysymys

Saddam Hussein is the author of the misfortunes of the Iraqi people. He could use as much money as he wanted. Under the regime of sanctions that is in place he could use as much money as he wanted for medicines and food. He chooses not to. We are putting forward proposals in the UN Security Council, ourselves, now, Britain and other countries, which will allow access to far greater amounts of money provided he allows us to inspect and make sure that he is not developing weapons of mass destruction and it my desire is to help the Iraqi people, but they are not going to be helped... (Blair, T: 9.10.2001)

We believe that his regime has meant a huge weakening of the prosperity and security of people there, and we are anxious to get as much help through to people in Iraq, whilst not allowing Saddam Hussein to develop weapons of mass destruction. which he desires to do, and therefore threaten the stability of the entire region, given his record in invading Kuwait and trying to annexe it, so we have been trying to work on that. And that pre-dates 11 September. (Blair, T: 19.10.2001)

Tarkastelemassani aineistossa Irakin kysymys esiintyi vain kolmessa Blairin pitämässä puheessa, mutta niistä voidaan lukea Irakin sotaa ennakoivia sisältöjä. Irakin kysymys nousi esille ensimmäisen kerran Al-Jazeeran järjestämässä haastattelussa yhdeksäs lokakuuta. Blair määritteli Saddam Husseinin Irakin kansan kärsimysten syyksi, sillä irakilaisilla ei ollut riittävästi ruokaa ja lääkkeitä, ja syynä kärsimykseen oli Husseinin valinta, sillä hänellä oli käytettävissään resursseja miljardien dollareiden edestä. Britannia muiden valtioiden kanssa oli parhaillaan laatimassa ehdotuksia pakotteiden keventämiseksi YK:n turvallisuusneuvostolle, jonka antamat päätöslausunnot soveltuivat niin Irakiin kuin muihinkin valtioihin. Pakotteiden keventämisen ehtona oli asetarkastajien pääsy Irakiin, jolla pyrittiin varmistamaan, ettei Saddam Hussein ollut kehittämässä joukkotuhoaseita. Blairin esittämiin ehtoihin suostuminen olisi parantanut Irakin kansan auttamiseen tähdättyjen resurssien kasvattamista, vaikka Husseinilla oli jo varoja käytettävänä. Tällä tavoin korostui ehdotusten laatijoiden hyväntahtoisuus kontrastissa Saddam Husseinin päätökseen olla helpottamatta irakilaisten elämää, ja Blair totesikin lakonisesti, ettei uskonut Husseinin tulevan auttamaan kansaansa. (Blair, T: 9.10.2001) Tässä lausunnossa käy ilmi Blairin tuttu tekniikka siirtää vastuu vastustajan harteille, jonka päätökset ovat sekä syy vallitseviin olosuhteisiin että potentiaalinen oikeutus vastatoimille. Merkittävintä tässä haastattelussa oli joukkotuhoaseiden uhan esilletuominen, koska se mahdollisti yhteyden luomisen Husseinin ja terrorismin välillä. Juuri tämän yhteyden pohjalta oli mahdollista kyseenalaistaa valtion poliittisen statuksen legitimizeetti.

Irakin kysymyksen keskittyminen Saddam Husseinin hahmon ympärille jatkui Blairin muissa lausunnoissa, joissa Saddam Hussein esiintyi syyllisenä Irakin vaurauden ja turvallisuuden heikentymiseen. Näin Irakin kansan erottaminen Saddam Husseinista nousi samaa kaavaa kuin Taliban-hallinnon erottaminen afgaaneista. Vaikka Blair kyseenalaisti irakilaisten ja Husseinin välillä vallitsevan suojelun ja kuuliaisuuden suhteen legitimitetin, niin Hussein edustama uhka keskittyi ennen kaikkea joukkotuhoaseiden kehittämiseen. Tätä kautta Blair toi esille alueellisen tasapainon, jonka Hussein vaaransi jo Persianlahden sodan aikana yrittämällä liittää Kuwait Irakiin. Blair oli vakuuttunut Husseinista esittämän kuvauksensa pätevyydestä, josta todisti Husseinin päätös olla hyödyntämättä öljytuloja kansansa olosuhteiden kohentamiseen huolimatta YK:n tarjoamasta mahdollisuudesta. Nämä kuvaukset tekivät interventiota Irakiin sekä todennäköisemmän että oikeutetumman. Itse asiassa vastaavanlaiset kuvaukset ovat tuttuja jo talibanien yhteydestä: Husseinin implisiittinen yhteys terrorismiin joukkotuhoaseuhan muodossa, hänen hallitsijaseman legitimitetin kyseenalaistaminen ja hänen destabilisoiva vaikutus Lähi-idän järjestykseen. Kuten talibanien kohdalla, Blair asetti valinnanvastuun Husseinin harteille, jolloin asetarkastajien paluu ja irakilaisten kärsimysten helpottaminen edustivat anagnorisikseen sisältyvän uuden maailman toiveikkuutta. (Blair, T: 19.10.2001; 12.11.2001) Kuitenkin Husseinista luotu kuva ja näkemys hänen päättäväisyydestä joukkotuhoaseiden hankkimisessa eivät paljoakaan luoneet uskottavia vaihtoehtoja muille toimintamalleille intervention rinnalla. Kuitenkin Irakin kohdalla Blair antoi YK:lle suuremman merkityksen kuin Afganistanin sodassa, jossa sen rooli muuttui aktiivisemmaksi vasta jälleenrakentamisen vaiheessa. Vaikka ystävien toiminta alkoi jälleen hahmottua välttämättömyytenä ja asetelma romanttiselle dialektiikalle syntyä, niin Husseinista luotu viholliskuva ei kuitenkaan syntynyt pelkistä ulkoisten tapahtumien verbaalisista jäljennöksistä. Ennen kaikkea vihollinen syntyy subjektin päätöksestä, jolloin toiminta ei ole vain reagoitua ulkoisiin tapahtumiin. Joka tapauksessa perusteet intervention justu causalille alkoivat muodostua jo Afganistanin sodan aikana, ja näiden näkemysten pohjalta Britannia Tony Blairin johdolla lopulta osallistui Irakin sotaan Yhdysvaltojen rinnalla. Kuitenkin terrorismin vastaisen sodan perspektiivistä tulkittuna Irakista muodostui episodi, johon siirtyminen ei ollut ehdollinen Afganistanin sodan menestykselle.

3.3 Anagnorisis: sankarin status ja visiot uudesta maailmasta

3.3.1 Uuden maailman järjestys

Romanttisen narratiivin päätepisteenä on anagnorisis, joka merkitsee sankarin statuksen vahvistamista ja uuden maailman ilmaantumista. Se on tulosta pathoksessa saavutetusta täyttymyksestä, jossa dialektinen toiminta luo murroksen vallitsevaan asiantilaan ja synnyttää jotakin uutta. Kuitenkaan uusi maailma ei ole radikaalisti uusi, ennennäkemätön tai puhtaasti tulevaisuuteen suuntautunut, vaan siihen sisältyy elementtejä nostalgisesta menneisyydestä, joka loppui agonissa toteutuneeseen traagiseen pudotukseen alempaan maailmaan. Sanalla sanoen, anagnoriksessa esiintyy kultaisen aikakauden idyllinen maailma uudistuneena, ja poliittisesti kyseessä on idealisoitu visio globaalista nomoksesta, jossa poliittiset entiteetit voivat toimia yhteistyössä jaettuihin periaatteisiin tukeutuen. Tony Blairin puheissa visio uudesta maailmasta rakentui agonissa luodulle asetelmalle ja pathoksessa määrittelylle toiminnalle: agon tarjosi kontrastin tai konstituoivan pisteen uudelle maailmalle, ja pathoksessa saavutettu menestys kasvatti uuden maailman aktualisoinnin todennäköisyyttä vahvistamalla sivistyneen maailman sankarin statusta. Pathoksen ja anagnoriksien suhde oli kaksisuuntainen, sillä uuden maailman visio sekä toimi oikeutuksena määritetylle toiminnalle että tuki dialektisen toiminnan saattamista huipentumispisteeseensä. Samalla tavoin voidaan hahmottaa agonin ja anagnoriksien välisen suhteen funktio, jolloin uuden maailman vision kohottaminen yhteiseksi päämääräksi toimi välineenä ystävien joukon maksimoimiselle. Anagnoriksien käsittelemisen aloitan Blairin uuden maailman visiosta, joka syntyi syyskuun yhdenneistöistä ja terrorismin vastaisesta sodasta. Tämä visio irrottautui sidoksistaan WTC-terroristeihin ja heitä vastaan suunnatusta toiminnasta varsin pian, ja se omaksui sisällöltään kattavamman ja globaalimman nostalgisävyteisen tulevaisuudenvision muodon. Blairin välittämä visio onkin hyvin yleisluontoinen ja abstrakti, ja tästä johtuen se kykeni muuttamaan konkreettiset tilanteet episodeiksi matkalla kohti hahmoteltua idyllistä maailmaa. Tällöin konkreettisesti tilanteessa menestyminen ei merkinnyt uuden maailman täydellistä aktualisoitumista, vaan ainoastaan yhtä askelta kohti sitä. Visio sisälsi merkittävän potentiaalın toisistaan erilaisten toimintojen toteuttamiselle, ja menestys konkreettisesti tilanteissa/episodeissa kasvattivat vision uskottavuutta ylläpitäen samalla toiminnan jatkuvuutta. Tästä johtuen olen erottanut Afganistanin jälleenrakenn-

tamisen ja Lähi-idän rauhanprosessin erillisiksi osioiksi, koska Blairin suurnarratiivin perspektiivistä ne ovat episodeja uuden maailman aktualisoimisessa.

So, I think what is – what is happening is that because this crisis has been, as I say, so deep, and because now there is this real sense in the international community that it has come together, if you like, a whole lot of barriers and obstacles to people communicating with each other, trying to understand each other's point of view are coming down and are breaking up. And I, I mean, insofar as any good can come out of such evil, I think that is the good emerging from it. (Blair, T: 25.9.2001)

Many of the old difficulties of the past can be set aside. We have a real opportunity to forge new relationships and I think it is immensely important that we do so because we face common interests and common problems today. (Blair, T: 5.10.2001b)

Tony Blairin visio uudesta maailmasta alkoi muuttua näkyvämmäksi 25. syyskuuta annettusta lausunnosta lähtien, jossa hän vahvisti WTC-terroristien identiteetin. Syyskuun yhdennentoista iskujen ainutlaatuisuus ilmeni siten, että se sai ihmiset arvioimaan uudelleen syntynyttä tilannetta. Keskeisimpiä merkkejä uuden maailman muodostumisesta olivat entisten raja-aitojen murtuminen kansojen välisen kommunikaation ja yhteisymmärryksen edestä. Yllä olevassa sitaatissa Blair kutsuikin kansainvälisen yhteisön lähentymistä syyskuun yhdennentoista pahuudesta syntyneeksi hyväksi, ja konkreettisia esimerkkejä lähentymisestä olivat Iranin osoittama sympatia Yhdysvalloille, uusi toiveikkuus Lähi-idän rauhanprosessia kohtaan, keskusteluyhteys Syyrian kanssa ja Venäjän lupaama tuki Yhdysvalloille. (Blair, T: 25.9.2001; ks. Blair, T: 11.10.2001) Koska uusi maailma on täyttymykseenä saavuttaneen romanssin dialektisen toiminnan luomus, niin se rakentuu pathoksen tavoin alussa luodulle ystävä/vihollinen -vastakkaisasettelulle. Esimerkkinä tästä toimi lähentymisen merkitys uudelle maailmalle, sillä terroristien motiiviksi Blair oli määrittänyt uusien jakolinjojen synnyttämisen. Kommunikaation näkökulmasta konfliktit pyrittiin ratkaisemaan demokraattisesti neuvottelujen ja keskustelujen avulla uudessa maailmassa sen sijaan, että turvaututtaisiin väkivaltaisiin metodeihin vaikeuksien selvittämisessä (Blair, T: 19.10.2001). Uusi maailma paljastuu agonissa määritellyksi sivistyneeksi maailmaksi, mutta anagnorisiksessa ei ole kyse vain kultaisen menneisyyden palauttamisesta. Koska idyllinen maailma oli Blairille todellinen Lännessä ennen syyskuun yhdettätoista, niin terrorismin vastaisessa sodassa tavoitteena oli sivistyneen maailman nomoksen aktualisoiminen globaalissa mittakaavassa. Blairin visio olikin erityisen romanttinen, koska siinä menneisyys kietoutui yhteen tulevaisuuden kanssa. Blairin vision poliittisuus hämärtyi keskuste-

lun korostamisen seurauksena, mutta hän ei kuitenkaan kertaakaan eksplisiittisesti esittänyt, että tulevaisuudessa kaikki väkivaltaiset konfliktit katoaisivat. Vaikka väkivalta muuttuisikin harvinaisemmaksi, niin tämä ei tarkoita sodan potentiaalın lopullista katoamista. Toisin sanoen poliittinen oli mahdollista Blairin globaalın nomoksen sisällä.

But it is very much part of a changing set of relationships that is putting relations between Russia and Europe, Russia and the United States, Russia and Britain on a new footing for a new age. Today certainly we meet as two countries, not talking to each other out of necessity but working through problems in the spirit of friends and true partners. (Blair, T: 5.10.2001b)

And to me the big change that has happened in the world is that with the end of the Cold War and the unification of Europe taking place now, we have a completely common interest in economic prosperity and international security and to make sure that change where it happens in an orderly way, not with chaos. (Blair, T: 22.12.2001)

Lähentymisen teeman keskeisyydestä tuon esille kaksi esimerkkiä, lehdistötilaisuudet Pakistanin ja Venäjän presidenttien kanssa. Ensimmäisessä tapauksessa Blair kiitti Putinia Venäjän osoittamasta tuesta ja solidaarisuudesta, jotka olivat todisteita muuttuneesta maailmasta ja merkkejä uuden aikakauden alusta. Kylmä sota oli ohitse, ja valtioiden välisten suhteiden uudelleenluominen oli mahdollista johtuen jaetuista eduista ja ongelmista. Ongelmista keskeisin oli luonnollisesti kansainvälinen terrorismi, josta Venäjällä oli omakohtaisia kokemuksia. Syntynyttä tilannetta voisi kuvata osoitukseksi veljellisyydestä, sillä Blairille yhteistyö kahden maan välillä perustui ystävyydelle ja kumppanuudelle välttämättömyyden sijasta. (Blair, T: 5.10.2001b; ks. Blair, T: 22.12.2001) Todisteina lähentymisestä Blairilla oli tarjottavana sanojen ohella konkreettisia tekojakin, joista esimerkin tarjosi lehdistötilaisuus Pakistanin presidentin kanssa. Vaikka Britannialla oli entuudestaan yhteinen historia Pakistanin kanssa, niin syyskuun yhdennentoista jälkeisessä tilanteessa maiden suhteet esiintyivät uudessa valossa. Blairin mukaan Pakistanilla oli suora intressi Afganistanin tilannetta kohtaan, sillä rauhallisen ja vakaan naapurin luominen oli Pakistanille hyödyksi. Osoituksena kumppanuudesta Blair julisti sopimuksen syntyneen puolustusyhteistyön käynnistämisestä Pakistanin ja Britannian välillä, ja hän lupasi auttaa taloudellisten resurssien järjestämisessä Pakistanille pakolaisongelman hallinnoimista varten. Terrorismin vastaiseen sotaan suorasti liittyvän yhteistyön ohella Blair lupasi yhteistyötä talouden saralla, kuten tukea uuden IMF-ohjelman kehittämiseksi ja kauppa- ja yhteistyösopimuksen solmimiseksi Euroopan Unionin kanssa. Blair esitti olevansa vakuuttunut yhteistyön

edistymisestä, ja osana optimismiaan hän kiitti presidentti Musharrafia suunnitelmasta Pakistanin ohjaamiseksi kohti demokratiaa. (Blair, T: 5.10.2001a; ks. Blair, T: 9.11.2001a) Näiden tulevaisuuteen orientoituneiden elementtien rinnalla esiintyivät myös vision nostalgisemmat ominaisuudet, joista osa tuli ilmi pathokselle määritetyistä tavoitteista ja syyskuun yhdennelletoista annetuista merkityksistä. Tästä perspektiivistä terrorismin pysäyttäminen merkitsee muun muassa turvallisuuden, taloudellisen luottamuksen ja lakiin perustuvan järjestyksen palauttamista. Itse asiassa kyseessä oli määritellyn elämäntavan ja maailman stabiliteetin palauttaminen. (Blair, T: 8.10.2001; Blair, T: 11.10.2001; ks. Blair, T: 19.10.2001) Nostalgisuus näyttäisi olevan lähempänä poliittisen eksistenssin suojelemista tai järjestyksen palauttamista poikkeuksesta, mutta Blairille kyseessä oli ennen kaikkea tulevaisuuteen suuntautunut visio. Syyskuun yhdestoista ja sitä seurannut maailman lähenyminen loivatkin Blairille tilaisuuksia korostaa uuteen maailmaan sisältyvää potentiaalia. Esimerkiksi brittiläiselle teollisuudelle pitämässään puheessaan Blair korosti taloudellisen kumppanuuden merkitystä menestyvämmän Britannian rakentamisessa ja ongelmien ratkaisemisessa, ja syyskuun yhdestoista oli korostanut entisestään näihin haasteisiin vastaamisen tärkeyttä (Blair, T: 5.11.2001). Uuden maailman poliittinen merkitys sijaitsi sellaisten olosuhteiden aktualisoimisessa, jotka muodostaisivat yhteisille periaatteille perustuvan globaaleihin mittasuhteisiin ulottuvan konkreettisen järjestyksen. Blairin visio ei kuitenkaan merkinnyt globaalin valtion luomista, vaan poliittisten toimijoiden sitoutumista yhteisiin pelisääntöihin. Sitoutuminen uudistuneen ja sivistyneen maailman ehtoihin toi mukanaan poliittisen tunnustamisen erilaisille entiteeteille (valtioille), ja tämä tarkoitti eräänlaisen idealisoidun poliittisen luomista, jossa eksplisiittisemmät ystävä/vihollinen –asetelmat ja sodan potentiaalisuus olivat peitellysti läsnä.

There are signs of potential hope for the future, new alliances being formed, countries that we weren't talking to that we are talking to, countries coming together in a different way. One other part of this should be as we were just discussing a far greater understanding of what the faith of Islam is about. (Blair, T: 27.9.2001)

Maybe one of the problems that arises out of all this is that there has been insufficient dialogue between the Arab world and the West, between Islam and between people of other faiths. And I hope that we can establish a proper dialogue and maybe that would be some good that could emerge out of the terrible events of the 11th of September. (Blair, T: 9.10.2001)

Uuden maailman aktualisoimiseen kuului islaminuskon muuttaminen osaksi visiota metodein, jotka voidaan tiivistää jaetusta perinnöstä muistuttamiseksi, terrorismin oikeuttamisen

mahdottomuuden uskonnollisin perustein osoittamiseksi sekä terrorismin muuttaminen kaikkia ihmisiä ja uskontoja uhkaavaksi ilmiöksi. Tällöin Blairin visioon kuului keskustelu islaminuskon olemuksesta ja dialogin perustaminen eri uskontojen välillä. Näillä toimin Blair tavoitteli yhteisymmärryksen lisäämistä ja todellisen islamin erottautumista terroristien tulkinnoista. (Blair, T: 27.9.2001; Blair, T: 9.10.2001) Aloitettun dialogin tavoitteena oli väärinymmärrysten korjaaminen, erimielisyyksien selvittäminen ja suotuisien olosuhteiden luominen kumppanuudelle, jotta yhteinen tavoite terrorismin pysäyttämiseksi kaikissa muodoissaan saavutettaisiin. Kuten kansainvälisen yhteisön lähentyminen, uskontojen välinen dialogi oli Blairille osoitus syyskuun yhdennestätoista syntyneestä hyvydestä. (Blair, T: 31.10.2001) Blairin ajatus lähentymisestä islamin ja muun maailman välillä oli harmoniassa kansainvälisen yhteisön uuden rakentumisen kanssa, sillä molemmissa tapauksissa avainsanoja olivat kommunikaatio ja ymmärrys. Tällä tavoin uskontojen lähentyminen, joka ei merkinnyt erilaisuuden katoamista, toimi yhtenä konkreettisena manifestatona uuden maailman aktualisoitumisesta. On kuitenkin syytä huomata, ettei todellinen islam ollut sisällöltään Blairille mitä tahansa: hän erotti varsin selvästi terrorismin islamista, ja hän oletti todellisen islamin olevan sellaista, joka kykenee kommunikaatioon ja yhteistyöhön muiden uskontojen kanssa. Toisin sanoen todellinen islam löytyi sivistyneen maailman raamien sisältä. Näin islam saattoi ottaa poliittisia muotoja sivistyneen maailman sisällä, mutta sen tulisi muiden uskomusten ja aatteiden tapaan pidättäytyä tietyistä väkivaltaisista metodeista ja sitoutua yhteisiin pelisääntöihin. Muissa tapauksissa se muuttuisi epäpoliittiseksi viholliseksi, ja tämän statuksen seurauksista saa käsityksen edellisten kappaleiden sisällöistä.

What is clear is that 11 September has not just given impetus and urgency to such solutions, it has opened the world up. Countries are revising their relations with others, pondering the opportunities for re-alignment. New alliances or deeper alliances are fashioned, new world views are formed. And it is all happening fast. There is a shortcut through normal diplomacy. So we should grasp the moment and move, not let our world slip back into rigidity. We need boldness, grip and follow through. (--). Now we see the impact of global politics. So let us seize the chance in this time, to make a difference. Future generations will thank us if we do; and not forgive us if we fall. (Blair, T: 12.11.2001)

Uuden maailman suuntaviivojen hahmottamisen kannalta kansainvälisen yhteisön doktriinia käsittelevä puhe 12. marraskuuta oli merkittävä virstanpylväs, koska se toi Blairin hahmotteleman uuden maailman potentiaalin esille kaikkein monipuolisimmin. Tässä puheessa tuli esille WTC-iskujen shokkivaikutus, jonka johdosta länsi ei enää voinut elää hy-

vää elämäänsä välinpitämättömästi suhteessa muuhun maailmaan. Blairille terrorismin torjunta sisälsi poliisitoimien ohella poliittista toimintaa, jolla pyrittiin terrorismille suotuisten olosuhteiden poistamiseen. Toiminta ei siis ollut ainoastaan reaktiivista, kuten joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä tai valtioiden tukemista, vaan siihen sisältyi ennaltaehkäisyä painottava puoli. Doktriinin mahdollisti ristiriidan katoaminen kansallisen ja kansainvälisen yhteisön etujen välillä, koska nykyiset ongelmat olivat kasvavissa määrin yhteisiä. Ratkaisut edellyttivät yhteistyötä, ja Blairille syyskuun yhdestoista oli luonut mahdollisuuden, johon tuli tarttua. Toisin sanoen uudessa maailmassa oli kyse päätöksestä, vaikka se esiintyy välttämättömyytenä. Blairin hahmottelemat haasteet olivat monitasoiset: 1) arabimaailman turhautuneet nuoret miehet, joiden tulevaisuudennäkymät olivat heikot ja jotka putosivat dogmien käsiin 2) äärimmäinen ja kieroutunut islamintulkinta, joka pyrki syrjäyttämään maltillisia näkökantoja edustavat 3) Afganistanin epäonnistunut valtio, jossa köyhyys oli valloillaan ja hallitsijat liittoutuneita massamurhaajien kanssa 4) arabimaailman syytökset lännen kaksoisstandardeista suhteessa Lähi-idän prosessiin 5) Afrikan alueellisesti leviävät ongelmat, joita olivat köyhyys, pandemiat ja epäonnistuneet valtiot. Vastaa vasti Blairin toimintaehdotukset kattoivat laajan alan: uskontojen välinen dialogi; Lähi-idän rauhanprosessin uudelleenkäynnistäminen; mahdollisuuden tarjoaminen Syyrialle ja muille vastaaville valtiolle uuden suhteen luomiseksi kansainvälisen yhteisön kanssa, jos ne edistäisivät rauhanprosessia ja osallistuisivat joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen; asetarkastajien lähettäminen Irakiin ja Saddam Husseinin kansalleen aiheuttaman kärsimyksen lopettaminen; Venäjän ja Naton suhteen muuttaminen; sekä uuden aloitteen luominen, jolla tähdättäisiin Afrikassa kehittyvien konfliktien ennaltaehkäisemiseen ja talouden, demokratian ja hallinnon edistämiseen. Selkeämmin uuden maailman idyllisyyttä kuvasi Blairin kehoitus WTO-neuvottelujen Doha-kierroksen saattamisesta päätökseen, koska se merkitsi globaalia kasvua kaupankäynnissä ja elintasossa. Kansainvälisen doktriinin toteuttaminen merkitsi YK:n vahvistamista, sillä uuden maailman luominen sekä oman elämäntavan säilyttäminen edellyttivät maailman lähentymistä ja yhteistyötä. Valinta uuden maailman puolesta oli tehtävä nyt, kuten Blair yllä olevassa sitaatissa ilmoitti. (Blair, T: 12.11.2001)

Romanttisesta näkökulmasta tulkiten uudessa maailmassa oli pitkälti kyse sivistyneen maailman sisällä tapahtuvasta ja komedian piirteitä omaavasta integraatiosta, jonka vastapoolina toimi sivistymätön maailma. Edellä esitetyt toimenpiteet voidaan tulkita myös eräänlaiseksi pathokseksi lopullisen anagnorisiksen aktualisoimiseksi, jolloin uuden maailman luomisesta muodostuisi erillinen tarina tai itsenäisempi episodi terrorismin vastaisen

sodan narratiivissa. Joka tapauksessa yhteiset intressit ja yhteisten pelisääntöjen muodostaminen jaettujen sivistyneiden arvojen ohella toimivat uuden maailman nomoksen perustavina elementteinä. Kuitenkin maailman integraatiota ei tullut käsittää kaikkien erojen hävittämiseksi, sillä uudessa maailmassa oli yhä tilaa erilaisuuksille ja useille poliittisille entiteeteille. Toisin sanoen kansainvälisen yhteistyön merkityksen ja välttämättömyyden korostaminen ei merkinnyt valtioiden katoamista pelikentältä, vaan niiden poliittisten toimintatapojen hillitsemistä ja niiden sitouttamista uuteen nomokseen. Uusi nomos merkitsi kuitenkin suvereenisuuden rajoittamista tunnustamisen ja yhteisten pelisääntöjen välityksellä, mutta kysymys järjestyksen sisällä aktualisoituvasta sodasta jäi avoimeksi. Joka tapauksessa keskeisin sivistyneen maailman jäsenyyssehto oli terrorismista kieltäytyminen: siihen turvautuminen siirsi toimijan automaattisesti konkreettisen järjestyksen ulkopuolelle ja riisti valtioilta poliittisen statuksen. Poliittinen esiintyi sekundäärisessä merkityksessään hahmotellun järjestyksen sisällä, koska kommunikaatio esiintyi keinona välttää konfliktien eskaloituminen todellisiksi taisteluiksi. Kuitenkin sodan potentiaalia symmetristen toimijoiden välillä Blair ei pyrkinyt hävittämään eksplisiittisesti, sillä sodan kriminalisoinnin tai ikuisen rauhan teemat eivät esiinny kertaakaan hänen puheissaan. Maailman lähentymistä ja kommunikaation vahvistamista korostamalla Blair muutti sodan todennäköisyyden ja halukkuuden turvautua väkivaltaisiin metodeihin konfliktitilanteissa varsin olemattomaksi, mutta kyseessä oli pikemminkin yrityys rajata sotaa kuin hävittää sota täydellisesti.

Let us be clear – the way that the world embraces and supports the new Afghanistan will be the clearest possible indication that the dreadful events of 11 September have resulted in a triumph for the international community acting together as a force for good, and in the defeat of the evil that is international terrorism. I think that we all know now that a safer world is built, ultimately, out of secure countries representing all their people living in peace with their neighbours. That is how terrorism will eventually be defeated, and that, step by step, must be the new international order that emerges from the worst terrorist outrage in our history. Whatever the challenges and whatever the setbacks along the way, I believe that is a vision and a world worth fighting for. (Blair, T: 14.11.2001)

We are three months on from what was the worst terrorist act the world has ever known, but we have effectively dismantled the Al-Qu'eda terrorist network in Afghanistan, and that was the hub of it. That's were the people were trained, they were often financed out of, and sent from. Yes, we still have to pursue them in different parts of the world as well. That network is not done with yet. But we have played a very significant role already in destroying their major centre of operations. There is a huge amount that has been done to disrupt the financing of terrorism. Each country around the world has been arresting people who are suspected of being complicit in acts of terrorism. Many, many countries around the world, including our own

here, are taking action to strengthen our laws against terrorism and, I think this is a point which is fantastically important to emphasise, a message has gone out from the civilised world to terrorists everywhere, we are prepared to act, and when we act we will act effectively. (Blair, T: 11.12.2001)

Romanssissa anagnorisis merkitsee sankarin statuksen vahvistamista, jota uuden maailman aktualisoituminen tuo omalta osaltaan esille. Tällöin Afganistanissa harjoitettu menestyksenkäs sotilastoiminta oli Blairille osoitus kansainvälisen yhteisön asemasta hyvyyden voimana, joka kykeni päihittämään kansainvälisen terrorismin edustaman pahuuden. Afganistanissa toteutuneen toiminnan ohella yleisen tason toiminta terrorismia vastaan eteni globaalisti, ja tämä näkyi esimerkiksi toimenpiteissä terrorismin rahoitusta vastaan, lainsäädännön vahvistamisessa ja terroristitekoihin osallistuneiden pidätyksissä. Syyskuun yhdenentoista jälkeinen tilanne ja saavutettu menestys olivat myös todiste siitä, etteivät yksittäiset valtiot kyenneet yksin puolustamaan demokraattisia arvoja. Tästä johtuen Blairille Euroopan Unionin ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen olivat tärkeitä askeleita. Yksittäiset valtiot olivat yhä olemassa, sillä Blair ei hahmottanut esimerkiksi Eurooppaa supervaltiona. Pikemminkin valtioiden suvereniteetti kanavoitui yhä kansallisen turvallisuuden, kaupan, ulkopolitiikan, puolustuksen ja rikosentorjunnan kapasiteetin maksimoimiseen. Kuitenkin Britannian suvereniteetti ei levännyt ainoastaan kansallisessa voimassa ja omassa identiteetissä, vaan myös Euroopan valtioiden liitossa, joka jakoi rauhan, stabiliteetin ja vaurauden päämäärät. Eurooppaan sitoutuminen ei kuitenkaan merkinnyt eristäytymistä muusta maailmasta, ja esimerkiksi Britannian spesifiksi rooliksi uudessa maailmassa Blair hahmotti välittäjän roolin Yhdysvaltojen ja Euroopan suhteissa. Joka tapauksessa spesifin toiminnan menestys Afganistanissa oli osoitus sivistyneen maailman valmiudesta taistella terroristeja vastaan, ja se vahvisti terrorismin vastaisen toiminnan jatkuvuutta lopullisen anagnorisisen saavuttamiseksi, jossa turvallisesta ja rauhallisesta maailmasta tulisi todellisuutta globaalissa mittakaavassa. Toisin sanoen Afganistan oli yksi episodi terrorisminvastaisessa sodassa, joka kehittyi vaiheittain kohti terrorismin lopullista kukistumista ja uuden kansainvälisen järjestyksen nousua. (Blair, T: 14.11.2001; Blair, T: 23.11.2001; Blair, T: 11.12.2001)

Sivistyneen maailman ja uuden maailman erottaminen toisistaan on haasteellista, sillä Blairin visio oli ollut todellinen rajatussa merkityksessä unitilassa elävässä lännessä, jonka eksistenssi murtui terroristi-iskujen shokkivaikutuksen johdosta. Kuitenkin syyskuun yhdenentoista luomassa tilanteessa nousi esiin terrorismia vastaan taisteleva sivistynyt maailma, jota länsi oli aiemmin edustanut, ja sen visiona oli itsensä muuttaminen todelli-

seksi globaaliksi nomokseksi terrorismin hävittämiseen tähtäävän toiminnan kautta. Kuitenkin nomoksessa poliittisen statuksen saamiseen ei riittänyt yksipuolinen, suvereeni päätös vihollisesta, vaan se edellytti muiden poliittisten entiteettien tunnustusta. Tällä tavoin saavutettu suvereenisuus oli rajoitettua tai ehdollista, sillä poliittiset toimijat kuuluivat samaan järjestykseen ja jäsenyys järjestyksessä edellyttää tiettyjen kriteerien täyttämistä. Kriteerit loivat samalla suhteellisen homogeenisen perustan konkreettiselle järjestykselle, mutta Blair jätti nämä kriteerit määritelmiltään avoimiksi. Kuitenkin hän tarjosi joitakin ajatuksia kriteereistä: sivistyneet arvot (vapaus, demokratia ja suvaitsevaisuus) ja yhteisten pelisääntöjen kunnioittaminen, joka merkitsi neuvotteluja tasaveroisten kumppaneiden välillä väkivallan harjoittamisen sijasta. Kaikkein selkein kriteeri jäsenyydelle näyttäisi olevan terrorismi, johon syyllistyminen muutti yksilöt sivistymättömän maailman asukkaiksi ja valtiot epäpoliittisiksi subjekteiksi.

Toiminnan suhteen Blairin sivistynyt maailma tai siihen perustuva uusi maailma olivat erikoisia tapauksia. Sivistynyt maailma ei ollut varsinainen toimija sisäisissä konflikteissaan, vaan raamit määrittävä kokonaisuus konfliktien ratkaisemisen ja sopimusten laatimisen mahdollistamiseksi neuvotteluihin symmetristen toimijoiden (valtioiden) välillä. Toisin sanoen se ei näyttäisi olevan lopullisen päätöksen auktoriteetti, joka ratkaisisi kysymyksen järjestyksen sisäisestä sodasta. Kuitenkin todelliseksi toimijaksi sivistynyt maailma muuttui kohdatessaan ulkopuolisen uhan, ja terrorismin kohdalla sivistyneen maailman toiminta oli vertikaalista, koska sillä tavoiteltiin vision aktualisoimista tai paluuta uudistettuun identiteettiin. Kuitenkin tätä asetelmaa seuraava konflikti esiintyi väistämättömänä Blairin puheissa eikä konfliktia voitu hahmottaa poliittisesta perspektiivistä, sillä symmetrisyyttä ei ollut konkreettisen järjestyksen ja sen ulkopuolen välillä. Tästä johtuen poliittiset entiteetit pystyivät olemaan ”suvereenija” toimijoita ainoastaan konkreettisen järjestyksen sisällä, mutta ulkopuolisen uhan edessä ne kohtasivat ehdottoman ja poliittisesti merkittävimmän joko-tai –valinnan: konkreettisen järjestyksen valitseminen merkitsi poliittisen statuksen vahvistamista ja velvollisuutta osallistua toimintaan järjestyksen puolesta, mutta sivistynyttä maailmaa vastaan asettuminen merkitsi poliittisen statuksen menettämistä ja asettumista oikeutettujen toimenpiteiden kohteeksi. Toisin sanoen valinta järjestyksen jäsenyyden ja siitä kieltäytymisen välillä oli kaikkein poliittisin ja suvereenin päätös, jonka kykeni suorittamaan ainoastaan poliittinen entiteetti. Tässä kohtaa huomautan, että toiminta poliittisen statuksen menettänyttä entiteettiä kohtaan merkitsi Afganistanin kohdalla taistelua Taliban-hallintoa vastaan, jolloin afgaanit jäivät toimenpiteiden ulkopuolelle. Tämä mahdollistaa afgaanien tulkitsemisen konstituivaksi voimaksi, joka oli

menettänyt ainoastaan legitimiittömän poliittisen muotonsa. Blair kyseenalaisti traditionaalisen suojelun ja kuuliaisuuden suhteeseen perustuvan legitimitetin Taliban-hallinnon kohdalla, mutta todellisena kriteerinä toimi suhtautuminen terrorismiin ultimaatumien muodossa. Tällä tavoin valtioita vastaan suunnattu terrorismin vastainen sota saattoi saada oikeutuksensa riistämällä konstituoidulta valtiomuodolta legitimitetin, ja näin sivistynyt maailma saattoi oikeuttaa oman toimintansa jälleenrakentajana, kun missiona oli avustaa konstituivaa valtaa uuden ja legitimiin konstituoidun muodon luomisessa. Kuitenkin muodon määrääjällä oli merkittävä rooli vallan suhteen, jos konstituivien vallan vastaukset olivat rajattuja myöntymisen ja vastustuksen ilmauksiin. Joka tapauksessa Blairin visio lopullisesta uudesta maailmasta eli globaalista nomoksesta näyttäisi paenneen yhä kauemmas tulevaisuuteen, sillä terrorismin vastaisen sodan ratkaisevaa kuolinkamppailua ei ollut näköpiirissä. Tästä huolimatta uusi maailma saattoi muuttua näkyvämmäksi erilaisten episodien kautta, jotka vahvistaisivat uskoa sivistyneen maailman mission statukseen ja jotka tekisivät uuden maailman aktualisoimisen uskottavammaksi. Kuitenkin näitä episodeja voi olla rajaton määrä edessä, jolloin terrorismin vastainen sota on vaarassa muuttua pysyväksi tilaksi. Joka tapauksessa Blairille sivistyneen maailman status uuden maailman luojana oli oikea, ja tästä johtuen toimintaa uuden tulevaisuuden vuoksi tuli jatkaa.

3.3.2 Afganistanin jälleenrakentaminen

Afganistanin jälleenrakentamisen teema oli selkein anagnorisis-vaiheeseen kuuluva elementti Blairin terrorismin vastaisen sodan narratiivissa. Se oli osa terrorismin vastaisen sodan narratiivia episodiksi käsitettynä, jossa vihollisena oli bin Laden kumppaneineen, toimintana oikeuden täytöntöönpano ja uutena maailmana jälleenrakennettu Afganistan. Poliittisesta perspektiivistä jälleenrakennus merkitsi poliittisen statuksen palauttamista Afganistanille, joka toteutui sivistyneen maailman jäsenyyden kautta. Tällä tavoin Afganistanin jälleenrakennus oli osoitus sivistyneen maailman hyväntahtoisesta statuksesta sekä merkittävä etappi Blairin uuden maailman vision aktualisoimisessa. Toisesta perspektiivistä jälleenrakentamisen poliittisuus ja pathoksen epäpoliittisuus loivat vaikutelman terrorismin vastaisesta sodasta taisteluksi sivistyneen maailman määrittelemän ja mahdollistavan poliittisen puolesta.

We will do what we can to minimise the suffering of the Afghan people as a result of the conflict; and we commit ourselves to work with them afterwards inside and outside Afghanistan to ensure a better, more peaceful future free from the repression and dictatorship that is their present existence. (Blair, T: 4.10.2001)

Blairin visio uudesta Afganistanista alkoi muodostua samalla hetkellä, kun hän julkisti 25. syyskuuta antamassaan lausunnossaan WTC-terroristien identiteetin. Jälleenrakentamisessa keskeisenä peruselementtinä oli suoritettu ero afgaanikansan ja WTC-terroristien sekä heitä tukevan Taliban-hallinnon välillä. Taliban-hallinto esiintyi legitimizeettinsä menettäneenä hallintona, mutta Afganistanin kansalla oli yhä hallussaan konstituiva valta luoda uusi hallinto yhteistyössä sivistyneen maailman kanssa. Vaikka Blair esitti poliittiset ja humanitääriset toimenpiteet erottamattomana osana sotilastoimintaa, niin Afganistanin jälleenrakentaminen edellytti pathokseen kuuluvilta sotilastoimilta riittävää menestystä anagnoriksien vaatimien olosuhteiden luomista varten. Afganistanin tilanteessa Blairin ensimmäinen huoli kohdistui humanitäärisen tilanteeseen, ja tätä koskien hän kertoi yhteistyön ja suunnitelmien laatimisen alkaneen YK:n, valtioiden sekä kansalaisjärjestöjen kesken. Osoituksena konkreettisista toimista Blair toi esille kansainvälisen yhteisön antaman lupauksen riittävästä varoista ja muista tarvikkeista humanitäärisen avun järjestämiseksi, jota varten Britannia oli jo varannut ylimääräiset 25 miljoonaa puntaa alueella elävien pakolaisten auttamiseen. Näiden julistettujen toimintasuunnitelmien merkitys ja ainutlaatuisuus korostui Blairin muistuttaessa afgaanien pitkään jatkuneesta kärsimyksestä, joka oli ollut seurausta sodasta, kuivuudesta ja talibanien hallinnosta. (Blair, T: 25.9.2001; Blair, 27.9.2001; Blair, T: 4.10.2001) Tähän näkemykseen sisältyi mahdollisuus kritisoida kansainvälistä yhteisöä aikaisemmasta toimettomuudesta ja kiinnostuksen heräämisestä vasta WTC-iskujen seurauksena, mutta Blairin puheissa kansainvälinen yhteisö esiintyi viattomana toimijana, jota voitiin syyttää ainoastaan välinpitämättömyydestä terrorismin suhteen. Kansainvälisen yhteisön objektiivinen tarkastelu ei kuitenkaan kuulunut Blairin romanttiseen narratiiviin, ja tästä johtuen subjektiivisempi perspektiivi korosti kansainvälisen yhteisön heräämistä unesta toimintaan terrorismia vastaan. Tämä tulkinta vapautti kansainvälisen yhteisön afgaanien kärsimysten pitkittämisen syyllisyydestä, ja kansainvälinen yhteisö omaksui roolin eräänlaisena afgaanien kärsimysten lunastajana.

I repeat: we will not walk away from them, once the conflict ends, as has happened in the past. We will stand by them and help them to a better, more stable future under a broad-based Government involving all the different ethnic groupings. That is our pledge to the people of Afghanistan. (Blair, T: 8.10.2001)

We don't end it until our objectives are met in full. It requires resolve and determination and it also requires some understanding that we need to win not just the military action, but to win people's minds as well. We need to win, in a sense, the peace afterwards. We need to be making sure that as a result of the action we have taken the world – not just our own countries – but the world is a safer and a better place. (Blair, T: 6.11.2001)

Humanitäärisen avun teemaa seurasivat pian visiot uuden hallinnon rakentamisesta Afganistaniin. Jälleenrakentamisen toimenpiteet yhdistyivät Blairin visiossa uudesta, stabiilista ja turvallisesta tulevaisuudesta, jossa afgaanit voisivat elää vauraudessa ja rauhassa naapureidensa kanssa. Kuten aiemmin on käynyt ilmi, Blair toi esille näkemyksensä uudesta hallinnosta ennen varsinaisen sotilastoiminnan alkua Afganistanissa: jos Taliban-hallinto ei suostuisi ultimaatumiin, niin hallinto tulitaisiin hajottamaan ja sen tilalle asetettaisiin laajasti edustuksellinen hallinto, jossa läsnä olisivat kaikki etniset ryhmittymät. (Blair, T: 5.10.2001a) Ultimaatumi oli varsin paljastava piirre, joka auttoi ymmärtämään Blairin näkemystä valtion legitimitetistä: valtion legitimitetti riippui kansainvälisen yhteisön antamasta tunnustuksesta, ja talibanien kohdalla vastaus ultimaatumiin ratkaisi poliittisen statuksen kohtalon. Tunnustuksen ohella esiintyi traditionaalisempi legitimitetin määritelmä, joka perustui suojelun ja kuuliaisuuden suhteeseen. Kun ottaa huomioon Blairin luonnehdinnat Taliban-hallinnosta ja sen suhtautumisesta afgaaneihin, niin suojelun ja kuuliaisuuden välinen suhde ei ollut voimassa Afganistanissa. Myös tältäkin pohjalta kansainvälistä yhteisöä olisi voitu syyttää itsekkyydestä ja toimettomuudesta, koska interventiota ei ollut toteutettu aikaisemmin. Joka tapauksessa kansainvälisen yhteisön tunnustuksella oli merkittävämpi funktio Blairin narratiivissa kuin suojelun ja kuuliaisuuden välisen suhteen rikottumisella, joka toimi konfliktin ja viholliskuvan intensiivisyyttä kasvattavana aspektina. Suojelun ja kuuliaisuuden suhteella näyttäisi olevan näkyvämpi asema anagnorisiksesa, sillä tavoitteena oli turvallisemman Afganistanin rakentaminen perustamalla uusi hallinto.

Humanitääristä apua ja uudelleenrakentamista koskevat suunnitelmat eivät juuri muuttuneet sotilastoimien alettua. Vakiintumisen ohella nämä suunnitelmat muuttuivat vahvemmiksi aikaa myöten, ja tästä esimerkkinä toimivat humanitäärisen avun kasvaminen 700 miljoonaan dollariin sekä maailmanlaajuisesti kasvava tuki Afganistanin uuden hallinnon rakentamista kohtaa. Blair antoikin lupauksen Afganistanin kansalle, ettei liittouma tullut kääntämään selkäänsä konfliktin loputtua, vaan se oli sitoutunut auttamaan uuden tulevaisuuden rakentamisessa. Afganistanin jälleenrakentamisen ainutlaatuisuutta Blair ko-

roosti syyskuun yhdennentoista tapahtumien avulla, jolloin jälleenrakentaminen voitiin liittää osaksi terroristi-iskuista syntynyttä hyvää. Afgaanien erottaminen terrorismiin osallistuneista toistui Blairin puheissa esimerkiksi hänen korostaessa sotilastoiminnan määriteltyä luonnetta ja tavoitetta minimoida afgaanien kärsimys. Blairin narratiivin romanttisesta muodosta johtuen afgaanit eivät kuitenkaan esiintyneet aktiivisena toimijana terrorismin vastaisessa sodassa, vaan he omaksuivat kärsimyksessä eläneen uhrin aseman. Afgaanien muuttuminen aktiivisemmaksi toimijaksi näyttäisi tapahtuneen vasta anagnoris-vaiheessa, sillä esimerkiksi uuden hallituksen muodostaminen oli Blairin mukaan afgaanien käsissä. Kuitenkin uuden hallituksen muodostaminen toteutettiin yhteistyössä YK:n kanssa, jonka edustajana toimi Lakhdar Brahimi. (Blair, T: 7.10.2001; Blair, T: 8.10.2001; Blair, T: 19.10.2001) Tästä ja Blairin aiemmista tulevan hallituksen pohjaa koskevista huomioista voidaan afgaanien konstituoivan vallan luonne määritellä täsmällisemmin: konstituoiva valta ei varsinaisesti luo itse itselleen konstituoitua muotoa, vaan konstituoiva valta valitsee sille esitetyistä vaihtoehdoista, jotka puolestaan muodostuvat sivistyneen maailman määrittelemien raamien sisällä. Vaikka afgaanit olivat tulevan hallituksen legitimitetin perusta kansainvälisen yhteisön tunnustuksen ohella, niin valinnan tai kysymyksen poliittisista muodoista esittäjällä oli hallussaan merkittävä valta-asema. Vaikka jälleenrakentaminen esiintyi simultaanisesti sotilastoiminnan kanssa Blairin puheissa, niin implisiittisenä ajatuksena oli pathoksen saattaminen loppuun ennen siirtymistä anagnorisikseen. Tämä tulkinta tuli näkyviin esimerkiksi humanitäärisen avun toimittamisessa, sillä ensimmäisenä tehtävänä oli Afganistanin rajoilla tai ulkopuolella olevien pakolaisten ruokkiminen ja vaattaminen. Tätä seurasi toinen vaihe, jossa apu suunnattiin Afganistaniin, ja tämä edellytti muun muassa talibanien rakentamien esteiden purkamista. Kuitenkaan Blairille lopulliseen voittoon ei riittänyt vain menestyminen sotilasrintamalla, vaan menestykseen oli yllättävä toiminnan kaikilla tasoilla. (Blair, T: 6.11.2001) Toisin sanoen pathos tuli saattaa täydellisesti loppuun, jotta anagnorisiksen visio aktualisoituisi. Tästä huolimatta jälleenrakentaminen voidaan sijoittaa anagnorisikseen, sillä romanttinen dialektiikka perustuu ennen kaikkea kahden toisiaan vastustavan voiman kuolinkamppailuun. Koska jälleenrakentaminen ei toteutunut täydellisesti Blairin narratiivissa, niin sen funktiona oli sivistyneen maailman sankarin statuksen vahvistaminen. Tästä johtuen Afganistanin jälleenrakentamista voisi yhtä hyvin tarkastella omana komediallisempuna episodinaan, jolloin sekä humanitäärinen apu että poliittisen muodon rakentaminen muodostaisivat pathoksen sisällön ja lopullinen Afganistanin aktualisoituminen merkitsisi siirtymää anagnorisikseen.

Although conflict is never easy or pleasant, to see women and children smiling after years under one of the most brutal and oppressive regimes in the world is finally to understand the true meaning of the word "liberation". (--). The advance of the anti-Taliban forces has been assisted by defections from disillusioned Taliban supporters. It is time for the rest of Afghanistan – particularly the ethnic groups in the south – to join the uprising against the Taliban and throw off their oppressive rule. The sooner they act, the greater the benefit for all the people in Afghanistan. The structure of post-Taliban Afghanistan will be for the Afghan people to determine. However, we will provide strong diplomatic and economic support to the aspirations of Afghan parties committed to an inclusive, democratic political structure, committed to the welfare of all Afghan men, women and children, and committed to providing substantial local autonomy. (Blair, T: 14.11.2001)

But, for goodness sake, let's rejoice in what has been achieved, and let's realise too that the victory against the Taliban in Afghanistan wasn't just a military victory, it was a political victory. People in Afghanistan have been liberated from one of the most vile and oppressive regimes in the world, in fact most probably the most vile and oppressive, and one that was doing enormous damage to its country, to its citizens, in particular in its treatment of women inside Afghanistan. It was a failed state, based on terrorism and drugs, and now is the chance of reconstruction. (Blair, T: 21.12.2001)

Blairin visio uudesta Afganistanista muuttui selkeämmäksi sotilastoiminnalla saavutettujen tulosten myötä, joihin kuuluivat terroristileirien, infrastruktuurin ja ilmavoimien tuhoaminen. Nämä edistysaskeleet muuttivat vision Afganistanin uudesta stabiliteettiin, kehitykseen ja vaurauteen perustuvasta tulevaisuudesta uskottavammaksi, ja ne ylläpitivät toiminnan jatkuvuutta. Tämän tulevaisuuden kuvan voimakkuuden esille tuomisessa Blair hyödynsi menneisyyttä eli kuvauksia talibanien hallitsemasta riitaisesta Afganistanista, joka alisti ihmisiä, uhkasi alueellista stabiliteettia ja perusti toimintansa huumekaupalle. (Blair, T: 8.11.2001; Blair, T: 9.11.2001a) Tällä tavoin ilmeni sivistyneen maailman status ihmisten ja luonnon yläpuolelle sijoittautuvana romanttisena sankarina, joka kykeni saamaan aikaan perustavanlaisia muutoksia maailmassa idyllisen maailman vision aktualisoimiseksi. Sivistyneen maailman toimintaan kuului myös vapautuksen etsiminen kamppailemalla alemman maailman kanssa, ja Blairin mukaan juuri vapautuksen merkityksen afgaanit saivat tuntea liittouman hajotettua Taliban-hallinnon. Sankarin status kuului myös yksittäisille toimijoille, ja Blair kiitti presidentti Bushia johtajuudesta, Britannian asevoimia merkittävästä panostuksesta Britannian kansainväliseen asemaan sekä Euroopan Unionia ja muita liittoumaan kuuluvia maita solidaarisuudesta ja vakaumuksesta. Statuksen vahvistumiseen liittyen Blair toi esille talibanien kannatuspohjan murenemisen, joka oli merkki muille etnisille ryhmittymille taisteluun ryhtymiseksi sortajia vastaan. Kuitenkin sotilastoimilla saavutettu menestys ei vielä merkinnyt niiden loppumista, sillä bin Laden ja hänen kump-

paninsa olivat yhä vapaita. Toisaalta nykyisten joukkojen läsnäolon Blair kertoi kestävän vain rajoitetun ajan, kunnes YK:n mandaatin alainen kansainvälinen sotilasjoukko olisi valmis yhteistyöhön afganistanilaisten sotilaskomentajien kanssa turvallisuuden varmistamiseksi. Toisin sanoen pathos loi pohjan anagnorisikselle, joka merkitsi legitiimin poliittisen muodon antamista Afganistanin kansalle. Uuden Afganistanin muuttumista unelmasta todellisuudeksi Blair vahvisti tarjoamalla esimerkin liittouman parantuneesta kyvystä lähettää humanitääristä apua, johon kuului päivittäisen ruoka-avun kasvaminen lokakuun 500 tonnista marraskuun 2000 tonniin. Anagnoris-vaiheeseen sisältyvän toiminnan tavoitteena ei ollut vain stabiliteetin palauttaminen Afganistaniin, vaan Afganistanin rakentaminen taloudellisesti kasvavaksi, kansalaistensa potentiaalın vapauttavaksi sekä tasapainoiseksi kumppaniksi muiden naapurivaltioiden rinnalle. Blairin mukaan päätös tulevaisuudesta oli kuitenkin afgaanien käsissä, mutta liittouma oli sitoutunut avustamaan heitä pitkällä tähtäimellä, jotta Afganistan voisi lopulta ottaa paikkansa kansojen yhteisössä. (Blair, T: 14.11.2001; Blair, T: 22.12.2001) Edellä esitetystä käy ilmi, että Afganistanin jälleenrakentaminen oli muodoltaan analoginen Blairin yleisempään visioon uudesta maailmasta, koska molemmissa tavoiteltiin idyllisen maailman rakentamista uudistettuun muotoon. Toisin sanoen anagnorisis on romanttinen, koska siinä ei täysin hypätä tuntemattomaan tulevaisuuteen eikä haikailla paluusta menneisyyteen. Tavallaan kyseessä oli myös poliittisen palauttaminen maailmaan uudistuneessa muodossa.

The fight against terrorism remains uppermost in the minds of all the members of the European Union. There remains unanimous support for the military action which has been taken in Afghanistan and a determination to continue our efforts to root out the Al Qaida terrorist network. (--). There has been a brilliant victory over the Taleban, who have ceased to be the Afghan Government. That is a welcome liberation. But we know that is only the start of enabling Afghanistan to cease being a failed state and become a responsible partner in the region. The situation in Afghanistan remains fragile; the new political process remains in its infancy. There is therefore an urgent need to ensure that, as the war is being won, we play our part in securing the peace. (Blair, T: 17.12.2001)

Lopullinen anagnorisiksen toteutuminen tai afgaanien idyllisen maailman aktualisoituminen jäi odottamaan tulevaisuuteen. Tästä johtuen rauhan varmistamiseen tähtäävän toiminnan jatkuminen oli keskeisessä asemassa Blairin näkemyksessä, ja tästä perspektiivistä hän tulkitsi Bonnin sopimuksen mukaisesti perustettavan väliaikaishallituksen olevan mahdollisuus Afganistanin muuttamiseksi epäonnistuneesta valtiosta kuvaillun vision mukaiseksi valtioksi (Blair, T: 17.12.2001; ks. Blair, T: 21.12.2001). Kuitenkin valtion luominen edel-

lytti ystäviltä, joihin sekä afgaanit ja kansainväliset toimijat kuuluivat, yhä toimenpiteitä ja päätöksiä, vaikka vihollinen heikkeni heikkenemistään. Kehittämästäni romanttisesta terrorismin vastaisen sodan narratiivista tarkasteltuna Afganistania koskeva toiminta oli siirtynyt merkittävällä tavalla anagnorisikseen huolimatta sotilastoiminnan jatkuvuudesta, ja tämä selittyy romanssin vaiheiden välillä vallitsevasta kausaalisuusketjun illuusiosta. Toisin sanoen sotilastoimet olivat vain muuttuneet enemmän poliisitoimien kaltaisiksi, joilla jahdattiin bin Ladenia, Al-Qaidan jäseniä ja talibaneja. Spesifi toiminta oli saavuttanut päätepisteensä, mutta yleisempi terrorismin vastainen toiminta jatkui yhä odottaen konkreettisia tilanteita aktualisoituakseen. Tästä perspektiivistä Afganistanin jälleenrakentaminen ei toteutunut siten, että Afganistan säilyi jonkinlaisena sivistyneen maailman ulkopuolelle sijoittautuvana saarekkeena. Pikemminkin kyseessä oli sivistyneen maailman sisälle sijoittuva, mutta simultaanisesti eristyksissä oleva tila, joka oli integroitava sivistyneeseen maailmaan. Toisin ilmaistuna jälleenrakentaminen merkitsi poliittisen statuksen palauttamista, joka nojautui afgaanien konstituivaan valtaan ja kansainvälisen yhteisön tunnustukseen. Poliittisen statuksen palauttaminen tarkoitti myös suvereniteetin palauttamista, jolloin kansainvälisen yhteisön läsnäolo Afganistanissa ei näyttäytynyt kansallisen suvereniteetin loukkauksena. Tässä kohtaa on hyvä muistaa, että poliittinen ja suvereniteetti olivat olemassa rajoitetussa muodossa sivistyneen maailman määritetyssä järjestyksessä. Statuksen palauttamisen ohella jälleenrakentamisella tähdättiin paremman tulevaisuuden luomiseen, jolloin kyseessä oli paluu uudistuneeseen identiteettiin tai idylliseen maailmaan. Koska lopullinen anagnorisis jäi tulevaisuuteen, niin Afganistanin jälleenrakentamisen välittömin hyöty sijaitsi sankarin statuksen vahvistamisessa ja terrorismin vastaisen sodan jatkuvuuden ylläpitämisessä. Joka tapauksessa Blair satoi puheillaan Britannian ja kansainvälisen yhteisön Afganistanin jälleenrakentamisen prosessiin elinvoimaisen valtion luomiseksi.

3.3.3 Lähi-idän rauhanprosessi

Syyskuun yhdentoista tapahtumien vaikutuksen laajuus ilmeni parhaiten Lähi-idän rauhanprosessin muodostuessa osaksi Blairin terrorismin vastaisen sodan narratiivia. Rauhanprosessin yhteys terrorismin vastaiseen sotaan sijaitsi nimenomaan anagnorisiksessa, sillä Blair rakensi eräänlaisen kausaalisuussuhteen terroristi-iskujen ja rauhanprosessin välille: syyskuun yhdestoista merkitsi uuden maailman muodostumista, jonka potentiaalisuuteen kuului Lähi-idän tilanteen ratkaiseminen. Lähi-idän prosessi toimi myös parhaimpana esi-

merkkinä Blairin hahmottelemasta sivistyneen maailman sisäistämästä ja idealisoidusta poliittisesta, koska hänelle rauhanprosessi oli ennen kaikkea symmetristen subjektien toteutamana poliittinen prosessi. Kuitenkin WTC-iskujen ja rauhanprosessin välinen kausaalisuus paljastui asteittain illusoriseksi, ja tästä johtuen rauhanprosessi muuttui episodimaiseksi tapahtumaksi Blairin terrorismin vastaisen sodan narratiivissa.

One of the reasons why right at the very outset I think in one of my first statements on the whole crisis I said that it was important that we reinvigorated the Middle East peace process rather than let it wither and decline. It is precisely because we recognise the importance of moving forward on, on all fronts and that is what we want to do. (Blair, T: 27.9.2001)

Lähi-idän rauhanprosessin Blair toi esille ensimmäisen kerran syyskuun yhdettätoista koskevassa parlamentille antamassaan lausunnossaan neljästoista syyskuuta. Epäsuorasti WTC-iskuihin tukeutuen hän korosti rauhanprosessin elvyttämisen ja jatkamisen tärkeyttä vallitsevissa olosuhteissa passiivisen suhtautumisen sijasta. (Blair, T: 14.9.2001; ks. Blair, T: 27.9.2001) Narratiivin alkuvaiheessa Lähi-idän tilanteen mainitseminen ei toiminut selkeänä todisteena anagnorisis-vaiheeseen kuuluvasta visiosta, vaan todennäköisemmin rauhanprosessin jatkuvuuden korostamisella Blair halusi vahvistaa muslimien erottamista terroristeista sekä painottaa WTC-terroristien vastaisen toiminnan ensisijaisuutta. Toisin sanoen rauhanprosessin funktiona oli toiminnan korostaminen toimetttömyyden sijaan, sillä traagista liikettä idyllisestä alempaan maailmaan seurasi ratkaisevampi koominen liike kohti uudistunutta idyllistä maailmaa. Lisäksi Blairin rakentaman narratiivin alkuvaiheessa voitiin havaita merkkejä siitä, että Lähi-idän rauhanprosessista tuli muodostumaan erillinen episodi eikä eksplisiittistä kausaalisuutta päässyt syntymään syyskuun yhdennentoista tapahtumien kanssa. Esimerkiksi Egyptin presidentti Mubarakin kanssa järjestetyssä lehdistötilaisuudessa Blair (11.10.2001) korosti, että Britannian positio Lähi-idän tapahtumissa oli ollut pitkäaikainen eikä kiinnostus rauhanprosessia kohtaan ollut syntynyt syyskuun yhdennentoista tapahtumien seurauksena. Kuitenkin epäsuora yhteys syntyi syyskuun yhdennentoista tapahtumien ja rauhanprosessin välillä, koska toivo rauhanprosessin edistymistä kohtaan kasvoi johtuen kansainvälisen yhteisön lähentymisestä syyskuun yhdennentoista tapahtumien jälkeen (Blair, T: 25.9.2001). Lähi-idän rauhanprosessi toimi Blairille konkreettisena esimerkkinä uuden maailman aktualisoitumisesta samanlaisella tavalla kuin Afganistanin jälleenrakentaminen. Uuden maailman perspektiivistä käsin Blair pystyi painottamaan tarttumista Lähi-idän rauhanprosessiin uusin ottein, koska kyseessä oli ainutlaa-

tuinen tilaisuus rikkoa traagisempi väkivallan sykli ja siirtyä kohti parempaa tulevaisuutta. Kuitenkin kyseessä oli perimmiltään uuden maailman muodostumiseen liittyvä episodi Afganistanin jälleenrakentamisen tavoin, sillä terrorismin vastaisen sodan ja rauhan rakentamisen välillä ei ollut ehdollistavaa kausaliteettia. Tästä johtuen agon, pathos ja anagnorisis pystyivät esiintymään rinnakkain ja itsenäisinä varsinaisten tapahtumien kronologisesta kehityksestä, vaikkei yksikään niistä ollut lopullisesti loppuun käsitelty (kuitenkin agon mahdollisena poikkeuksena).

A viable Palestinian state as part of a negotiated and agreed settlement which guarantees peace and security for Israel is our objective. The end we desire therefore is a just peace in which Israelis and Palestinians live side by side each in their own state, secure and able to prosper and develop. That is the only sensible outcome and we must seize this moment to make progress towards that end otherwise more bloodshed and violence will drive out the overwhelming desire for peace in the region and the wider world. (--). This is therefore the time for courage, for leadership, for taking the decisions necessary to achieve what any sensible sane person acting with reason and justice wants to see And that is Israelis and Palestinians putting behind them the bitterness of the past and on the basis of mutual recognition and respect reaching out to a better, more peaceful, more prosperous future for all. (Blair, T: 15.10.2001)

There will be fundamental differences of perspectives. But we both, in the end, know there is no alternative but to us sitting down and working out these differences, not by violence or by terrorism of whatever form but by partnership and by trying to resolve the issues constructively. And I think that can happen. And one of the reasons for us coming here – and I say this to you again, absolutely openly – it is difficult because of the history and the differences to come here, to have a press conference such as this but I happen to believe that if anything good can come out of the terrible events of the 11 September, it is an attempt to find new understanding and a new way forward to resolve the differences that we have. Now maybe we won't be able to but let's at least try. (Blair, T: 31.10.2001)

What I am saying here, is what I am saying right round this region, which is that is vital that we restart the Middle East peace process and that should be on the basis that there is security for Israel, and justice and equality of treatment for Palestinians and the Palestinian state, and I think those two fixed points are the basis for proper negotiations. (Blair, T: 1.11.2001)

Blairin visio Lähi-idän tilanteen kehittämistä muuttui konkreettisemmaksi sisällöltään lokakuun aikana. Al-Jazeeralle antamassa haastattelussa Blair korosti, ettei syyskuun yhdestoista anna syytä rauhanprosessin kariutumiseen, vaan se korosti toiminnan momentin lisäämistä edistymisen vuoksi. Ratkaistavina haasteina olivat erilaiset palestiinalaisia koskevat ongelmat, epäoikeudenmukaisuus ja Gazan elinolosuhteet. Rauhanprosessin tavoit-

teeksi Blair näki palestiinalaisten ja israelilaisten rauhanomaisen rinnakkaiselon. Vaikka WTC-iskut korostivat rauhanprosessin jatkuvuuden merkitystä, niin Blairille Yhdysvalloissa suoritetuilla terroristi-iskuilla tai terrorismilla ei edistetty lainkaan ratkaisun syntymistä. Oikeudenmukainen ja kestävä rauha olivat saavutettavissa ainoastaan neuvotteluilla eikä palestiinalaiskysymys tarjonnut oikeutusta viattomien ihmisten tappamiseksi bin Ladenille, talibaneille tai kenellekään. (Blair, T: 9.10.2001) Toisin sanoen Lähi-idän tilanne oli ratkaistavissa ainoastaan sivistyneen maailman sisällä, joka edellytti sivistymättömän maailman väkivaltaisten metodien hylkäämistä ja sitoutumista neuvotteluihin. Vain sivistyneeseen maailmaan sitoutumisen kautta konfliktin osapuolet pystyisivät kohtaamaan toisensa tasa-arvoisina subjekteina poliittisessa prosessissa.

Puheissaan Blair vaati sekä israelilaisilta että palestiinalaisilta täydellistä sitoutumista väkivallan eliminoimiseen, koska se oli edellytys neuvottelujen aloittamiselle. Terrorismista Blair muodosti yhteisen vihollisen Lähi-idän konfliktin molemmille osapuolille, jolloin yhteiseksi tavoitteeksi määrittyi terrorismista vapaan, vaurastuvan, kehittävän ja turvallisen eksistenssin aktualisoiminen. Rauhanprosessin käynnistämisen tuli perustua kahdelle periaatteelle, jotka olivat Israelin oikeuden rauhalliseen ja turvalliseen olemassaoloon tunnustaminen sekä oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen palestiinalaisten kohtelu palestiinalaisvaltion luomiseksi. Läsä rauhanprosessin toteuttamisessa olivat myös erilaiset kansainväliset toimijat. Esimerkiksi Blairille YK:n turvallisuusneuvoston hyväksymien päätöslauselmien implementaatio oli olennainen osa rauhan luomista, ja Syyrian tai Iranin kaltaisille valtioille Lähi-idän rauhanprosessiin osallistuminen joukkotuhoukseiden torjunnan ohella tarjosi mahdollisuuden uudenlaisen suhteen perustamiseen Lännen kanssa. Blair mainitsi myös ennen syyskuun yhdeksitoista tehty toimintasuunnitelmat (Tennet- ja Mitchell-suunnitelmat) muistuttaakseen pitkäaikaisen sitoutumisen olemassaolosta rauhanprosessia kohtaan, mutta syyskuun yhdeksitoista näyttäytyi yhä rauhanprosessia uudistavana ja uusia mahdollisuuksia yhteistyölle luovana tapahtumana. Nimenomaan nyt oli aika tarttua ainutlaatuisen tilaisuuteen ja aloittaa paremman tulevaisuuden rakentaminen konfliktin osapuolien molemminpuolisen tunnustamisen ja kunnioituksen pohjalta. Ajankohdan ainutlaatuisuutta ja implisiittisesti päätöksen tärkeyttä Blair korosti kuvaamalla tarttumista tilaisuuteen osoitukseksi rohkeudesta ja johtajuudesta. Päätös ryhtyä toimintaan esiintyi myös välttämättömyytenä ja ainoana järkevänä ratkaisuna, sillä tilaisuuden menettäminen merkitsi rauhantoiveiden katoamista ja väkivallan jatkumista. Toisin sanoen uusien olosuhteiden luominen neuvotteluilla ja dialogilla konfliktin osapuolten välillä sisälsi mahdollisuuden tulevaisuudesta, jota terrorismilla ja väkivallalla ei voitu saavuttaa. Neuvottelurat-

kaisun tai poliittisen prosessin ylivertaisuutta suhteessa terrorismiin Blair korosti omakoh-
taisilla kokemuksilla Pohjois-Irlannista. Kuitenkin on syytä huomata, ettei Blair esittänyt
rauhanprosessia väistämättömästi toteutuvana tapahtumana. Loppujen lopuksi kyseessä oli
ennen kaikkea mahdollisuus ryhtyä uudelleen toimintaan syyskuun yhdennentoista luo-
massa tilanteessa, ja rauhanprosessin aktualisoimisessa oli kyse Lähi-idän osapuolten pää-
töksestä sitoutua rauhanprosessiin ja sen edellyttämiin ehtoihin. (Blair, T: 15.10.2001;
Blair, T: 31.10.2001; Blair, T: 12.11.2001) Sivistyneen maailman ehtoihin sitoutuminen oli
Blairille ainoa keino saavuttaa pysyvä ratkaisu Lähi-idän konfliktissa, koska ne mahdollis-
tivat tasa-arvoisuuden perustuvan poliittisen prosessin käynnistämisen. Dialogin aloitta-
minen edellytti juuri tasa-arvoisuuden mutuaalista tunnustamista, joka merkitsi Israelin
olemassaolon oikeuden ja palestiinalaisvaltion luomisen tunnustamista. Kuitenkin Blair
vältti spekulointia sellaisesta kehityksestä, jossa väkivalta esiintyi tilanteen ratkaisijana
neuvotteluiden sijasta. Ennen kaikkea hän ei halunnut synnyttää sellaista ”lopullisen” rat-
kaisun skenaariota, jossa vastapuolen hävittäminen nousisi lopullisen vastauksen tarjoa-
vaksi keinoksi. Pikemminkin, väkivallan jatkumista voitaisiin luonnehtia alistumiseksi
traagiselle alemman luonnon syklille, joka vain toistaa itseään. Toisin sanoen, erottamalla
palestiinalaiskysymys episodiksi terrorisminvastaisessa sodassa Blair ei sisällä näkemyk-
seensä sellaista ultimaatumia, jonka mukaan sivistymättömän maailman metodeihin tur-
vautuminen johtaisi Lähi-idässä samankaltaiseen interventioon kuin Afganistanissa. Vält-
tämättömyyden retoriikasta huolimatta Blairin visio Lähi-idän rauhanprosessin käynnistä-
misestä demonstroi parhaiten politiikan asemaa sivistyneen maailman nomoksessa: poliit-
tinen prosessi perustui symmetristen toimijoiden väliselle suhteelle, joka merkitsi tietyistä
väkivallan metodeista luopumista dialogin hyväksi, mutta sen aloittaminen perustui täysin
poliittisten subjektien päätökseen. Juuri päätöksen asemasta johtuen sodan potentiaalisuus
ei ollut kadonnut, vaan se oli ainoastaan piiloutunut.

*There is no way whatever in which our action in Afghanistan is conditional on progress in the Middle East.
And, indeed, one of the things that bin Laden wants to do is to try and hijack the Palestinian cause for his
own purposes. (Blair, T: 8.11.2001)*

*Well, I certainly think that those people who are carrying out suicide bombing attacks in Israel are terrorists.
But what I think is important is that we realise that of course Israel will retaliate against people who are
committing acts of terrorism, but in the end the only way of making progress in the Middle East, which is
why it is not the same as Afghanistan, is by the two sides coming together in a process of dialogue and nego-
tiation, and I have suggested, and repeat the suggestion, that it has got to be based on two fixed points of*

principle: the State of Israel secure and confident in its own borders, accepted by the whole Arab world, and a Palestinian State that is viable. (Blair, T: 21.12.2001)

Romanssin termein väkivallan tie voidaan tulkita idyllisen maailman alla sijaitsevassa ja luonnon hallitsemassa maailmassa pysymiseksi. Blair kuvasikin väkivallan kierrettä jatkuvaksi, sillä sekä Israel että palestiinalaiset tulivat jatkamaan olemassaoloaan, ja tämä tie synnytti ainoastaan köyhyyttä ja epäoikeudenmukaisuutta. Ainoa tapa rikkoa kierre oli keskustelujen aloittaminen Israelin turvallisuuden takaamiseksi ja palestiinalaisvaltion luomiseksi. Vain tätä kautta voitiin saavuttaa uudistunut idyllinen maailma, jossa molemmat valtiot voisivat elää rauhassa ja vaurastua keskenään tasa-arvoisina kumppaneina. (Blair, T: 2.11.2001; Blair, T: 9.11.2001b) Lähi-idän tilanne erosi Afganistanista juuri suhtautumisessa väkivaltaan: Afganistanissa talibanien valinta terrorismin puolesta johti sivistyneen maailman interventioon sivistymätöntä maailmaa vastaan, kun Lähi-idässä väkivaltaan tai terrorismiin turvautuminen esiintyivät alistumisena väkivallan traagiseen kierteseen. Toisin ilmaistuna, poliittiseen prosessiin sitoutuminen merkitsi kehitystä ja ei-poliittisen maailman menetelmät edustivat taantumusta. Kuitenkin Afganistanissa oli kyse terroristiuhasta eliminoinnista ja afgaanien statuksen repolitisoimisesta epäpoliittisen pathoksen keinoin, kun Lähi-idässä menetelmät olivat Blairille poliittisia poliittisen kriisin ratkaisemiseksi. Tämän lisäksi uuden maailman visio Lähi-idästä poikkesi Afganistanin visiosta nostalgisuuden suhteen: Afganistanissa lopullinen anagnorisis esiintyi nostalgisyytteenä uudistettuna idyllisenä maailmana, josta järjestyksen palauttamisen ja jälleenrakentamisen teemat kertoivat, mutta Blairin Lähi-idän visiosta puuttuivat selkeät nostalgiset elementit. Kenties nostalgisuutta voidaan etsiä toisesta perspektiivistä: rauhanprosessin aktualisoiminen ei luonut arvaamatonta uutta maailmaa anagnoriksessa, ja uuden maailman aktualisoimisen menetelmät olivat jo aikaisemmissa tapahtumissa (Pohjois-Irlanti) kokeiluja.

Joka tapauksessa Lähi-idän konflikti omaksui episodin aseman Blairin syyskuun yhdettätoista seuranneessa romanttisessa narratiivissa. Selkein todiste rauhanprosessin episodimaisuudesta löytyi Blairin näkemyksestä, jonka mukaan Lähi-idän rauhanprosessin kehittyminen ei ollut millään tavoin ehdollinen Afganistanin operaation kehityksen kanssa huolimatta bin Ladenin yrityksistä oikeuttaa toimintaansa palestiinalaiskysymyksen varjolla. Afganistan ja Lähi-idä erosivat ennen kaikkea suhteessa toimintaan: Lähi-idässä ainoan ratkaisun tarjosi päätökseen perustuva poliittinen prosessi, joka edellytti Israelin ja palestiinalaisvaltion olemassaolon tunnustamista sekä pidättäytymistä väkivallasta; Afganistanissa kyseessä oli välttämättömistä ja epäpoliittisista toimista, joilla pyrittiin Afganistanin

poliittisen statuksen palauttamiseen sivistyneessä maailmassa. Erotuksesta huolimatta Blair vakuutti olevansa sitoutunut Lähi-idän tilanteeseen, jonka ratkaisemiseen oli sijoitettu valtavasti aikaa. Tästä kertoo myös implisiittisempi eron luominen palestiinalaisten ja terroristien välillä, joka muistuttaa talibanien erottamista afgaaneista. Blairin mukaan itsemurhapommittajat olivat terroristeja, joiden teot Israel tulisi kostamaan, ja tämä todisti väkivallan syklisestä luonteesta. (Blair, T: 8.11.2001; Blair, T: 21.12.2001) Tästä huolimatta hän näytti uskovan, että palestiinalaisten joukossa oli sellaisia toimijoita, jotka kykenivät pidättäytymään väkivallasta ja aloittamaan poliittisen prosessin. Merkittävää oli, ettei Blair määrittelyt erilaisten palestiinalaisorganisaatioiden, kuten Hamaksen, statuksia terrorismikriteerinsä mukaisesti. Blairin optimismi Lähi-idän rauhanprosessia kohtaan olikin merkittävä, ja tämä käy ilmi myös Afganistanissa saavutetusta menestyksestä, joka paransi kansainvälisen yhteisön mahdollisuuksia ratkaista Lähi-idän kriisi vahvistamalla sen statusta hyvyyden voimana (Blair, T: 30.12.2001). Kuten Afganistanin jälleenrakentamisessa tai uuden maailman visiossa, Lähi-idän rauhanprosessin episodissa esille nousivat komedialliset piirteet, vaikka Blair liitti sen terrorismin vastaisen sodan narratiiviinsa. Lähi-idän rauhanprosessin läsnäolo Blairin romanttisessa narratiivissa palveli sivistyneen maailman sankaristatuksen vahvistajana, sillä sitoutuminen prosessin edistämiseen oli todiste hyvántahtoisuudesta ja vakaumuksesta uuden maailman aktualisoimiseen. Statuksen vahvistamisella oli myös poliittinen merkityksensä, sillä rauhanprosessin aloittaminen tasaveroisuuteen perustavasta asetelmasta toimi merkinä konkreettiseen järjestykseen perustuvan poliittisen prosessin ylivertaisuudesta verrattuna sivistymättömiin väkivallan metodeihin. Rauhanprosessin onnistumisen uskottavuutta tuki kansainvälisen liittouman menestys Afganistanissa, vaikka näiden tapahtumien välillä ei vallinnut suoraa ja ehdollistavaa kausaalisuussuhdetta. Kuitenkin rauhanprosessin lopullinen aktualisoituminen jäi tulevaisuuteen, ja Blairille tärkeintä olikin rauhanprosessin liikkeen ylläpitäminen syyskuun yhdennentoista luomassa ainutlaatuisessa tilanteessa.

4 PÄÄTÄNTÖ

Terrorismin vastainen sota itsessään ei ollut poliittista Tony Blairin puheiden ja lausuntojen perusteella, koska konfliktin osapuolten välillä ei vallinnut symmetriaa ja mutuaalista tunnustamista, jolloin sota ei voinut syntyä poliittisesta asetelmasta. Sota ei ollut myöskään puhtaasti defensiivistä, vaan se ulotti otteensa pidemmälle sisältäen itseensä kahdet kasvot. Syyskuun yhdennestätoista vastuullisia vastaan toiminta määrittyi pääsääntöisesti oikeuden perspektiivistä, joka merkitsi kohdennettuja toimenpiteitä määritetyssä Afganistanin kontekstissa syyllisten saattamiseksi oikeuden eteen; terrorismin vastainen sota puolestaan omaksui absoluuttista vihollista vastaan käydyn asymmetrisen ja totaalisen sodankäynnin muodon, jonka potentiaaliset manifestaatioiden konkreettiset muodot eivät olleet ajasta ja paikasta riippuvaisia. Molemmat sodan muodot perustuivat samalle vihollisidentiteetille, joka sisälsi sekä moraalisen että oikeudellisen tuomitsemisen. Kuitenkin terroristin identiteetti jäi tietyssä asteessa määrittelemättömäksi, koska Blair ei nimennyt eksplisiittisesti terroristeja joko rikollisiksi tai pahoiksi/epäinhimillisiksi olennoiksi. Pikemminkin, tämänkaltaiset kategoriat olivat implisiittisesti läsnä, koska Blair ainoastaan kuvasi heidän toimintaansa esimerkiksi rikoksiksi ihmisyyttä vastaan ja pahuuden teoiksi. Tästä johtuen olen kuvannut syyskuun yhdennestätoista syntyvää asetelmaa ensisijaisesti sivistyneen ja sivistymättömän maailman epäpoliittiseksi konfliktiksi, jossa toiminta tuli saattaa loppuun saakka romanttisen dialektiikan mukaisesti.

Poliittisen haastajia käsittelevässä osuudessa mainittua Slavoj Žižekin ajatusta lainaten terrorismin vastainen sota voidaan tulkita Janus-kasvoiseksi sodaksi, jonka kahden pisteen välillä vallitsee sekä jännitteitä että yhteensopivuuksia. Jännitteet käyvät selvimmiksi, jos idealisoidaan hieman sodan kahta aspektia. Ensinnäkin, oikeuden perspektiivin täydellinen omaksuminen tekisi sodasta poliisitoimen kaltaista, joka edellyttäisi syyllisyyden todistamista ja vetoamista terroristien teot kriminalisoivaan lakiin. Voidaan olettaa, että oikeus hillitsisi joidenkin toiminnan metodien hyödyntämistä kahdesta syystä: ensimmäisenä syynä olisi vaatimus toimenpiteiden kohdentamisesta syyllisiin viattomien suojelemiseksi, ja toisena syynä olisi oletamus terroristien kuulumisesta saman järjestyksen piiriin, jotta oikeuden toteuttaminen olisi mahdollista tai uskottavaa. Jälkimmäisestä syystä johtuen terroristia ei voitaisi siirtää täydellisesti ulkopuoliseen tilaan tai tehdä täydellisen negaation kohdetta, koska kuuluminen samaan järjestykseen sisältää implisiittisen ajatuksen terroristille kuuluvista legaalista oikeuksista. Toisessa tapauksessa moraalisen per-

spektiivin täydellinen omaksuminen muuttaisi sodan totaaliseksi hävityssodaksi, jossa terroristit pahuuden tai absoluuttisen vihollisuuden manifestaatioina olisivat täydellisesti suljettuja ulkopuoliseen tilaan tai täydellisen negaation kohteita. Tällainen sota olisi rajoittamatonta johtuen absoluuttisesta vihollisuudesta, jonka mukaan terroristit eivät tee erotteluja kohteidensa välillä, ovat valmiita hyödyntämään kaikkia mahdollisia keinoja toimintansa toteuttamiseksi ja ovat lokalisoimattomissa. Itse asiassa terrorismi absoluuttisen vihollisuuden muodossa hajottaa eron yksityisen ja julkisen välillä, koska terrorismiin syyllistyminen tuomitsee sekä yksilöt että ryhmittymät samalla tavalla.

Blairin näkemyksessä sodan oikeudellinen ja moraalinen aspekti esiintyivät toisiinsa kietoutuneena. Kumpikin sai alkunsa defensiivisestä positioista sekä vihollisen käsittämisestä eksistentiaalisiksi ja totaaliseksi uhaksi, joka kohdistui sivistyneen maailman edustamaan elämäntapaan ja arvoihin: oikeudelle WTC-iskut olivat aggressiivinen teko, joka oikeutti vastatoimenpiteet, ja moraalille terrorismin edustama pahuus tuli päihittää hyvyyden suojelemiseksi. Molemmat sodan aspektit eivät kuitenkaan tyytyneet vihollisen yksinkertaiseen päihittämiseen, sillä vastassa oli asymmetrinen ja epäpoliittinen sivistymättömään maailmaan lukeutuva vastustaja. Toisin sanoen, molemmista perspektiiveistä toiminta oli välttämätöntä ja se tuli viedä loppuun saakka. Terroristien tuomitseminen ja terrorismin hävittäminen onkin sovitettavissa yhteen, koska yksittäisten terroristien oikeudellinen tuomitseminen konkreettisissa tilanteissa voidaan esittää keinoksi terrorismin ilmiön hävittämiseksi. Näin terrorismin vastaiseen sotaan sisältyvä hävittämisen teema luo laajan toiminnan kehikon, jonka sisällä konkreettiset toimenpiteet voivat omaksua poliisitoimen muodon kyseenalaistamatta yleistä terrorismin vastaista sota, ja tällä tavoin Afganistanista muodostui episodi terrorismin vastaisen sodan suurnarratiivissa. Siinä, missä Afganistanin sodalle oli selkeämmin hahmotettavissa oleva loppu, abstraktimpi sota terrorismia vastaan ei tarjonnut tämänkaltaista selkeyttä. Tämän sodan uudet manifestaatiot muodostuivat potentiaalisesti rajoittamattomiksi, koska terrorismin vastainen sota ei ollut rajoittautunut spatiaalisesti tai temporaalisesti johtuen terrorismin uhan muodosta absoluuttisena vihollisuutena. Tämän lisäksi valtioiden sisäiset muutokset turvallisuuden ja elämäntavan suojelemisen nimissä saivat tietynlaisen epämääräisyyden leiman, koska absoluuttinen vihollinen edusti totaalista ja tietystä asteesta määrittelemätöntä/arvaamatonta uhkaa. Toisin sanoen, sisäiset toimenpiteet jäivät määrittelemättömiksi kestoltaan ja kattavuudeltaan syyskuun yhdennentoista synnyttämässä poikkeuksellisissa olosuhteissa, vaikka Blair vakuutti normaalin elämäntavan olevan yhä mahdollista terrorismin uhasta huolimatta. Joka tapauksessa terrorismin vastaisen sodan kahden kasvon rinnakkainen esiintyminen ai-

heutti merkittävän vaikutuksen poliittisen kannalta: terrorismin vastaisen sodan asetelmasta oli suljettu ulos poliittiset elementit.

Terrorismin vastainen sota ei kuitenkaan ollut vailla poliittista merkitystä, koska se lokalisoi poliittisen määrättyyn tilaan. Blairin puheissa poliittinen löytyi kansainvälisen järjestyksen sisältä, jota olen tutkimuksessani nimittänyt sivistyneeksi maailmaksi romanssin mukaisesti, ja sen ulkopuolella sijaitseva sivistymätön maailma oli läpeensä epäpoliittinen. Poliittisille entiteeteille eli valtioille sivistyneen maailman jäsenyys muodostui edellytykseksi poliittisen statuksen tunnustamiseksi, joka perustui erityiseen valintaan. Substantiaalisena jäsenyyssuhteena toimi suhtautuminen terrorismiin joko-tai –valinnan muodossa: terrorismin tukeminen riisti valtiolta poliittisen statuksen, joka oikeutti sivistyneen maailman vastatoimenpiteet automaattisesti, ja terrorismin vastustaminen merkitsi valtiolle velvollisuutta osallistua sotaan kaikilla rintamilla sivistyneen maailman järjestyksen puolesta. Tämä valinta oli ehdoton ja välttämätön päätös, johon vain poliittiset entiteetit kykenivät. Se oli myös kaikkein suvereenin ja poliittisin päätös valtioille, koska sivistyneen maailman järjestys rajoitti suvereniteettia ja poliittista omilla säännöillään. Samalla sivistynyt maailma ”vapautui” itsensä päättämisen vastuusta, koska sen toimet saivat oikeutuksensa yksittäisen poliittisen entiteetin päätöksestä. Tällöin esimerkiksi suojelun ja kuuliaisuuden suhteen voimassaolon kyseenalaistaminen afgaanien ja Taliban-hallinnon välillä ei ollut ratkaiseva oikeutus sotatoimien aloittamiseksi, vaan se toimi eräänlaisena viholliskuvan ja konfliktin intensiivisyyttä vahvistavana huomautuksena. Vaikka humanitäärinen aspekti oli toistuvasti läsnä Blairin kuvauksissa Afganistanin toiminnasta, niin kyseessä ei ollut humanitäärinen interventio, vaan eräänlainen legaalisuuteen perustuva oikeutettu sota. Blairille sivistynyt maailma muodosti eräänlaisen relatiiviseen homogeenisyyteen perustuvan järjestyksen, jota karakterisoivat erilaiset sivistyneet arvot, kuten dialogi, demokratia, vapaus ja suvaitsevaisuus. Sivistyneet arvot jäivät kuitenkin määritelmiltään avoimiksi, koska spesifimpi määrittelemineen olisi haitannut terrorismin vastaisen sodan ystävien osapuolten maksimointia ja muuttamista globaaliksi kamppailuksi. Toisin sanoen, sivistyneillä arvoilla Blair hahmotti eräänlaisen ideaalin tilan poliittiselle, jota hallitsivat keskenään tasa-arvoisten toimijoiden välinen dialogi ja yhteisesti hyväksytyt pelisäännöt. Kuitenkin kysymys poliittiseen sisältyvästä sodan mahdollisuudesta symmetristen ja poliittisten toimijoiden välillä jäi vaille vastausta. Samalla tavoin kysymys, oliko terrorismin vastainen sota eräänlaista sotaa kaikkien sotien lopettamiseksi, ei saanut eksplisiittistä vastausta Blairilta, vaikka hänen visiotaan luonnehtivat stabiilit ja rauhassa elävät valtiot. Joka tapauksessa sivistyneen maailman vision ihanteiden aktualisoiminen globaalissa mittakaavassa oli olen-

nainen osa Blairin romanttista terrorismin vastaisen sodan narratiivia, koska siitä muodostui lopullinen päämäärä, johon terrorismin hävittämisellä maan päältä pyrittiin. Blair ei kuitenkaan kyennyt tarjoamaan erityistä varmuutta tämän vision toteutumisesta, koska terrorismin vastainen sota saattoi aktualisoitua missä tahansa ja milloin vain. Tästä huolimatta syyskuun yhdestoista tarjosi hänelle ainutlaatuisen tilaisuuden tavoitella tätä visiota, joka merkitsi sitoutumista terrorismin hävittämiseen tähtäävän toiminnan saattamiseksi loppuun saakka.

Tämä tutkimus ei kuitenkaan tarjoa kattavaa selitystä terrorismin vastaisen sodan merkityksestä, koska se on rajautunut yhteen spesifiin perspektiiviin rajatulla ajanjaksolla. Tämän lisäksi tutkimus on keskittynyt vain Blairin julkisuudessa pitämiin puheenvuoroihin, jolloin esimerkiksi taustalla vaikuttavien syiden tai Bushin puheiden vaikutusta hänen narratiivinsa muotoutumiseen ei ole huomioitu. Romanssin metodin hyödyntäminen ei kuitenkaan edellytä tällaisia tietoja, jos taustaolettamuksina ovat uskottavan tarinan kertominen yleisölle ja näkemys Blairin narratiivista itsenäisenä teoksena. Vaikka romanssi metodina mahdollistaa irtonaisten puheiden ja lausuntojen uudelleenkonstruoimisen kokonaisuudeksi, niin sen ei pidä antaa sivuttaa mahdollisia romanssin kokonaisuutta häiritseviä tekijöitä. Narratiivi voikin muuttua yhdestä arkkityypistä toiseksi, koska esimerkiksi romanssin vaiheiden järjestys ei ollut sidottu syyskuun yhdettätoista seuranneiden tapahtumien kronologisuuteen. Pikemminkin, romanssin jokainen vaihe oli läsnä tapahtumien kehittymisessä ja niiden sisältö täsmentyi jatkuvasti tapahtumien kehittymisen myötä. Vastaavasti poliittinen formaalisena ystävä/vihollinen –erotteluna ei ole kiinnostunut tilansidonnaisista tai yksityisistä syistä, jotka johtivat spesifin substantiaalisen kriteerin valitsemiseen; poliittiselle riittää, että spesifiä tilannetta koskeva kriteeri aktualisoi sodan mahdollisuuden sisältävän julkisen ystävä/vihollinen –erottelun. Tästä huolimatta tarkempi taustojen selvittämiseen keskittyvä tutkimus antaisi tarkempaa tietoa Yhdysvaltojen ja Britannian ”erityissuhteen” nykyisestä tilasta ja Blairin ulkopoliittisen näkemyksen muotoutumisen historiasta, joka mahdollistaisi syyskuun yhdennentoista ainutlaatuisuuden uudelleenarvioinnin. Tämän lisäksi tutkimuksella saavutettuja tuloksia olisi mahdollista verrata muiden Britannian pääministereiden tai ylipäätänsä poliittisten johtajien sotaretoriikkaan yhteneväisyyksien ja eroavaisuuksien tutkimista varten, sillä romanssin asema arkkityypisenä narratiivina mahdollistaa vertailut ylitse rajoitettujen kontekstien. Esimerkiksi Blairin kohdalla olisi mielenkiintoista seurata hänen narratiivinsa jatkuvuutta Irakin sodan kohdalla, josta tässä tutkimuksessa vihjeen antoi joukkotuhoaseiden uhan tarjoama mahdollisuus linkin muodostamiseksi terroristien ja Saddam Husseinin välillä. Vastaavasti esimerkiksi

satiiria voisi käyttää Irakin sodan kriitikoiden puheenvuorojen analysoimisessa, koska se on pohjimmiltaan romanssin ihanteiden parodiointia.

Tämä tutkimuksen yhtenä tavoitteena on ollut tutkia viholliselle annetun identiteetin merkitystä toiminnan tai sodan metodien kannalta, ja Blairin puheiden analysoinnin tuloksena voidaan esittää, että identiteetti määrittää toiminnan. Aineistossa tämä ilmeni jatkuvuutena: syyskuun yhdennelletoista annetut oikeudellinen ja moraalinen tulkinta jatkuivat terroristien määrittelemisessä, jotka lopulta erottivat toisistaan WTC-terroristeja vastaan suunnatun oikeuden toteuttamiseen pyrkivän toiminnan terrorismin hävittämiseen tähtäävästä yleisestä toiminnasta. Koska vihollisuuksia on useita kategorioita, niin jokainen niistä sisältää omat metodien mahdollisuudet konfliktitilanteiden ratkaisemiseksi. Juuri poliittisessa julkiseen ystävään ja vihollisuuteen perustuvassa asetelmassa konflikti voidaan ratkaista sopimuksella, sillä sota on läsnä potentiaalina ja sen aktualisoituminen ei itse asiassa ole enää politiikkaa. Kuitenkaan terrorismin vastaiseen sotaan sellaisenaan ei sisälly poliittista asetelmaa, koska vastustajat näkevät toisensa asymmetrisinä vihollisina. Tämän sodan vaikutukset ulottuivat poliittiseen, koska se konstruoi uudelleen globaalia poliittista järjestystä Blairin puheiden pohjalta. Kyseessä ei kuitenkaan ollut puhtaasti vallankumouksellinen muutos, vaan tavoitteena oli (Lännessä) olemassa olevien ideaalien aktualisoiminen globaalilla tasolla. Uuden järjestyksen aktualisoiminen toteutui konstituovaa ulkopuolta vastaan, joka sivistymättömän maailman muodossaan tuli joko kesyttää tai hävittää. Joka tapauksessa Blairin narratiivi osoitti, kuinka WTC-terroristeja ja heidän tukijoitaan vastaan suuntautunut Afganistanin sota muuttui yhdeksi episodiksi terrorismin vastaisessa sodassa. Sotien yhteenliittyminen perustui jaetulle romanssin narratiiville, joka sisältää kysymyksen narratiivin taipumuksesta itsensä ylläpitämiseen. Toisin sanoen, abstraktimpi terrorismin vastainen sota on riippuvainen konkreettisista aktualisoimisen mahdollisuuksista, jotta se säilyttäisi jatkuvuutensa ja uskottavuutensa, ja jos näitä tilaisuuksia ilmenee, niin romanttisen sodan narratiivin muuttamisen mahdollisuudet voivat heikentää sodan kontrolloimisen myötä. Kuitenkaan ei ole syytä suhtautua fatalistisesti terrorismin sodan muotoutumiseen, koska sen narratiivi perustuu valintaan. Kuitenkin absoluuttisen vihollisuuden ilmaantuminen pakottaa arvioimaan uudelleen poliittisen ja moraalisen suhdetta: poliittinen voi hillitä yksityisten ihmisten moraalisia arvioita vastustajista dominoivan asemansa johdosta, mutta ”julkiseen” moraalisiin perustuva absoluuttinen vihollisuus synnyttää kaikkein intensiivisimmän vastakkainasettelun, joka hävittää poliittisen poistamalla yksityisen/julkinen –erottelun ja joka näyttäisi asettuvan poliittisen yläpuolelle. Tästä huolimatta vihollisesta muodostunut käsite perustuu päätökseen, joka periaatteessa mahdollistaa abst-

raktimman käsityksen terroristista absoluuttisena vihollisena muuttamisen lievempään ja jopa poliittisesti käsiteltävään muotoon. Blairin välttämättömyyden retoriikka peitti päätöksen vaihtoehtoiset mahdollisuudet tehokkaasti, mutta esimerkiksi Lähi-idän rauhanprosessia koskevissa näkemyksissään Blair piti mahdollisena poliittista prosessia keskenään tasa-arvoisten israelilaisten ja palestiinalaisten välillä, eikä terrorismin esiintyminen tässä konfliktissa saanut Blairia esittämään kansainvälisen yhteisön puuttumista tilanteeseen ratkaisuksi ongelmaan Afganistanin tilanteen tavoin. Tämä voidaan tulkita merkiksi käsitteiden poleemisuudesta, jolloin niiden konkreettinen merkitys on sidottu konkreettisiin tilanteisiin, ja tällöin avautuu mahdollisuus tulkita uusia tilanteita erilailla määritellyin käsittein. Tällöin esimerkiksi Afganistanin sodan käsittelemistä oikeuden termein ei voida pitää ehdottomana takeena siitä, että seuraavassa potentiaalisessa konfliktissa oikeus olisi määrävässä asemassa. Jatkamatta spekulatioiden tiellä tämän pidemmälle voidaan lopuksi todeta, ettei terrorismin vastaisen sota ole vielä kirjoitettu loppuun. Tässä tutkimuksessa keskityttiin tämän narratiivin romanttiseen alkuun, mutta on täysin mahdollista, että se paljastuu lupaavan alun jälkeen tragediaksi. Kenties poliittisen asetelman paluu muuttuu tällöin todelliseksi mahdollisuudeksi, jos konfliktin molemmat osapuolet tunnustavat toisensa poliittisesti tasaveroisiksi ja luopuvat hävittämisen välttämättömyydestä tulevaisuudessa.

You cannot qualify war in harsher terms than I will. War is cruelty, and you cannot refine it; and those who brought war into our country deserve all the curses and maledictions a people can pour out.

-William T. Sherman 1864 (2000: 494)

LÄHTEET

Kirjallisuus

- Agamben, G. 1998. *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Käänt. D. Heller-Roazen. Stanford: Stanford University Press. Alkuperäispainos 1995.
- Agamben, G. 2005. *State of Exception*. Käänt. K. Attell. Chicago: The University of Chicago Press. Alkuperäispainos 2003.
- Ananiadis, G. 1999. Carl Schmitt and Max Adler: The Irreconcilability of Politics and Democracy. Teoksessa C. Mouffe (toim.) 1999. *The Challenge of Carl Schmitt*. Lontoo: Verso, 118-137.
- Behnke, A. & Bishai, L.S. 2007. War, violence and the displacement of the political. Teoksessa L. Odysseos & F. Petito (toim.). 2007. *The International Political Thought of Carl Schmitt: Terror, liberal war and the crisis of global order*. Abington: Routledge, 107-123.
- de Benoist, A. 2007. Global terrorism and the state of permanent exception: The significance of Carl Schmitt's thought today. Teoksessa L. Odysseos & F. Petito (toim.). 2007. *The International Political Thought of Carl Schmitt: Terror, liberal war and the crisis of global order*. Abington: Routledge, 73-96.
- Bielefeldt, H. 1998. Carl Schmitt's Critique of Liberalism: Systematic Reconstruction and Countercriticism. Teoksessa D. Dyzenhaus (toim.) 1998. *Law as Politics: Carl Schmitt's Critique of Liberalism*. Durham: Duke University Press, 23-36.
- Böckenförde, E-W. 1998. The Concept of the Political: A Key to Understanding Carl Schmitt's Constitutional Theory. Käänt. H. Bielefeldt. Alkuperäispainos 1991. Teoksessa D. Dyzenhaus (toim.) 1998. *Law as Politics: Carl Schmitt's Critique of Liberalism*. Durham: Duke University Press, 37-55.
- Carrino, A. 1999. Carl Schmitt and European Juridical Science. Käänt. J.R. Fernandez. Teoksessa C. Mouffe (toim.) 1999. *The Challenge of Carl Schmitt*. Lontoo: Verso, 180-194.
- Colombo, A. 2007. The "realist institutionalism" of Carl Schmitt. Teoksessa L. Odysseos & F. Petito (toim.). 2007. *The International Political Thought of Carl Schmitt: Terror, liberal war and the crisis of global order*. Abington: Routledge, 21-35.

- Coughlin, C. 2006. *American Ally – Tony Blair and the War on Terror*. New York: HarperCollins Publishers.
- Cristi, R. 1998. *Carl Schmitt and Authoritarian Liberalism*. University of Wales Press: Cardiff.
- Derrida, J. 2005. *The Politics of Friendship*. Käänt. G. Collins. Lontoo: Verso. Alkuperäispainos 1994.
- Dyzenhaus, D. 2003. *Legality and Legitimacy: Carl Schmitt, Hans Kelsen and Hermann Heller in Weimar*. Oxford: Oxford University Press. Alkuperäispainos 1997.
- Dyzenhaus, D. 1999. *Putting the State Back in Credit*. Teoksessa C. Mouffe. 1999. *The Challenge of Carl Schmitt*. Lontoo: Verso, 75-91.
- Frye, N. 2000. *Anatomy of Criticism*. Princeton: Princeton University Press. Alkuperäispainos 1957.
- Frye, N. 1963a. *The Imaginative and the Imaginary*. Alkuperäispainos 1962. Teoksessa N. Frye. 1963. *Fables of Identity: Studies in Poetic Mythology*. New York: A Harvest/HBJ Book, 151-167.
- Frye, N. 1963b. *Literature as Context: Milton's Lycidas*. Teoksessa N. Frye. 1963. *Fables of Identity: Studies in Poetic Mythology*. New York: A Harvest/HBJ Book, 119-129.
- Frye, N. 1963c. *Myth, Fiction and Displacement*. Teoksessa N. Frye. 1963. *Fables of Identity: Studies in Poetic Mythology*. New York: A Harvest/HBJ Book, 21-38.
- Frye, N. 1963d. *The Archetypes of Literature*. Teoksessa N. Frye. 1963. *Fables of Identity: Studies in Poetic Mythology*. New York: A Harvest/HBJ Book, 7-20.
- Frye, N. 2006. *Romance as Masque*. Teoksessa N. Frye 2006. *Spiritus Mundi: Essays on Literature, Myth and Society*. Markham: Fitzhenry & Whiteside. Alkuperäispainos 1976, 148-178.
- Frye, N. 1976. *The Secular Scripture: A Study of the Structure of Romance*. Cambridge: Harvard University Press.
- Frye, N. 1983. *The Great Code: The Bible and Literature*. New York: A Harvest/Harcourt Inc.
- Gottfried, P.E. 1990. *Carl Schmitt: Politics and Theory*. Westport: Greenwood Press.
- Harle, V. 2000. *The Enemy with a Thousand Faces: The Tradition of the Other in Western Political Thought and History*. Westport: Praeger Publisher.
- Herrala, J. & Puistola, J-A. 2006. *Terrorismi Euroopassa*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Hirst, P. 1999. *Carl Schmitt's Decisionism*. Alkuperäispainos 1987. Teoksessa C. Mouffe (toim.). 1999. *The Challenge of Carl Schmitt*. Lontoo: Verso, 7-17.

- Howse, R. 1998. From Legitimacy to Dictatorship – And Back Again: Leo Strauss’s Critique of Anti-Liberalism of Carl Schmitt. Teoksessa D. Dyzenhaus (toim.) 1998. *Law as Politics: Carl Schmitt’s Critique of Liberalism*. Durham: Duke University Press, 56-91.
- Kampfner, J. 2004. *Blair’s Wars*. Lontoo: The Free Press. Alkuperäispainos 2003.
- Kelly, D. 2003. *The State of the Political: Conceptions of Politics and the State in the Thought of Max Weber, Carl Schmitt and Franz Neumann*. Oxford: Oxford University Press.
- Kennedy, E. 1998. Hostis Not Inimicus: Toward a Theory of the Public in the Work of Carl Schmitt. Teoksessa D. Dyzenhaus (toim.) 1998. *Law as Politics: Carl Schmitt’s Critique of Liberalism*. Durham: Duke University Press, 92-108.
- Kennedy, E. 2004. *Constitutional Failure: Carl Schmitt in Weimar*. Durham: Duke University Press.
- Kervégan, J-F. 1999. Carl Schmitt and World Unity. Käänt. D. Hahn. Teoksessa C. Mouffe (toim.) 1999. *The Challenge of Carl Schmitt*. Lontoo: Verso, 54-74.
- Koskenniemi, M. 2005. *The Gentle Civilizer of Nations: The Rise and Fall of International Law 1870-1960*. Cambridge: Cambridge University Press. Alkuperäispainos 2001.
- Kuusisto, R. 1998. Oikeutettu sota ja julma teurastus? Läntisten suurvaltajohtajien sotaretoriikka Persianlahdella ja Bosniassa. Helsinki: Like.
- Leydet, D. 1998. Pluralism and the Crisis of Parliamentary Democracy. Teoksessa D. Dyzenhaus (toim.) 1998. *Law as Politics: Carl Schmitt’s Critique of Liberalism*. Durham: Duke University Press, 109-130.
- McCormick, J. P. 1999. *Carl Schmitt’s Critique of Liberalism: Against Politics as Technology*. Cambridge: Cambridge University Press. Alkuperäispainos 1997.
- Meier, H. 2006. *Carl Schmitt and Leo Strauss; The hidden dialogue*. Käänt. J.H. Lomax. Chicago: The University of Chicago Press. Alkuperäispainos 1988.
- Meier, H. 1998. *The Lesson of Carl Schmitt: Four Chapters on the Distinction between Political Theology and Political Philosophy*. Käänt. M. Brainard. Chicago: The University of Chicago Press. Alkuperäispainos 1994.
- Müller, J-W. 2003. *A Dangerous Mind: Carl Schmitt in Post-War European Thought*. Lontoo: Yale University Press.
- Mouffe, C. 2005a. *The Return of the Political*. Lontoo: Verso. Alkuperäispainos 1993.

- Mouffe, C. 1999. Carl Schmitt and the Paradox of Liberal Democracy. Alkuperäispainos 1997. Teoksessa C. Mouffe (toim.) 1999. The Challenge of Carl Schmitt. Lontoo: Verso, 38-53.
- Mouffe, C. 2005b. On The Political. Abington: Routledge.
- National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States. 22.7.2004. Final report of the national commission on terrorist attacks upon the United States. Executive summary. http://www.9-11commission.gov/report/911Report_Exec.htm (viitattu 9.10.2005)
- Naughtie, J. 2005. The Accidental American – Tony Blair and the Presidency. Lontoo: Pan Macmillan Ltd. Alkuperäispainos 2004.
- Odysseos, L. 2007. Crossing the line? Carl Schmitt on the “spaceless universalism” of cosmopolitanism and the War on Terror. Teoksessa L. Odysseos & F. Petitto (toim.). 2007. The International Political Thought of Carl Schmitt: Terror, liberal war and the crisis of global order. Abington: Routledge, 124-143.
- Odysseos, L. & Petitto, F. 2007. Introduction: The international political thought of Carl Schmitt. Teoksessa L. Odysseos & F. Petitto (toim.). 2007. The International Political Thought of Carl Schmitt: Terror, liberal war and the crisis of global order. Abington: Routledge, 1-17.
- Ojakangas, M. 2004. A Philosophy of Concrete Life: Carl Schmitt and the Political Thought of Late Modernity. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.
- Ojakangas, M. 2007. A terrifying world without an exterior: Carl Schmitt and the metaphysics of international (dis)order. Teoksessa L. Odysseos & F. Petitto (toim.). 2007. The International Political Thought of Carl Schmitt: Terror, liberal war and the crisis of global order. Abington: Routledge, 205-221.
- Paastela, J. (toim.). 2005. Terrorismi – Ilmiön tausta ja aikalaisanalyysyjä. Tampere: Juvenes Print.
- Preuss, U.K. 1999. Political Order and Democracy: Carl Schmitt and his Influence. Alkuperäispainos 1993. Teoksessa C. Mouffe (toim.) 1999. The Challenge of Carl Schmitt. Lontoo: Verso, 155-179.
- Scheuerman, W.E. 1999. Carl Schmitt: The End of Law. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Schmitt, C. 1997. Poliittinen Teologia. Käänt. T. Hietaniemi. Hamina: Kotkan kirjapaino Oy. Alkuperäispainos 1922.

- Schmitt, C. 1996a. Roman Catholicism and Political Form. Käänt. G.L. Ulmen. Westport: Greenwood Press. Alkuperäispainos 1923.
- Schmitt, C. 1988. The Crisis of Parliamentary Democracy. Käänt. E. Kennedy. Baskerville: The MIT Press. Alkuperäispainos 1926.
- Schmitt, C. 1993. The Age of Neutralizations and Depoliticizations. Käänt. M. Konzett & J.P. McCormick. Alkuperäispainos 1929. Telos 96. 130-142. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=9408022235&loginpage=Login.asp&site=ehost-live> (viitattu 24.4.2007, tässä versiossa ei sivunumeroita)
- Schmitt, C. 1999. Ethic of State and Pluralistic State. Käänt. D. Dyzenhaus. Alkuperäispainos 1930. Teoksessa C. Mouffe (toim.) 1999. The Challenge of Carl Schmitt. Verso: London, 195-208.
- Schmitt, C. 2004a. Legality and Legitimacy. Käänt. J. Seitzer. Durham: Duke University Press. Alkuperäispainos 1932.
- Schmitt, C. 1996b. The Concept of the Political. Käänt. G. Schwab. Chicago: The University of Chicago Press. Alkuperäispainos 1932.
- Schmitt, C. 1998. Strong State and Sound Economy: An Address to Business Leaders. Käänt. R. Cristi. Alkuperäispainos 1933. Teoksessa R. Cristi. 1998. Carl Schmitt and Authoritarian Liberalism. University of Wales Press: Cardiff.
- Schmitt, C. 2004b. On the Three Types of Juristic Thought. Käänt. J.W. Bendersky. Westport: Praeger Publishers. Alkuperäispainos 1934.
- Schmitt, C. 1996c. The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes: Meaning and Failure of a Political Symbol. Käänt. G. Schwab & E. Hilfstein. Westport: Greenwood Press. Alkuperäispainos 1938.
- Schmitt, C. 2002. A Pan-European Interpretation of Donoso Cortés. Käänt. M. Grzeskowiak. Alkuperäispainos 1950. Telos 125. 100-115. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=11209868&loginpage=Login.asp&site=ehost-live> (viitattu 24.4.2007)
- Schmitt, C. 2006a. The Nomos of the Earth in the International Law of the Jus Publicum Europeum. Käänt. G.L. Ulmen. New York; Telos Press Publishing. Alkuperäispainos 1950.
- Schmitt, C. 2006b. Appropriation/Distribution/Production: An Attempt to Determine from Nomos the Basic Questions of Every Social and Economic Order. Käänt. G.L. Ulmen. Alkuperäispainos 1953. Teoksessa C, Schmitt. 2006a. The Nomos of the Earth

- in the International Law of the Jus Publicum Europeum. Käänt. G.L. Ulmen. New York; Telos Press Publishing. Alkuperäispainos 1950.
- Schmitt, C. 2006c. The New Nomos of the Earth. Käänt G.L. Ulmen. Alkuperäispainos 1955. Teoksessa C, Schmitt. 2006a. The Nomos of the Earth in the International Law of the Jus Publicum Europeum. Käänt. G.L. Ulmen. New York; Telos Press Publishing. Alkuperäispainos 1950.
- Schmitt, C. 2006d. Nomos – Nahme – Name. Käänt. G.L. Ulmen. Alkuperäispainos 1957. Teoksessa C, Schmitt. 2006a. The Nomos of the Earth in the International Law of the Jus Publicum Europeum. Käänt. G.L. Ulmen. New York; Telos Press Publishing. Alkuperäispainos 1950.
- Schmitt, C. 2004c. Theory of the Partisan: Intermediate Commentary on the Concept of the Political. Käänt. G.L. Ulmen. Alkuperäispainos 1963. Telos, 127. 11-78. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=13861248&loginpage=Login.asp&site=ehost-live> (viitattu 24.4.2007)
- Sherman, W.T. 2000. Memoirs. New York: Penguin Group. Alkuperäispainos 1875.
- Stirk, P.M.R. 2005. Carl Schmitt, Crown Jurist of the Third Reich: On Preemptive War, Military Occupation, and World Empire. Lewiston: The Edwin Meller Press.
- Stirk, P.M.R. 2006. Twentieth-Century German Political Thought. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.
- Strauss, L. 1996. Notes on Carl Schmitt, The Concept of the Political. Käänt. J.H. Lomax. Alkuperäispainos 1932. Teoksessa C, Schmitt. 1996b. The Concept of the Political. Käänt. G. Schwab. Chicago: The University of Chicago Press. Alkuperäispainos 1932.
- Ulmen, G.L. 2007. Partisan warfare, terrorism and the problem of a new nomos of the earth. Teoksessa L. Odysseos & F. Petitto (toim.). 2007. The International Political Thought of Carl Schmitt: Terror, liberal war and the crisis of global order. Abington: Routledge, 97-106.
- Young, J.W. 1997. Britain and the World in the Twentieth Century. Lontoo: Arnold.
- Žižek, S. 1999. Carl Schmitt in the Age of Post-Politics. Teoksessa C. Mouffe (toim.) 1999. The Challenge of Carl Schmitt. Lontoo: Verso, 18-37.

Aineisto: Tony Blairin puheet

- 11.9.2001. Prime Minister Tony Blair statement in response to terrorist attacks in the United States; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1596.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 12.9.2001. Prime Minister's statement including Question and Answer session; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1597.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 14.9.2001. Prime Minister's statement to the House of Commons following the September 11 attacks; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1598.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 16.9.2001. Prime Minister's interview with CNN: "We are at war with terrorism"; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1599.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 20.9.2001. Transcript of press conference: Prime Minister Tony Blair and Chancellor Schroeder; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1601.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 21.9.2001. Prime Minister's briefing to the press en route to New York; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1602.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 24.9.2001. Edited transcript of Prime Minister's door step interview in Brussels; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1603.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 25.9.2001. Prime Minister's statement at 10 Downing Street; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1604.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 27.9.2001. Prime Minister's meeting with leaders of the Muslim communities in Britain; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1605.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 4.10.2001. Prime Minister's statement to Parliament on the September 11 attacks; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1606.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 5.10.2001a. Transcript of joint press conference between the Prime Minister Tony Blair, and the President of Pakistan, General Pervez Musharraf in Islamabad on Friday; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1614.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 5.10.2001b. Transcript of briefing by the Prime Minister Tony Blair en route to London from India; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1607.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 5.10.2001c. Joint press conference: Prime Minister Blair and President Putin; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1608.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 7.10.2001. Prime Minister's statement on military action in Afghanistan; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1615.asp> (viitattu 18.10.2004)

- 8.10.2001. Prime Minister's statement to the House of Commons; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1621.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 9.10.2001. Prime Minister Tony Blair's interview with al-Jazeera; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1624.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 11.10.2001. Joint press conference between Prime Minister Tony Blair and President Mubarak; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1625.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 12.10.2001. Article by the Prime Minister; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1628.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 15.10.2001. Joint press conference: Tony Blair and Yasser Arafat; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1630.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 19.10.2001. Press conference given by Prime Minister Tony Blair to Arab journalists; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1634.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 30.10.2001. Speech by Prime Minister Tony Blair to the Welsh Assembly; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1636.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 31.10.2001. Transcript of joint press conference: Prime Minister Blair and President Assad; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1637.asp> (viitattu 18.10.2004)
- 1.11.2001. Doorstep interview given by the Prime Minister Tony Blair in Riyadh, Saudi Arabia; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1638.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 2.11.2001. Transcript of doorstep interview: Prime Minister Tony Blair and Prime Minister Leszek Miller of Poland; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1641.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 5.11.2001. Speech by Prime Minister Tony Blair to the Confederation of British Industry; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1642.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 6.11.2001. Edited transcript of an interview given by the Prime Minister Tony Blair for Larry King, CNN; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1643.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 8.11.2001. Transcript of the press conference between Prime Minister Tony Blair and President Bush; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1644.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 9.11.2001a. Doorstep interview between the Prime Minister and King Abdullah of Jordan; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1645.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 9.11.2001b. Doorstep interview: Prime Minister Tony Blair and President Musharraf; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1654.asp> (viitattu 25.10.2005)

- 12.11.2001. Speech by the Prime Minister at the Lord Mayor's Banquet; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1661.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 13.11.2001a. Transcript of the Prime Minister's statement on Afghanistan; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1664.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 13.11.2001b. Doorstep interview: Prime Minister Tony Blair and Indian Prime Minister Mr. Vajpayee; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1667.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 14.11.2001. Prime Minister's statement to Parliament on the war on terror; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1668.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 16.11.2001. Doorstep interview with the Prime Minister, Tony Blair and Chancellor Wolfgang Schuessel of Austria; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1671.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 23.11.2001. "Britain's role in Europe" Prime Minister's speech to the European Research Institute; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1673.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 11.12.2001. Transcript of a press conference with Prime Minister Tony Blair and US Secretary of State Colin Powell; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1675.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 17.12.2001. Laeken – Prime Minister's statement to Parliament; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1676.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 21.12.2001. Prime Minister – The work of the International Security Assistance Force is "extremely important"; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1678.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 22.12.2001. Transcript of the press conference with Prime Minister Tony Blair and President Vladimir Putin; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1679.asp> (viitattu 25.10.2005)
- 30.12.2001. PM's New Year's message; <http://www.number-10.gov.uk/output/Page1680.asp> (viitattu 25.10.2005)